הארץ

0.75 ש"ח יום ד' כ"ד בחשון תשמ"ז, 26 בנובמבר 1986 VOL. 68/20542 NOVEMBER 26 1986

מנהל שיווק ומכירות!!

מודעה זו מופנית אליך

אם קהל המטרה שלך החברות הגדולות בישראל, אנו נספק לך את המדריך המתאים ביותר עבורך.
פנה לגילה טל. 03-216121

DB דן אנד ברדסטריט (ישראל) בע"מ
הקשר שלך אל עולם העסקים

תדהמה בבון מהביקורת בארץ לקראת ביקור הרצוג בגרמניה

מאת דניאל דגן ו[illegible] אלון
מוסר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). תגובות העם שהיו־בישראל, לביקור הצפוי של הנשיא, חיים הרצוג באפריל במערב־גרמניה, נתקלו בבון בביטויי תדהמה ואי הבנה.

דיפלומטים גרמניים אמרו בשי־חות פרטיות, כי מפתיע מאוד שהת־גובות הנזעמות מהארץ באות דווקא עכשיו.

בבון מציינים, כי ידיעות על הביקור הצפוי פורסמו פעמים אחרות בחודשים האחרונים והן לא עוררו התרגשות מיוחדת. נושא הביקור הועלה בשיחות שניהל ראש הממשלה, שמעון פרס, בתחילת השנה, וגם אז לא נודע על תגובות שליליות בישראל. פעם נוספת הוזכר הביקור הצפוי בפגישת אגו־דת הידידות מערב גרמניה־ישראל בחודש שעבר. בפגישה נכחו חברי כנסת אחדים, ואף לא אחד מהם, לא שלל את הביקור הצפוי של הרצוג.

העיתונות המערב גרמנית טרם הגיבה על מה שנאמר בארץ בעניין הביקור.

בשידורי הרדיו והטלוויזיה הובאו ידיעות מפורטות על הביקורת

(סוף בעמוד 2, טור 7)

רה"מ, פרס ורבין התכנסו בלילה לדיון דחוף, וסמוך ל־1 פירסמו הודעה

הממשלה: סייענו בהעברת נשק לאיראן — אך לא ידענו שהכסף הועבר ל"קונטראס"

מאת עקיבא אלדר
כתבנו המדיני של "הארץ"

ראש הממשלה ושרי החוץ והביטחון התכנסו אמש לדיון דחוף בגילויים מארצות־הברית. סמוך לאחת אחר חצות, פירסמה לשכת ראש הממשלה הודעה, שעיקריה הם: ישראל סייעה בהעברת נשק הגנתי וחלקי חילוף מארה"ב לאיראן, אך לא ידעה, שהכספים ששילמו בתמורה לכך, הועברו לקונטראס בניקרגואה.

וזה נוסח ההודעה: ישראל סייעה בהעברת הנשק וחלקי החילוף מארה"ב לאיראן, על־פי בקשתה של ממשלת ארה"ב. התשלום בעבור ציוד זה הועבר במישרין על ידי נציג איראני לבנק שווייצי, על פי הוראות הנציגים האמריקאים, מבלי שכספים אלה יעברו דרך ישראל.

ממשלת ישראל — קובעת ההודעה — הופתעה מהידיעה, כאילו וחלק מכספים אלה הועברו לקונטראס. דבר זה, אין לו כל קשר לישראל ולממשלת ישראל לא היתה כל ידיעה על כך. מובן שישראל לא היתה ולא תהיה מוכנה להיות צינור להעברה כזו — מסיימת לשכת ראש הממשלה את הודעתה.

התפטרו ג'ון פוינדקסטר, יועץ הנשיא לביטחון לאומי, ועוזרו, אוליבר נורט, שקיים קשרים עם ישראל

סערה בארה"ב: ואשינגטון השתמשה בישראל להעברת כספי נשק מאיראן למורדי ניקרגואה

הפרשה נחשפה אמש ע"י שר המשפטים מיז ● הכסף תמורת הנשק, ששלחה ישראל לאיראן, הופקד בחשבון בשווייץ ונאסף ע"י מורדי ה"קונטראס" ● הממשל יבקש כנראה לתשאל פקידים ישראליים, ובהם דוד קמחי ועמירם ניר ● נראה שהבית הלבן ביקש מנציגים ישראלים לא לגלות למחלקת המדינה על העסקות, שנעשו תוך עקיפת איסורי הקונגרס ● ידידי ישראל בוואשינגטון: צפויה תקופה קשה ביחסי ארה"ב־ישראל

מאת צבי בראל, וואשינגטון, ויואב קרני, ניו יורק

(מיוחד ל"הארץ"). פרשת מכירות הנשק לאיראן התפתחה אתמול בערב (על־פי שעון ישראל) למברים של קשר רביכשתי, בהשתתפות מרכזית של ישראל, שהמעורבים בו — בכללם שניים מיועצי הנשיא רייגן — עלולים לעמוד עליו למשפט בחשד של הפרת חוקי ארה"ב.

שר המשפטים של ארה"ב, אדווין מיז, גם גילה שניים מסודותיה הכמוסים ביותר של ישראל: לא רק מעורבותה של ישראל באיראן, אלא גם הסיוע של ישראל למורדים האנטי־קומוניסטיים בניקרגואה.

מן הדין־וחשבון החלקי, שהגיש מיז על חקירת משרד המשפטים בוואשינגטון, יוצא, שישראל הפקידה בין עשרה ל־30 מיליון דולר בחשבון בנק של המורדים הניקרגואים. הסכום הזה הוא ההפרש בין 12 מיליון הדולר שעלה הנשק לישראל ובין הסכום ששילמה תמורתו איראן.

זה זמן מה היו שמועות, שממשל רייגן משתמש בישראל, כדי להזרים כספים אל המורדים, הידועים בכינוי "קונטראס". הקונגרס של ארה"ב אמנם אישר בקיץ שעבר הקצבה של מאה מיליון דולר למורדים, אבל בתקופה האמורה — סוף 1985 — שבה נמכר הנשק לאיראן, עדיין סירב הקונגרס להקציב כספים לחי־מוש המורדים.

ישראל שימשה איפוא צינור־הזרמה של כספים, מבלי שהמימשל הפר, לכאורה, את החוק האמריקאי. שר המשפטים מיז חזר והדגיש, שי־דיים אמריקאיות לא היו מעורבות בהעברת הכספים ל"קונטראס". לדבריו הם הופקדו על־ידי ישראל בחשבון בנק בשווייץ. תחילה אמר מיז, ש"נציגים של ממשלת ישראל" הפקידו את הכסף, אבל תיקן מייד את עצמו ל"נציגים ישראליים".

מחשבון הבנק בשווייץ נמשך הכסף על ידי המנהיג הפוליטי של המורדים הניקרגואים, אדולפו קאלרו פורטוקארו. קאלרו היה אתמול בוועידה של המורדים בסאן חוסה, בירת קוסטה ריקה, אבל נסיון להשיגו טלפונית מניו יורק לא עלה יפה.

האיל חקירת משרד המשפטים התחילה רק ביום ששי שעבר, לא יכול מיז לקבוע בביטחון את גודל הסכום שהועבר לקונטראס. אבל בסכום המדובר, עשרה עד 30 מי־ליון דולר, היה די כדי להחזיק את כוחות המורדים על "אש קטנה" לפחות במשך חודשים אחדים.

ראייט: נעלמו עד ארבעה מיליון דולר

היושב ראש המיועד של בית־הנבחרים האמריקאי, ג'ים ראייט, אמר מייד לאחר מסיבת העיתונאים של אדווין מיז, כי נעלמו עקבותיהם של שלושה עד ארבעה מיליון דולר מן הסכום שהפקידה ישראל.

ראייט, ציר קונגרס דמוקרטי מטקסאס, הוסיף, שהוא מניח, כי הסכום הזה שולם כדמי עמלה לסוחרי־הנשק שהיו מעורבים בעיסקה. דיווח ב"ניו יורק טיימס" ביום שבת שעבר, הזכיר את שמותיהם של סוחר הנשק הסעודי, עדנאן חאשוגי, סוחר הנשק האיראני מאנוצ'ר גורבאנישאר וסוחרי־הנשק הישראליים אל שווימר ויעקב נמרודי. אף אחד מהשמות האלה לא הוזכר אתמול. כל שאלה ספציפית שנשאל שר המשפטים האמריקאי במסיבת העי־תונאים שלו נדחתה בנימוק, שחקירת משרד המשפטים נמצאת בעיצומה, ועדיין אין ידועים כל הפרטים.

הידיעות על סיוע ישראלי לקונטראס הופצו והתפרסמו כמה פעם בעיתונות האמריקאית מאז 1982. בדצמבר 1982 ביקר שר הביטחון דאז, אריאל שרון, בהונ־דורס, בחברת מפקד חיל האוויר דאז, האלוף דוד עברי. הונדורס היא שכנתה הצפונית של ניקרגואה, ובה נמצאים הבסיסים העיקריים של הקונטראס. שרון ועברי נועדו בשעתם עם המפקד העליון של

(סוף בעמוד 2, טור 7)

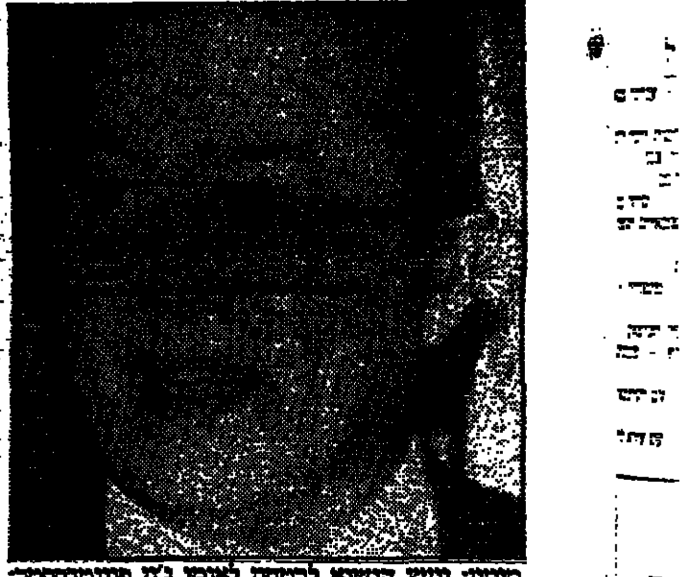

מימין: יועץ הנשיא לבטחון לאומי ג'ון פוינדקסטר; משמאל: אוליבר נורט. שניהם התפטרו אמש. (צילומים: אי.פי)

פרשנות / זאב שיף

ישראל תינזק ממה שהחל כמתן סיוע לידידה והפך להרפתקה בין־לאומית

לכמה מנהיגים, כמו פרס ורבין, תהיה ודאי בעיה אישית עדינה: בפגישות עם שולץ וויינברגר הם הסתירו מעמיתיהם מהלכים שנעשו מאחורי גבם על־ידי ישראל בשיתוף הבית הלבן

ישראל תינזק ודאי מהגילויים על הסיוע החשאי, שהגישה לארה"ב באספקת נשק ושירותים אחרים הן לאיראן והן ללוחמי הקונטראס בניקרגואה — שני תחומים הנתונים במחלוקת עמוקה בארה"ב.

הגילוי האחרון בקשר להעברת כספי עסקות הנשק הישראלי־איראני לידי הקונטראס היה בלתי נמנע. מרגע שהחקירה בנושא והעמקה הן על ידי הקונגרס והן על ידי גורמי מימשל שונים, ברור כי שמה של ישראל השתרבב שוב ושוב, ונראה כי אין זה עדיין הסוף. מה שנראה תחילה כהגשת סיוע ישראלי לידידה ושותפה האסטרטגית, נתפס עתה כהרפתקה בין־לאומית. אין זה משנה כלל אם חשבון הבנק בשווייץ דרכו הועבר הכסף מאיראן בעבור הנשק שקיבלה מישראל היה חשבון אמריקאי בשיתוף הקונטראס או של ישראל והקונטראס. יותר ויותר התבררה שמה של ישראל כמו שסיבכה את ארה"ב ושימשה בה בבד כלי שרת בידי גורמי המימשל לאכוף את הקונגרס. גם אם ישראל הרשמית מאמינה באמת ובתמים, כי מדיניות אספקת נשק לאיראן היתה נבונה, יש כבר המזעים, כי אחת המטרות של ישראל היתה לסכסך בין ארה"ב לבין מדינות ערביות מתונות כסעודיה, מצרים וירדן המתמכות בעיראק במלחמתה עם איראן.

ישראל הוטלה ל"זירה הקרב" שבו מתמודדים עתה יריביו של הנשיא בקונגרס כנגדו. בהתמודדות זו נוטלים חלק גם גורמי מימשל, שהתנגדו לאספקת הנשק לאיראן, כמו גורמים במשרד החוץ ובפנטגון ובסי־איי־אי. יש לצפות לכן להדלפות נוספות ולהעמקת החקירה בנושא ויעלה שמה של ישראל.

זאת ועוד: למספר מנהיגים ישראלים כמו פרס ורבין, שנפגשו באחרונה עם השרים שולץ וויינברגר, תהיה ודאי גם בעיה אישית עדינה. בפגישות אלה הסתירו מעמיתיהם האמריקאים מהלכים שנעשו מאחורי גבם על ידי ישראל בשיתוף עם המועצה לביטחון לאומי של הבית הלבן.

רקע / יואב קרני

מיהם ה"קונטראס" - ומדוע זכו לתמיכתם של הנשיא רייגן וישראל

משפחת סומוסה, ששושלתה נפלה ב־1979, היא התחלת הקשר הישראלי עם ניקרגואה

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). "קונטראס", או קונטרא־רבולוציונרים, הוא השם שנתנה ממשלת ניקרגואה לכמה אלפי מורדים, שסירבו לקבל את תוצאות המהפיכה הסאנדיניסטית של 1979.

ביולי 1979 נפלה השושלת של משפחת סומוסה, שמשלה בניקרגואה מאז תחילת שנות ה־30'. משפחת סומוסה היא גם תחילת הקשר הישראלי עם ניקרגואה. אבי השושלת הושיט לישראל סיוע חשוב בחודשי קיומה הראשונים: הוא הצביע באו"ם לטובת תוכנית החלוקה של 1947, והוא עזר לישראל לקבל נשק בדרכים לא־חוקיות בימי מלחמת העצמאות. ישראל גמלה לו ולשני בניו בסיוע צבאי, עד ימי שלטונם האחרונים של המשפחה.

משטר סומוסה הופל בהתקוממות עממית, שהובילו לוחמי "החזית הסאנדיניסטית לשחרור לאומי". אגוסטו סזאר סאנדינו, שעל שמו נקראת החזית, היה אויבו הגדול של סומוסה הראשון, שגם ארגן את רציחתו, ב־1933.

כאשר נכנסו הסאנדיניסטים למנגואה, נמלטו כמה אלפים מאנשי "המשמר הלאומי", צבאה של משפחת סומוסה, אל הונדורס. בראשם התייצב בעבור ומדינה קולונל אנריקה ברמודס, לשעבר נספח צבאי של סומוסה בוואשינגטון.

ככל שגבר הצביון האנטי־אמריקאי של הממשלה הסאנדיניסטית, וככל שהעמיקו קשריה עם קובה ועם הגוש הסובייטי, כך גברה חשיבותם של המורדים בעיני ארה"ב. זמן קצר מאז אחרי כניסתו לבית הלבן, ב־1981, הודיע רונאלד רייגן שיש לו הכוונות לסיוע ניקרגואי למורדים שמאלים בכל רחבי אמריקה המרכזית. מאז הוא חזר ותיאר את ניקרגואה כ"ראש גשר סובייטי בחצי־הכדור המערבי". הוא ניסה להשיג את תמיכת הקהילה היהודית בארה"ב באמצעות הדגשת הקשרים בין ניקרגואה לאש"ף.

ב־1982 היו עדויות לסיוע חשאי של סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב למורדים.

תחת לחץ כבד של ארה"ב ניסו ה"קונטראס" לשוות לעצמם מראה של ארגון פוליטי, המבקש לכונן דמוקרטיה בניקרגואה. לנסיון הזה היו תוצאות חלקיות. השליטה בקונטראס נשארה בידי קולונל ברמודס וקציני "המשמר הלאומי", שניהלו מלחמה כמעט חסרת־תוחלת נגד הסאנדיניסטים, הם הפכו את אזוריה הצפוניים של ניקרגואה, לאורך

(סוף בעמוד 2 טור 6)

שוק ההון / יהודה שרוני

התייצבות בבורסה ועליות שערים

בבורסה היתה אתמול סיבה לחייך. לאחר יום אחד בלבד של היצעים, שלוו בירידות שערים, הגיעה אתמול ההתייצבות ובחלק מהמניות אף עלו השערים.

ביקושים הוזרמו לניירות הערך המוזהים עם הבנות הבר־וקרים "בטוחה" שם נטו השערים לעלות, בניגוד למגמת המסחר הכללית. ההערכות, כי מדד המחירים לצרכן החודש יהיה גבוה במקצת מהתחזיות, עוררו את הסוחרים לרכוש אגרות צמודות מדד. התחזקות הדולר בשווקי העולם הביאה לביקושים גדולים למניות הבנקים שבבורסה, שם עלו השערים עד מחצית האחוז. למרות התחזקות הדולר בעולם, נותר שער השקל יציב ביחס לסל המטבעות וביחס לדולר.

ערכה את העמוד: רחל דגה

חדשות הארץ

שיחות היום

עם: הסופר אהרן אפלפלד
על: נסיעת הנשיא הרצוג לגרמניה
(עמ' 2)

★

היום נפתח משפט דמיאניוק
(עמ' 2)

★

ההסתדרות הותרת לעיסקת חבילה נוספת להבטחת ייצוב המחירים
(עמ' 5)

★

13 מטפלים במוסד למפגרים "דוחמה" חשודים בהתעללות מינית בחוסים
(עמ' 6)

★

רב החובל אבנר גלעד הורשע בפציעת הנוסע הסמוי הכושי
(עמ' 6)

שרות הארץ

מזג האוויר

- ירושלים: 13–19.
- תל־אביב: 12–22.
- חיפה: 12–24.
- באר־שבע: 8–22.

הגולן: 10–19, נהריה: 12–21, צפת: 9–15, עפולה: 9–25, שומרון: 10–21, נתב"ג: 10–23, אילת: 12–26.

זכו בלוטו

בהגרלה שנערכה אמש עלו בגורל המספרים הבאים: 13, 31, 32, 33, 36, 40. המספר הנוסף: 2.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.4930	−0.0015
נוסעים	1.7745	−0.0018
שחור	1.4800	−

שער הסל

יציג	1.4952	+0.0008

בגליון זה 12 עמודים

שיחת היום / גדעון אלון

עם: אהרון אפלפלד, סופר ניצול השואה
על: ביקורו הצפוי של הנשיא הרצוג בגרמניה

הנשיא צריך להתאפק ולא לנסוע

מה היתה תגובתך הראשונה כששמעת על החלטת הנשיא לערוך ביקור ממלכתי במערב גרמניה?

כיוון שעברו הרבה שנים מאז השואה, אינני מדבר במונחים של זעזוע. אבל, ללא ספק, יש בהחלטתו לבקר בגרמניה טעם לפגם ופגיעה ברגש היהודי, לאו דווקא של יוצאי השואה, כי השואה איננה בעיה של הניצולים בלבד, אלא של כלל העם היהודי.

כלומר, אתה סבור, שהיה עליו לדחות את ההזמנה של נשיא מערב גרמניה?

השאלה היא האם ביקורו של הנשיא בגרמניה היא כורח. זו השאלה, שאני שואל את עצמי, משום שנשיא מייצג את כל חלקי העם והצבור של רגשות. אני סבור, שהנשיא צריך להתאפק ולא לנסוע ולוא גם מפני שחצי מיליון איש, שעברו את השואה, חיים בארץ, ונושאים עמם הרבה רגשות, זיכרונות וסיוטים. אילו הנשיא שאל את דעתי, הייתי מייעץ לו, שלא ייסע. אני חושב, שכיוון שמדובר בענייני רוח ורגש פרופר, אנחנו צריכים להיות יותר זהירים.

איך חושש שביטול ביקורו עלול להעיב על היחסים הדיפלומטיים בין ישראל ומערב גרמניה?

יש כורח המציאות למען החיים, שצריך לעשות; ויש עניין של נפש ורוח ודקויות הרגש, ועל כך עלינו לשמור. יש לזכור, שהנשיא, לא כאדם פרטי, אלא כאינסטנציה, מייצג את כל העם היהודי ואת כלל הזיכרון היהודי. ההבדל בין ראש ממשלה הממלא תפקיד ביצועי לבין נשיא, הוא שבנשיא רואים סמל רוחני.

אבל נשיא מערב גרמניה כבר ביקר בארץ, כלום יש הבדל בין ביקורו כאן לבין ביקורו של הרצוג בגרמניה?

יש הבדל. אמנם זה עניין של ניואנסים. אבל ביקור של נשיא גרמניה כאן זהו מעין ניסיון לחפש אותנו, אנחנו לא צריכים לחפש אותם.

לשכת הנשיא אמרה היום בתגובה לביקורת הציבורית, כי לביקור יש ערך חינוכי וסמלי — להזכיר ולחזק את תודעת השואה. איך מקבל זאת?

אנחנו צריכים להזכיר הם עצמם צריכים להזכיר לעצמם. האם הנשיא צריך לבוא אליהם על מנת להטיף להם מוסר? זה עוזר אם מטיפים למישהו מוסר?

איך מקבל את ההסבר של לשכת הנשיא, שביקורו של הרצוג יסמל את ניצחון קורבנות השואה על הנאציזם?

אינני רואה זאת כך. אינני יודע מה הוא יעשה ומה יאמר שם. גם אם יגיד דברים כדורבנות, דבר שיתקשה לומר במקום הזה, אני שואל מה בערך [illegible] אני מעריך, שכוונתו של הנשיא טובה, אך אינני בטוח בתוצאה. כי אנחנו אפילו עם עצמנו עדיין לא עשינו את החשבון עד הסוף.

מה דעתך על כך שהנשיא תבע, שבמרכז ביקורו תעמוד עצרת זיכרון במחנה ברגן בלזן?

אבל, לאחר מכן הוא יצטרך בוודאי להשתתף בקוקטייל. בשביל מה זה טוב.

תדהמה בבון מהזעם בישראל

(סוף מעמוד 1)

שנמתחה על הביקור הצפוי ועל תגובתו של שר החוץ פרס.

עקיבא אלדר סופרנו המדיני של "הארץ" מוסר, כי במשרד החוץ הגיבו בפליאה על הביקורת שהושמעה אתמול נגד נסיעתו של הנשיא הרצוג לגרמניה. הודגש, כי הביקור הוא תולדה טבעית ומתבקשת מביקורו של הנשיא ריכרד פון ויצזקר בישראל, ומן היחסים התקינים והענפים בין ישראל לגרמניה. אי היענות של הנשיא להזמנה לביקור גומלין בגרמניה היא התנהגות בלתי מקובלת ביחסים בין מדינות ידידותיות.

סערה בארה"ב: ישראל העבירה

(סוף מעמוד 1)

הצבא ההונדוראסי, גנרל גוסטאבו אלוארס. על־פי ידיעות בעיתונות האמריקאית, שאושרו אחר כך על ידי דוברי המורדים, סיפקה להם ישראל נשק שנלקח שלל מאש"ף בלבנון, באמצעות צבא הונדורס.

מיז: ארה"ב העבירה הנשק לישראל כדי שיועבר לאיראן

שר המשפטים האמריקאי ארווין מיז גילה אתמול, כי ארה"ב העבירה נשק אמריקאי לישראל במטרה שיועבר לאיראן. שווי הנשק שכלל 2008 טילי טאו נגד טנקים ו־235 מערכות טילי הגנה מדגם הוק נגד מטוסים היה 12 מיליון דולר. ישראל קיבלה אישור, כך מסתבר, להרוויח על העיסקה הזאת. כאשר חלק מן הרווחים הועבר לחשבון בנק בשוויץ הנמצא בבעלות המורדים בניקרגואה (הקונטראס). על הפעולה מן הצד האמריקאי היה אחראי אוליבר נורת, שקיים קשרים עם ישראל. היועץ לביטחון לאומי, ג'ון פוינדקסטר, "בגד" בהבטחת ארה"ב לא רק לספק נשק לאיראן אלא גם לעקוף את החוק האמריקאי, שאסר בזמנו על העברת נשק למורדים בניקרגואה.

לדברי שר המשפטים האמריקאי, ידע רוברט מקפרלין, יועצו לשעבר של הנשיא לביטחון לאומי, על הפרשה מתחילתה ובכל הנראה היה גם מעצבה.

היועץ הנוכחי, ג'ון פוינדקסטר, ידע על הפרשה, אך לא נגע אותה ולפיכך נאלץ להתפטר. מיז נמנע מלומר אם גורם ישראלי היו מעורבים אישים ישראלים בפרשה והוא הסתפק באומרו, כי מדובר באנשים שפעלו בשמה של ישראל או בישראלים באופן כללי, שביצעו את העיסקה.

פוינדקסטר סיים תפקידו

גם היועץ לביטחון לאומי ג'ון פוינדקסטר סיים אתמול את תפקידו לאחר שהגיש את התפטרותו. לפי שעה לא ברור אם הוא היה מעורב ישירות או רק ידע על הפרשה או שהתפטר מסיבות של "אחריות מיניסטריאלית".

שר המשפטים מיז הוסיף, כי לא ברור אם ממשלת ישראל או נציגיה הבכירים ידעו על הפרשה או שמדובר בעיסקה שנעשתה בין עוזר היועץ לביטחון לאומי לבין סוחרי נשק פרטיים. אך לא מן הנמנע, אומרים מקורות, כי האמריקאים יבקשו עתה לחקור את דוד קמחי, את אל שווימר, את יעקב נמרודי ואת עמירם ניר, שהיו מעורבים ככל הנראה בעיסקה. המקורות הדיפלומטיים, כי גם לא יעלה על הדעת שראש הממשלה שמעון פרס לא ידע על העיסקה. "כאשר הנשיא רייגן מודיע כי ישראל היתה בין המדינות שהעבירו נשק לא יתכן שנשיא ארה"ב ידע על כך וראש ממשלתה של ישראל לא". ככל הנראה, אמר מיז, עשו הישראלים רווח של בין 20 ל־30 מיליון דולר. אך לא ברור כמה מן הסכום הזה הועבר לחשבון בשוויץ [illegible] של מתווכים פרטיים.

הממשל ימשיך לחקור בנושא זה וכן תוקם ועדת חקירה על דרכי פעולתה של המועצה לביטחון לאומי. ידידי ישראל בממשל ובקונגרס צופים עתה תקופה קשה ביחסים בין ישראל לארה"ב, לאחר שישראל עברה גם על חוק הקונגרס, גם הונתה ככל הנראה את מחלקת המדינה וגם העבירה נשק לאיראן.

הבית הלבן ביקש מישראל לא לספר

הבית הלבן ונציגים במועצה לביטחון לאומי ביקשו, ככל הנראה, מנציגים ישראלים שלא לספר למחלקת המדינה על העיסקאות עם איראן ועל האישור שקיבלה ישראל להעביר נשק אמריקאי לאיראן.

פקיד אמריקאי אמר, שדעה זו התגבשה במחלקת המדינה [illegible] "ישראל בפרשה".

המעלות של אל על

	מעל' מינימום	מעל' מכס'	מזג	הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	11	13	גשום	7	10
אתונה	13	18	גשום	13	18
בוקרשט	8	11	מ"ח	7	11
בריסל	10	11	גשום	6	10
וינה	2	7	מ"ח	4	7
ז'נבה	6	10	גשום	5	8
לונדון	12	14	גשום	8	13
ליסבון	8	13	בהיר	8	14
מדריד	4	13	בהיר	5	12
ניו־יורק	8	12	גשום	2	11
פאריס	10	13	גשום	4	8
פרנקפורט	8	12	גשום	4	8
ציריך	3	7	מ"ח	3	9
קהיר	14	23	מ"ח	14	22
קופנהאגן	9	12	מעונן	5	8
רומא	11	15	גשום	10	15
שטוקהולם	5	8	גשום	5	8

הנוסע המאושר
אל על

הופיע גיליון

הבוקר יוחל בהקראת כתב האישום במשפטו של גון דמיאניוק

"דמיאניוק אחראי במישרין לרצח מאות אלפי יהודים בטרבלינקה"

פרקליטו יבקש כנראה לדחות המשך המשפט - ומניחים שהשופטים ייענו לו

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ" בירושלים

גון דמיאניוק, המואשם ברצח מאות אלפי יהודים במחנה המוות טרבלינקה בפולין, יעמוד הבוקר למשפט בישראל.

בשעה 8.30 בבוקר יתחיל אב בית הדין, השופט העליון דב לוין, להקריא את כתב האישום. בסיום הדברים ישאל דמיאניוק לתגובתו על האשמות נגדו.

פרקליטו של דמיאניוק, מארק אוקונור, יקום ממקומו ויפנה לאב בית הדין ולשני השופטים האחרים, צבי טל ודליה דורנר. הוא יבקש לטעון "טענות מקדמיות". הרשות תינתן לו ואז יצהיר הסניגור, שמרשו בוחר שלא לענות על השאלה, מכיוון שהוא אינו איוואן דמיאניוק, אלא גון דמיאניוק.

אוקונור לא יכנס לפרטי טיעוניו בשאלת הזיהוי, אלא יבקש מהשופטים לדחות את המשך המשפט למועד מאוחר ככל האפשר, מפני שלא היה סיפק בידו להתכונן כראוי. פרקליטו של דמיאניוק יטען, כי בשל הדרי החומר שהועבר לעיונו רק לפני כמה שבועות ובשל הצורך לתרגם עשרות אלפי מסמכים לאנגלית, אין ביכולתו להגן כיאות על הנאשם.

על פי ההערכה, ייענו השופטים לבקשת הפרקליט. ההתחלה האמיתית של המשפט לא תהיה לפני ה־19 בינואר או מועד מאוחר יותר. הדיון הפורמאלי בלבד מתקיים היום, מכיוון שעל־פי החוק, אין להחזיק אדם במעצר לאחר הגשת כתב אישום נגדו מעבר ל־60 יום. מחר, ה־27.11.86, ימלאו 60 הימים ולכן יפתח המשפט, פורמאלית בלבד, היום.

מעשי זוועה סדיסטיים

בכתב האישום שיוקרא הבוקר מפורטים מעשי זוועה והתעללות סאדיסטיים המיוחסים לנאשם. דמיאניוק מואשם, כי הוא "איוואן האיום" ובשנים 1942־1943 היה אחראי במישרין לרציחת מאות אלפי יהודים במחנה הריכוז טרבלינקה בפולין. כתב האישום טוען, כי דמיאניוק נהג לעמוד ליד הכניסה לתאי הגאזים, כשבידו חרב או פגיון, ולעתים צינור ברזל או פרגול. כאשר הגיעה קבוצת יהודים עירומים אל השביל בין גדרות התיל, שביל המוביל אל תאי הגאזים, דחס דמיאניוק את קורבנותיו לעבר התאים, תוך שהוא מתעלל בהם ברגעים האחרונים.

אחרי שדחס כמה שיותר אנשים פנימה, היה דמיאניוק עובר לחדר המכונות ומפעיל את המנוע, שהזרים את גזי המפלט הרעילים אל תוך התאים.

"בדרך זו", קובע כתב האישום, "גרם דמיאניוק במו ידיו למותם של מאות אלפי בני אדם". "בעזרת הכלים שבידיו, דקר דמיאניוק את קורבנותיו במקומות שונים בגופם, קרע פיסות בשר מאיבריהם, והיכה בהם בעוצמה, תוך שילוחם זבי דם לעבר תאי הגאזים. . . " "מדי פעם בחר דמיאניוק מקרב ההולכים לתאים קורבנות בודדים להתעללויותיו. מדי פעם בחר דמיאניוק יהודי מבוגר הדור זקן ופיאות, אותו הוביל במעוזמיו לעבר גדר התיל הקרובה. הוא הבטיס את ראשו בין חוטי התיל המתוחים, תוך שהוא מכה בפרגולו בגוף האומלל. הקורבן המתפתל מעוצמת הכאב, נתקע למוות בין חוטי התיל שלכדו את ראשו." "במקרה אחר מתוך רבים, כרת דמיאניוק את אוזנו של האסיר, דוד אוסלנדר, ושילחו מידיו כשהוא זב דם. האסיר זב הדם המשיך במלאכתו — נשיאת גופות לבורות — חרף פציעתו הקשה, מתוך ידיעה שאם יפול ארצה, אותו דינו, מוות. בהגיעו לשעת הבוד, נורה שם למוות על ידי קצין ס.ס שניצב במקום. לעתים לא הסתפק דמיאניוק בהתעללות בקורבנו, אלא ציווה עליו להתפשט ולאחר מכן ירה בו בעצמו.

לסאדיזם המתואר בכתב האישום לא היה גבול. במקרה אחד מתואר מקרה, שבו אילץ הנאשם את אחד מאסירי המחנה לקיים יחסי מין עם נערה שנותרה בחיים, גם לאחר שהוצאה מתאי הגאזים.

יונה בלומן בראש התביעה

בראש צוות התביעה במשפט יעמוד פרקליט המדינה, יונה בלומן, בן 57, מומחה למשפט פלילי, שייצג את המדינה פעמים רבות בבית המשפט העליון.

עו"ד מיכאל שקד יוליך את בלומן בחלק מישיבות המשפט. הוא משמש כמנהל בפרקליטות מחוז ירושלים זה שבע שנים. דניס גולדמן יהיה החבר השלישי בצוות. גולדמן הוא מנהל המחלקה הבין לאומית של משרד המשפטים והיה מומחה במשרד להסגרה ולענייני פושעים נאצים. גולדמן הוא שטיפל בהליכי הסגרתו של דמיאניוק. מיכאל הורוביץ, איש צוות התביעה הרביעי, שימש כתחקירן הצוות. אסף חומר מפליל נגד דמיאניוק בגרמניה וגבה עדות מאיש הס.ס. אוטו הורן, שיעיד במשפט דמיאניוק כעד התביעה.

העיירה מגדושה עברה אמש פעמיים מידי "אמל" לאש"ף; 100 נהרגו

לוחמים שיעים מתכוננים לפתוח במתקפה נוספת לשחרור העיירה מידי אש"ף

מאת סופר "הארץ" לענייניים ערביים

העיירה מגדושה, שבגבעותיה שולטות על צידון מדרום מזרח, עברה אמש פעמיים מידי אש"ף ללוחמי "אמל" ובחזרה לאש"ף, כאשר סמוך לחצות התכוננו 2000 לוחמים שיעיים לפתוח במתקפה שניה לשיחרור העיירה מידי המחבלים הפלשתינים.

בקרבות היומיים האחרונים באזור צידון נהרגו כ־100 ונפצעו כ־200 משני הצדדים לרבות 4 חיילי צבא לבנון הרוגים ו־30 אחרים שהיו במחנה מגדושה נפלו בשבי המחבלים. מנהיג "אמל", השר נביה ברי, תבע אמש אולטימאטיבית נסיגה של כל המחבלים הפלשתינים למחנות אש"ף ודחה הצעות, על־פיהם יתייצבו אנשי המליציה הנאצריסטית הצידונית התומכת באש"ף באיזורים שמהם ייסוגו הפלשתינים. הוא האשים את ארגוני אש"ף הפרו־סוריים בלוחמה לצד נאמני ערפאת ואמר, כי צידון "נפלה למעשה בידי אנשי ערפאת" וכי יש "לפעול כדי לשחררה". עוד נמסר, כי מנכ"ל משרד החוץ האיראני הוסיף שיך אל־אסלאם העושה בדמשק עם האיש השני בצמרת הלובית, [illegible] ג'אלוד, פועל להשגת הסכם להפסקת אש ואתמול בא לבירות לנהל שיחות עם ראשי "אמל".

אולם כל ההצעות שהוגשו לרבות נסיגה מקבילה של אנשי אש"ף ממגדושה והסרת המצור של "אמל" על מחנה אש"ף אל־רשידיה בצור לא נתקבלו.

בדיווחים מביירות נמסר, כי כ־1500 לוחמים שיעיים, שרובם [illegible] קשורים על מצחם [illegible] ביום לבין הפלשתינים, פתחו במתקפה על מגדושה ממערב ואילצו בשעות הצהריים את אנשי אש"ף לסגת. אולם בשעות הערב, ערכו כוחות מתגברים של אש"ף מתקפת נגד והדפו את לוחמי "אמל" מהעיירה. במהלך הקרבות הוחלף שלוש פעמים הדגל המתנוסס על כנסיית אל־סיידה במרכז העיירה. קודם הורד דגל אש"ף ובמקומו התנוססו דגלי לבנון ו"אמל", אולם בשעות הלילה הורדו שני הדגלים ודגל אש"ף הונף בחזרה על הכנסייה.

הותר פרסום שמו של איש הכמורה הקשור בפרשת הממונה על מחוז ירושלים

הארכיבישוף עג'מיאן: ידידם של הישראלים ש"הלך על הגבול"

איש־הכמורה הארמני, החשוד במתן וקבלת טובות הנאה, היה חביבם של שרים ואישי ממשלה ישראליים והתארח בביתם ● נהג לסעוד עם משה דיין במסעדת גונדולה בתל־אביב ולסחור עימו

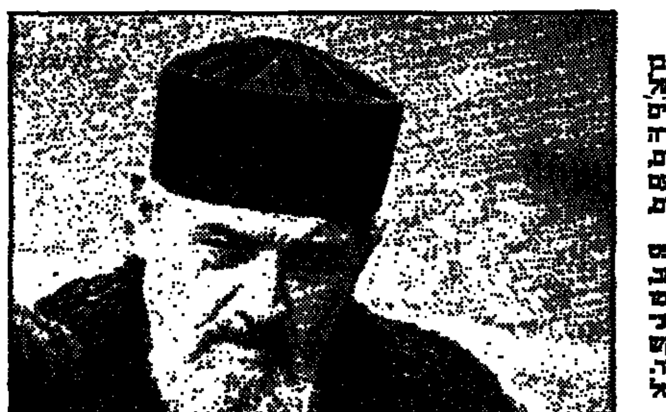

הארכיבישוף עג'מיאן (צילום: עוזי קרן)

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ"

הארכיבישוף שאהה עג'מיאן, בן 60, ששימש בעבר כארכיהגמון של הכנסיה הארמנית במזרח ירושלים והודח מתפקידו — הוא איש הכמורה הבכיר ששמו היה אסור לפרסום, החשוד במעשים פליליים בקשר עם פרשת הממונה על מחוז ירושלים, רפי לוי.

שלשום החליט שופט בית־משפט השלום בתל־אביב, אורי זיראב, לבטל את איסור הפרסום לגבי שמו ופרטיו של הארכיבישוף, אולם הסניגור, עו"ד שלמה תוסיה־כהן, ביקש ארכה של יממה כדי להגיש ערר. הוא לא הגיש את הערר, וכך בוטל אתמול איסור הפירסום.

עם זאת הטיל השופט איסור פרסום על כל טיעוניו של הסנגור לגבי קשריו של החשוד ופעילותו.

אנשי אגף חקירות הונאה במטה הארצי של המשטרה, שעצרו וחקרו את החשוד, טענו בבית המשפט, כי עג'מיאן חשוד במתן טובות הנאה לממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים, רפי לוי, תמורת הנפקת תעודות זהות למקורביו של הכומר, שלא כדין. נוסף לכך, טענו, נתפסו בביתו של הארכיבישוף תוכניות מיתאר של צפון ירושלים, למרות שאסור היה לממונה על המחוז להעבירן לו. בבקשה למעצר שהוגשה לבית המשפט נטען, כי "זוהי העבירה המטרה האמיתית של קבלת תוכניות, אשר החשוד הצהיר, כי יש ברצונו להעבירן לירדן".

החוקרים טוענים, כי בחיפוש בביתו של הכומר, נתפסו גם כלי נשק רבים שהחזיקם שלא כדין. כן הוא חשוד בגניבת כלי פולחן וחפצי ערך מן הכנסיה הארמנית, מהם בעלי ערך דתי וכספי רב.

אנשי המשטרה הגישו לבית המשפט חומר חסוי.

הסניגור כפר בכל החשדות נגד מרשו וטען, כי האיש לא עבר כל עבירות פליליות במעשיו.

22 שנה — מלך בין בני עדתו בירושלים

22 שנה היה הארכיבישוף שאהה עג'מיאן מלך בין בני עדתו בירושלים, יד ימינו של הפאטריארך הארמני יגישה דרדריאן. אורח רצוי של שרים ופקידי ממשלה ישראלים ובקירבת אבל רפאל לוי, הממונה על מחוז ירושלים במשרד הפנים.

בנובמבר 1981 השתבש הכל. לחצר הארמנית הציורית שבלב העיר העתיקה, הגיע מאוסטרליה [illegible] קאראקין קאוואניאן, האוסטרלי, כפי שנהג לכנות אותו בלגלוג עג'מיאן, תפש בהדרגה מקום מכובד לצידו של הפאטריארך, ודחק את רגלי עג'מיאן מבחינת ענייני החוץ והכספים של הפאטריארכיה בירושלים.

כמה חודשים לאחר מכן הגיע מעמדו של עג'מיאן בפאטריארכיה לשפל.

באפריל 82 החליט הסינוד של הכנסיה הארמנית בירושלים לסלק את עג'מיאן מכל תפקידיו בכנסיה. הפאטריארך האשים את שאהה במעילה בכספים ורמז רמזים עבים בדבר התנהגותו הלא מוסרית. למימסד בישראל, שאותו שירת עג'מיאן באמונות שנים רבות, הרה הדבר. בראש המערכה למענו של הארכיבישוף המודח התייצב רפאל לוי. ללא ליאות ותוך גילוי מיומנות בדרכי הבירוקרטיה המסורתית בארץ, שכנע הממונה על המחוז את שר הפנים דאז יוסף בורג וגורמים בכירים נוספים, כי אכן דינו של הארכיבישוף האוסטרלי — גירוש.

ד"ר בורג הודיע וניגית לקאוואניאן האוסטרלי, כי לא יאריך את תוקף ארכת השהייה שלו בארץ.

כשפרסמה בראשונה סוכנות הידיעות "אסושיאייטד פרס", את דבר ההחלטה, סער העולם הנוצרי. דיפלומטים ישראלים מתפתלים מול המקרופונים בניסיון להסביר את ההחלטה, כמעט חסרת תקדים מסוגה.

תחילה מתבצרת ישראל מאחורי שתיקה רועמת, ואחר־כך דולפים רמזים בלתי ברורים על חשדות לעבירות. בחודשי הדרים מעניק רפאל לוי את הפאטריארך הארמני בעניני ההחלטה ללא כחל ושרק. הודות עג'מיאן.

"אוי לכם אם רפי לוי זו המדינה שלכם"

על רקע החשדות, כי עג'מיאן נתן טובות הנאה תמורות לרפאל לוי, יכולה עתה הפרשה על גירוש הארכיבישוף האוסטרלי, מלפני ארבע שנים, להתפרש באור שונה לגמרי, מזו שהוצגה בזמנו על־ידי נציגי הממסד. הפאטריארך הארמני, יגישה דרדריאן, הבטיח ל"הארץ" לפני שנתיים, כי יחשוף יום אחד

ידידים גבוהים בצמרת

לוי היה איש הקשר עם עג'מיאן, אבל לארכיבישוף בחצר הארמנית היו ידידים גבוהים יותר בטלם: שמעון פרס, טדי קולק, משה דיין המנוח, יצחק נבון, עזר וייצמן, יצחק רבין ורבים אחרים. בראיון לחיים ברעם ב"כל העיר" סיפר עג'מיאן לפני כתשע שנה: "בשנות ה־60 הראשונות נהג רפי לוי לפגוש אותי בשער מנדלבאום. פעם אמר לי, שכדאי לי לפגוש בראש הבראשונה את מערכת היחסים בין עג'מיאן לרפאל לוי. "נטיתם אחר אדם מושחת וקל דעת", אמר הפאטריארך בהתרגשות לסופר "הארץ" צבי בראל, "אני מוכן לחשוף את מערכת היחסים הכספית האישית בין עג'מיאן לרפי לוי. אוי לכם אם רפי לוי זו המדינה שלכם."

ישראל, שלא נזהרה להישמר ממעורבות בסכסוך פנים כנסייתי, איבדה מאותו הרגע שבו התערבה לטובת עג'מיאן, מערכת קשרים מיוחדת במינה עם הכנסייה הארמנית. לסיפור האהבה שהחל עוד בשנים הראשונות למדינה, נתן מנחם בגין ביטוי לפני שנים אחדות: "כאשר אני רואה את העיניים העצובות של הילדים הארמנים, אני חש את מבטיהם של ילדי הגטו היהודיים". לקשר בין שני העמים שיסודו בשואה, היה צורך גם בבסיס של אינטרסים משותפים וזה אמנם נוצר עד מהרה.

בהיותם אנשי דת בעלי מעמד דיפלומטי, יכלו אנשי הכנסיה הארמנית להגות הלוך ושוב את קו שביתת הנשק, שהפריד בין שני חלקי ירושלים.

לפחות 150 חנויות במורד רחוב שלומציון המלכה שייכות לכנסיה זו. בניגוד לרכוש רב אחר, הן לא הוכרזו כנכסי נפקדים והוכרזו כרכוש הכנסיה.

מאבקי כוח בחצר הארמנית

מאז הודח עג'מיאן, התנהלו בחצר הארמנית מאבקי כוח והשפעה. כל מחנה הגיש למשטרה תלונות נגד המחנה היריב. המשטרה נאלצה לא פעם להתערב, כדי להפסיק תגרות דמים בין אוהדי עג'מיאן המודח לאוהדי הפאטריארך דרדריאן המדיח. במאי האחרון הגיעה המלחמה בין שני הפלגים לשיא — בורג [illegible], איש מחנה עג'מיאן, נרצח. עד הרצח התלבטה המשטרה ביחסה לאנשי הכמורה הנצים. שר המשטרה חיים בר־לב החליט, למשל, שלא להעמיד לדין את הפאטריארך על מעורבות בתסיסה והכאה של אחד מאנשי עג'מיאן. עצם חקירת הפאטריארך בפרשיה זו היתה "סיפור" בעבור המשטרה, שנאלצה לדלג מעל כמה מכשולים, עד שקיבלה את ההיתר — לחקור. אחרי הרצח הוסרו כפפות המשי. המשטרה עקבה בשבע עיניים אחר הנעשה בחצר הארמנית.

שני אישים הגלים — דיין וטדי קולק. עם דיין נהגתי לאכול במסעדת "גונדולה" ברחוב פינסקר בת"א ולסחור עימו. . . קישרתי אותו עם סוחרי עתיקות ארמנים. הוא קיבל סחורות בזול, אבל סירב לקחת דבר בחינם. בכל מקרה שילם משהו.

מי הם הקונטראס

(סוף מעמוד 1)

בגבול הונדורס, לארץ [illegible], והסבו נזק עצום לכלכלה הניקרגואית. אלפי אזרחים ניקרגואים נהרגו.

זמן קצר אחרי תחילת תקופת נשיאותו השניה, השווה רייגן את הקונטראס ל"אבות המייסדים של ארה"ב", הלוחמים — כמו גנרל וושינגטון [illegible] — נגד עריצות. הוא ביקש מן הקונגרס לאשר סיוע צבאי לקונטראס, שאותם כינה "לוחמי חופש". הקונגרס דחה את בקשתו, בקיץ 1985, והטיל איסור מפורש על כל סיוע אמריקאי.

אבל התנהגותה של ממשלת ניקרגואה כלפי האופוזיציה האזרחית, הצמצום השיטתי של החירויות האזרחיות, הטו את הקונגרס בהדרגה לטובת הממשל. בחודש יוני שעבר נענה בית־הנבחרים להפצרות רייגן, ולמורת הרוב הדמוקרטי שבו, אישר סיוע של מאה מיליון דולאר למורדים. הסנאט, שהיה בו עדיין רוב רפובליקאי, הצטרף ללא קושי אל היוזמה.

מאז 1985 הלך כוחם הצבאי של הקונטראס וגדל. הצבא הניקרגואי הסדיר, בזכות המשמעת העדיפה ובזכות ציוד סובייטי, דחק את רוב הקונטראס אל מחוץ לגבולות ניקרגואה. אם כי כיסים של מורדים ממשיכים להתקיים בדרום, לאורך גבול קוסטה ריקה, ובחוף המזרחי, באזורים המיושבים בשחורים ובאינדיאנים.

בשעתם השתעשעו כמה גורמים בארה"ב בתקוה, שהקונטראס יצליחו לכבוש טריטוריה ניקרגואית, ויכריזו על הקמת ממשלה זמנית שוואשינגטון תכיר בה. אבל מאז גברה ההכרה, שנצחון צבאי של הקונטראס, או אפילו השג בעל הקף מבוטל, הוא אפשרות רחוקה.

גם חוגים התומכים במורדים השמיעו ביקורת על האפי הלא־דמוקרטי של ארגונם, ועל היריבויות הסיעתיות בין פוליטיקאים ניקרגואים גולים, המנסים לרסן את קולונל ברמודז. בתחילת השנה הקימו הגולים חזית משותפת, שבראשה העמידו הנהלה בת תשעה חברים.

ההנהלה הזו נאספה השבוע בסאן־חוסה, קוסטה ריקה, לקראת חידוש [illegible] של המלחמה. מאה מיליון הדולאר שאישר הקונגרס יהיו המנוף.

תוצאות הבחירות לקונגרס האמריקאי, בתחילת החודש, שיבשו הרבה מן החישובים של ממשל רייגן. הרב הדמוקרטי גדל בסנאט יהיה להום פחות מן הרוב הרפובליקאי [illegible] להוסיף ולהקציב כספים למורדים. בחודש שעבר נחל הממשל מפלה [illegible], כאשר הניקרגואים הפילו מטוס אמריקאי, שעסק בהטסת ציוד לקונטראס. משבוי הצוות בולט אדם אחד, אזרח של ארה"ב, וניקרגואה העמידה אותו למשפט ראווה.

בעיתונות האמריקאית התפרסמו אחר־כך ידיעות על צינורות פרטיים או זרים, שבהם משתמש הממשל להעביר סיוע, שלא אישר הקונגרס. נאמר, שהמבצע שהופעל הופעל על ידי גנרל אמריקאי בדימוס, ג'ון סינגלאב, העומד בראש "הליגה העולמית האנטי־קומוניסטית". סינגלאב מעורר זה זמן מה סיוע אמריקאי פרטי למורדים, אולי בשיתוף־פעולה עם כתובת של שכירי־חרב. הנקרא "סולג'רס אוף פורצ'ן". לפי אותן הטענות, סינגלאב עבד בעצה אחת עם קולונל אוליבר נורת', איש המועצה לבטחון לאומי בבית הלבן, שהועבר אתמול מתפקידו.

שר המשפטים של ארה"ב, אדווין מיס, נשאל אתמול אם יש קשר בין הכסף הישראלי לקונטראס ובין המשימה הווטאית בשמי ניקרגואה, שבה נשבה האזרח האמריקאי. הוא אמר, שאין הוא יודע כל זמן שלא תושלם החקירה.

ראיתי שמעתי

דיפלומטים יסונדלו וחיילי הכוח הרב לאומי יישארו יחפים

עיריית תל־אביב החלה ל"סנדל" גם כלי־רכב של דיפלומטים, למרות החסינות שהם זכאים לה מתוקף תפקידם. על־פי ממצאים שבידי אנשי העירייה, מרבים הדיפלומטים להפר את חוקי החניה. עד כה נמנעה העירייה מלנקוט נגדם יד קשה, ואולם עתה הוחלט כי במקרים של הפרות חוק קשות, יסונדלו גם מכוניותיהם.

כלי הרכב הדיפלומטי הראשון שסונדל היה של הנציגות האמריקאית. הרכב סונדל שלשום, כשחנה בציר המהיר ברחוב אבן גבירול. הנהג הזועם הבטיח למסנדלים כי כשיבקרו בארצו, יזכו ביחס דומה. דובר עיריית תל־אביב הסביר כי המכונית שסונדלה הפריעה לתנועה בציר המהיר.

בין ראש אגף התנועה בעיריית תל אביב, ה"כ דב בן מאיר לבין ראשי הכוח הרב־לאומי הפועל בסיני סוכם כי כלי־רכב של חיילי הכוח, הנוהגים לחנות באזורי הבילוי, בניגוד לחוק, לא יסונדלו עקב חסינותם. תחת זאת הם יועברו על־ידי פקחי העירייה והרישומים יועברו למשטרה הצבאית של הכוח, לטיפול משמעתי. בן מאיר הודיע כי עתה יפעל להשגת הסדר דומה גם עם כוח יוניפ"ל הפועל בלבנון.

מי שלמדו כבר את לקחי הסינדול הם נהגי הרכבים הצבאיים. מתברר כי לאחר שבמשך שבוע סונדלו כלי־רכב צבאיים, החלו אנשי הצבא להקפיד על החוק וכמעט ואין המסנדלים נתקלים עוד בכלי־רכב צבאיים החונים שלא כחוק.

ת. הנדורקר

ברעם מקווה לפגוש במיטראן

מנכ"ל מפלגת העבודה, עוזי ברעם, שב בשבוע שעבר ממסע בארצות־הברית, ובסוף השבוע שב ייצא לחו"ל — הפעם למסע באיטליה וצרפת, שם ייפגש עם ראשי השלטון.

באיטליה אמור ברעם להתארח אצל שלושת ראשי המפלגות העיקריות שם — הסוציאליסטים, הדמו־נוצרים והקומוניסטים.

בצרפת יפגוש ברעם את מזכיר המפלגה הסוציאליסטית, ליונל ז'וספן. ברעם מקווה כי יוכל לפגוש את נשיא צרפת פרנסואה מיטראן, וכבר יש מי שדואג לארגן לו פגישה כזאת. אם לא יפגוש את הנשיא, יאלץ ברעם להסתפק בפגישה עם מישל רוקאר, ממנהיגי המפלגה הסוציאליסטית והאחד המועמדים לרשת את מיטראן.

אילן שחורי

במשטרה ילמדו על זכויות האזרח

בשבוע הבא יתחילו שוטרים במשטרת ישראל להשתלם בעניין זכויות האדם והאזרח. את מבצע ההסברה מארגן קצין החינוך הראשי של משטרת ישראל, ניצב שאול גבעולי וישתתפו בו מרצים מהאוניברסיטה, שופטים, חברי כנסת ועוד. במשטרה גם הכין חומר הסברה מקיף בנושאים האמורים.

במרכז ארבעה־עשר ימי עיון, שיתקיימו בתחנות משטרה ברחבי הארץ ובהם יוצגו לפני המשתתפים נושאים הקשורים בתפקיד המשטרה, בשמירה על החוק והסדר, בסמכויות שוטרים ועוד. מטרת ימי העיון היא להגביר את מודעות השוטרים לזכויות האזרח. יום העיון הראשון "תורגל" אתמול לפני אמצעי־התקשורת, ובין השאר הופיעו בתרגול זה חברי הכנסת שבח וייס ומרדכי בראון.

נפטר האמרגן זאב רוברט

האימפרסריו זאב רוברט, מוותיקי האמרגנים בארץ, נפטר השבוע אחרי מחלה קשה. באחרונה ציין איגוד האמרגנים והמפיקים מלאת 50 שנה לפעילותו של רוברט בשדה האמרגנות בארץ, מהן 25 במסגרת האיגוד. הוא אף נרשם בספר הזהב של הקרן הקיימת לישראל.

רוברט החל את עבודתו ביצירת קשר עם אמנים מחו"ל, במסגרת התזמורת הפילהרמונית, מיד עם ייסודה.

רוברט ז"ל, מוותיקי האמרגנים

רוברט הביא לארץ רשימה מכובדת של באלטים (להקת פסטיואל, רולאן פטי, זיזי ז'אנמייר, הבאלט של המבורג, הבאלט האוסטרלי), תיאטרונים ("פורצי נכס", תיאטרוני ציריך, מינכן, וינה, ברלין והקומדי פראנסז) וכן תזמורות. הוא גם היה האמרגן להופעותיהם של אוסקאר פיטרסון ואלה פיצג'ראלד.

ב. ש.

מינוי חדש בקול ישראל

רעיה גביאל נבחרה, בראשית השבוע, למנהלת מחלקת התכניות התעודיות בקול־ישראל. גביאל מוכרת כמגישה קבועה של התכנית "בינינו לבין עצמנו". בשנת 82 זכתה בפרס מנכ"ל רשות השידור על תכניתה "הוא בכל זאת בעלי", הדנה בחייהן של נשות אסירים. כשנבחרה גביאל לתפקידה, אחת מנשות האסירים שרואיינה באותה תכנית היא שבירכה אותה ראשונה על המינוי. אשת האסיר מאז גם שמחה לבשר עתה לגביאל כי היא כבר אשת אסיר־לשעבר.

גביאל התמנתה במקום אסתר בריל, שסיימה באחרונה את לימודיה לתואר דוקטור בקומוניקציה.

לילי גלילי

בעריכת נורית אמיתי

אמש בקונצרט / הרי גולומב

גיטארה פלוס תזמורת מינוס

התזמורת הקאמרית הקיבוצית בניצוחו של שלום רונלי־ריקליס במסגרת הפסטיבאל לגיטארה

הפסטיבאל השלישי לגיטארה, שנערך עתה (רובו בבית ליסין בתל־אביב ומיעוטו במקומות אחרים בארץ) איחד את התזמורת הקאמרית הקיבוצית בקונצרט, שהופיעו בו שני סולנים בגיטארה.

אברהם ספקטור היה הסולן בקונצ'רטו מאת ויואלדי. היו לביצוע הזה נתוני פתיחה גרועים, שהיו עלולים להכשילו בעיקר בתחום האקוסטי: אולם לא מתאים וההחלטה (מן הסתם בלתי נמנעת כשלעצמה) להשתמש בתגברת רמקול לגיטארה. הגברה זו היתה צורמנית במקצת והכהידה יותר מדי גוון של גיטארה חשמלית, ואולי תרמה לכך שנגינתו של הסולן נשמעה אחידה מדי לכל אורך היצירה, וכל פגם קטן הוגדל בעוצמה. מכל מקום, התוצאה הכוללת דווקא השפיעה לטובה, ונוצרו (אולי במקרה) אפקטים סטריאופוניים מעניינים של פריסה מסוגים שונים (צ'מבאלו, גיטארה ופיציקאטו של כלי הקשת).

הסמפוניאטה פינתה את מקומה לקאמרטה בביצוע הסימפוניה מס' 29 של מוצארט. ככל שימעט הדיבור על השערורייה הזאת, כן ייטב לכל המעוניינים למחוק את החרפה מן הזיכרון.

אולי לכן היתה סולנית מבריקה ורב־גונית בקונצ'רטו מעניין מאת המוסיקאי פונסה, שהפגין באופן וירטואוזי את האפשרויות של הכלי. התאוששות מרהיבה חלה גם בתזמורת: הן ביצירה זו והן (ובעיקר) ב"מחולות רומניים" של ברטוק, שהתנגנו את הערב, היא נשמעה ברמה סבירה ומעלה: קשה להאמין, שזו היתה אותה תזמורת כל הערב.

לעירית רוזנבלום ומשפחתה

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

הארץ

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

בלומה לנגה

ההלויה תתקיים היום יום רביעי, כ"ד בחשון תשמ"ז 26.11.86, בשעה 14.00 בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת־ים.

נפגשים ליד השער הראשי.

מתאבלים: בנה: שייקה גדאל וב"ב — כפר־סבא
בתה: תלמה לנגה — גבעתיים

השבעה בבית תלמה לנגה, רח' גנסין 18, גבעתיים טל: 317539

"מושב זה לא לגו שאתה מפיל ומפרק; אותנו אי אפשר לפרק"

עדות ראיה / אור גונדר

זה החל בנגה ובשדה משה, לא הרחק מכאן, מושבי התיישבות חדשה. זו של גל העליה בראשית שנות החמישים, שעול החובות גזר עליהם פירוק. עתה, יש אומרים, יגיע המפרק גם אל פעמי תש"ז.

שלושים ושלוש שנים יושבות כ־60 משפחות עד לים מכורדיסטאן במקום הזה, לא הרחק מצומת בית קמה, בדרך לבאר שבע. "אי אפשר לפרק אותנו. מושב זה לא לגו, שאתה מפיל ומפרק. אם יפרקו אותנו — צריך לפרק גם את כל המושבים בארץ". אומר בלהט רחמים חביב. הוא מסביר, כי הכל עניין של פוליטיקה: ראש הוועד המודח הוא פעיל ליכוד, ויש לו קשרים עם השר קצב, וזה לוחץ על ראש האגודות השיתופיות לפרק את המוסד.

גיסו סריודה, ראש הוועד המודח, כיהן בחודשים האחרונים כחבר בוועד הממונה, אשר אמור היה לחלץ את המושב מן הבוץ. בביתו המטופח — וריג ווק בגוף הכללי של בתי סוכנות, שרבים מהם לא ידעו טעם שיפוץ זה שנים — הוא מציג את התמונה מנקודת ראותו שלו: חמישה מיליון דולר חובות, 15 חברים שחובם עומד על יותר מ־100 אלף דולר כל אחד, אותם תבע בבית הדין של תנועת המושבים.

"אני" — הוא אומר — "לא רוצה ולא מוכן, כמשק יצרן, להיות ערב לפרזיטים. אלה אנשים שאכלו פה חינם משך שלושים שנה. העניין של ערבות הדדית לא מתאים לאנשים כאן", יאמר אחר כך: "הם לא ישרים".

לדברי סריודה, קודמיו בראשות הוועד משכו כספים והגדילו את חובות האגודה — תוך שהם עצמם וקרובי משפחותיהם נהנים מפירות הכספים הזה. האשמות דומות מוטחות עתה בסריודה עצמו. שמורות שנתנו מקורביו — כך אומרים — לא הוצגו לפרעון. מכסות מים של המושב כולו נצרכו על ידי קרובים לצלחת. סריודה — אין צורך לאמר — מכחיש.

ראובן מחבסי, עד לפני שלוש שנים גזבר המושב, מאשים כי סריודה היה "קשוח מדי", במדיניות גביית החובות שלו. סריודה אומר, כי אילו הקפידו קודמיו כמותו על גביית חובות מחברים — לא היה המושב מסתבך כפי שהסתבך.

חלקות רבות מתוך ששים יחידות המשק בפעמי תש"ז עומדות בלתי מעובדות. "המושב היום יבש. באדמות אין כלום", אומר לי אחר, מאב את אבדן העונה הנוכחית. עוד קודם למשבר הנוכחי, היו למעלה מעשרה משקים מושבתים. עתה — הכפל המספר, ואף יותר מזה. החקלאים, בדרך הטבע, נפגעו מן המשבר יותר מעובדי החוץ ושאלה שעבורם החקלאות היא בבחינת משק עזר בלבד.

בפעמי תש"ז אווירה מתוחה. חודשים ארוכים של מאבק על ראשות הוועד עשו את שלהם. סריודה אומר, כי לפחות 15 אנשים אינם מדברים איתו. אחד מן ה־15 האלה, שבשבו הוא נוקב באוזני, מוכן להישבע כי מספר המהרימים גדול כפליים. סריודה מדבר על שנאת חינם. על טינה לבני שמנסה לעשות סדר. כזה אחר זה הוא מאשים את כולם. החברים, ארגון הקניות, ארגון המים, הממשלה, הסוכנות. שני האחרונים — הוא קובע — הם שיצטרכו בסופו של דבר לשלם את המחיר.

תת שר הכלכלה של יוון, מר רומנוזיוטים, הגיע אתמול לישראל לביקור גומלין. זו הפעם הראשונה שאישיות בת בכירה ביוון מגיעה לביקור רשמי בישראל. תת השר ייפגש לשיחות עבודה עם עמיתו, השר שריר (תצלום ישראל סימיונסקי, יפ"א).

יום טבע למטכ"ל — האלופים צפו בהשחתת הנוף ע"י יחידות צה"ל

מאת אלי אלטר

לאור פגיעות קשות בשמורות טבע ע"י יחידות צה"ל מתאמנות בחודשים האחרונים, יצא אתמול המטה הכללי, בראשות הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי, לסיור של היכרות עם בעיות שמירת הטבע בארץ.

את הסיור, שנערך בגרה ובמדבר יהודה, ושבו השתתפו כמעט כל אלופי המטכ"ל, הנחה מנכ"ל רשות שמורות הטבע, אורי ביידץ.

בין השאר הוצגו לפני האלופים מיזבלות צה"ליות פראיות, הפעלות ללא היתרים מתאימים, תוך פגיעה בשמורות טבע ובנוף, הוצגו תוצאותיה של השריפה הגדולה האחרונה שפגעה ב־700 דונמים בהשטח המגנר של שמורת עין־פשחה, שלחוף ים המלח — שהתלקחה מפצצת תאורה אחרי שכפפד מקומי שיגר במסגרת אימונים של ביטחון שוטף.

****
***

כשירות ללקוחותינו הנכבדים, אנו מפרסמים להלן את מועדי ההפלגות מהארץ, של אניות חברת "צים" לסוף שנת 1986

שם האניה	הפלגה	נמל טעינה	היעד	תאריך הפלגה
שרות מכולות				
שרותי צפון אמריקה				
צים הונג קונג	48	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	4.12.86
צים טוקיו	54	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	10.12.86
צים מרסיי	42	אשדוד/חיפה	מיאמי ונמלי הגולף	21.12.86
צים קילונג	20	חיפה	קנדה, ארה"ב, איים קריביים	22.12.86
שרותי אילת				
צים סידני	11	אילת	מזרח רחוק, אוסטרליה	5.12.86
מורן	31/30	אילת	אסאב, דרום אפריקה	7.12.86
סאוואן	96/5	אילת	מומבסה, דאר־אס־סאלם, דרום אפריקה	12.12.86
צים ניו אורלינס	43/15	אילת	דרום אפריקה	21.12.86
צים טרייסט	115	אילת	מזרח רחוק, אוסטרליה	23.12.86
שרותי דרום אטלנטי				
קדמה	29	חיפה	מערב אפריקה	15.12.86
צים בואנוס איירס	36	חיפה	מערב אפריקה ודרום אמריקה	28.12.86
שרותי אירופה וים התיכון				
קו הים האדריאטי				
יסמין	218	אשדוד/חיפה	טרייסט, ונציה, רוונה	3.12.86
הדר	66	אשדוד/חיפה	טרייסט, ונציה, רוונה.	10.12.86
יסמין	219	אשדוד/חיפה	טרייסט, ונציה, רוונה	17.12.86
צים בריסבן	13	אשדוד	ונציה, טרייסט, קופר	21.12.86
יסמין	220	אשדוד/חיפה	טרייסט, ונציה, רוונה	31.12.86
קו הים התיכון המערבי				
תפוז	53	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי, ברצלונה	4.12.86
לוטוס	185	אשדוד/חיפה	מרסיי, ברצלונה, נפולי	10.12.86
רחל בורכרד	34/35	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי	14.12.86
תפוז	54	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי, ברצלונה	17.12.86
לוטוס	186	אשדוד/חיפה	מרסיי, ברצלונה, נפולי	24.12 86
רחל בורכרד	36/37	אשדוד/חיפה	לה ספציה, מרסיי	26.12.86
תפוז	55	אשדוד/חיפה	לה ספציה, ברצלונה, מרסיי	31.12.86
שרות חופים וקו הים השחור				
צים אלכסנדריה	84	חיפה	לימסול, איסטנבול, איזמיר	1.12.86
טיליה	123	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	4.12.86
צים אלכסנדריה	85	חיפה	לימסול, מרסין	12.12.86
טיליה	124	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	15.12.86
צים אלכסנדריה	86	חיפה	לימסול, איסטנבול, איזמיר	17.12.86
טיליה	125	חיפה/אשדוד	קונסטנצה, פיראוס	26.12.86
צים אלכסנדריה	87	חיפה	לימסול, מרסין	26.12.86
קו צפון אירופה (C.C.L.)				
אמקול קליפר	449	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג, ברמן	7.12.86
אמקול קוריר	452	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג ברמן	16.12.86
קרבל	4	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג ברמן	23.12.86
אלטוניק	43	אשדוד/חיפה	רוטרדם, המבורג ברמן	26.12.86
קו מזרח אנגליה והבלגיה (C.C.L/C.C.S.)				
קמליה	108/451	אשדוד/חיפה	פליקסטאו, אנטוורפן	8.12.86
רקפת	85	אשדוד/חיפה	פליקסטאו, אנטוורפן	11.12.86
נתנאל	30/453	אשדוד/חיפה	פליקסטאו, אנטוורפן	16.12.86
ורד	81/454	אשדוד/חיפה	פליקסטאו, אנטוורפן	26.12.86
פלמה II	76	אשדוד/חיפה	פליקסטאו, אנטוורפן	30.12.86
קו מערב אנגליה והאיים הבריטיים (C.C.S.)				
מנצ'סטר פרינס	12	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	9.12.86
סיטי אוף פלימות	91	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	16.12.86
ליברפול סטאר	89	אשדוד/חיפה	דבלין, ליברפול	26.12.86

לקוחותינו מתבקשים לתאם בהקדם עם אנשי השיווק והמכירות ביחידות המסחריות של החברה בחיפה ותל־אביב ועם מחלקות היצוא של חברת דיזנגוף בע"מ בחיפה, אשדוד ואילת הזמנת מקום למשלוח מטעניהם באניות חב' צים.

לקבלת אינפורמציה נוספת נא להתקשר עם סוכנינו:

מ. דיזנגוף ושות' בע"מ

חיפה: דרך העצמאות 44־42 טל. 652111־04 מברקים: DISHIP

אילת: ת.ד. 11, טל. 76144־059, מברקים: DISHIP

אשדוד: ת.ד. 4001, טל. 230111־055, מברקים: DISHIP

מרכז המידע הממוחשב: טל. 630137, 630125־03

****
***

צים ZIM

צים חברת השיט הישראלית בע"מ

בכנסת

הממשלה שמרה על פרופיל נמוך גם בדיון על הצעות אי אמון על התפרעויות ירושלים

סגן השר מילוא השיב להצעות, ולא התייחס לטענות האופוזיציה

שולמית אלוני: "מזכיר סיעת כך — פרובוקטור של המשטרה, אחרת אי אפשר להבין מדוע לא עוצרים אותו אחרי שנראה בטלוויזיה, כשהוא מסית" ★ "התחיה" נמנעה, כהנא נעדר

באולם המליאה / עמוס ברזורד

בבימה מתונה ומבלי להיכנס לפולמוס הדיף אמר אתמול סגן השר במשרד ראש הממשלה, רוני מילוא, כי הדרך לחיים משותפים בירושלים מכתיבה מדיניות של "יד חכמה": "כל אלה המאמינים בשלימות ירושלים ובאחדותה, לא יוכלו להסכים כיצד אפשר להיות ביחד אם נעשים מעשים שכאלה".

הכנסת דחתה ברוב גדול הצעות אי־אמון בנושא זה שהוגשו על ידי מפ"ם, רצ, חד"ש והרשימה המתקדמת. התחיה נמנעה. מאיר כהנא נעדר מן האולם והקואליציה היתה מלוכדת בהחלטה להדיח את ההצעות מסדר היום. לא נעדר מניין של הקולות.

שולחן הממשלה היה ברוב זמן הדיון ריק ורק מדי פעם אפשר היה לראות את השרים עזר וייצמן, חיים קורפו וגד יעקבי מאזינים לחלק מהנואמים. הרושם הכללי היה שהממשלה מנסה בכוונה להמעיט מחשיבות הדיון ועל בן הטלה מלאכת התשובה למציעים על סגן השר רוני מילוא ולא על אחד מהשרים הנוגעים בדבר.

עם זאת היה הדיון רצוף קריאות ביניים הדדיות בין כמה מאנשי הימין מזה, בעיקר מרים תעסה־גלזר (ליכוד־חירות) ואליהו ודיגר (פא"י), לבין כמה ח"כים באגף השמאלי ובתוכם מנחם הכהן, אורה נמיר (מערך) ורן כהן (רצ).

רוני מילוא ציין כי בשבוע שעבר עצרה המשטרה עוד שני צעירים ערבים בני 15 ו־20, שהתכוונו לרצוח יהודי נוסף. לדעת מילוא המשטרה מילאה את תפקידה על הצד הטוב ביותר וזאת בלי להתייחס לביקורת שהשמיעו דוברי האופוזיציה, כי לא נמנעה גירושם ובריחתם של ערבים מבתיהם.

אשר להפגנות אמר מילוא, כי המשטרה לא אישרה את קיומן לאף אחד מעשי הגופים — שלום עכשיו ותנועת כך. אישרה רק הוזכרה לאליהו עמדי ז"ל, מאחר שאין זה פשוט לעמוד מול אישו של תמאם ז"ל ומול משפחת עמדי", כדברי מילוא.

הנואם לא הגיב על קריאות ביניים של יוסי שריד (רצ) ששאל אם גם ברוך מרזל (מזכיר תנועת כך בכנסת) הוא קרוב משפחה של משפחת עמדי ועל שאלה של מנחם הכהן (מערך) מדוע לא עוצרים את הטרמפיסטים המופיעים מיד לאחר כל אסון.

שולמית אלוני (רצ) אמרה שאיש כך, ברוך מרזל, הוא בוודאי פרובוקטור של המשטרה. "כבל תנראה, יש מי שמעוניין בהשתוללות שלו, אחרת לא ברור מדוע לא נעצר עד היום. הוא והמסיתים האחרים וביניהם הרב לוינגר צולמו בטלוויזיה, וקל להוכיח שדבריהם הינם הסתה," אמרה אלוני.

חייקה גרוסמן (מפ"ם) אמרה שבריונים צמאי־דם הצליחו לרצוח את זכרו של אליהו עמדי ז"ל, אחרי שהוא עצמו נרצח לפני שבוע. "תריסים מוגפים בר־רבע המוסלמי, חנויות שרופות, ומשפחות שנסו על נפשן — אלה התמונות שהעולם זוכר עתה. המשטרה העלימה עין ולא ראינו את ראש הממשלה יוצא מיד אל מסכי הטלוויזיה כדי להרגיע את המתפרעים."

מאיר וילנר (חד"ש) תבע להוציא את הישיבות מן הרובע המוסלמי ואילו מתי פלד (המתקדמת) אמר שהממשלה התפרקה מאחריותה והמשטרה הניחה למתפרעים להכות, לבוז ולשרוף.

תסיסה במיגזר הערבי בארץ בעקבות אירועי העיר העתיקה

שביתת מחאה בתיכונים הערביים; כנס ראשי המועצות הערביות בשבת

ועד ראשי הרשויות המקומיות הערביות מגנה את ההתפרעויות בירושלים ומביע את סלידתו מרצח אורחים

מאת נדירה כהנא
סופרת "הארץ"

הבוקר בין השעות מ־8 עד 9 בבוקר תתקיים שביתת מחאה כללית בבתי הספר התיכונים הערבים בארץ. השביתה תתקיים לאות הזדהות עם המשפחות הערביות במזרח ירושלים, שנפגעו ולאות תמיכה במאבקם נגד גירושם מבתיהם. בזמן השביתה יתקיימו שיחות מתוך בנושא.

על השביתה הכריזה מועצת התלמידים הערביים הארצית בר־אשות עבר אבבסוי משפרעם.

הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות הערביות החליט לקיים בשבת הקרובה כנס ארצי של ראשי המועצות בכפר רמה, כדי לדון באלימות המתפשטת במזרח ירושלים ולתאם עמדות של כל נבחרי הציבור הערבי בארץ.

הוועד הארצי של ראשי הרשויות המקומיות התכנס אתמול בשפרעם ודן באירועי מזרח ירושלים. הוועד מחה נגד התפרעויות והתקפות על האזרחים הערבים במזרח ירושלים.

הוועד הביע את סלידתו מרצח תלמיד הישיבה ויצא בהכרזה נגד מעשי רצח של אזרחים ונגד גל האלימות, המסכן את היחסים בין יהודים לערבים במדינה.

אברהים נימר חוסיין, יו"ר הוועד אמר, כי לא ייתכן להתיר לאנשים בודדים להגיב על אלימות במעשי נקם, וכי "על הממשלה לשים קץ לתופעות האלימות ההולכות ומתפשטות על ידי גורמים יהודים קיצוניים נגד אזרחים ערבים".

הוועד גם מחה על הריסת המסגד בכפר כמאנה והחליט לקיים שביתת מחאה ביום ה' הקרוב בין השעות 12־2. כמו כן יעלו ראשי המועצות הערביות, שיתכנסו בשבת, לכפר כמאנה ויקיימו שם כנס מחאה למען חידוש בנייתו של המסגד.

ועד ראשי המועצות הערביות חזר וחידש את פנייתו לשר משה ארנס להיפגש עם חברי הוועד, בהיותו הגוף המייצג הבלעדי. כמו כן קרא הוועד לכל ראשי המועצות הערביות להימנע מלהפגש בנפרד עם השר ארנס, כל עוד לא התקיימה פגישה עם הוועד הארצי כגוף מייצג.

ראש הממשלה בבית שאן:

"מדינות המייצרות נשק צריכות למצוא לעצמן שווקים עבורו"

דוד לוי חיכה לשמיר בפתח העירייה ולהפתעת כולם החליט ראש הממשלה ללון בלילה אצל סגנו

מאת נדירה כהנא
סופרת "הארץ"

ראש הממשלה יצחק שמיר אמר אתמול לעיתונאים, בעת ביקורו בבית שאן, כי מדינות המייצרות נשק, צריכות למצוא לעצמן שווקים עבורו, ומדינת ישראל כלולה בתוך מירוץ זה. שמיר אמר את הדברים בתשובה לשאלה בנושא אספקת נשק לאיראן. "לא נמנענו בעבר מלסייע לידידים, אם ביקשו מאתנו לעשות זאת", אמר שמיר. הוא הכחיש את השמועות, כדבריו, על התערערות יחסי ישראל־ארה"ב, בעקבות פרשת משלוחי הנשק לאיראן. שמיר התייחס לראשי החוץ הגרעיניים בהם צריירה סוריה, ואמר כי התופעה מראיגה ונלקחת בחשבון על ידי הממשלה. "ודאי שצה"ל מוכן וחזק, אמר. "אם תהיה מלחמה ננצח בה".

ראש הממשלה היה אורח בית שאן וסייר בה במשך כל היום, לרגל קבלת אורחות כבוד של העיר. השאלות שנתעוררו סביב יחסו לשמיר מצד סגנו דוד לוי, תושב המקום, נתברו, לאחר שלוי קיבל את שמיר בפתח המועצה, ליווה אותו במשך הסיור בבוקר, ואירח אותו בערב בביתו. לבסוף, באופן בלתי מתוכנן מראש, לן שמיר אצל לוי.

הביקור עמד בסימן האירועים האחרונים בירושלים, נושא לשיחה ולשאלות תלמידים ועיתונאים. "אנו לא זקוקים לשום מוסר בין לאומי שיפתור את בעיותיה של העיר ירושלים", אמר שמיר. "אנו יודעים כיצד לשלוט בירושלים, ולהשליט בה את שמירת הסדר והחוק." בתשובה לשאלת תלמיד אישר שמיר, כי הממשלה תנקוט יד קשה נגד הסרוח: "הממשלה עושה זאת ותמשיך לעשות כן, כדי שהחיים בירושלים ימשכו כסדרם".

שמיר טען, כי לעתים יש גורמים שוליים מאד, שמנסים לשבש את החיים, אך יש בידינו כלים כדי למנוע זאת. בתשובה לשאלה, מה ביחס לאלימות היהודית, ענה שמיר "כל מי שמפר את החוק חייב לבוא על ענשו, לא חשוב איפה הוא לומד".

ראש הממשלה אמר עוד, כי "ארגוני הרצח הפועלים נגד ישראל הולכים ונחלשים."

"מי שתוקע סכין בגב, זה מפני שאין לו חומרי חבלה משוכללים יותר. אם היו לו חומרי נפץ לא היה משתמש בסכין, וזה הודות למאבציו של צה"ל," אמר שמיר.

ירושלים לא תהיה ביירות!

הקיצוניים של "התחיה", "כך", ח"כ שילנסקי וחבריהם ממשיכים ללבות את הרוחות בעיר. ראש הממשלה עדיין מקטין בחשיבות הארועים ולא גינה אותם בחריפות

הממשלה, באמצעות המשטרה והצבא, חייבת להעניק הגנה לתושבי העיר כולם, יהודים כערבים.

לא נסבול סלחנות כלפי חוליגנים יהודים

שלום עכשיו
נענית לפנייתו האישית של מר טדי קולק לסייע לו בהרגעת הרוחות בירושלים ודוחה את התהלוכה והעצרת שנועדו ליום חמישי

שלום עכשיו

ת"ד 24288 ירושלים; 21420 ת"א; 329 חיפה; 3174 ב"ש
חשבון בנק 925950־105, הבנק הבינלאומי הראשון
סניף ראשי י־ם

ח"כ בן מאיר: יו"ר הכנסת אוסר ודב שילנסקי מסייר

תובע לדון בהתנהגותו של שילנסקי, שלמרות איסור הלל לסייר בעיר העתיקה, נטל עימו את הח"כים ורדיגר, דנינו ושליטא, כדי לסייר "בביקור פרטי" בישיבת עטרת כהנים

בוועדות ובסיעות / דן מרגלית

סגן יו"ר הכנסת, דב בן מאיר (מערך) מעלה בוועדת הכנסת את הנוהג של יושב ראש ועדת הפנים דב שילנסקי, מהליכוד לסייר באזורי מתיחות בנסותו של "טיול פרטי". "אסור שהדבר נעשה לבקשת הח"כ שלמה הלל, שלא לקיים סיור במקום מתוח. הוא מארגן לעצמו במה, וח"כים לטייל במקום. אתמול אירע הדבר בפעם השלישית בכנסת הנוכחית. זוהי דרך אלגנטית לעקוף איסור מפורש של יושב ראש הכנסת," טען בקובלנתו בן מאיר.

שילנסקי אמר אתמול, כי ביקר עם עמיתיו, אברהם ורדיגר ("מורשה"), דוד דנינו (מפ"ל) ובני שליט"א (ליכוד) בישיבת עטרת כהנים ואצל משפחה ערבית, הגרה בסמוך. כמה ערבים אמרו להם, לדברי שילנסקי, כי יחסי דעות קיימים בינם לבין תלמידי הישיבה.

ח"כ גאולה כהן (התחיה) תבעה אתמול בהקשר זה משר המשטרה, חיים ברלב, שהמפכ"ל יחפש את הנשק, המצוי בידי יהודי העיר העתיקה בירושלים, או שיוחזר בו מהאשמתו, כאילו הם מחזיקים בו.

ח"כ פנחס גולדשטיין (ליכוד) הפנה אתמול את שימת ליבו של שר החינוך והתרבות להצגה "הפיצוץ ברחוב אוהל'ך", שבו מתגוררים בשכנות בני זוג מעורב — יהודיה וערבי — ובתום מוצגת, כי היא חושה כמו אנה פראנק. האם ימליץ משרד החינוך על הצגה כזאת?

לטמטום הפנה ח"כ עבד אל האב דראושה (מערך) את שימת לבו של שר הביטחון יצחק רבין לידיעה ב"על המשמר", כי חייל בשירות סדיר נענש, כאשר סירב לירות, באימונים, לעבר מטרות עליהן צוייר כאפיות של ערבים.

תביעות מתברות הביטוח

ועדת החוקה אישרה את המלצות ועדת המשנה לחוקי ביטוח, בראשות ח"כ מרדכי וירשובסקי (שינוי). המליצה לפני שר המשפטים ליזום חוק שיעניק סמכות לבית המשפט להגדיל את תגמולי הביטוח, שתשלם החברה למבוטח עד 10 אחוזים, אם יסתבר כי חברת הביטוח לא שילמה את התגמולים במועד, ללא הצדקה סבירה. הדבר נועד למנוע סחבת מכוונת מצד חברות הביטוח בתשלומים למבוטחים.

זכויות החוזרים בתשובה

ח"כ מיכאל איתן מהליכוד תבע אתמול ממשרד החינוך לעכב את הפצת חוזר המנכ"ל המתייחס למגבלות המוטלות על הרצאות במערכת החינוך. אם אין מגבילים סוציאליסטים, קומוניסטים, אתאיסטים ולאומיים — יש להתיר גם למרצים דתיים להטיף לחזרה בתשובה.

הצעות לסדר, האם במקומן

"מלחמת הצעות לסדר היום" התנהלה אתמול בשני מישורים בכנסת.

בעוד ויידן עטשי (שינוי) מעלה היום במליאה הצעה לדון במצב התמוך בכביש ולית אל כרמל ועוספייה — הודרו נאמר עמלאיין (ליכוד) לפרסם הודעה, כי הבעיה כבר נפתרה. בימים הקרובים יתחילו בהרחבת הכביש, הבטיח נאמר עמלאיין.

בנושא אחר תבע ח"כ יצחק ארצי (מערך) "את עלבונן של שמונה הצעות לסדר היום על מצבם של יהודי איראן", שנשיאות הכנסת לא מצאה לנכון להביאן לדיון במליאה ולא מצאה להם חלופה באף אחת מוועדות הכנסת.

"הספריה" תוציא לאור בשנה הבאה 11 ספרים תמורת 99 ש'

בתכנית — א.ב. יהושע, רות אלמוג, דבלין, באבל וגומברוביץ'

מאת סופר "הארץ"
לענייני תרבות

"הספריה" — מפעל מנויים משותף לספרים של "כתר", "הקיבוץ המאוחד" ו"סימן קריאה" פרשה אתמול את תכניות המו"לות שלה לשנה הבאה. "הספריה" — לה 5,100 מנויים בשנתה הראשונה — תוציא לאור 11 ספרים במחיר 99 ש"ח. בשנה הבאה מקווה הספריה להגיע ל־8,000 מנויים. מנהליה ציינו, כי עמדו בכל ההבטחות שניתנו למנויים עם פתיחת המפעל בשנה שעברה.

מנכ"ל "כתר", אליאב כהן, הפורש בסוף שנה זו מתפקידו, ציין כי הספריה סיפקה לקוראיה 11 ספרים, כפי שהתחייבה, ובמהלך השנה העלתה את המחיר מ־89 ל־99 ש"ח, אך אף שתקנות משרד התמ"ת איפשרו לה להעלות את המחיר ב־20 אחוז.

אלכסנדר סנד מהוצאת "הקיבוץ המאוחד" הציג את רשימת הספרים של השנה הבאה, ובו רומאנים של א.ב. יהושע, רות אלמוג, יצחק אור־בן־אורפז, אהרן ראובני וסיפורים של יהודית הנדל. ברשימת התרגומים יצאו למנויים ספריהם של וי־טולד גומברוביץ', אלפרד דבלין, ול־דימיר נאבוקוב, יצחק באבל ובוריס ויאן.

מנחם פרי, עורך "סימן קריאה" אמר כי "הספריה" הכניסה רוח חיים בעולם המו"לות, עוררה ויכוחים לגבי דרך שיווק ספרים ויחסי הציבור שלהם, והציגה מפה ספרותית, ששאר הספריות — בעיקר "עם עובד" — התאימו עצמם אליה.

עורך את העמוד: יצחק לאור

לביטול צו הגירוש נגד אכרם חנ'יה

ערב סופרים, משוררים ואומנים בנושא הגירוש

בין המשתתפים:

יצחק אורפז
מחמד בכרי
אהוד ברעזר
משה בן שאול
חנוך ברטוב
יאיר גרבוז
יצחק לאור

אביהו מדינה
סלמן נטור
אשר רייך
יוסף שילוח
שחקני תיאטרון אל־חכוואתי
שחקני תיאטרון נוה צדק
סופרים ומשוררים מהגדה המערבית.

הערב יום ד' 26.11.86 בשעה 20.00 במרכז התיאטרוני נוה צדק רחוב יחזקאלי 6 תל אביב.

הכניסה חופשית

הועד הציבורי נגד גירוש אכרם חנ'יה.

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

רק הניצחון מפריע להם

על רגל אחת

מאת מיכאל קרנון

מישהו במשרד החוץ אינו קורא ביסודיות את מדורי הספורט. אחרת היה יודע שעמוס מנסדורף, שלמה גליקשטיין, שחר פרקיס וטניסאים ישראלים אחרים, משתתפים כבר שנים באליפות הפתוחה של דרום־אפריקה בטניס. עד היום איש לא אסר עליהם לשחק שם. אבל ברגע שמנסדורף זכה בתואר, קפץ מישהו ואמר נו, נו, נו.

מנסדורף וגליקשטיין מופיעים בתחרות זו כעצמאים. זה אינו מישחק גביע דייויס בו הם משחקים כנבחרת רשמית של ישראל (דרום־אפריקה מושעית ממישחקי גביע דייויס). בתחרויות בדרום־אפריקה משתתפים טניסאים מארצות שונות שממשלותיהן מחרימות את דרום־אפריקה. טניסאים דרום־אפריקאים נוטלים חלק בכל התחרויות הבינלאומיות, כולל תחרות "הפרס הגדול" ברמת השרון.

עד עכשיו זה לא הפריע לאיש במשרד החוץ. הניצחון של מנסדורף הקפיץ שם מישהו. המסקנה: מותר לשחק בדרום־אפריקה כל עוד לא זוכים בתואר.

ישראל מבקשת לקנות הביתיות מצ'כיה ב־25 אלף דולארים

גביע דייויס

מאת סופר "ספורט הארץ"

איגוד הטניס הישראלי פנה רשמית לצ'כוסלובקיה בהצעה להעתיק את המישחק בסיבוב הראשון של הבית העליון בגביע דייויס מפראג לרמת השרון.

יו"ר האיגוד דוד הרניק מסר אתמול שהמכתב הופנה למר סיריל סוק, נשיא איגוד הטניס הצ'כי, אביה של הטניסאית הלנה סוקובה ובעלה של טניסאית העבר ורה סוקובה שנפטרה אשתקד. האיגוד הישראלי מציע לצ'כים פיצוי כספי בסך 25 אלף דולאר, כיסוי הוצאות הטיסה ואירוח מלא בישראל. המישחק אמור להתקיים בין ה־13 ל־15 במארס 1987.

אם יענו הצ'כים לפניה הישראלית, תצטרך ההתאחדות הבינלאומית לאשר את העתקת המישחק. האישור אינו מובטח אוטומטית. לפני שנתיים הציעו הסובייטים להעתיק את מישחק הגמר האירופי נגד ישראל מרוניצק למדינה ניטראלית אבל ההתאחדות הבינלאומית דחתה בתוקף את ההצעה הזו שנבע משיקולים פוליטיים.

טניס

עמית נאור בחצי הגמר

מאת סופר "ספורט הארץ"

עמית נאור העפיל אתמול לחצי הגמר בתחרות ה"מאסטרס" של סבב פרנקל הנערכת במרכז הטניס ברמת השרון. נאור ניצח ברבע הגמר את המדורג מספר 2 של רומניה, אנדריי דירזו, 7–6, 6–1.

בחצי הגמר יתמודד נאור עם המערב־גרמני ריינר מוראינג, שניצח את דויד לואיס מניו־זילנד 6–3, 6–1. התוצאות האחרות: נילס בראנדאו (גרמניה) — סטיב קבירי (ארה"ב) 6–4, 6–4, אנג'לו מאבגאצלי (איטליה) — סימו פולקובסקי (גרמניה) 6–1, 6–4.

וילאנדר ונואה ניצחו באטלנטה

אטלנטה, ג'ורג'יה (איפי). מאטס וילאנדר ויאניק נואה, פתחו כאן בניצחונות את טורניר ההזמנה על פרסים כספיים בסך 500 אלף דולאר. בטורניר משתתפים 8 הטניסאים ולארבעה מהם הוא משמש הכנה לתחרות ה"מאסטרס" שתחל ב־3 בדצמבר בניו־יורק.

וילאנדר גבר על בראד גילברט 6–7, 3–6, 6–4 ונואה ניצח את השוודי מיכאל פרנפורס 6–3, 5–7, 6–4. פרנפורס החליף ברגע האחרון את ג'ימי קונורס הפצוע. המשתתפים האחרים בטורניר: בוריס בקר, ג'ון מקנרו, איוון לנדל ומילוסלאב מצ'יר.

אחיו של לאודרופ בסגל נבחרת דנמארק שתבוא לטורניר הנוער

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהאגן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). בקופנהאגן פורסם אתמול הרכב נבחרת העתיד של דנמארק שתבוא לישראל לטורניר הנוער הבינלאומי שיהיה בין ה־28 בדצמבר ל־5 בינואר 1987.

16 שחקני הנבחרת מורכבים מ"עתודות הנוער" של קבוצות הליגה הלאומית והם בגילאי 17־19. בין השחקנים מופיע בריאן לאודרופ מקבוצת בראבריי, אחיו הצעיר של מיכאל לאודרופ מכוכבי הנבחרת הבוגרת ושחקן קבוצת יובנטוס. רק כדורגלן אחד יאן יאנסן שייך לנבחרת הצעירה (עד גיל 21) של דנמארק. את הנבחרת ילווה המאמן מילר נילסן. במזכירות התאחדות הכדורגל הדנית נאמר לי כי הצעה לשגר את הנבחרת הלאומית למשחק אימונים חורפי בישראל, "אינה מעשית" ואין לפי שעה תכנית לשגר את הנבחרת למדינה אחרת.

כדוריד

הערב המחזור ה־8 בליגה לכדוריד

האלוף, מכבי ראשון־לציון, יתמודד הערב עם מכבי נתניה במחזור ה־8 בליגה הלאומית בכדוריד. המישחקים האחרים: מכבי רחובות — הפועל פתח־תקוה, אליצור הרצליה — מכבי אריות, הפועל ראשון לציון — הפועל נוקדים, הפועל רמת־גן — הפועל רחובות, מכבי פתח־תקוה — אס"א תל־אביב.

הנוער ניצח את בית"ר נתניה

נבחרת הנוער בכדורגל ניצחה אתמול 0–1 את בית"ר נתניה הסוגר את טבלת הליגה הלאומית. את השער הבקיע יאיר סגרורי בבעיטת עונשין מ־11 מ'.

המישחק היה בנתניה במסגרת הכנות נבחרת הנוער לטורניר הקדם־עולמי שיהיה בנירדילנד בחודש ינואר.

● נבחרת הג'ודו של ישראל יוצאת היום לפינלנד שם תשתתף באליפות הפתוחה של סקנדינוויה.

אגוד ערים אזור דן (ביוב)
מכרז מס. 208/D-4/ISP/86
(במסגרת פרוייקט הביוב הארצי)
"HIGH MAST AREA LIGHTING SYSTEM"
אגוד ערים אזור דן (ביוב) מבקש בזה על קבלת הצעות מקבלים לאספקת
"HIGH MAST AREA LIGHTING SYSTEM"

את מסמכי המכרז ושאר ההצעות ניתן לקבל תמורת 100 ש"ח (התשלום לא יוחזר) במשרדי האגוד ברחוב כולה בניין 24 תל אביב (טלפון 03-657144) בין השעות 09.00–13.00.
המעוניינים להשתתף במכרז יצרו את המעוניינות ב־2 עותקים על גבי טפסים שהוצאו להם לצורך המכרז.
ההצעה בצרוף ערבות בנקאית בגובה 5% מערך ההצעה שתהיה בתוקף במשך 120 יום מתאריך פתיחת המכרז יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי האגוד עד לתאריך 25 דצמבר 1986 שעה 12.00 בצהרים.
על המעטפה יש לציין:
פרוייקט הביוב הארצי
מכרז מס. 208/D-4/ISP/86
אגוד ערים אזור דן (ביוב)
הצעה שבכל סיבה שהיא תתקבלה לאחר התאריך הנקוב לעיל וכן הצעה שלא תצורף אליה ערבות בנקאית מלאה לא תובאה לדיון.
תנאי התשלום: כפי שצויין במסמכי המכרז.
במכרז זכאים להשתתף יצרנים או ספקים העומדים בדרישות במסמכי המכרז.
סיור הקבלנים יתקיים ביום 11.12.1986 היציאה בשעה 09.00 במשרדי האגוד.
אין האגוד מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא לגבי כל המכרז, חלק או חלקים ממנו.

י. כספי
יו"ר מועצת האגוד

מיהיץ': הנבחרת צריכה לקחת דוגמא מכפר סבא

בזכות משחק הצוות שלה ● מסרב להעמיד הסגל הלאומי למשחקי ידידות נגד קבוצות מחו"ל ● הנבחרת ניצחה אתמול את העתודה 5–1 משערים של תקווה (3), מלמיליאן ונסים כהן

המאמן הלאומי מילינקו מיהיץ' נותן הוראות לשחקני הנבחרת הלאומית שהביסו אתמול במישחק אימון 1–5 את נבחרת העתודה. מימין: אלי אוחנה, המאמן מיהיץ' ואפריים דוידי. (צילום: עודי קרן)

כדורגל

מאת משה הר־נעש
סופר "ספורט הארץ"

לפחות מסיבה אחת היה כדאי לערוך אתמול את מישחק האימון בין נבחרת הכדורגל הלאומית לבין נבחרת העתודה. המאמן הלאומי החדש מילינקו מיהיץ' הגיע סוף סוף לשביעות רצון כללית, לאחר פעילותן של נבחרות הייצוג. הפעם לא היו לו תלונות לשופטים, גם לא היתה לו סיבה לכעוס על איחור רשלני של בעלי תפקיד זה או אחר. אך העיקר, מיהיץ' היה מרוצה משחקני הנבחרת הלאומית. לאו דווקא בגלל הניצחון הגבוה (1–5) על נבחרת המישנה, אלא יותר בזכות ביצועי חניכיו הנבחרים על כר הדשא.

"הם ביצעו מה שביקשתי", הסביר לאחר מכן בפגישה השיגרתית שלו עם הכתבים. המאמן היוגוסלווי מבקש בסך הכל שהנבחרת תשחק כיחידה מלוכדת, כקבוצה. הוא אפילו הזכיר כדוגמה את הפועל כפר־סבא, שהרכבה, לדבריו, אינו מבוסס על כוכבים אלא על מישחק צוות. לזכותו ייאמר, כי על מטרה זו הצהיר כבר בפגישה הראשונה שלו עם העיתונאים, כאשר הגיע לישראל.

ההפרש הגבוה מחמיא מאד לשחקני הנבחרת, אך הוא עלול להטעות. שחקני העתודה התקשו להוות — בסיכום כולל — יריב רציני לנבחרת הלאומית. במחצית הראשונה הם אמנם החזיקו מעמד ופיגרו רק 1–0 משער של אורי מלמיליאן בבעיטת עונשין מ־11 מ'.

במחצית השניה לא הצליחו שחקני העתודה לעצור את השיטפון, אולי בגלל החילופים בשני הסגלים שהחלישו בעיקר את העתודה. הגורם העיקרי לכך היה שלום תקוה, החלוץ המוכשר של מכבי נתניה. הוא נכנס במחצית השניה והבקיע שלושה שערים. קודם לכן, בפתיחות המחצית השניה, הספיק ניסים כהן שנכנס במחצית להעלות ל־2–0. שחקני העתודה נאלצו להתנחם בשער בודד של מאיר גוהר שצימק ל־1–4 בהתקפה מתוכננת.

רוב שחקני הסגל אמנם שותפו במישחק האימון, אבל המאמן מיהיץ' ציין את אורי מלמיליאן, את שחקני ההגנה והתייחס גם לשלום תקוה: "הוא צריך להרבות יותר בתנועה, אך הפעם לא הפריז במישחק אינדיווידואלי. הוא בהחלט מועמד להרכב הראשון כמו החלוצים האחרים".

נראה שמיהיץ' כבר גיבש לעצמו דיעה מי ימנה על הסגל באופן קבוע. אחת ההוכחות לכך אי זימון שחקנים חדשים בשבועיים האחרונים. "קל מאד להזמין עוד שחקנים, אך קשה יהיה לשחרר מישהו מהסגל הנוכחי". דברי מיהיץ' שנראה כי לא יוותר על שירותיו של זאהי ארמלי שטען בפני המאמן כי יש לו בעיות במקום עבודתו. גם הפעם הוכיח מיהיץ' עד כמה חשוב לו כבודה של הנבחרת. לפני שבוע ביקש מהשחקנים להקפיד על התנהגותם, כדי לשמש דוגמא. אתמול הצהיר, כי הוא מתנגד להציבה במישחקי רעים עם קבוצות מחו"ל, אלא רק נגד נבחרות לאומיות. "זה לא מכובד", אמר. הוא מסכים לעומת זאת, כי כדורגלני הייצוג יופיעו במישחקים בקלאר־מים תחת שם אחר.

הנבחרת פתחה עם רן, אהרוני, אבי כהן, שמעטוב, דוידי, אקופיג, סיני, מלמיליאן, לוין, ארמלי ואוחנה. ניר לוין תופקד בקישור אך מיהיץ' הרגיע את הכתבים, הסיבה לכך היתה הסרתו של דניאל ברייטלובסקי בגלל פציעה. מסיבה זו החמיצו את המישחק גם בני גינצבורג ואלי יאני. במחצית השניה שותפו, ניסים כהן, חנן אזולאי, אייל בגלייבטר, אלי כהן ושלום תקוה. המשך ידוע.

כדורגל

אוננה מאמן זמני ביפו

מאת סופר "ספורט הארץ"

משה אוננה ימשיך, בשלב זה, לאמן את קבוצת מכבי יפו. ראשי הקבוצה עדיין לא מצאו מחליף למאמן ברדור מרזוי שהתפטר ביום השבת, אחרי ההפסד 3–0 לשמשון תל־אביב.

אוננה שעשה במועדון קאריירה מפוארת כחלוץ, מכהן באחרונה בתפקיד המנהל המקצועי. הוא ישמש מאמן חירום עד למציאת מאמן קבע.

המאמן מאירי עדיין מצפה להתפתחויות

מאת סופר "ספורט הארץ"

משה מאירי, מאמן מכבי יבנה, לא העביר גם אתמול את האימון, זה היום השני ברציפות. מאירי ממתין להתפתחויות בעיקבות התפטרות ההנהלה בתחילת השבוע. חלק מהשחקנים התאמנו בהדרכתו של שחקן הקבוצה ציון יעקב.

דון רובינסון, על עצמו ועל קבוצתו:

לא הייתי לוזר וגם בהפועל לא אהיה כזה

מונולוג

מאת גיא צוקר

משהו השתנה באופן ההליכה של דון רובינסון, השחקן הזר של הפועל תל אביב. הוא צועד בביטחה, מניח כף רגל שלימה על הקרקע ואינו חושש לעורר תשומת לב. למעשה, מלבד המעבר לדירה, לא הוא מיוחל כבר שבועות. אין רובינסון מסורד ממאמנה. האימרה "הניצחון מרפא הכל" קיבלה במהלך החודשים האחרונים, משמעות מעשית ויומיומית, מבחינתו.

רק לפני פחות מחודש היה הכל שונה: רובינסון, שחקן היווק שהודליף את ג'קי רובינסון שבלל לא שיחק, הגיע לקבוצה שבורה, שחסרה את חיים ולוטיקמן הפצוע, אך, יותר מכל, חסרה רוח חיים. השחקן הזר החדש, שהרוחתם במיבצע בוק, הרגיש את התוצאות על בשרו: "הגעתי לאחר פתיחות העונה ולא היכרתי איש. הייתי הבחור החדש בעיר והשתדלתי ללכת על קצות האצבעות, כדי לא להפריע לאיש. באימונים הייתי טוב למדי אך חסר לי ביטחון עצמי, ובמשחקים הייתי גרוע. לא ידעתי למה מצפים ממני ומה מותר לי לעשות. למזלי, חברי לקבוצה, ובמיוחד אישי (אחישי פלדמן, עוזר המאמן — ג.צ.) עזרו לי. התאמנתי בבקרים תכנותי במהירות לכושר טוב, גם מבחינה מנטלית", סיפר אתמול.

רובינסון בן ה־28 (2.08 מ') חיכה להזדמנות שלו ובמשחק מול דיואריה, בגביע קוראץ', ניצל אותה עד תום. 23 נקודות, ו־15 כדורים חוזרים עזרו לת"א לזכות בניצחון מפתיע (85–92), והיוו את ההוכחה לשינוי המיוחל. "זו היתה התפנית. פתאום ראיתי שהקבוצה זקוקה לשחקן שיקח אחריות ויקלע וכך עשיתי".

אולם, הבעיות של הפועל תל אביב לא הסתיימו בשלב הזה. לאחר תבוסה באיטליה באו שני הפסדים מאכזבים להפועל איתן/גבת ולהפועל גליל עליון, לפני שני משחקי הליגה מול מכבי חיפה ואליצור נתניה. היו שניבאו ארבעה הפסדי ליגה רצופים, "הישג" שאינו זכור בתולדות המועדון. גם האימונים התנהלו באווירה קשה ומעיקה ואפילו הוחלט לאסור, באופן זמני, על השחקנים להתראיין באמצעי התקשורת.

ת"א ניצחה בשני המשחקים ולרובינסון, שקלע בהם 38 נקודות, היה תפקיד חשוב בהשגתם. השינוי הורגש מיד: "המאמן ויינקרנץ עבד כל הזמן על המשחק הקבוצתי שלנו וגער בנו שאנחנו לא משחקים יחדיו. עכשיו ניתן לראות את התוצאות, בעיקר במשחק הקבוצתי וברוח הלחימה של כולם. האווירה באימונים נהדרת, ולמרות שאנו עובדים קשה מאוד, לא איכפת לנו, כיוון שמטרה להתאמן חזק ולנצח. במהלך החודשים שאני נמצא כאן שמעתי רבות על תורית ה'לוזריות' שהודבקה לקבוצה. אני שיחקתי בקבוצות רבות (הולנד, צרפת, הפיליפינים, אוסטריה וונצואלה — ג.צ.) ומעולם לא הייתי לוזר. אין לי שום כוונה להיות כזה כעת. יש לנו שחקנים מצויינים ואנחנו מתכוונים להמשיך לעבוד קשה ולהילחם בכל משחק. אני מקווה שגישה כזו תביא אותנו לפלייאוף ואולי, אפילו, למאבק על האליפות. כשחקן מקצועני איני יכול לעשות את ההפרדה בין רוח האדם לרוח השחקן. ההפסדים השפיעו עלי גם לאחר שהמשחקים הסתיימו. אבל כעת הכל נראה טוב יותר ופשוט כיף להרגיש כך. טוב לי בישראל. זו ארץ נהדרת ואם ירצו שאמשיך כאן, אשקול זאת בחיוב, למרות שכעת אני חושב רק על המשחק הקרוב שלנו".

● עדי בן ארי, כדורסלן קבוצת הפועל ירושלים, סובל מנקע באחת מאצבעותיו ולא ישחק מחר במשחק החוץ עם הפועל גליל עליון. בן ארי, שנפגע במהלך המשחק מול הפועל איתן/גבת, מקווה להשתתף במשחק הבא של קבוצתו, בחיפה, מול מכבי. (רוני דיאמן)

הערב המישחקים הראשונים בשמינית הגמר

פציעות אצל אינטר וטורינו★ רינג'רס מארחת את גלאדבך

גביע אופ"א

לונדון (איפי). שתי הנציגות האיטלקיות יתייצבו הערב למישחקי שמינית הגמר בגביע אופ"א, בהרכבים חסרים. אינטר מילאן יצאה לפראג למישחק נגד דוקלה, ללא הבלם הארגנטיני דניאל פסארלה הפצוע בכף שוקו ולרץ המרכזי של נבחרת איטליה סנדרו אלטובלי, עדיין בספק. טורינו, המארחת את בורון הבלגית, תשחק ללא מבקיע השערים מספר אחד שלה, וילם קיפס מהולנד והקשר אנטוניו סאבאטו.

מאמנה של אינטר, ג'ובאני טראפאטוני, מציין שאינטר נהגת להבקיע לפחות שער אחד במישחקי החוץ בגביע אירופה. הוא תולה תקוותיו בקארל־היינץ רומניגה, שחזר לכושר אחרי סדרת פציעות. אינטר מדורגת במקום השלישי בטבלת הליגה האיטלקית אחרי נאפולי ורומא. שחקני המפתח של טורינו מול הבלגים יהיו הקשרים דזניור מבראזיל והבינלאומי ג'וזפה דוסנה.

בהיעדרן של הקבוצות האנגליות המושעות, תקוות הכדורגל הבריטי נתונות ברגלי הסקוטים שיש להם שתי נציגות בשמינית הגמר. המארחות הערב ידידות חזקות. דאנדי יונייטד מארחת את היידוק ספליט וריינג'רס משחקת נגד בורוסיה מנשנגלאדבך, שהבקיעה שבעה שערים לרשת פיינורד בסיבוב הקודם.

למערב־גרמניה נציגה נוספת, באייר אירדינגן. המארחת הערב אית ברצלונה. הנהלת המועדון הגרמני רצתה להעתיק את המישחק לדיסלדורף הסמוכה, שם יש איצטדיון בן 70 אלף מקומות. אבל בלחץ של השחקנים והאוהדים הוחלט לשחק במיגרש הביתי בקרפלד, שתכולתו 29,500 מקומות.

טרי ונבלס, מנהלה של ברצלונה, אמר כי הוא מודע לכך שצפוי לקבוצתו מישחק קשה בגרמניה. רק סמוך למועד המישחק יתברר אם גארי ליניקר, שהחמיץ את מישחק הליגה האחרון, יוכל לשחק לצידו של מארק יוז. באירדינגן עשויים לשחק בחוד שני הלנדים בני 18: אוליבר בירהוף, שנרכש תמורת 15 אלף דולאר מקבוצת הוכבים ומארסל וויטצק, שישחק אם לא יעבור הבינלאומי מאתיאס הרגט, מיבחן כשירות.

המישחקים האחרים: גנט (בלגיה) — גטבורג (שוודיה), כרונינגן (הולנד) — ויטוריה גימראינש (פורטוגל), ספרטק מוסקווה (ברה"מ) — פ.צ. טירול (אוסטריה).

קבוצה אלמנית הדיחה את וולבס מהגביע

לונדון (איפי). וולברהמפטון וונדררס, אחת מקבוצות הפאר של הכדורגל האנגלי המשחקת בליגה הרביעית, הודחה ממישחקי הגביע ע"י קבוצה שאינה נימנית על ארבע הליגות המקצועיות.

"וולבס" נוצחה במישחק שלישי בסיבוב הראשון 0–3 ע"י צ'ורלי, שהעפילה לראשונה ב־103 שנות קיומה, לסיבוב השני של הגביע האנגלי. "וולבס" זכתה בעבר 4 פעמים בגביע האנגלי.

● ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות, אמר אתמול: "הספורט אינו מיועד לעשירים בלבד. יש לתת אפשרות לכל אדם לעסוק בפעילות ספורטיבית להנאתו. לשם כך מוקמים, בסיוע ההסתדרות, מועדוני הספורט. את המשאבים הכספיים הניתנים לספורט יש לחלק לאוכלוסיה רחבה ככל האפשר ולא ליחידי סגולה בלבד".

מדוע הם יושבים

מראה מאחורי הרשת

מאת יהושע שגיא

שלשום באוסישקין, במשחק ליגה מלהיב בכדורסל, בין הפועל תל אביב לאליצור נתניה, הפריע לי רק דבר אחד, כאשר התייצבו שתי החמישיות לפתיחת המאבק; היו שם עשרה שחקנים על המגרש — תשעה אמריקאים ורק ישראלי אחד, עמוס פרישמן, ישראלי יחיד בין תשעה אמריקאים.

הנתנייתים פתחו עם חמישה אמריקאים (גידינס, נוזמן, ג'ונסטון, סימס, פייג) וכאשר יצא האמריקאי גידינס נכנס במקומו האמריקאי מאלוביק. הפועל תל אביב.. פתח עם האמריקאים מרסר, לארגי, רובינסון, ויליס, אבל לכבוד ייאמר שהיה ביניהם ישראלי אחד לרפואה, עמוס פרישמן.

אני חושב שהגיעה העת לפתוח מערכה חדשה בכדורסל: מערכה לשמירת זכויות קיום של הישראלים. אני מציע לקבוע תיקון בתקנון איגוד הכדורסל שיחייב כל קבוצה לשתף לפחות שני ישראלים בחמישיה. אני יודע שדוליס ומרסר, למשל, כבר נחשבים ישראלים שגם צה"ל נהנה משירותם. אבל אני מתכוון לישראלים, ואתם מבינים למה שאני מתכוון. אני לא נגד האמריקאים. אבל אני חושב שאם אייל חי ועופר פליישר ושחר דיקמן מתל אביב, אבי פוגל וניצן אביטבול מנתניה, וכל יתר הישראלים בכל הקבוצות תמיד ישבו רק על הספסל, כדי להשאיר את המישחק פנוי לביצועי האמריקאים, עתידה של הנבחרת הלאומית שלנו יהיה רע.

שני ישראלים בחמישיה זה באמת לא מופרז. ככלות הכל, גם ילידי הארץ האלה עוד ראויים למעט זכויות במדינת ישראל. בשום מקום לא נאמר שזכותם היחידה היא לשבת רק על הספסל.

* * *

מומחה כדורגל ישראלי בעל שיעור קומה, דעות ידועות מאוד, אמר לי השבוע, כי נהנה מאוד מפתיחות משחק הליגה בבלומפילד בין הפועל תל אביב לבני יהודה. אבל, הוא אמר, אחרי 15'20 דקות חלה ירידה חריפה גם באיכות וגם בקצב. בפתיחה ראינו, אמר המומחה, שהשחקנים על המגרש יודעים פרק נכבד ברזי כדורגל. בהמשך ראינו, כך המומחה, שחסר להם כושר גופני כדי לבצע בהצלחה את מה שהם יודעים. הם פשוט אינם מתאמנים כפי שצריך, הוסיף המומחה, הם מרמים את עצמם, ואת הצופים. זו הבעיה היחידה של הכדורגל שלנו. יש שחקנים טובים, יש מגרשים טובים, יש קהל שרוצה כדורגל טוב. אלא שהכדורגלנים אינם נותנים את חלקם.

מקווה שברור מדוע ביקש להישאר בעילום שם.

* * *

לא קשה לנחש מדוע ישנם כאלה הטורחים להדליף לי ממסמכים שונים מרכזי "הפועל" מצלמים, בסמלים כמוש זהר קטע זה או אחר. לעתים אפשר למצוא במסמכים הללו פנינים, אלוהים ישמור. כאן אני לא הולך לספר לכם על שחיתות. כאן אני מבקש להביא הברקה בלתי מובנת של חבר מזכירות מרכז הפועל מישיבת המזכירות שהיתה ב־2 בנובמבר. אחד מ־30 המשתתפים אמר לא פחות ולא יותר את המשפט המופיע בפרוטוקול כך: "האם לא הגיע הזמן להדריע לחברי הכנסת מנחם גולדשטיין וחיים רמון, שיוחלו להתערב בניהול הספורט".

למי שאינו יודע: ח"כ מנחם גולדשטיין הוא יו"ר ועדת המישנה לענייני ספורט של הכנסת. אבל ביננו, איזה ערך יש לכנסת ישראל לעומת מזכירות מרכז הפועל.

* * *

אצל עיתונאים מקובל שאחד כותב על רעהו, לצורך ידידה בריאה או עקיצה ראויה לשמה. מלחמות העיתונאים הן לחם הקוראים. מי שמחפש מלחמה שיפרוש מגזר זה עכשיו. אני מבקש לכתוב כאן כמה מילים נלהבות על עיתונאי שאיני מכיר כלל. אבל אני קורא אותו בהנאה. אני מציע לכם לא להחמיץ את טור הספורט "מפצה בעיניים" של שלמה פרנקל ב"חדשות". אני מתמוגג ממנו; כיוון שהוא כותב בלי התנשאות, בלי חוצפה, הוא לא המציא את העולם, יש לו הומור בריא, סרקזם מדליק וסיגנון מגניב. תנו לי עוד פרנקל.

לעבאדי משה
השתתפנו באבלך עם מות
אביך ז"ל
הארץ

בצער רב הננו מודיעים על פטירת אמנו היקרה
אילזה פרלמוטר ז"ל
ההלויה תצא מבית המנוחה רחוב אחוזה 135 רעננה
ביום רביעי כ"ד חשון תשמ"ז 26.11.86 בשעה 14.30
לבית העלמין הישן ברעננה
משפחות אמיתי גילה
משפחות אלדד אודי ואמנון
הנכדים והנינים

במלאת 30 לפטירתו של יקירנו
יצחק בן־דוד
ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה בבית העלמין, נחלת־יצחק, ביום ראשון כ"ח חשון, תשמ"ז (30.11.86) בשעה 15.30.
נפגשים ליד השער.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.
המשפחה

למשה רשי ובני ביתו
משתתפים באבלכם הכבד במות
האב ז"ל
ההנהלה ועובדי בירידע בע"מ

על מותו של
פרופ' **אלכסנדר זברודסקי**
ז"ל
...אנו אבלים.
המכון ללימודים מתקדמים
האוניברסיטה העברית בירושלים

המפלגה הליברלית העצמאית
אבלה על מות
השופט **ישראל כרמל**
מוותיקי הציונות הפרוגרסיבית והליברלית העצמאית,
ומביעה תנחומיה למשפחה.

לחברנו **קולבק יעקב**
(מסגיף הרצליה)
אתך באבלך בהילקח האם
צפורה ז"ל
אגד
ההנהלה החברים הגימלאים והשכירים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו הגימלאי
בורשטיין זלמן ז"ל
ומשתתפים בצער חברנו
בורשטיין נח ומשפחתו
במות האב
אגד — ההנהלה החברים והשכירים
קרן הגימלאות של חברי אגד בע"מ
ארגון גימלאי אגד

ביה"ס התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים
משתתף באבלה של חברתנו סופיה וייסבלאי
על מות אחיה
ברכה וייסבלאי ז"ל
הנהלת ביה"ס, מוריו,
עובדיו ותלמידיו

למשפחת רוטנברג
אתכם באבלכם במות אם המשפחה
גב' פנינה רוטנברג ז"ל
דיירי הבית
מודיליאני 11 תל אביב

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו
ברטה שייבין
שהלכה לעולמה בשיבה טובה
ההלויה תתקיים היום יום רביעי כ"ד חשון תשמ"ז (26.11.86) בשעה 2.00 אחה"צ בבית העלמין בחולון. נפגשים ליד השער הראשי.
האבלים:
קרוביה וידידיה

חמש שנים לנפילתו של יקירנו
אייל רז ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עמו מחרתיים יום ששי
28.11.86 בשעה 11 לפנה"צ בבית העלמין הצבאי בחיפה
המשפחה

רק בלוח העיר!
מהפכה גדולה במודעה הקטנה:
לא מכרת לא שילמת
פרסם עד שתמכור
אבל...
אם לא תמכור בתוך חודש -
תקבל את כספך בחזרה!
מוכר מכונית? דירה? מחפש עובדים? עכשיו, בלוח העיר, אתה יכול רק להרוויח כי המבצע החדש של לוח העיר הוא מהפך אמיתי! אתה משלם 42 ש"ח בלבד (פחות מכל הלוחות האחרים), ומודעתך תתפרסם שבוע אחר שבוע בעיתונים: העיר (העתון הנקרא ביותר בת"א ובגוש דן) וגם ב: הארץ, חדשות ומעמות השרון. אבל... אם אחרי חודש עדיין לא מכרת, כל מה שעליך לעשות הוא לצלצל למשרדי הלוח, להודיע שלא מכרת, וכספך יוחזר לך. לוח העיר מוכר מהר. באמת אנחנו בטוחים, לכן רק לוח העיר יכול להציע לך הצעה מהפכנית כזו. עכשיו בלוח העיר - מודעות בלבד.
לוח העיר
זה עובד!
מודעות מתקבלות בכל משרדי הפרסום ובמשרדי הלוח בטלפון: 03-371261

ההסתדרות חותרת לעסקת חבילה נוספת להבטחת ייצוב המחירים

הברפלד: יש סימנים למגמה לנגוס שוב בשכר ולהביא את העובדים לוויתורים

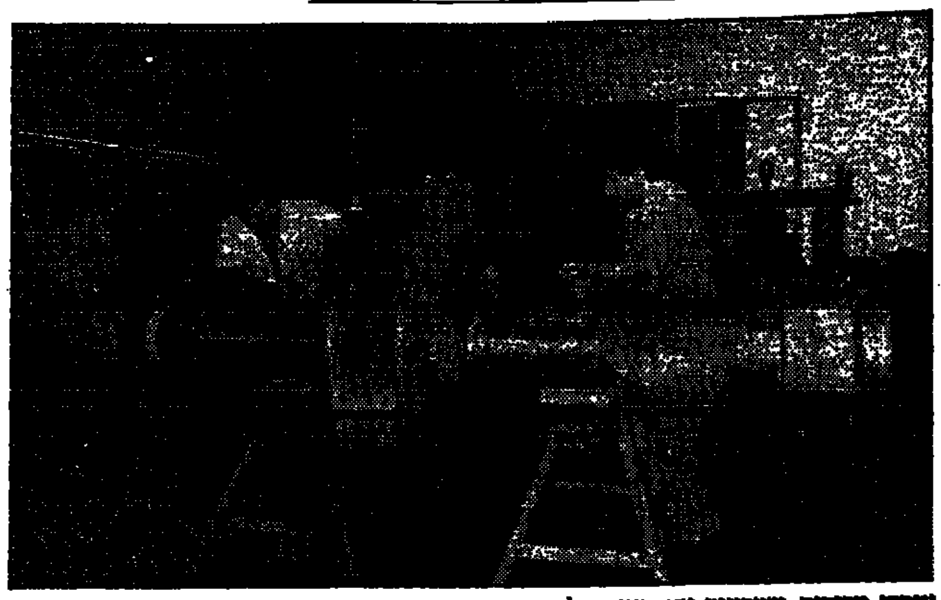

עובדי מקורות משפצים את הציוד של אחת המשאבות בתחנת סמיר במסגרת שיפוצים במוביל הארצי. (צילום: ישראל סאן)

מאת יהודית וינקלר

ההסתדרות חותרת למעין עסקת חבילה נוספת במשק, שבה תובטח יציבות המחירים וכוח הקניה של הציבור מול תביעות שכר מתונות. מדיניות שכר זו הולכת ומתגבשת במוסדות הנבחרים של האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות.

הוועדה המתאמת של האגף לאיגוד מקצועי קיימה אתמול את הראשונה בסדרת ישיבות, שמטרתן לגבש את מדיניות השכר של ההסתדרות ל־1987, שכן הסכם השכר הנוכחי מסתיים במארס. חיים הברפלד אמר בדיון, כי יש סימנים שונים, המעידים על מגמה בשורות המעסיקים לנסות ולנגוס שוב בשכר ולהביא את העובדים לוויתורים. עוד אמר, כי לממשלה אין תכנית מגובשת לחידוש הצמיחה. הברפלד וקיסר נפגשו בראשית השבוע עם שר האוצר משה נסים לשיחה על מדיניות השכר הצפויה בשנה הבאה. ההסתדרות תלחץ, ככל הנראה, על הממשלה להעמיק את הפיקוח על המחירים כתנאי לשמירת המשק היציבות.

מזכירות הסתדרות עובדי המדינה מתכנסת היום להמשך דיון על מדיניות השכר. בתוך כך השווה חבר המזכירות אהרן הגולמן רמות של עובדי מדינה בנובמבר השנה לעומת החודש המקביל אשתקד. הסתבר כי שוב מתכרסם שכר בעלי הדרגות הנמוכות בדומה למצב שהיה בשיא שחיקת השכר לפני שנה, משום שהפער כיום לבין בעלי הדרגות הגבוהות הורחב בשל תוספות מיוחדות ששולמו לבכירים.

הגולמן מציע גם למנוע מחברי הכנסת את תוספת השכר בשיעור 40 אחוזים כל עוד לא יפוצו הגמלאים משירות המדינה על שחיקה של 27 אחוזים בגמלאות בשלוש השנים האחרונות.

מליאת האגף לאיגוד מקצועי תמשיך בדיון על מדיניות השכר מחר.

לחברות הבניה אין אמצעים להשתתף במיכרזים

דרישה לפעול נגד פרסום מיכרז ללא כוונה לבצעו

בפניה לח"כ רמון טוענות חברות הבניה, שבמקרים רבים מטרת המפרסמים היא בדיקת עלויות ולא ביצוע עבודות

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

קשיי ענף הבניה גרמו לכך שלחברות הבניה אין כיום אמצעים גם על מנת להשתתף במיכרזים לביצוע עבודות בניה. המוסד המאוחד לענף הבניה פנה לח"כ חיים רמון, יו"ר ועדת המשנה לשיכון של ועדת הכספים בתביעה לפעול נגד מפרסמי מיכרזים, שאין להם כוונה לבצע את העבודה.

בפניה לח"כ רימון טוענות החברות כי לאחרונה גוברת תופעה של פירסום מיכרזים לביצוע עבודות בניה ותשתית, אשר בדיעבד מתברר כי אין כוונה לבצע את העבודה ומטרתה היא לבדוק את העלויות. הצעה למכרז, מציין מנהל המוסד המאוחד לענף הבניה, כרוכה בהוצאה כספית ניכרת, שחלקה בתשלום ישיר למפרסם המיכרז וחלקה נובעת מהוצאות ההכנה למיכרז.

נודע שבתן פרנקל, מראשי סולל בונה, התלונן באחרונה שהקבלנות מוציא סכומי עתק לצורך השתתפות במיכרזים, שחלק גדול מהם לא יוצאים אל הפועל. הקבלנים דורשים כעת מח"כ רימון ליזום תיקון בחוק שיקבע שבכל מקרה של פירסום מיכרז, יתחייב המפרסם במסירת העבודה לביצוע בפועל של העבודה ואם העבודה לא תימסר לאף אחת מהחברות שהשתתפו במיכרז, לשלם את ההוצאות שיגרמו לחברות. כך ניתן יהיה למנוע את התופעה הפסולה וההוצאות הכספים המיותרות על ידי חברות הבניה אומרים במוסד המאוחד לענף הבניה.

ביה"ח אסותא מבקש לגייס בבורסה, שלושה מיליון ד'

תמורת רבע מהון המניות של החברה ★ המטרה: השקעה בציוד ובשיפוץ מחלקות ביה"ח

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בית־החולים אסותא, הנשלט על ידי מרכלל, הנשלטת על כללביטוח, מבקש לגייס באמצעות הנפקת מניות בבורסה שלושה מיליון דולר תמורת רבע מהון המניות של החברה. זו הפעם הראשונה שבית־חולים מגייס הון בבורסה.

הכנת התשקיף נמצאת בשלבים ראשונים ולא נקבע מי יהיה החתם או האחראי להנפקה. תמורת ההנפקה נועדה לשם השקעה בציוד ולשיפוץ מחלקות בית־החולים. לפני מספר חודשים גייסה אסותא מבעלי מניותיה באמצעות הנפקת זכויות סכום של מיליון דולר לשיפוצים בבית־החולים. גיוס ההון הנוסף נועד להשקעה נוספת.

אסותא מתכוונת לגייס הון על רקע ההערכה, כי בשנים הקרובות יגדל חלקה של הרפואה הפרטית בסך השירותים הרפואיים במשק.

מריכלל מחזיקה כיום ב־60 אחוז ממניות אסותא, והיתר מוחזק על ידי רופאי בית־החולים. למריכלל גם שני בתי חולים גדולים בת"א ובירושלים, המספקים שירותים רפואיים שונים. בעבר עוררה כוונת כלל להפוך את אסותא לחברה ציבורית מספר בעיות, שעיקרן החשש של הרופאים, בראשותו של הד"ר רם מוזן, כי כלל מתכוונת להשתלט על החברה.

גורמים בשוק ההון סקרנים לדעת כיצד יתקבל תהליך ההחלטות באסותא, עם הפיכתה לחברה ציבורית.

ועדת הרכב הבין־משרדית החליטה:

המיסוי הנמוך על רכב יוחל עד נפח מנוע של 1600 סמ"ק

הוועדה צימצמה גם את מדרגות המס על רכב משש לשלוש

מאת יעקב צבר
כתבת "הארץ"

המיסוי הנמוך על רכב עם מנוע בנפח של עד 1300 סמ"ק, יורחב ויוחל עד נפח מנוע של 1600 סמ"ק, לפי החלטה מאתמול של ועדת הרכב הבינמשרדית. הוועדה צימצמה את מדרגות המס על רכב משש לשלוש, אך עדיין לא נקבעו שיעורי המיסוי שיוחלו על כל אחת מהקבוצות.

ההחלטה טעונה עדיין אישור שרי האוצר והתחבורה, ואם תאושר תיכנס לתוקף ב־1 בינואר 1987, עם הורדת המכסים הכללית במשק כתוצאה מהסכמי השוק המשותף.

המיסוי על רכב הקיים היום נקבע בימיו של שר האוצר יורם ארידור. על רכב בנפח מנוע עד 1300 סמ"ק מגיע המס ל־266%, והילך על רכב מ־1300 ועד 1600 סמ"ק ל־300%.

הסיבות לשינוי המדרגות

החלטת הוועדה הבינמשרדית, בראשותו של מנכ"ל משרד התחבורה עו"ד ברוך לוי, ובהשתתפות נציגי המכס ומשרדי האנרגיה המסחר והתעשיה התמסכה על מחקר של מערך המיסוי לכלי רכב. דובר משרד התחבורה שמסר על כך ציין, כי המחקר נערך על פי הנחיית השר חיים קורפו, במטרה לתקן את העיוותים שנוצרו מאז נקבעו מדרגות המס הקודמות.

מימצאי המחקר העלו, כי כיום מתקינים יצרנים, עבור ישראל במיוחד, מנועים בנפח 1300 סמ"ק למכוניות שמנוען מיועד במקור למנוע 1600 סמ"ק, או מנוע 1800 סמ"ק למכוניות שנפחן גבוה ל־2200 סמ"ק, דבר המחליש את המכוניות, שמנועה אינו מסוגל להתמודד עם גוף כבד וגדול שאינו מותאם לה. זה גורם לצריכת דלק גבוהה יותר ולמצב בטיחותי ירוד יותר.

לא הובהר שיעור הוזלת המיסוי

המדרגות החדשות יכללו רכב של עד 1600 סמ"ק בקבוצה ראשונה, עד 2200 סמ"ק בשניה, ומעל לזה — בשלישית. במשרד התחבורה מקווים, כי שינוי המיסוי יאפשר הגברת רכישת רכב מקבוצת נפח מנוע 1600, שיקלוט ביתר קלות את תוספת השימוש של מזגן, הילוכים אוטומטיים ואביזרי בטיחות שונים. מאחר שרמת המיסוי על הקטגוריות החדשות טרם נקבעה, לא ניתן היה לקבל תשובה, האם ההוזלה של קבוצת 1600 תגיע לרמת המיסוי הקיימת היום ל־1300, והכך ישפרו המכוניות הקטנות על מחירן הנוכחי, או שההוזלה תהיה חלקית, דבר שיגרום להתייקרות המכוניות הקטנות, הן החדשות והן המשומשות.

בזק הגדילה קצב התקנת טלפונים ב־20.4%

מאת יעקב צבר

70 אלף טלפונים התקנו במחצית הראשונה של שנת הכספים לעומת 58 אלף בתקופה המקבילה אשתקד. בכך הגדילה בזק את קצב ההתקנה השנתי ב־20.4 אחוזים — מסר אתמול מנכ"ל בזק, צבי אמיד, לדירקטוריון החברה.

עוד נמסר לדירקטוריון, כי מאז הקמת החברה לפני שנתיים התקינה בזק 320 אלף טלפונים חדשים, וצמצמה את תור הממתינים ב־40 אחוזים.

בתקופה הנדונה — אפריל־ספטמבר השנה — התקנו 1,146 טלפונים ציבוריים חדשים — גידול של שליש לעומת התקופה המקבילה אשתקד; הותקנו 438 קווי טלקס — גידול של 78 אחוזים.

חברי הדירקטוריון קיבלו באותה ישיבה הבהרות על נזקי השיטפונות ועל הלקחים שהופקו מכך.

תקנות חדשות ימנעו מכירה של מוצרים ללא חלקי חילוף בארץ

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

תקנות חדשות, שקבע שר התעשיה והמסחר, קובעות, כי יבואן, או סוחר של מוצרי חשמל שמחירם 300 ש"ח ויותר, חייב ביידוע גלוי אם קיימים להם חלקי חילוף והיכן ניתן להשיגם.

הצו מתייחס למוצרים האלה: שעונים דיגיטליים, מצלמות, מכונות תפירה חשמליות לשימוש ביתי, מערבלי מזון ביתיים, שואבי אבק, מייבשי כביסה, מכונות גילוח, מסחטות חשמליות, מגהצים, מצבי־מים ומכשירי רדיו־טייפים.

התקנות החדשות נועדו למנוע מסוחרים למכור מוצרים, שאין להם חלקי חילוף בארץ. התקנות קובעות, כי צרכן, שלא קיבל את המידע במקום מכירת המוצר, יוכל לבטל את העסקה אם ייתקל בבעיה של חוסר חלקי חילוף.

התקנות פורסמו לאחר שסוחרים זרידים מכרו מוצרי חשמל מבלי להבטיח אספקה של חלקי חילוף. במקרה שכזה, קובעות התקנות החדשות, הצרכן יוכל לבטל את העסקה על פי החוק.

פרסום הצו נעשה במסגרת מדיניות משרד התעשיה והמסחר למנוע פגיעה בצרכן. הצו ייכנס לתוקף בעוד חודשיים.

ח"כ אליהו שפייזר:

יש להפריד בין תפקידי הממונה על שוק ההון והפיקוח על הביטוח

מאת עירית אבירוחד
כתבת "הארץ"

יש להפריד לאלתר בין תפקידי הממונה על שוק ההון והחיסכון לבין התפקיד של מפקח על הביטוח, שנמצאים היום בידי אדם אחד. מערכת הביטוח זקוקה לפיקוח צמוד ומקיף בכל ענפי הביטוח והמצב הנוכחי אין הפיקוח ממלא את תפקידו, וקיים ניגוד אינטרסים בין שני התפקידים — אמר אתמול יו"ר ועדת הכלכלה של הכנסת, ח"כ אליהו שפייזר, בתום דיון, שקיימה הוועדה על ענף הביטוח.

לדבריו, הליקוי בפיקוח הוכח לאורך כל הקו, והדוגמא הבולטת בשנה האחרונה היה פירוק חברת הביטוח ירדנית, שהיה נמנע אילו הפיקוח על ענף הביטוח היה יעיל יותר.

ח"כ שפייזר התריע על אוזלת היד בטיפול בביטוח נגד רעידות אדמה. לדבריו, ועדה מיוחדת עוסקת בנושא מזה שנה וחצי, ועד היום טרם גיבשה המלצותיה. הוא הוסיף, כי מחקרים גיאולוגיים מלמדים, כי קיים סיכון לרעידת אדמה בערים הגדולות בארץ. אם חלילה יקרה אסון, חברות הביטוח לא מסוגלות ללא ביטוח משנה או ללא קרן מיוחדת להתמודד עם נזקים מתופעת טבע זו. נציגי חברות הביטוח קבלו על כי טרם הוגשה הצעת חוק, שתאפשר מיזוג ובעקבות המיזוג מתן הקלות במס. החוק דרוש כדי להקטין את מספר חברות הביטוח מ־50 ל־20. לחברי הוועדה הובהר, כי נציבות מס הכנסה מתנגדת לחוק כזה.

גם המזרחי מציע הלוואה להיטל רכב

מאת אריה לביא
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

בנק המזרחי מצטרף לשלושת הבנקים הגדולים, ומציע ללקוחותיו הלואה מיוחדת לתשלום היטל הרכב.

לפי התכנית, שטובה בבנק המזרחי, יוכל בעל הרכב לקבל הלואה מהבנק בגובה ההיטל, וליהנות כך מהנחה עבור תשלום במזומן. פירעון ההלואה יתבצע בתשלום אחד בתום שלושה חודשים ממועד קבלת ההלואה — כלומר, באחד במרס 1987. הבנק יגבה ריבית בשיעור של 4.58 אחוז לחודש — שלושה אחוזים יותר מהריבית הבסיסית.

בנק המזרחי טוען, כי מדובר בריבית מוקפת. בבדיקה של "הארץ" התברר, כי השיעור הזה הוא מהריבית, שהבנק גובה על קווי אשראי רגילים בחשבונות חח"ד (עד 4.11 אחוזים). עבור חריגה מקו החח"ד גובה בנק המזרחי ריבית של 4.83 אחוזים, בדומה לריבית המקובלת. הצעה על ידי בנק המזרחי לתשלום היטל הרכב.

בנק לאומי ובנק דיסקונט מציעים ללקוחותיהם לשלם באמצעות כרטיס אשראי ויזה את ההיטל בריבית של 3.3 אחוזים. הגבוהה משמעותית מזו שמציע בנק המזרחי. הריבית שגובה המזרחי נמוכה מהריבית שגובה בנק הפועלים — 6.5 אחוזים.

סקר: הביקורת של רואי חשבון בחברות ציבור השתפרה מאז דו"ח בייסקי

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ"
לענייני כלכלה

מאז הגשת ממצאי ועדת בייסקי לפני מספר חודשים עלתה רמת הביקורת של רואי החשבון בחברות ציבוריות — עולה מסקר, שערך חיים בן דוד, המשנה למנכ"ל בנק טפחות ומרצה בכיר למינהל עסקים באוניברסיטה העברית בירושלים.

בן דוד טוען, כי רואי החשבון הסתייגו ונמנעו בדו"חות הכספיים בכמות העולה על המקובל בשנים האחרונות.

ערכה את המדור: עדה אושפיז

הליגה הערבית מזהירה את גרמניה מפני נקיטת צעדים נגד חברותיה

היום צפוי מתן פסק הדין במשפטם של החשודים בהנחת פצצה במערב ברלין וייתכן כי בון תיאלץ להעניש את דמשק

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). 24 שעות לפני מתן פסק הדין הצפוי היום במשפטם של אחמד חאזי ופארוק סאלאמה, שני טרוריסטים, שהודו בהנחת פצצה במערב ברלין, הזהירה הליגה הערבית את בון מנקיטת צעדים כלשהם נגד מדינות החברות בארגון. האזהרה כוונה, ככל הנראה, נגד האפשרות, שמערב גרמניה תחליט להעניש את סוריה.

התביעה במשפט במערב ברלין טענה, כי שגרירות סוריה במזרח ברלין סיפקה את חומר הנפץ ששימש את שני הטרוריסטים הערביים. כן אמרה התביעה, כי האזי וסאלאמה עברו אימוני חבלה בסוריה, וקיבלו הדרכה מקציני מודיעין סוריים. שני הנאשמים הכחישו מעורבות סורית ישירה, אך אישרו בדבריהם כמה מטענות התביעה. סנגורי הנאשמים טענו בתוקף, שלסוריה לא היה קשר לפיגוע.

בבון מצפים בפתיחות לפסק הדין הצפוי היום בברלין. דיפלומטים כאן חוששים, כי פסק דין, המאשר את מעורבותה של סוריה בעידוד הטרור, יאלץ את מערב גרמניה לפעול נגד דמשק. עד כה סירבה בון להיענות לבקשות בריטניה לנתק את היחסים הדיפלומטיים עם סוריה.

בינתיים התחדש אתמול בבון הוויכוח על אספקה אפשרית של נשק גרמני לסעודיה. שני אישים מן האופוזיציה הסוציאל דמוקרטית, המועמד למשרת הקאנצלר יוהאנס ראו וחברת הבונדסטאג אנה מארי רנגר, מתחו ביקורת על הממשלה בשל כוונתה לספק נשק לסעודיה. בסעודיה שוהה עתה המנהיג הבווארי השמרני, פראנץ יוזף שטראוס, המנהל, ככל הנראה, שיחות על עסקות נשק אפשריות בהיקף גדול.

הקומוניסטים בפיליפינים חתמו על הפסקת אש עם ממשלת אקינו

מאנילה (ע"ד). המורדים הקומוניסטים בפיליפינים הגיעו אמש להסכם עם הממשלה על הפסקת אש במלחמת הגרילה המתחוללת במדינה זו מזה 19 שנה. על כך מסר מנהל המשא ומתן מטעם הממשלה, רמון מיטרה, בשיחה עם כתבים. הנשיאה קוראזון אקינו קבעה כזכור שה־30 בנובמבר יהיה "שעת אפס" להשגת הסכם על הפסקת האש ואכן שני הצדדים הצליחו להגיע להסכמה, ימים אחדים לפני המועד האחרון.

רמון מיטרה ציין, כי קיימת אפשרות שההסכם ייחתם ביום חמישי, יום הולדתו של בניגנו אקינו, בעלה המנוח של הנשיאה, שנרצח בידי מתנקשים. לדבריו, צפויה עוד פגישה עם נציגי המורדים, אולם היא הוגדרה כטכנית בלבד.

מיטרה סירב לומר כמה זמן תעמוד הפסקת האש בתוקפה. אולם מקורות אחרים אמרו, כי היא תימשך לפחות 50 יום.

שביתת הסטודנטים בצרפת מתפשטת; רבבות תלמידי תיכון הצטרפו אליה

במקביל לדיון בפרלמנט ברפורמה שקוממה את הסטודנטים, תיערך בפאריס הפגנת ענק, בהיקף שכבר שנים לא נראה בבירת צרפת

ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, מברך בנשיקת יד את המלכה נור מירדן, עם הגיעה אתמול למוזיאון לוקסמבורג לרגל פתיחתה של תערוכת "דרך המלך" המוקדשת ל־9,000 שנות אמנות ירדנית. המלכה נור נמצאת בצרפת לביקור פרטי בן שלושה ימים (צילום איפ"י)

מאת יואב מוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). רבבות תלמידי בתי ספר תיכוניים בפאריס ובערי השדה הצטרפו ביממה האחרונה לשביתה הכללית של מוסדות החינוך, במחאה על הצעת החוק הממשלתית לרפורמה בנהלי ההרשמה וההסמכה של האוניברסיטאות.

ברחובות הרובע הלאטיני של פאריס צעדו אתמול אלפי תלמידי תיכון שנענו לקריאת ההוראות מצד מאות אלפי סטודנטים השובתים מאז השבוע שעבר. כוחות משטרה מתוגברים הוצבו לאורך השדרות של רובע האוניברסיטאות שבגדה השמאלית בבירה.

הדיון הפרלמנטרי בהצעת החוק הנדונה שגיבש שר האוניברסיטאות אלאן דוואקה, עתיד להיפתח מחר באסיפה הלאומית בפאריס. במקביל תיערך הפגנה רבת משתתפים ראשונה מסוגה מזה שנים רבות.

שרי החינוך והאוניברסיטאות יועצו עם ראשי מפלגות הקואליציה, והגייסו ביממה האחרונה למסע הסברה מואץ להרגעת הרוחות. השר דוואקה הביע אתמול נכונות לשבת עם התלמידים והזמין על נכונותה של הממשלה להכניס תיקונים בנוסח החוק המוצע. אולם במקביל למאמצי ההרגעה של השרים, האשימו אתמול מנהיגי מפלגות הימין והמרכז את ראשי השמאל הצרפתי בשילהוב מכוון וציני של הרוחות במוסדות החינוך הגבוה.

במוסדות החינוך התיכוניים והאוניברסיטאיים ברחבי צרפת נערכו בימים האחרונים דיונים סוערים במגמה לגבש עמדה מאוחדת במאבק זה. הצעת החוק אמורה להכניס שינויים בדרכי ההרשמה, המימון וההסמכה של האוניברסיטאות.

תאצ'ר על ספר, שייצא לאור באוסטרליה, אם תיכשל במאמציה למנוע שם את פרסומו:

"למחבר הספר יש מחוייבות לשמור על הסודיות לכתר עד אחרית ימיו"

מאת שאול צדקא

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). פרשת ספרי הריגול המסעירה עתה את בריטניה, נכנסה אתמול לכיוון חדש, לאחר ההתייחסות הפומבית הראשונה של מרגרט תאצ'ר למחלוקת ולאחר שהתבררה מעורבותו של הלורד רוטשילד בעניין.

תאצ'ר אולצה להסביר בפרלמנט מדוע עושה ממשלתה כל שביכולתה, כדי לאסור באוסטרליה את פרסום ספרו של פיטר רייט, מבוגרי השירותים החשאיים הבריטיים.

בדברי תשובתה אמרה תאצ'ר, כי לרייט יש מחויבות לשמור על הסודיות לכתר המלכותי עד אחרית ימיו ולדעתה פרסום הספר יחשוף סכנות מידיות לבריטניה.

אולם ביממה האחרונה התברר, כי רייט עצמו היה המקור העיקרי להוצאתו של הספר לפני חמש שנים, פרי עטו של העיתונאי צ'פמאן פינצ'ר. הסיפור המרכזי בספר "אומנותם היא בגידה" הוא, שראש השירותים החשאיים לשעבר רוג'ר הוליס, שהלך בינתיים לעולמו, היה סוכן סובייטי.

זהו אף הסיפור אותו מבקש רייט להוכיח בספר זכרונותיו.

רייט, מסתבר, הוזמן ללונדון על ידי לורד רוטשילד, ששלח לו כרטיס טיסה ושידך בינו לבין העיתונאי. רוטשילד היה בשעתו חבר בשירותים החשאיים ומקורב לראש ממשלת בריטניה אדוארד הית' והיה לו אינטרס להוכיח, כי הוליס אכן היה מרגל. צ'פמאן קיבל אישור מלכותי לכתיבת הספר ועל פי הודאה, שילם מחצית מרווחיו לרייט.

הפרשה גרמה אתמול לסערת רוחות גדולה בפרלמנט, בו האשימה האופוזיציה את הממשלה בהנהגת מידה של איפה ואיפה כלפי מחברי ספרים.

עיתון כוויתי:

מצריים תבטל הסכם עם ישראל על מכירות משותפות של נשק

כוויית (ע"מ). מקורות רשמיים מצריים מסרו לעיתון "אל־ראי אלעאם", כי על פי הנחיות הנשיא לממשלה המצרית, יש לבטל הסכם העקרוני שנחתם לפני חודשיים בין ממשלות מצרים וישראל בעניין אספקת נשק לכמה מדינות באסיה ואפריקה.

על פי הסכם זה, אמורה היתה ישראל לשווק מטוסים, כלי רכב צבאיים לתובלה, תחמושת וארטילריה שדה מתוצרת מפעלי התעשיה הצבאית המצרית לכמה מדינות באסיה ואפריקה, המקיימות יחסים דיפלומטיים עם ישראל וזקוקות לנשק ישראלי.

המדובר, לדברי העיתון, בהסכם בלתי מוצהר, שאמור היה להיכנס לתוקף בינואר 1987.

ערך את המדור: יצחק לאור

10,000 בלחיצת כפתור? אתה צריך "מורטה"!

היום אתה יכול לייעל את עסקך ולחסוך זמן וכסף כפי שעושים זאת אלפי עסקים בישראל. אתה צריך "מורטה" – הפקסימיליה היפנית המעולה, עם השרות של "נציגים" מקבוצת "כלל".

"מורטה" הפקסימיליה הקומפקטית, מציעה לך יתרונות בלעדיים – שידור אוטומטי של מסמכים בכל שעה, ביום ובלילה ● אפשרות לשידור מסמכים ל–10,000 מקומות שונים בעולם בשיטת ה"שידור המקביל" ● אבטחת סודיות מסמכים משודרים ● שידור וקליטת מסמכים מפתיעים באיכותם!

"MURATA" הפקסימיליה הקומפקטית-גם במחיר!

נציגים מקבוצת כלל

תל־אביב, רחוב ירמיהו 4, טלפון: 03-5463714
מפיצים: (רשימה חלקית)
יואר – רח' יפו 46 – חיפה. טל. 04-524680 ● מאיר בן משה בע"מ – טל. 03-417436

P.B.S(03)

בעקבות פניית משרד העבודה והרווחה הושתלה שוטרת סמויה

מטפלים במוסד למפגרים "רוחמה" חשודים בהתעללות מינית בחוסים

לפי החשד נהגו לגרות את קורבנותיהם ולצפות בתגובותיהם, להשפילם על ידי קשירתם בחבל ולהאכילם כשהם שרועים על הארץ ● 13 מטפלים נעצרו

מאת גרית אמיתי ועוזה איזהר

מטפלים במוסד לילדים מפגרים "רוחמה" בכפר־סבא חשודים בהתעללות במפגרים החוסים במוסד.

בין היתר הם חשודים, כי נהגו לגרות את החוסים מבחינה מינית ולצפות בתגובותיהם, להשפילם על־ידי קשירתם בחבל, לתת להם אוכל כשהם שרועים על הארץ, לא לשטפם מכבן זמן ממושך ולאחר מכן לשטפם במים קרים, להכותם בידיות מתכתיות ובקבוקי תרסיסים ועוד.

משטרת מרחב השרון עצרה אתמול 13 מטפלים מהמוסד כחשודים בפרשה. הם ייחקרו ויובאו מחר לבית־משפט השלום בכפר־סבא להארכת מעצרם.

הפרשה התגלתה לפני כחודשיים, לאחר שמשרד העבודה והרווחה פנה בנושא למשטרה. ממשרד העבודה והרווחה דווח למשטרה על מכתב תלונה שהגיע לשר משה קצב ממתנדבים ממערב גרמניה, שעבדו בקיץ במוסד.

במכתב הביעו המתנדבים את הזדעזעותם מהמעשים המבוצעים במקום, על ידי מטפלים שזהותם לא ברורה, במטופלים חסרי ישע.

השר ואנשי המשרד החליטו לא להסתפק בבדיקה פנימית שקיימו והחליטו להעביר את הנושא לטיפול המשטרה. החקירה הוטלה על סגן ניצב דני מרוז ממשטרת מחוז המרכז.

כשהתחזקה במשטרה הדעה, כי ההשגות אכן מבוססים, היה צורך להוכיח את המעשים הפליליים. לשם כך הוחדרה למוסד "רוחמה" שוטרת סמויה. ניצב משנה סבר מוזר, ראש ענף החקירות במחוז המרכז, אמר אתמול במהלך מעצרם של החשודים, כי הוחדרת שוטרת סמויה היתה מודעת בעיקר בשל העובדה, כי תהיה אפשרות להפעילה באופן מיידי לשם הפסקת מעשי ההתעללות וסיבלה של האוכלוסיה המטופלת.

עוד טען מוזר, כי צוות החוקרים יצא מנקודת הנחה, ששוטר יוכל לעמוד טוב יותר בלחצים הנפשיים שיופעלו עליו לנוכח הימצאותו במסגרת זו וראיית מעשי ההתעללות.

השוטרת שנשלחה למשימה היתה רב סמל דינה רייגוס, רווקה, כבת שלושים. רייגוס שימשה בעבר כשוטרת סמויה. היא הועברה זמנית מתפקידה כחוקרת נוער לידי לשכת המודיעין במרחב שרון. לאחר בניית סיפור כיסוי, התקבלה לעבודה במוסד מבלי שאיש ידע על זהותה. מאז החמישי באוקטובר היא עבדה במוסד ועמדה בקשר עם מפעיליה. כן קיבלה ייעוץ וחיזוק נפשי מפסיכולוג של המטה הארצי ומה"ד יצחק קבל, מנהל השירות למפגר. רייגוס הצליחה להחזיר לכשמונים וחמישה ממבני המוסד ולהיות עדה לעשרים ושניים מקרי התעללות במפגרים החוסים במוסד "רוחמה".

לאחר איסוף הראיות, הופסקה עבודת הסוכנת ואנשי המשטרה התארגנו לביצוע המעצרים כחומר לחקירה.

אתמול החל משעות הבוקר עצרו אנשי המשטרה 12 חשודים. חשוד נוסף נעצר בשעות הערב המאוחרות. הנושא ייחקר על ידי צוות חקירה מיוחד, המונה ששה חוקרים בכירים, בראשם ראש מחלקת הבילוש במרחב שרון, פקד אבי בירן.

במשטרה מתכוונים להכין כתבי אישום במהירות האפשרית, בין היתר בגין בריונות.

ניצב משנה סבר מוזר חזר והדגיש, כי משרד העבודה והרווחה היה זה שיזם את התלונה וביקש למצות את החקירה. מוזר הדגיש גם, כי מדובר בתופעה מקומית אחת בלבד.

הסוכנת המשטרתית הצליחה לאמת חלק מהתשורות למעשי ההתעללות של המטפלים. בעקבות המעצרים הודיע אתמול מנכ"ל המשרד, יהושע דורדוביץ, כי הוחל בהליכים לפיטורי מנהל המוסד והמשרד ראש לאיוש הרום של המוסד בעובדים חדשים.

הוא הוסיף, כי בעקבות החשדות שהתגלו לגבי הנעשה ב"רוחמה", ביצע המשרד באחרונה בדיקות מדגמיות במוסדות רבים אחרים לטיפול במפגרים.

מהבדיקות עלה, כי התופעות הקשות שהתגלו ב"רוחמה" היו מבחינת חריג ולא נמצאו חריגות בתפקוד מוסדות אחרים.

בעקבות פרשה זו מתכוון עתה שר העבודה והרווחה משה קצב להציע תיקון לחוק, כיום ניתן להאשים את החשודים בהתעללות במפגרים רק בתקיפה. בכוונת השר להכניס בחוק סעיף אשמה של התעללות, כדי שאפשר יהיה להחמיר בענישה ולהעלות את העונש המירבי הקבוע כיום בחוק משנתיים מאסר לעונש כבד יותר.

עיבדה את הידיעה: [illegible]

צעיר נהרג ושני חבריו נפצעו קשה בהתנגשות אתמול בין מכוניתם לבין אוטובוס בירושלים. הנפגעים קשה הם הנהג עוזי חוסין, בן 23, והחבר דני חוכרי, בן 23, שניהם מתל־אביב. התאונה אירעה אתמול סמוך לשעה 0130 לפנות בוקר בדרך חברון שבדרום העיר. שלושת הצעירים נסעו במכונית "פיאט אונו" שבורה לכיוון מרכז העיר. בעת עקיפת רכב אחר סטתה המכונית מסיבות שטרם הובהרו, והתנגשה חזיתית באוטובוס שנסע במסלול הנגדי.

אור ליום אתמול אירעה גם תאונת דרכים קשה דומות לקבוצין שבגולן. ארבעה אנשים נפצעו אחד הנפגעים, שמצבו הוגדר בקשה מאוד, הועבר במסוק לבית־החולים רמב"ם בחיפה.

בתמונה: התנגשות האוטובוס במכונית בדרך חברון בירושלים.

כתבמנחם הורביץ. צילום: רחמים ישראלי.

סרטים למבוגרים בלבד בטלוויזיה — בהתראה מראש

מאת לילי גלילי

הטלוויזיה שוקלת את הצעת שר החינוך להודיע לציבור מראש על סרטים שאינם מיועדים לצעירים, אלא למבוגרים בלבד. כך הודיע אתמול מנכ"ל הרשות אורי פורת לשר החינוך.

השר יצחק נבון פנה בעניין זה לפורת לפני כחודש וחצי, וטען כי בטלוויזיה מוקרנים גם סרטים שאינם ראויים לצפיית ילדים ובני־נוער וכדי להקל על ההורים, ביקש לשקול את האפשרות לפרסם מראש מידע לאילו גילים מתאימים הסרטים. נוהג כזה מקובל בתחנות טלוויזיה בחו"ל.

שר החינוך קבל בפנייתו גם על ריבוי סרטים בטלוויזיה, שיש בהם גודש של אלימות, סקס והוקצנות שאינם ראויים לא לצפיית צעירים ולא לצפיית מבוגרים. פורת השיב כי בדק את הנושא עם מנהל הטלוויזיה חיים יבין ואכן נמצא כי באחרונה הוקרנו בטלוויזיה, באופן מקרי, כמה סרטים גדושים אלימות זה אחר זה. עם זאת ציין פורת, שבסקירה על פני כמה חודשים ישנם בסך הכל פחות סרטי אלימות.

נאשם בהוצאה במרמה 28 אלף שקלים מ־10 בנקים

(ע) עולה מארה"ב נאשם בהוצאת 28 אלף ש"ח במרמה מעשרה בנקים בארץ.

שמואל אברהם, בן 56, מירושלים מואשם בכתב אישום שהוגש בבית־המשפט המחוזי בירושלים, שבמשך שבעה חודשים השנה, פתח חשבונות בארבעה בנקים בירושלים, בת"א ובכפר סבא. הנאשם הציג עצמו כפרופסור למדעי המחשב בטכניון או כאיש עסקים אמיד. עם פתיחת החשבונות קיבל פנקסי המחאות והחל למשוך כספים. בכתב האישום נאמר, כי לשם בטחונות מתאימים לכספים שביקש למשוך, הפקיד הנאשם בבנקים המחאות משוכות על בנקים בארה"ב.

התביעה טוענת, כי ההמחאות אלה היו חסרות ערך ולא כובדו, בשל סגירת החשבונות בארה"ב והכספים שמשך מהבנקים הוצאו במירמה.

רב החובל אבנר גלעד הורשע בפציעת הנוסע הסמוי הכושי

ובשילוחו בכלי מסוכן ★ זוכה מהעבירה של "סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה" ★ נתקבלה גירסת התביעה: רב החובל היכה את הנוסע מטנזניה בידיים, בחבלים ובהטחת ראשו בדופן האניה

מאת ירח טל

רב־החובל, אבנר גלעד (59), חבר קיבוץ נחשולים, הורשע אתמול בבית־המשפט המחוזי בחיפה בשניים מתוך שלושת הסעיפים, שבהם האשם בפרשת השלכתו של הנוסע הסמוי הכושי מהאניה עליה פיקד, "מורן", בבעלות חברת הספנות "תרשיש" של התנועה הקיבוצית המאוחדת. גלעד הורשע בפציעתו של הכושי בנסיבות מחמירות ובשילוחו בכלי תחבורה מסוכן (רפסודה). אבנר גלעד זוכה מהעבירה של "סיכון חיי אדם במזיד בנתיב תחבורה". כמו־כן הרשיע בית־המשפט את רון גורפינקל (30), ששימש כקצין השלישי באניה, בסעיף של "הסעה בכלי תחבורה מסוכן", אך זיכה אותו מסעיף האישום הנוסף שיוחס לו בתביעה: פציעת הכושי בנסיבות מחמירות.

שופט בית־המשפט המחוזי בחיפה, אמנון כרמי, דחה ל־2 בדצמבר את שמיעת הטיעונים־לעונש ומתן גזר־הדין. העונש המירבי הנקוב בחוק לגבי פציעה בנסיבות מחמירות הוא שש שנות מאסר ועל הסעה בכלי תחבורה מסוכן - שלוש שנים, ו/או קנס של 500, 37 ש"ח.

בהכרעת הדין, המשתרעת על 70 עמודים, קבע השופט כי "אין בחוק הישראלי או בתקנות כלשהן הוראה כיצד לנהוג בנוסע סמוי המתגלה על סיפון האניה. ב־1958 גובשה אמנה בי"ל בסוגיה זו, אך היא טרם אושררה. בתי־הספר לימאות אינם מורים איך צריך לנהוג בנוסעים סמויים". "המקרה הנדון - הוסיף השופט כרמי - מוכיח עד כמה חיונית התקנת התקנות בשטח פרוץ זה, ויפה שעה אחת קודם".

על־פי כתב־האישום, ב־82. 2. 16 הפליגה האניה "מורן" בפיקודו של רב־החובל גלעד מנמל חיפה לדרום־אפריקה ועל סיפונה מטען, נוסעים אחדים ו־24 אנשי צוות. בדרכה עגנה האניה בנמלי אילת, מומבסה (קניה) ודאר־אל־סלאם (טנזניה).

בצאת האניה ממומבסה, התגלה בה נוסע סמוי והוא הורד מן האניה בנמל דאר־אל־סלאם בפקודתו של רב־החובל גלעד.

בבוקר של ה־82. 3. 8, יום לאחר שהאניה עזבה את נמל דאר־אל־סלאם, נתגלה על סיפונה נוסע סמוי נוסף. זה היה כושי מטנזניה שטען כי הוא ימאי והיו בידו תעודות. על־פי כתב־האישום, אנשי הצוות נתנו לכושי מזון ושתייה והביאוהו בפני רב־החובל. רב החובל, על־פי התביעה, החליט לנפק לכושי רפסודה וחגורת הצלה ולהורידו לים, סמוך לחוף מוזמביק. הוא נתן הוראה לרב־המלחים באניה לבנות רפסודה תוך שעה. צוות הסיפון סירב ומחה באוזני רב־החובל על כוונתו להוריד את הכושי לים. רב־החובל החזיר את המלחים וטען שהתנגדותם כמוה כמרד. האיום פעל את פעולתו על שלושה אנשי צוות ואלה בנו בבחירות רפסודה, בחברם מספר קרשים במסמרים ובחבלים. רב־החובל ניווט את האניה לעבר חוף מוזמביק. לתוככי מפרץ שבו היו שני איים. לטענת התביעה, מסביב לאיים ולאורך החוף היו שוניות וכרישים הסתובבו שם. עוד טענה התביעה כי רב־החובל היכה את הכושי, הצליף בו בחבל והטיח את ראשו בדופן האניה, כאשר זה האחרון סירב לרדת מן האניה. הכושי נפצע באוזנו וזב דם. תקיפתו של רב־החובל את הכושי הופסקה, לטענת התביעה, רק בהתערבותם של אנשי צוות, שנצבו בין השניים. הכושי - לטענת התביעה - קפץ, בהתנגדותו לרדת מן האניה, ואז כרך רב־החובל חבל סביב צוארו וגררו לעבר סולם החבלים. גורפינקל, הנאשם השני, סייע, לטענת התביעה, לרב־החובל בהורדת הכושי אל סולם החבלים. בהגיעם לשם הלבישו הנאשמים חגורת הצלה על הכושי והורידוהו לרפסודה, אף כי הלה ניסה לאחוז בכל כוחותיו במעקה האניה.

לטענת התביעה, הרפסודה היתה רעועה וכבר בשלב הורדתה לים נפלו ממנה מספר קרשים. לאחר הורדת הרפסודה, ציווה רב־החובל על המשך ההפלגה, והאניה עזבה את המקום. גורלו של הכושי לא נודע.

התביעה הביאה 22 עדים מטעמה וההגנה - שבעה עדים, לרבות שני הנאשמים. בין עדי התביעה - מומחה לכרישים וכתב עיתון "חדשות", יגאל סרנה, שפרסם לראשונה על הפרשה בעתונו.

בהתייחסו לעדות רב־החובל קבע השופט: "התרשמותי היא כי לרוב דיבר הנאשם אמת לפני, אולם לא פעם הוא ניסה "לקשט" מצב או התנהגות ובפרשת המכות הוא לא העיד אמת לפני". השופט קיבל את גירסת התביעה וקבע כי רב־החובל היכה את הכושי "בידיים, בחבלים ובהטחת ראשו בעמוד ברזל". באשר לתקינות חגורת ההצלה קבע השופט כי הכושי צוייד בחגורה תיקנית.

עוד קבע השופט כי רב־החובל סיכן, במידת מה, את האניה וצוותה בעצם כניסת האניה למפרץ, לצורך הורדת הכושי. סיכון היה קיים גם בהימצאות האניה קרוב מדי לחופה של ארץ עויינת, מוזמביק, שלישראל אין קשרים דיפלומטיים עמה.

השופט קבע עוד כי הנוסע הסמוי הורד במרחק של כ־500 מטרים מן החוף והים לא שקט לחלוטין. הוא ציין כי הרפסודה בתנאים אלה היתה מסוגלת לשאת על גבה את "הנוסע" רק למרחק מוגבל של קילומטרים אחדים.

השופט קבע כי לא הוכח, שבמועד המקרה היו כרישים באיזור וכי רב־החובל לא חייב היה לשקול גורם זה, שעה שהחליט על הורדת הכושי לים. עם זאת ציין השופט כי קיים היה חשש סביר לבטיחותו של הכושי ואילו הנאשם נמנע, בהתרשלותו, מלתת דעתו לחשש זה.

יחד עם זאת קבע השופט כי לא עלה בידי התביעה להוכיח כי רב־החובל התכוון במזיד לפגוע בכושי. "הנאשם [illegible] בהורדת הכושי לים, [illegible] כך בסיכון, אולם אין בעובדות אלה כדי להצביע [illegible] הנאשם לפגוע בכושי" - קבע השופט. השופט הוסיף כי טענת "הסגת הגבול" אינה עומדת לנאשמים וקבע כי אין לסכן חייו של אדם גם אם הוא מסיג גבול. "זכותו של רב־החובל היתה לנקוט בכוח סביר לשם מניעת עלייתם של מסיגי גבול על האניה, אך אין לראות את הכאת הכושי כנקיטה בכוח 'סביר', לצורך הורדתו מן האניה בלב ים" - קבע השופט.

עוד קבע השופט כי "הוראה של רב־החובל, שהיא בעליל בלתי־חוקית, אסור לימאים למלאה, אף אם הקברניט מוחזק על ידם כ'שני לאלוהים', כביטויו של אחד העדים. אם 'שני' הוא הקברניט, הריהו 'שני' למחוקק ולחוקה. דין אחד בים וביבשה: כל אזרח וימאי כרב חובל, כפופים לדברי המחוקק, הימאי זכאי - אף חייב - לסרב לבצע הוראה בלתי חוקית הניתנת לו על ידי הממונים עליו" - קבע השופט.

השופט שיבח את התנהגות אנשי הצוות, שסרבו למלא אחר הוראותיו של רב־החובל וציין כי עמדתם משקפת גישה בריאה, נבונה וסבירה.

לסיכום קבע השופט: הוראתו של רב החובל גלעד לקצין השלישי גורפינקל לסייע לו בהורדת הכושי לים, היתה בבחינת צו שהוא בעליל שלא כדין וגורפינקל, בצייתו לצו ובבצעו אותו, ולו גם באופן חלקי, נושא באחריות פלילית למעשהו, שתרם לכלל ביצוע העבירה.

הוצא תיק מרשימת המשפטים לטיפול עד להשגת מתורגמן

מדובר בתיק פלילי נגד מוסא אבו דהיבאן המואשם בפוליגמיה

מאת איתן רבין

שופט בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע, יהושע פלפל, הורה להוציא תיק מרשימת המשפטים התלויים ועומדים בבית־המשפט ולא להחזירו עד שלהנהלת בתי־המשפט יהיה תקציב למתורגמנים. כן החליט לבטל את הדיונים המשפטיים בתיק זה שנקבעו לחודש הבא.

מדובר בתיק פלילי מס' 85־150, מדינת ישראל נגד מוסא אבו דהיבאן בן 43. דהיבאן מואשם כי נשא אשה על פני אשתו הראשונה.

אתמול התקיים דיון במשפטו של הנאשם, אך לא הגיע מתורגמן למשפט. השופט ציין בהחלטתו שהשופט רוני בורסקי, סגן מנהל בתי־המשפט, הודיע כי אזל בהנהלת בתי־המשפט התקציב למימון מתורגמנים.

לפני כשבועיים נמסר שמחוסר תקציב עלולים משפטים להידחות או להתבטל ואף בתי־משפט שלום בערי השדה עלולים להיסגר.

שלושה מעובדי מס ההכנסה הוכו במאה שערים ובנצרת

(עש"ת) שלושה עובדי מס הכנסה הוכו ושניים מהם נזקקו לטיפול רפואי בעת שתי פעולות של הגביה, בימים האחרונים.

משרד האוצר מסר שבמקרה הראשון יצאו שלושה בקרב חמש חוליות הגבאה לפעול של אגף מס הכנסה, בליווי כוח משטרתי, לפעילות באזור שכונת מאה שערים בירושלים, לעקל נכסים של סרבנים חייבים. אחת החוליות נתקלה בהתנגדות אלימה ושניים מעובדיה הותקפו (בכל חוליה היו שלושה אנשים). עקב כך הוזעקו כוחות משטרה נוספים על מנת להשליט סדר ואחד מהעובדים שהותקפו, נזקק לטיפול רפואי בבית־חולים.

במקרה השני, נשלחו אתמול חוליות לביקורת ניהול ספרים לשוק בנצרת תחתית, וכן נבדקו משאיות ספקים והתברר שלחלק מהנהגים לא היו תעודות משלוח.

בעת בדיקת דוכני ירקות ופירות היכה אחד מבעלי הדוכנים את אחד מעובדי האגף והאחרון אושפז בבית־חולים לטיפול רפואי. בעל הדוכן נעצר על ידי משטרה ומחר יובא בפני שופט להארכת מעצרו.

רשימת הקניות

1976 "המהפכה הצרכנית" מתחילה...
"היפרשוק תנובה", הראשון מסוגו בארץ, נפתח בראשון־לציון. מתחיל עידן חדש בצרכנות הישראלית — "תנובה" משווקת ישירות לצרכן — הכל תחת גג אחד — בגדול, וכמובן בזול!

1986 ••• ולהצלחה יש המשך!
תנובה ממשיכה בתנופת הפיתוח ובשיפור השרות לצרכן — 19 חנויות היפרשוק תנובה ברחבי הארץ ובהם רב־מכר החדיש בצומת גלילות, עם ההיפרשוק הגדול במדינה.

האשראי של השנה
חברי מועדון היפרשֶק
קנו היום ושלמו בשנה הבאה ב־1.1.87
ללא הגבלת סכום הקניה.
היפרשֶק כרטיס האשראי של מועדון היפרשוק תנובה

מבצע העשור
קניה שמגנה
מבצע פרסים ענק ללקוחות היפרשוק תנובה
1000 עגלות חינם ל־1000 זוכים!
1000 זוכים מאושרים יקבלו חזרה את מלא ערך קנייתם. פרסים בחנויות ובעתונות.

מבצע ההוזלות של העשור
4868 מוצרים בהוזלה מיוחדת בכל המחלקות
המבצע עד סוף דצמבר.

הרבה יותר בהרבה פחות
היפר שוק תנובה

הארץ

יום ד', כ"ד בחשון, תשמ"ז
26 בנובמבר 1986

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, ת"ד 233 מיקוד 61001 טל' 5121212 פקס' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב הבצלאל 2 טל' 224245־6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב מרדאו 20 טל' 661166־8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ודרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בהבירן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

מי החליט על סיוע צבאי לאיראן

הזעזוע שעבר על הציבוריות האמריקאית, בהיוודע על עסקת הנשק תמורת החטופים, עדיין לא שכך. הפרת אמברגו בעל תוקף של חוק; משא ומתן עם מדינה המעודדת טרור בינלאומי, בעוד ארה"ב מניפה את דגל המלחמה בנגע זה; עקיפת מזכיר המדינה, סוכנות המודיעין המרכזית והקונגרס, על־פי צו של הנשיא — כל זה ביחד גרם את הסאה לא רק באמצעי־התקשורת בארה"ב אלא גם בחוגי הקונגרס על שני בתיו.

סירובו של ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ להתייחס במליאתה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת למכירת נשק ישראלי לאיראן, או להעברת נשק אמריקאי לשם — אפשר אולי לתרצו באי־רצוננו לספק לחברי ועדות הקונגרס האמריקאי נתונים שיוכלו לנצלם נגד רונלד רייגן ונגד ישראל גם יחד. ואולם שמעון פרס אינו יוצא ידי חובתו אם הוא אומר לחברי הוועדה כי מדיניות ישראל אינה גורסת מכירת נשק לאיראן. הרי ידוע כי ארה"ב הטעינה בנו, בין מאי 1982 לאפריל 1984, לא פחות מארבע פעמים, לחדול ממכירת נשק וחלקי־חילוף לצבא האיראני. כלום קביעתו של שמעון פרס מתייחסת רק להווה ואולי גם לעתיד? השאלות שהתעוררו באחרונה בארה"ב מתייחסות לעבר דווקא, והן טעונות מענה גם בישראל.

נניח כי משלוחי נשק וחלפים זה שנה וחצי נעשו תוך הסכמה עם גורמים אמריקאיים מסוימים; וכן נניח כי משלוחים קודמים אפשר להצדיקם על רקע שיקולים ישראליים, שמעניינו לחזק את יכולת ההגנה של איראן בפני עיראק, למרות הסכנה המאיימת עלינו מניסיונות איראניים "לייצא" את המהפיכה האיסלאמית ולקרבה, דרך לבנון, לעבר גבולנו הצפוני. אך איך מסבירים אצלנו את העובדה שהתחלנו להעביר נשק וחלפים לטהראן עוד קודם שעיראק תקפה את איראן?

מרשימת־רקע שפורסמה ב"הארץ" ביום ב', יוצא כי בין דצמבר 1981 לאוגוסט 1982, פורסמו תשע פעמים ידיעות בעיתונות על סיוע צבאי ישראלי למשטר של חומייני. כלום היה יסוד להערכה כי בדרך זו נקל על יציאת יהודים מאיראן, כפי שמבקשים בחוגי שר בגע ככל הנראה להאמין?

הרושם המתקבל עד כה מלמד כי סיוע צבאי לאיראן היה, לאמיתו של דבר, קו המדיניות הישראלית במשך חמש שנים תמימות, תוך שינויי העמקה מפעם לפעם. כלום הוחלט בעניין זה רק ראש הממשלה לבדו, או שהדבר נעשה בשיתוף עם מליאת הממשלה ועם שר הביטחון — בלי לדון בעניין במליאת הממשלה, או לפחות בקבינט?

שאלות אלו מחייבות תשובה, ללא קשר עם הדרך שבה ידידינו האמריקאים יפתרו את בעייתם.

בעקבות השנאה

התפרצויות האיבה בירושלים לא היו תופעה מבודדת. אחרי שכולם דיברו, הגיע הזמן גם לעשות משהו

מאת גדעון סאמט

כמה פעמים אפשר לכנות את ההשתלהויות האלה תופעה מבודדת, הניזונה רק מקיצוניים? אחרי עפולה, אשקלון וירושלים מותר לנו להתייחס ברצינות לקריאות השנאה ששמענו השבוע כלפי ערבים, כל הערבים. זאת לא היתה רק הגנה של זעם חולף על רצח נתעב. פרצו כאן הצצה מעיני איבה שמעשי טרור ערבי רק מעוררים אותם ממאגריהם הגדולים, התת־קרקעיים.

יהודים באו לפתע כשבאב, פוגעים ללא הבחנה בבתים, במכוניות, בחנויות של ערבים רק מכיוון שהם ערבים. על סמך מה אמר יו"ר הכנסת שלמה הלל שאלה סימנים ראשונים של התפוררות בחברה הישראלית? סערת הרגשות בירושלים היתה חמורה מקרים בודדים, אבל לא היה בה שום סימן ראשון ואין בה שום איום חדש המתריע על אחדותה של החברה. כל מה שקרה בירושלים השבוע — מבאיש, דוחה, מסוכן — קיים אצלנו זה מכבר, משני הצדדים: ברציחות קודמות, במקרים אחרים פחות דרמטיים, בחיי היומיום של שני עמים המתקשים לחיות יחד.

איזה חידוש היה בדברי הרב ישראל אריאל, הרב של ימית, כיום תושב הרובע היהודי? אין כפרה, הוא אמר, לא יכול להיות מפגש בין יהודים וערבים. כדברים האלה נשמעים כל הזמן. תושבי נצרת עלית שסירבו להכניס ערבים לקרייה שלהם לא היו אנשי כהנא, ותל־אביבים מסרבים להשכיר דירה לערבי לא בגלל מעשה רצח כלשהו. אפילו סגן ראש הממשלה ושר החינוך, איש הפתוח לכאורה לעניין הערבי, זכור לנו כמי שהיסס ביחס לפגישות בני־נוער יהודים וערבים.

* * *

כל הגורמים מילאו כביכול את התפקידים שנועדו להם בדרמה המבוערת של טרור והיסטריה. סכינאים שפלים תקפו, אזרחים זועמים יצאו להתגונן, מסיתים שיסו, "עוז ושלום" ו"נתיבות שלום" הרגיעו, אישים גינו. ובכל זאת, היתה הרגשה ברורה שעם כל התדהמה מפני השטף שגולגל שוב בירושלים, לא היתה תדהמה: המציאות הציגה לנו תמונה ישראלית קיצונית, אבל מרכיביה לא נלקחו מסביבה בלתי־מוכרת. אנחנו נתקלים בהם, בעיקר באיבה הזאת, גם כשסכינים אינם נשלפים.

רק כך אפשר להסביר את המיגור בתגובתה של הצמרת הפוליטית. טדי קולק לא נזקק למתנה של שבוע כדי להתריע על המשמעות החמורה של אש השנאה והמיכור בעיר המעורבת. בשביל אחרים, זאת היתה תופעה שלא עוררה אותם מיד לתגובה נחרצת. ראש הממשלה לא הודיע, כפי שהיה ראוי שיעשה, כדי לומר בעצמו החדשה את רבה על המתרחש. הוא לא היה יהיר.

כך צריך להבין את הססנותה של המשטרה. למרות המצבים הסוד־תקיים, למרות השוואה של קולק שמעשי ידיו עולים באש, לא פעלה המשטרה בשיטות שהיתה נוקטת למניעתה של השתוללות דומה מצד מפגינים ערבים. היתה כאן מעין הכרה בכללים שנעשו מקובלים אצלנו. עגישת ערבים היא חלק מסורת התגובה שהיישוב היהודי נאלץ לסגל לעצמו זה עשרות שנים.

עד שחלף שבוע, פרצי הנקם נתפשו כלגיטימיים. המשטרה הביאה כוחות גדולים, אבל כאשר הדרג הפוליטי אינו נזעק מיד — ואינו מורה למשטרה כיצד לנהוג — היא נתונה לפעול על־פי האינסטינקטים של מפקדיה, ואלה הכתיבו לה מתן רשות כמעט ליצרים להשתולל. אלמלא כך, גם שר המשטרה היה ודאי ממהר מכוח עצמו לחזור ארצה ממסעו בארה"ב.

החששות לא היו חדים, והתגובה השתהתה מכיוון שלא היה לצמרת הפוליטית די אומץ לצאת מיד, בכל התקיפות, נגד סערת־רגשות יהודית. הכאב על הרצח היה מובן, אבל התודעה הציבורית לא הוכשרה להיותע באותן מבעי מה שקרה אחריו בירושלים. נוצר, למשל, הרושם שהליכוד הביא בחשבון את התחושות המיוחסות לחלק ניכר ממצביעיו כאשר ניסח את הגינוי בלי להזכיר את המתפרעים בצד היהודי. היתה זו אותה הזדהות שמא יישאר מקום נרחב מדי להתייחס על הנגרם. סיעת המערך, למרות שהיתה מפורשת יותר, נתנה לשבוע לעבור לפני שהרשתה לעצמה לדבר בבירור על מתפרעים יהודים.

* * *

הקצב האטי של התגובות הללו כאילו נבע מההבנה כי מה שקרה, ככל שהיה מגונה, לא סטה בצורה קיצונית ממהלך הרוחות הקיים בציבור. רק כעבור ימים אחדים צפה ההכרה שאם לא יושם קץ לסערה ואם לא ייאמרו עליה הדברים הנחרצים, היא תקבע נורמות חדשות לעתיד.

אבל את חינוך הציבור אי אפשר לעשות רק ברגעי משבר, כשהרוחות משולהבות. האם מישהו מן הצמרת הפוליטית הראה אי־פעם סימנים מובהקים שהוא מתעניין ביחסי יהודים וערבים כבפוטנציאל מסוכן המחייב טיפול אולי עוד היום? מה קורה אצלנו בין מקרה סכינאות אחד למשנהו, בין ההסתה ותערת האיבה?

כאשר באו במלוא תוקפם, היו הגינויים טקס הבדוי אך מעט־ערך. דווקא להתפרצות יכולה להיות תרומה בהחדרת ההכרה בסכנתם של עימותים כאלה. כולם כבר אמרו את דברם, אך מה שיישאר לא יהיו ההצהרות של השבוע, אלא התמונות הקשות של זעם ושנאה. בתוכן היו הבזקים אחרים של רצון טוב: ניסיונות הפשרה וההידברות בין יהודים וערבים בירושלים.

רק אם ימשכו הניסיונות אפשר יהיה לקוות לתורה כלשהי לקראת חיים משותפים שפויים יותר, אפילו בתוך מעשי הטרור אשר עוד יקרו. האיבה שוכבת עמוק, והיא לא תיעלם. היא תצוץ שוב ושוב. צריך לפגוש אותה באמצע הדרך, לא בשיאו של שלהוב יצרים.

הפוליטיקאים שהביעו מידות כאלה ואחרות של זעזוע ממה שאירע בירושלים ימעלו בשלום הציבור אם יסיימו בכך את חלקם בתחות הסכך היהודי־ערבי. זה תהליך מתמשך. משימה לאומית המחייבת פעולה חינוכית עמוקה, צעדי מניעה בקרב הגורמים המסיתים.

אנחנו יכולים להיות אחראים, גם זה בקרבנן מוגבל, רק לצד הישראלי של משוואת השנאה. את הסכינים אין מי שיבטיח לעצור. אבל אם הזעזוע היה כן, צריך להתלוות אליו עכשיו טיפול רציני במה ששלמה הלל רואה כראשיתה של התפוררות חברתית. אם היה מן השפה ולחוץ, נקשיב בפעם הבאה בספקנות, אף בזעם, להתלהבות המלים שאין בצדה מעשים.

לקראת משפט דמיאניוק

אין סיבה לפקפק בכושרה של מערכת המשפט בישראל לעשות עמו צדק

מאת משה בן־זאב

היום עומד להיפתח בירושלים משפטו של ג'ון דמיאניוק, האיש שהינו, לפי הטענה, "איוואן האיום" מטרבלינקה. דמיאניוק הוסגר לישראל על־ידי ממשלת ארה"ב, לאחר שנערכו באותה ארץ הליכים משפטיים ממושכים הן בנושא ביטול אזרחותו האמריקאית של דמיאניוק והן בנושא הסגרתו לישראל. טענתו של דמיאניוק שהוא איננו זהה ל"איוואן האיום", נדחתה על־ידי בתי־המשפט בארה"ב. הללו קבעו כי זהותו הוכחה, לפחות לכאורה, וכי זוהי מידת הוכחה מספקת לצורך ההסגרה.

הסגרתו של דמיאניוק לישראל נתנה ביסוס בינלאומי לזכותה של ישראל להעמיד לדין, בפני בתי־המשפט שלה, פושעים נאציים. כמו במשפטו של אייכמן, כך גם במשפט ההסגרה שהתנהל בארה"ב, נטענה הטענה שלישראל אין שיפוט טריטוריאלי על אנשים שביצעו עבירות שלא בתחומה ובזמן שהמדינה עדיין לא היתה קיימת. אם במשפטו של אייכמן נדחו הטענות הללו על־ידי בתי־המשפט בישראל, הרי במשפטו של דמיאניוק הן נדחו גם על־ידי בתי־המשפט בארה"ב. בכך ניתנה גם בפסיקה האמריקאית הכרה מחולטת לתוקפו המשפטי הבינלאומי של החוק הישראלי לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם.

זהו חוק המבוסס, לפי פרשנותם של בתי־משפט בארה"ב, על זכות השיפוט האוניברסלי של המדינות, והיינו הזכות לשפוט בתחום השיפוט הטריטוריאלי אנשים הנחשבים, בשל העבירות שביצעו, לאויבי כל העמים. אם כלשונו של בית־המשפט לערעורים של ארה"ב: "התפיסה המונחת ביסודם של הדברים היא, שהמדובר כאן במעשים נגד משפט העמים או נגד האנושות, ושהאומה התובעת את מבצעיהם לדין עושה כך בשם כל העמים".

היינו יכולים איפוא לצפות למשפטו הקרוב של דמיאניוק מתוך קורת־רוח מסוימת. כבר לא נשמעות בחוגי המשפטנים בעולם אותן השגות על זכותה של ישראל לשפוט פושעים נאציים, כפי שהושמעו בזמן משפט אייכמן. תקפותו של החוק הישראלי ותקינותו של המשפט הישראלי מקובלים, כך נדמה, על כולם. היינו צריכים להיטרד רק בגין השאלה, איפה היינו כל השנים ומדוע, לאחר השיא של משפט אייכמן, דעך פתאום מרצנו הלאומי ולא עשינו דבר של ממש להבאת פושעים נאציים נוספים לדין בישראל. האם לא יכולנו לשים את ידינו גם על מנגלה וגם על אחרים?

אך למרבית הפלא לא השאלה הזאת, על משמעותה המצפונית וההיסטורית העמוקה, היא שעולה בימים אלה על סדר־יומנו. במקום זאת, עוד בטרם הובא דמיאניוק ארצה, ומאז שהובא ועד היום, נשמעים בתוכנו קולותיהם של המפקפקים למיניהם. האם זה כראוי? האם תוכל המערכת המשפטית שלנו, העמוסה לעייפה, לשאת במעמסה נוספת של משפטים מסוג זה? האם לא יגרעו משפטים כאלה נגד "פושעים זוטרים" מן העוצמה המיוחדת והחד־פעמית של משפט אייכמן?

מכל אלה הגדיל לעשות באחרונה השופט חיים כהן, שהכריז בראיון ביום ו' האחרון לשבועון "צומת השרון", כי אילו כיהן כיום בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, לא היה לוקח על עצמו את האחריות להגיש כתב אישום נגד דמיאניוק. זוהי הכרזה המעוררת תמיהה, מאחר שהיא מערערת על כתב האישום, שהוגש על־ידי היועץ המשפטי לממשלה בתוקף סמכותו ואחריותו החוקיים. רבים בתוכנו יקבלו הכרזה זו בצער רב, הן בגלל הכבוד הרב שאנו רוחשים לשופט חיים כהן והן בגלל דלות הנימוקים שעליהם נסמכת ההכרזה.

השופט כהן חושש שמא יפול דמיאניוק, שכן כדבריו, "תמיד קיים חשש גדול שנרשיע פושע נאצי כי איננו יכולים אחרת מן הבחינה הנפשית, כי בזמן שמבחינה משפטית אסור היה להרשיע אותו". כלומר, אין השופט כהן סומך על שופטי ישראל שידעו למלא את תפקידם כשופטים ולכבוש את סערת רגשותיהם לטובת השיפוט הרציונאלי, כנדרש משופטים מיומנים ומנוסים. בכך הוא מחזירנו לטענות מסוימות, שהושמעו לפני משפט אייכמן וגם במהלכו, ושכוונתן היתה לפסול שופטים ישראליים מלשפוט במשפטים של נאצים בשל מעורבותם הרגשית העמוקה בנושא הדיון.

פסקי־הדין במשפט אייכמן נתקבלו בקהיליה המשפטית הבינלאומית כמסמכים המעידים על יושר אינטלקטואלי רב של שופטי ישראל, והיש לא העלה עוד על הדעת שהיה משהו פגום בשפיטתם בשל היותם יהודים. מה טעם איפוא בטענתו של השופט כהן, המערערת היום על כושרם ויושרם האינטלקטואלי של כל שופטי ישראל, לרבות אלה שישבו לדין במשפט אייכמן?

לזכור — אחרי 40 שנה

עוד קובע השופט כהן, כי אין זה אפשרי היום, לאחר 40 שנה, למצוא ראיות היכולות להוכיח את אשמתם של פושעים נאציים. "אדם אינו יכול לזכור אחרי 40 שנה את מה שקרה לו והוא איננו יכול להכיר פניו של אדם שראה או אפילו בנסיבות הנוראות ביותר".

האומנם? ואם כך הדבר, מדוע התנגדה מדינת ישראל כל השנים להחלת דיני ההתיישנות על פשעי הנאצים, אם בישראל ואם במדינות אחרות, והעיקר בגרמניה? אין זה נכון כלל שלאחר 40 שנה לא יכול אדם לזכור את מה שקרה לו. אינספור עדים וניצולים זוכרים אדם שנים רבות ואפילו כל החיים. אני עצמי זוכר בבהירות רבה פוגרום שעבר עלי ועל משפחתי בעודי ילד, בעיר האוקראינית קרמנצוג, בשלהי מלחמת העולם הראשונה, ומי שעברו עליו הזוועות של מחנות ההשמדה, ודאי שאינן יכולות להימחק מן הזיכרון.

אכן, עניין אחר הוא זיהוי הפושעים. כאן נדרשת זהירות רבה. אך האם ישנו ספק שביהמ"ש יהיה מודע לכך ושכל עדות תישקל, גם בהתחשב בזמן הארוך שעבר?

ככל הידוע, בעיית הזיהוי תהיה הבעיה המרכזית במשפט. הציבור, וגם השופט כהן בתוכו, אינם יודעים עדיין את מלוא הראיות שבידי התביעה. השאלה היא שאלה עובדתית טהורה. ללא ספק יודעת התביעה את האחריות הגדולה הרובצת עליה, כשהיא דורשת להרשיע אדם בטענה שהוא האיש שביצע פשעים איומים. אל לנו לרפות את ידיה עוד בטרם נפתח המשפט. משפט נגד פושע נאצי, בבית־משפט בישראל, הוא מעצם מהותו בעל משמעות לאומית והיסטורית כבירה. אם יורשע דמיאניוק ואם יזוכה, אין לאיש מאתנו סיבה לפקפק בכושרה של מערכת המשפט בישראל לעשות עמו צדק.

בחינת מעבר לפיקוד העליון

תרגיל המפקדות שהסתיים בימים אלה הוא התרגיל הגדול ביותר מסוגו שערך צה"ל אי־פעם. הפיקוד הבכיר של צה"ל ראוי לשבחים

מאת זאב שיף

לצה"ל מגיעה מחמאה על תרגיל המפקדות הגדול ביותר שנערך עד כה, ושהסתיים לאחרונה. מאז מלחמת לבנון לא פונק צה"ל במחמאות. הפעם הוא ראוי לכך. יתרונו של התרגיל הזה הוא בהיקפו, במשך הזמן שלו ובמגוון התסריטים, העמוסים בבעיות צבאיות מסובכות, שהמפקדות המתורגלות התמודדו עמם. התרגיל הקיף את המטה הכללי, את מוצב הפיקוד העליון — דרכו שולט המטכ"ל בעת מלחמה — את שלושת הפיקודים המרחביים, את מפקדות הזרועות, כגון של חיל האוויר וחיל הים, את עוצבות השדה ועוד ועוד. משום כך נחשב התרגיל, בצדק, לגדול מסוגו.

במפקדות המתורגלות נראו בזמן התרגיל קצינים בכירים שעזבו את צה"ל לפני שנים רבות ונקראו עתה להשתתף בו. לא פחות מ־110 אלופים ותת־אלופים במילואים היו מעורבים בתרגיל המפקדות. השילוב שבין הקצונה הבכירה המפקדת כיום של צה"ל ובין המפקדים בעבר תרם רבות. בדרך כלל נוטה כל דור של קצינים למתוח ביקורת על הדור הקודם, לאחר שהוותיקים העבירו את שרביט הפיקוד לבאים אחריהם. בתרגיל הנוכחי נאלצו כמה דורות של מפקדים להתמודד בצוותא עם אותן בעיות אסטרטגיות וצבאיות.

בדרך כלל הוטל על האלופים הוותיקים לשמש כשופטים מטעם מחלקת ההדרכה או כבקרים מטעם מינהלת התרגיל. רבים מהם היו שופטים קפדניים ונוקשים יותר משהנוכחים. השופט של הרמטכ"ל ומוצב הפיקוד העליון היה האלוף (מיל.) רחבעם זאבי; של פיקוד הצפון האלוף (מיל.) יצחק חופי, מי שהיה אלוף הפיקוד במלחמת יום הכיפורים; של המודיעין שלמה גזית; של אגף האפסנאות אריה לוי. אהרן יריב ייצג את הדרג המדיני, וכך הלאה.

התרגיל מיקד תשומת לב רבה משום שניתן היה דרכו ללמוד מה רמת המפקדות העליונות והאם השתנו מאז מלחמת לבנון. כזכור, ביקורת רבה נמתחה על כך שמוצב הפיקוד העליון לא תפקד כראוי בזמן המלחמה. תרגיל בהיקף כזה הוא הזדמנות מעולה לבחינה של רמת עבודת המטה, יכולת השליטה ושיטות החשיבה והתכנון של המפקדים הבכירים. קשה מאוד להגדיר "ציונים" ביריעה זו, ובפרט כאשר כה רבים הם אנשי המילואים הבכירים המשתתפים בתרגיל.

משחק מרתק

לזכותו של הרמטכ"ל משה לוי יש לומר כי לא נרתע מחשיפה כזו. קל היה מאוד לרכך את התרגיל משום שתרגיל מפקדות קטן נערך ב־1984, או לצמצמו ולהפכו למשחק "משפחתי". היו אלופים שפקפקו אם להרחיב את התרגיל והרמטכ"ל דחה את התנגדותם. דווקא על רקע הביקורת שנמתחה בשעתו על צה"ל, כאילו הוא נרתע מהפקת לקחים צבאיים הקשורים לניהול המלחמה בלבנון, ראוי לוי למחמאה. עם זאת, יש להזכיר כי עד היום לא נותחה כראוי הבעיה של המטרות המדיניות והאסטרטגיות במלחמת לבנון. האם אופי המטרות והדרך שבה הוצגו, בצורה שונה בפני הממשלה ובפני המטה הכללי, השפיעו על היכולת להשיגן בשדה הקרב, או שהכישלון נבע גם מרמת הביצוע.

אין זה עניין של מה בכך להכין תרגיל רב־היקף כזה. למרות ניסיונו המבצעי הרב, צה"ל לא הרבה בעריכת תרגילי מפקדות ברמה הגבוהה. את המאמץ העיקרי הפנה לאימון עוצבות השדה; המפקדות הבכירות עמדו במבחנים אמיתיים רק בזמן מלחמה. ב־1976 תוכנן תרגיל מפקדות גדול שהאלוף אברהם טמיר היה אמור לעמוד בראשו, אך לבסוף לא הצליחו משום מה להריצו. היה צריך להמתין עד 1984 לתרגיל המטכ"לי הגדול הראשון.

היה זה רק טבעי שהמשימה הוטלה על האלוף משה בר־כוכבא. לא נגזים אם נאמר כי תרגיל המפקדות הנוכחי הוא אחת מגולות הכותרת של הקריירה הצבאית שלו — הוא בעל ניסיון רב בניהול תרגילים גדולים. מעטים זוכרים כי ניהל את אחד התרגילים החשובים, והמשכנעים, של צה"ל לפני מלחמת יום הכיפורים, ושם צפה בלקחיו את הקשיים שצה"ל נתקל בהם במלחמה שלאחריו, כפי שאכן קרה ב־1973.

ההכנות לתרגיל הגדול הנוכחי החלו לפני חודשים רבים. עומק ההכנה והירידה לפרטים היו מרשימים. כלל בהכנות מודיעיניות באשר ליכולתם של צבאות האויב. בצה"ל היה ידוע כי בסופו של דבר יהיה התרגיל מבחן של ממש למודיעות, לאנשים ולמפקדים ועוד. לאט לאט הוחלו כולם לבצע תרגילים פנימיים לקראת התרגיל הגדול. אם היו קצינים בכירים שחשבו את התרגיל כמשחק שיש לסיימו במהירות, הם לא יכלו שלא להיגרר בשלב הבא על־ידי הרצינות שבה עסקו כל השאר ב"מלחמה" שהתרגיל כפה עליהם.

מודיעין האויב מעוניין בלקחים

מה ניתן ללמוד מתרגיל מפקדות זה ולכתוב על כך לציבור הרחב? יש לציין את אותן המגבלות החשובות של ביטחון שדה שכל צבא נתקל בהן במצב כזה. ברור שמודיעין האויב יהיה מאוד מעוניין להשיג בעקבות התרגיל הזה את "סיפור המעשה" של התרגיל והדרך שבה פתר הצבא המתורגל את הבעיות שהוצבו בפניו — לא רק כיצד הגיב בכל מקרה, אלא אילו חלופות עמדו בפניו ואפילו כאילו צידים התקרמה כל אגורה. יש לצאת מתוך הנחה כי כאשר מעורבים בתרגילים כאלה אלפי אנשים, קשה גם לשמור על סודיות מרבית. משום כך נהיה מוגבלים גם בפירוט לקחים.

דומני שללא קשר לתרגיל ניתן לומר, שלקח חשוב הוא שכל מלחמה נרחבת בעתיד תהיה יותר כבדה וקשה מכפי שידענו בעבר.

ראוי שכך אם נתפתע או אם ניאלץ לעמוד מול כמה צבאות ערבים בעת ובעונה אחת. קשה להניח שהעורף יהיה מחוץ לפגיעה. מוטב לכן להתבונן לכך ולא להניח להם להפתיענו. הדבר חשוב באשר לאחריות על העורף והגנתו. על נושא זה, האם צה"ל צריך להיות אחראי גם על נושא זה כפי שהיה בעבר, או שעליו להתמקד בחזית בלבד?

בחזית עצמה ברור כי מאמצי האויב ייעשו בעתיד במסגרת של ארמיות, או קורפוסים. המצרים ארגנו את צבאם בצורה זו מזמן וכך גם הסורים. נראה כי הקושי יהיה שוב בהגדרת מטרות המלחמה. עניין זה קשה ביותר להתבונן מוקדם, גם משום שהדבר משתנה בהתאם לנסיבות מדיניות חיצוניות ובהתאם לדרג המדיני המנהל את המלחמה. אשר לרמת המפקדות אצלנו, יש לשים לב כי מדובר במטכ"ל חדש ובאלופים שרובם לא היו בתפקיד זה במלחמת לבנון. אשר למפקדות, יש ביניהן, כצפוי, הבדלים, בהתאם לעומדים בראשן ולעוזריהם הבכירים. בפיקודים יש הבדלים בין אחד למשנהו, וגם זה אינו צריך להפתיע. מוצב הפיקוד העליון מתפקד היום במתכונת הראויה של הדבר. זוהי הוכחה כי יש להמשיך בתרגילי מפקדות כאלה אפילו המחיר שלהם כבד רב.

בסוגריים / מתי גולן

המלמלן

איש שתקן, יצחק שמיר. גם לא פעלתן. מאמין גדול, אולי גדול המאמינים, בכוונה שמה שלא אמרת או לא עשית אינו יכול להזיק לך. סיבה טובה מאוד מונחת ביסוד האמונה הזאת. נראה שלא היה איש ציבור לפניו שהגיע לכהונה כה רמה בזכות כשרונו לומר ולעשות כה מעט.

בירושלים, בירת המדינה, הורסים ומנתצים, פוצעים ומסיתים — יצחק שמיר מפתיע. המנהיג שותק. מחכה לראות כיצד יתפתחו הדברים. מחכה לראות לאן נושבת הרוח. וגם אז יילך בעקבותיה בזהירות. על קצות האצבעות. לא יאמר אפילו מלה אחת שדוד לוי יוכל להשתמש בה נגדו. או אריאל. או שרון. או, אפילו, גאולה כהן.

גם כאשר הוא ממלמל משהו זה באקראי, לכתב הרדיו העומד בשער משכן הנשיא. וגם אז הוא רק "מביע צער". וגם הצער לא על האנשים שנפגעו, לא על גילוי השנאה, לא על החוליגניות. צערו של יצחק שמיר הוא על הנזק שנגרם למעמדה של ירושלים. זה כל מה שמבוע הפרעות אומר למנהיגו של העם.

ראש העירייה בגנו, נשיא המדינה בינה, ראש הממשלה מביע צער. יצחק שמיר מבטא תחושות ברורות רק כאשר הוא בטוח שהדבר לא יעלה לו באובדן פופולריות או קולות בוועידת/מרכז/הנהלת תנועתו.

ואולי הפעם אין מדובר רק בסגולת השתקנות? אולי הפעם אין זה רק עניין של פוליטיקה? אולי הפעם נובע המלמול המגמגם גם מכך שבלבו של שמיר שמורה פינה חמה לפורעי פרעות בעוביה שהרי המנהיג הזה הוכיח בעבר שהוא גם מסוגל לרגוז ולהתקומם ולצעוק כאשר הפרות הסדר בוועידת חרות כוונו נגדו.

מעשה בזנבו של חתול פרסי

מאת יואב קרני

ניו־יורק

אם נכונה גרסתו של "ניו־יורק טיימס", רעיון העסקה האיראנית יצא ממשרדו של שמעון פרס, בכוונה לגמול לנשיא רייגן על גיבויו כלפי ישראל, כי אז ישראל היא שהתפתתה לגיטימית לדיסקרדיטציה של ממשל ארה"ב.

משבר האמינות שממשל רייגן נקלע אליו הרחיב את יריבי המדיניות האמריקאית. חצי שנה לפני מסיבת העיתונאים הדרמאטית של הנשיא בשבוע שעבר שבה מסר את גרסתו על פרשת איראן, הנבא עיתונאי ותיק אחד שגם הפעם יסלח לו העם האמריקאי את כל חטאיו, יהיו שיעורם אשר יהיו. דיבורים כאלה מצטרפים לכלל אסכולת הטפלון. "נשיאות הטפלון" נעשתה הקלישאה השחוקה ביותר באמריקה בשנים האחרונות והיא מבטא המזין את עצמו: ככל שהרבו לחזור עליה, כך גם הרבו התורים להאמין בה.

הנשיא רייגן, מקץ הדה־סטלוניזציה שלו, יוכרח לקבל החלטות קשות בימים הבאים. הוא יוכל לערוף ראש אחד, מבלי להכניס שינויים ממשיים בתהליך קבלת ההחלטות שלו; הוא יוכל לערוף ראשים אחדים, ולמנות לעצמו קבינט חדש. כשאומרים באמריקה קבינט חדש, אינך מתכוון לאותו הגוף המקרי של יועצים המוחזקים בתארים מיניסטריאליים. במשטר נשיאותי אין אחריות קולקטיבית והחלטות אינן מתקבלות בישיבות ממשלה. קבינט חדש פירושו ראש חדש לסגל הבית הלבן, יועץ חדש לביטחון לאומי, ותיאום חדש של יחסי הבית הלבן עם הקונגרס. זה הקבינט האמיתי.

כשותפה לגיטימית למשבר גיל־העמידה של ממשל רייגן תצטרך גם ישראל לקבל החלטות. היא תוכל לקבל החלטות־מיקרו, והיא תוכל לקבל החלטות־מאקרו. מאחר שמשטרים פרלמנטריים, פחות מנשיאותיים, אינם ערוכים להחלטות־מאקרו, בהיותם מיוסדים על קונסנזוס רופף, הדעת נותנת שאת ההחלטות יכתיב המבנה המכיאווליסטי הפרגמטי של 40 השנה האחרונות. אם על פרשת איראן אפשר רק להגיד בהומור גדול, ש"אם אויבי הוא אויבו של אויבי, עדיין הוא אויבי", כי אז באמת לא משנה צבעו של החתול ובלבד שהוא הורג עכברים.

ברית מדינות הפריפריה

החתול הפרסי, האמינה ירושלים כל השנים, אינו אוהב ערבים, זו מעלתו העיקרית. גם החתול האתיופי אינו אוהב ערבים. גם החתול הטורקי אינו אוהב ערבים. גם החתול המארוני אינו אוהב. גם החתול הכורדי. גם החתול הדרום־סודאני. הכשמה של אידיאולוגיה המשותפת הזו קשרה כל החתולים את הבוחרים מאמצע שנות ה־50'. הואיל והיו שותפים בברית שמעולם לא נכרתה רשמית: ברית מדינות הפריפריה.

מתוקף הברית הזאת קרו דברים לא פחות מוזרים מאשר עזרתו של ישראל למבצעת המלחמה של המהפכה האיסלאמית. ב־1977, למשל, עשתה ישראל יד אחת עם ברית"מ, עם לוב, עם דרום תימן, עם קובה ועם מוזמביק, כדי להשיב את נשמתה הפורחת של הרודנות הצבאית בעלת התיימרויות קומוניסטיות באתיופיה. הואיל ואתיופיה היא המעצמה האנטי־ערבית העיקרית בים סוף, והואיל ולוב ודרום־תימן מתנגדות למהלך המרכזי בעולם הערבי, נמצאה ישראל משרתת יחד אתן את האינטרסים הסובייטיים במזרח התיכון האפריקני.

הרפלקס האבסולוטי של הפוליטיקה השיעית הישראלית הוא אנטי־ערבי. וכך, זמן קצר אחרי ביקורו של הנשיא סאדאת בירושלים, היתה ישראל עסוקה בביצור של הצבא האתיופי הנואש, אף שבעיני מצרים אתיופיה היא אחת הסכנות המרכזיות לקיומה. המצרים מאמינים, בצדק או לא בצדק, שאתיופיה זוממת להטות את מי הנילוס. בקיץ 1977 דיבר אנוואר א־סאדאת אפילו על אפשרות של מלחמה עם אתיופיה.

כיוצא בזה תמיכת ישראל במורדים הנוצריים בדרום סודאן, עד 1972. מצרים חשבה את סודאן מאז ומעולם לחלק מתחום האינטרסים הטבעי שלה, בעיקר בגלל הנילוס. אבל ישראל, השבויה ברפלקס האבסולוטי, היתה מוכנה לעשות יד אחת עם גנרל אמין, אידי אמין דאדא, כדי להבריח נשק למורדים הסודאניים דרך גבול אוגנדה.

איראן, בייחוד איראן של חומייני, היא אותו מקרה עצמו: מגוון לסוריה וללוב דועך העולם הערבי מפני תוצאות המהפכה האיסלאמית. הרפלקס מעמיד את ישראל גם כאן מול חששות העולם הערבי, אפילו החוששת היא, בגית, מצרים, שאינה מודעת כדי יומיים על תוכניותיה לשחרר את ירושלים ולחסל את היישות הפלאשתינית הכובשת את פלשתין (באלה המלים תיאר שגריר איראן באו"ם את ישראל בתחילת החודש).

שאלת המפתח אינה איפוא אם חומייני רע לישראל. באשר שאלה כזאת מניחה שאלמלא היה חומייני, יכלה איראן להוסיף ולהיות בעלת־ברית. השאלה היא אם פוליטיקה שיונית אנטי־ערבית תשרת את האינטרס ארוך־הטווח של ישראל. השאלה היא, אם ישראל תצא נשכרת מביזיונות טקטיים פעוטים, אשר יחזקו את ההכרה הערבית שישראל היא אלמנט זר שהפוליטיקה הפוליטית שלו כרוכה בערעור יציבותו של העולם הערבי.

פרשת אתיופיה ואיראן, דרום־סודאן ולבנון והכורדיסטאן, מזינות את ההבטחות הערביות על "כוונותיה האמיתיות של ישראל". כאשר אמר סאדאת שהסכסוך הישראלי־ערבי הוא "30 אחוז פוליטיקה ו־70 אחוז פסיכולוגיה", הוא התכוון אל־נכון גם לזה.

התהליך רייגן יכול למצוא שעיר לעזאזל ולחסל בזה את כל העניין. ישראל יכולה לקבל החלטות־מיקרו, להתרחק מחומייני, ולהוסיף ולחפש את "המתונים" הגוסים בגליוסה. אבל רייגן וישראל יכולים לנצל את ההזדמנות הבלתי־מבוררת הזאת, ולחשוב. רייגן יושב על שש שנות נשיאותו עד כה. ישראל חושבת על 70 אחוז פסיכולוגיה.

חדשה מסעירה מאיטליה
33 החדשה

הצעה מיוחדת לתקופה מוגבלת!
50% אשראי!
ממחיר המכונית - לשנתיים.

אלפא רומאו גאה להציג יצירה חדשה...
אלפא 33, דגם 1987.
באלפא 33 החדשה לא רק שנת המודל שונתה, אלא הוכנסו בה שיפורים של ממש.
מיתלים חדשים ועיצוב פנים חדש לחלוטין:
הגה, כסאות, ריפוד, לוח שעונים מהודר -
זאת בנוסף לחלונות החשמליים שהפכו לסטנדרט בכל הדגמים. היכנס בהקדם לאולם התצוגה. לבחירתך:

אלפא 33	1.2	68 כ"ס לבלימה
אלפא 33	1.3 S	86 כ"ס לבלימה
אלפא 33	1.5 וז	105 כ"ס לבלימה

Alfa Romeo
אלפא 33 - לאנשים שאוהבים לנהוג.

هكذا من الاصل

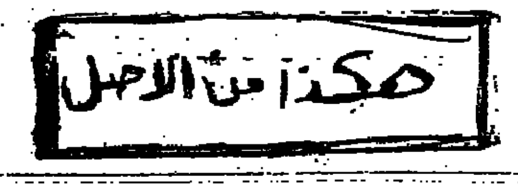

הקשר בין תזונה למחלות

דיאטה מקטינה שכיחות סרטן המעי הגס

מאת רות קרייצר־רביב

"הרגלי התזונה הטובים למניעת מחלות לב, טובים גם למניעת סרטן המעי הגס. עדיין אין הוכחה חותכת לכך, אבל כבר בשלב זה אנו ממליצים על שילוב של דיאטה למניעת השמנה ופעילות גופנית. הדיאטה חייבת להיות דלת־שומנים ועתירת סיבים. אין חשיבות מיוחדת למקורותיהם של השומנים, אלא לסך כל השומנים הבאים אל גופנו".

דברים אלה אמר לי הפרופ' פאול רוזן, סגן מנהל המכון הגסטרואנטרולוגי בבית־החולים איכילוב בתל־אביב וחבר הוועדה לגילוי מוקדם באגודה למלחמה בסרטן.

לדבריו, מחלות סרטן השד, הריאה והמעי הגס הן השכיחות ביותר בין המחלות הממאירות, בארץ ובמערב בכלל. סרטן המעי הגס הוא השכיח ביותר בקרב גברים ונשים כאחד. הרושם של החוקרים הוא, שסרטן הריאה נמצא בעלייה בקרב נשים, עקב הגברת העישון והירידה אצל הגברים הנוטים יותר למעט בעישון. מאחר שסרטן השד הוא מחלת נשים, ומאחר שסרטן הריאה נמצא אצלן בעלייה, ומרבית מחולי סרטן המעי הגס הן נשים, נמצא, שהנשים הופכות לקבוצת־סיכון גדולה והולכת.

סרטן המעי הגס הוא גידול ממאיר המופיע בחלק התחתון של מערכת העיכול, שתפקידו לסלק החוצה את פסולת המזון. הוא מופיע בשלבים הראשונים כפוליפ וכגידול שפיר, אך במשך הזמן, תאים ממאירים תופסים את מקום הפוליפ, חודרים לדופן המעי ומפתחים גרורות.

על־פי הממצאים שהביא הפרופ' רוזן, מכל 100 חולים המגיעים לאיבחון בשל תלונות, 45 נשארים בחיים לאחר טיפול. זה שיעור גבוה בהשוואה ליתר סוגי הסרטן. אפשר, לדעת הפרופ' רוזן, לשפר שיעור זה, אם מגלים את הגידול מוקדם ככל האפשר. התלונות האופייניות הן דימום גלוי או סמוי. אם הגידול תופס חלק גדול מחלל המעי, מתחוללים שינויים בהרגלי היציאה — שלשולים או עצירות לסירוגין. הכאבים מופיעים רק בשלב מאוחר יותר.

מאחר שקשה לאבחן את המחלה ומתבססים רק על תלונות החולה, ומאחר שלעתים הוא מגיע לאבחון בשלב מאוחר מדי, יש חשיבות עליונה לגילוי מוקדם ככל האפשר של המחלה. ואולם במקביל, הרפואה חותרת גם למנוע את המחלה. המניעה אפשרית בטיפול בגורמים הסביבתיים, שבעיקרם הם התזונה הנכונה. 85 אחוז ממקרי סרטן זה נגרמים מסיבות סביבתיות ו־15 אחוז מסיבות תורשתיות. הגילוי המוקדם חייב להיעשות על־ידי מערכת רפואית שתבדוק קבוצות גדולות בנות־סיכון (כפי שיפורט בהמשך).

התיאוריה לא הוכחה

הפרופ' רוזן מוסיף, כי היה מקובל עד כה לחשוב, שהרכב המזון קובע לעניין זה — יותר מדי בשר ושומנים ופחות מדי ירקות, פירות ושאר המזונות עתירי הסיבים. אך תיאוריה זו לא הוכחה.

בשנת 1982 נבדקו הרגלי התזונה בקיבוצים, בהשוואה לאוכלוסיה עירונית דומה בהרכבה הדמוגרפי. ואכן, נמצא אז ששכיחות סרטן המעי הגס בקיבוצים גבוהה יותר מאשר בעיר. "הנימוק", הוא אומר, "שהסיבה לכך היא התפריט הקיבוצי עתיר בשר העוף ודל־השומן, וכן הפירות והירקות. חשבנו שהממצאים האלה תומכים בתיאוריה הנ"ל".

כשחזרו החוקרים לבדוק קיבוץ אחר, ותיק, בהרכב דמוגרפי דומה, שתפריטו "טוב", נמצא להפתעתם ששכיחות סרטן המעי הגס שם לא היתה שונה מקבוצת אוכלוסיה דומה בעיר. היתה זו אכזבה רבה לחוקרים. "תשומת־לבנו הופנתה, על־ידי הד"ר דוד קריצ'בסקי, מומחה אמריקאי בעל שם עולמי, לעובדה, שהתבררה בארה"ב באחרונה: חשוב לא רק מה אנו אוכלים אלא גם כמה אנו אוכלים. שמנים ואנשים המרבים באכילה וממעטים בפעילות גופנית חשופים יותר למחלה." (ראיון שעשיתי עם הד"ר קריצ'בסקי פורסם ב"הארץ" ביום 21.9.86).

הוכחות לכך נמצאות הן בניסויים בחיות מעבדה והן בעובדות בשטח, במדינות אסיה ואפריקה. כך נמצא, שעכברים שמנים סובלים מסרטן המעי הגס יותר מעכברים רזים. היפנים סובלים פחות מסרטן המעי הגס וגם באפריקה נמוכה שכיחותו של סרטן זה. הסיבה העיקרית — התזונה דלת הקלוריות ועתירת הסיבים בארצות אלה.

הפרופ' רוזן טוען, שבשלב זה של המחקרים אין המלצה על מזונות ספציפיים בהקשר למחלה. אך הוא קובע כי לחם מקמח מלא עדיף על לחם לבן; סוכר פשוט — מיותר; פירות וירקות — חשובים ביותר הן בזכות הסיבים שבהם והן בזכות הוויטאמינים והמינרלים. אגב, המינרלים מחזקים את מערכת נוגדני הגוף נגד הסרטן.

שילוב של שומנים וסלולוזה נחשב כמסייע למחלה, מפני שעודף שומנים יוצר עודף מלחי מרה וביחד הם פוגעים ברירית הדופן של המעי הגס. בכך הם מקלים על חדירת החומרים המסרטנים מבעד לדופן המעי. בבית־החולים איכילוב נבדקת עתה השפעת הסידן נגד התהוות הסרטן. שומנים, וגם, והוא מקטין את הסיכון להתהוות הסרטן במעי. בדיקת תיאוריה זו היא בשלבי סיום. היא נעשית על־ידי מתנדבים המקבלים 1,250 מיליגרם סידן ליום. התוצאות יוודעו בעוד כחצי שנה.

השכיחות עולה עם הגיל

אשר לגילוי המוקדם של המחלה: מבין קבוצות הסיכון, הקבוצה העיקרית היא גברים ונשים בגיל 40–50, בעיקר אלה שבמשפחתם יש היסטוריה של סרטן המעי הגס. שכיחות המחלה עולה עם הגיל. המטרה היא לגלות את סימני המחלה מוקדם ככל האפשר. הסימן הראשון הוא דם סמוי בצואה. לגילוי מוקדם של המחלה, באוכלוסיות רחבות, יש שיטה פשוטה, זולה אך בלתי־מדויקת, לגילוי דם סמוי. הבעיה היא, שאם התוצאה שלילית, עדיין אין בכך הוכחה שהאדם "נקי", ואם התוצאה חיובית, גם אז יתכן שהדם נוכח בצואה מסיבות אחרות. עובדה היא, שב־50 אחוז מהתוצאות החיוביות לא נמצאו גידולים ממאירים. עוד סיבוך מקורו בעובדה ש־70 אחוז מהפוליפים נותנים תשובה שלילית בבדיקה לדם סמוי, משום שהם אינם מדממים דיים להצביע על קיום מחלה.

קיימת בדיקה אחרת, מדויקת, הקרויה "סיגמואידוסקופיה גמישה", שבה מחדירים למעי, דרך פי הטבעת, מכשיר גמיש המאפשר גילוי המחלה בראייה ישירה. בדיקה זו עושים פעם בחמש שנים אבל אי־אפשר להפכה לבדיקה המונית. לכן פותח שאלון, שעל־פי התשובות קובעים אם הנשאל שייך לאחת מקבוצות הסיכון של סרטן המעי הגס: ילידי אירופה (שכיחות מחלה זו בקרב יוצאי אסיה ואפריקה היא נמוכה), בני משפחה (מכל הדרגות), שהיו בהם מקרים של סרטן זה, אלה שסבלו בעבר מפוליפ שפיר או ממאיר, נשים לאחר כריתת שד בשל שאת ממאירה, אנשים הסובלים מדלקת כיבית ממושכת של המעי.

לפני חמש שנים הוקם בבית־החולים איכילוב "השירות לגילוי מוקדם", בעזרתה של האגודה למלחמה בסרטן. 5,000 איש נמצאים במעקב במוסד זה. על סמך הנסיון שנרכש, הוקמו יחידות דומות גם בבתי־החולים שיבא וקפלן. לשם השוואה, בשירות זה נבדקות גם קבוצות ברמת סיכון בינונית ונמוכה. בראשית 1987, יורחב השירות, באופן שהנבדק ישלם את עלות הבדיקה. השירות יהפוך להיות עצמאי מבחינה כלכלית ולא יפול למעמסה על המערכת הרפואית הציבורית.

הפרופ' רוזן נחשב כסמכא בעניין גם בקהילה הרפואית הבינלאומית. הוא אחד משלושה רופאים לא־אמריקאים המשמשים יועצים לארגון הבריאות הבינלאומי של האו"ם, שמושבו בניו־יורק.

הדיאטה הנכונה המומלצת מורכבת, איפוא, ממזון עתיר תאית (חיטה, קטניות, אורז מלא, כל הדגנים, ירקות ופירות) ותוספת ויטאמינים בהתאם לצורך. סך כל הסיבים בתפריט היומי צריך להגיע ל־30 גרם. כן יש להקטין את כמות השומנים במזון, בעיקר שומנים מן החי ולהגביל את צריכת הביצים. לכל אלה, יש להוסיף פעילות גופנית. דיאטה זו נכונה גם לגבי מחלות אחרות, כגון יתר לחץ דם, הסתיידות העורקים, סכרת, מחלות לב ועוד.

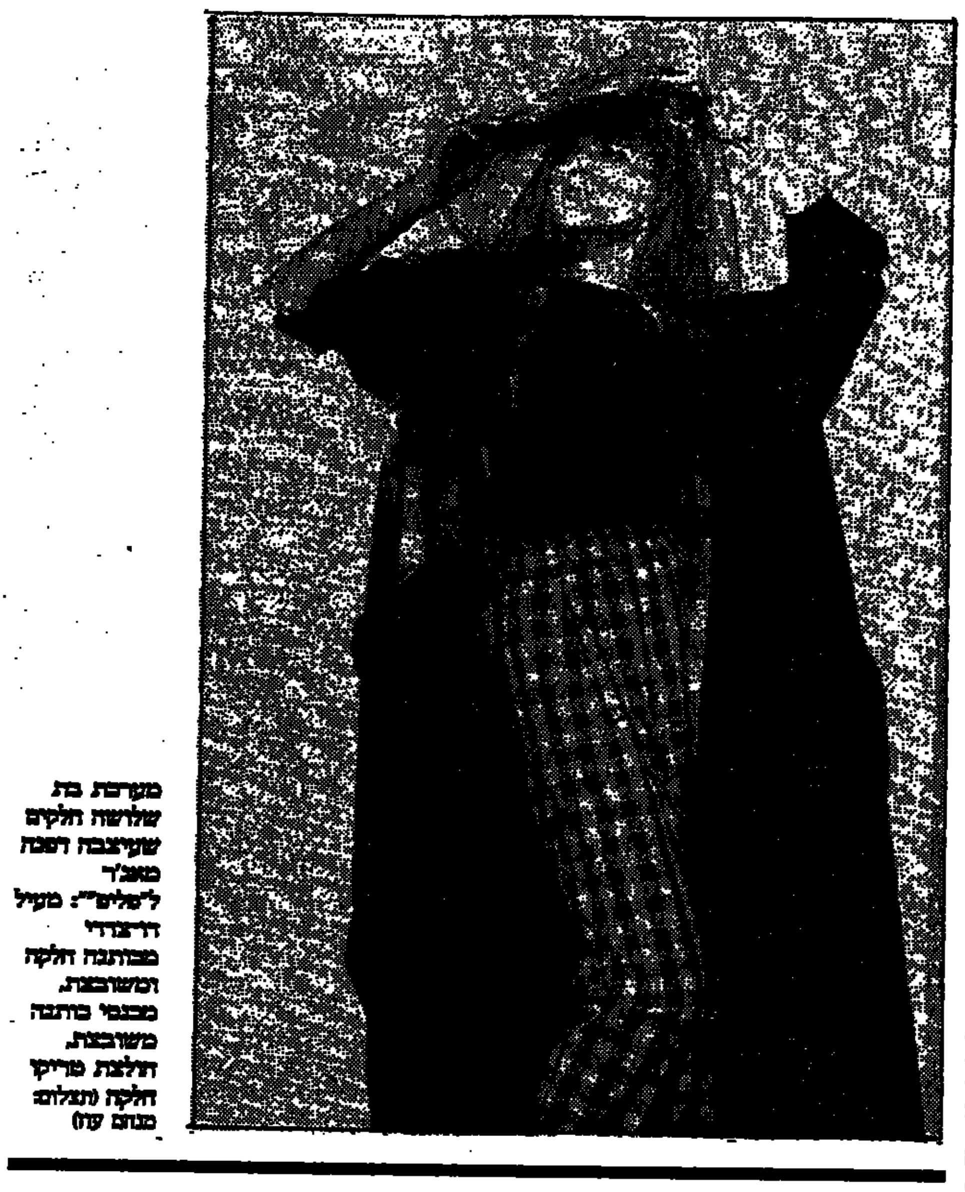

מערכת בת שלושה חלקים שעיצבה דפנה מאג'ר ל"שליפ": מעיל דו־צדדי מבותנה חלקה ומשובצת, מכנסי כותנה משובצת, חולצת טריקו חלקה (תצלום: מנוס עוז)

חור בכיס / אברהם טל

חגיגה ביורוקרטית בנגריה

אני מניח שרובכם לא שמעתם על מוסד הקרוי — קחו נשימה ארוכה וגם אני אקח — "קרן היטל מחקר והכשרת כוח אדם מקצועי בענפי הרהיטים, הלבידים, הסיבית והפורמאייקה". הקרן הוקמה ב־1981 על־פי צו של שר התעשייה והמסחר. תפקיד הקרן — שוב, נשימה ארוכה — לעודד מחקר, השתלמות והכשרת כוח אדם מקצועי בענפי הרהיטים, הלבידים, הסיבית — וגם הפורמאייקה, כמובן. לקרן הנהלה ציבורית מורכבת מתעשיינים, נגרים, נציגי עובדים ונציגי הממשלה.

הקרן מממנת את פעולותיה מהיטל שהוא גובה לפי צו ממשלתי מהמפעלים: פרומיל אחד, כלומר עשירית האחוז, מהמחזור של ייצור רהיטים, וחצי פרומיל ממחזור מוצרים אחרים בענף (תוצרי גלם לתעשיית הרהיטים), ובלבד שמחזור המפעל או בית־המלאכה אינו נמוך מ־15,000 שקלים בשנה, כלומר, 1,250 שקלים בחודש. במלים אחרות: ההיטל המינימאלי בענף הרהיטים הוא 1.25 שקל בחודש, ובמוצרים אחרים — 62.5 אגורות בחודש. הדיווח והתשלום הם חודשיים.

כמה חייב לשלם נגר עצמאי בעל עסק קטן שמחזורו החודשי, לדוגמא, 5,000 שקלים? חשבו מהר והתבאה: חמישה שקלים בחודש.

כמה זמן נדרש לנגר הזה, וכמה עולה לו להשיג את הטפסים הדרושים, לערוך את הדו"ח החודשי, לכתוב את השיק, לרשום אותו בהנהלת החשבונות, להביא את השיק לסניף של הבנק האמריקאי־ישראלי (רק בנק זה) ולהתייק את ההעתקים ואת הקבלות המעידות שהוא בסדר? מישהו עשה למעני את האומדן הכספי: 100 שקלים בחודש.

אותו מקור גם סיפר לי כי שני נגרים, שכנראה לא שמעו מעודם על הקרן, הוזמנו למשטרה כדי להסדיר את חובם. הם מיהרו למשרדי הקרן אחרי שהודיעו להם כי יפעילו נגדם את ההוצאה לפועל ואת המשטרה (וזה מותר). במשרדי הקרן בתל־אביב — אומרים לי שאלה משרדים מפוארים למדי במגשיה — התפנה למענם פקיד שערך אתם חשבון ארוך. התברר שהם חייבים היטל בעד כמה וכמה שנים. בגמר החשבון, הם שילמו בעד כל תקופת הפיגור, כולל הצמדה, ריבית וקנסות. נו, כמוה 140 שקלים.

המקור שסיפק לי את המידע מעריך, שיש בארץ מאות נגרים שתשלומיהם החודשיים אינם עולים על חמישה עד עשרה שקלים בחודש. הם מספקים פרנסה לאדרעה לפקידים העוסקים בנגריה זו.

פניתי אל משרד התעשייה והמסחר ונאמר לי שמכינים תיקון לצו, שיגדיל את המחזור המינימלי לצורך חיוב בהיטל ל־50,000 שקל בשנה, או כ־4,200 שקל בחודש. פירוש הדבר, שההיטל החודשי המינימאלי יהיה 4.20 שקלים על רהיטים ו־2.10 שקלים על תוצרי־גלם. כדי לשלם סכומים כאלה יצטרך בעל בית־המלאכה למלא טפסים ולרדת מדי חודש לבנק ישראלי־אמריקאי. האין זה אבסורד? אינני מזלזל בחשיבות הקרן ואינני מציע לבטלה, אבל המינימום שצריך לעשות הוא: לגבות את ההיטל רק פעם בחצי שנה או שנה.

תוך כדי בירור נושא זה, שוחחתי בטלפון עם מר ישראל ברג, יו"ר הנהלת הקרן. בין השאר, שאלתי אותו מה סך ההכנסות וההוצאות של הקרן. הוא סירב להשיב, בטענה שאין זה נוגע לציבור, אלא לחברי הקרן בלבד. האומנם כך? ההיטל נגבה על־פי צו ממשלתי, כמוהו כמס, בסופו של דבר אנו, הצרכנים, משלמים אותו. האם איננו רשאים לדעת כמה כסף נלקח מכיסנו — ועל מה הוציאו אותו?

בדו"ח הקרן כתוב דבר סתום מאוד: שהוצאות הקרן לסוף 1985 היו 205 אלף שקל — לא כתוב ממתי, ובעיקר, לא נמסר מה היו ההכנסות. כנראה יש מה להסתיר — לאו דווקא גרעונות. גם לפי הנייר המשובח שעליו הדפיסו את דו"ח הפעולות, מצב הקרן מצוין. אבל כבר למדתי, שגופים ציבוריים אוהבים להסתיר את חשבונותיהם בשני מקרים: כאשר יש גרעונות — מחמת הבושה, וכאשר יש עודפים — מחשש עין הרע.

הצעקה האחרונה / שולמית קיסרי

כל הסגנונות לכל גיל

מבחר אופנתי רב מתוך עשרות אוספי החורף של עשרות יצרנים ישראלים בכל התחומים, הציג השקם במסיבת־עיתונאים במלון דן בתל־אביב. השתתפו מפעלים כמו גיבה, ברוך (חולצות גברים) גורכל־טקס (סריגי גברים), פולגת, ג'אמפ, גרשון ברם, סטודיו קובי, רונן מודל, מקס־אופנה ועוד רבים אחרים.

כל הסגנונות ולכל תקציב ולכל גיל: אימוניות לינויים, חולצות טוניקה מעוטרות על חצאיות צבר דות, שמלות סריג וסריגים מוצלחים מאוד לגברים, אופנת ג'ינס, מערכות־עור יפות של מקס. זה מבחר מאוזן שנבחר בקפידה והוא כולל בגדים נשיים מתנפנפים (של ג'אמפ) ואחרים מעוטרת בגבעי ארמה (של ברגר). בסך הכל מבחר מספק למדי (לשפוט ממה שנראה על המסלול) ללקוחה של השקם. מוצלחים פחות הם דווקא המקטורנים המכונסים של בגיר, הגזורים בסגנון מיושן ובד עבים ללובש מראה מבוגר ולא־אופנתי.

ז'קט עור נאפה באורך 3/4 עם מכנסיים תואמים וחולצת ז'מש של "מקס", מתוך אוספי החורף של השקם. (תצלום: מולה)

במסיבת עיתונאים זו נמסר בין השאר על כוונת השקם לפתוח מחלקות קטנות למכירת פריטי אופנה במחנות צה"ל. כן הסבירה קניינית השקם, צפורה ברנר, את הבעיה המיוחדת של כל־בו מסוג זה: מאבק בין מחלקת האופנה לבין הנהלת השקם הדורשת להעלות את המחירים לצרכן כדי לשפר את רווחי החברה. השקם, מכל מקום, מעניק הנחות ואפשרויות שונות לקנייה בתשלומים ללא ריבית לאנשי צבא המשטרה. להערכת הקניינית, מחירי השקם נמוכים ממחירי חנויות אחרות לפחות ב־15 אחוז.

מעצבת מעניינת

דפנה מאג'ר, המעצבת הדורשת של "שליפ" עשתה הסבה מקצועית מקריירה של צלמת עיתונות לעיצוב אופנה. במקום לצלם את הדוגמנים, היא מנסה להתערב ביצירת מראה הרחוב. לדפנה חוש מצוין לגזרות וטעם מעניין, שכבר הוגדר לפנים כמשמש תל־אביבי־החולף־והנמנע־כמו מול הים התיכון. שילוב של קווי האופנה הפריסאיים עם הגזרה הרחוקה של המתלבשת הישראלית. בחירת הדגם של דפנה מאופקת, היא אוהבת משחקי שחור לבן, משחקי משבצות חלק, מעילים ארוכים בסגנון גברי, מכנסים בגזרות נועזות. דפנה מאג'ר, המשתמשת במספר מצומצם של קווים וחלקים ללא טעם, אוהבת לעבור את בגדיה בציורים המעידים על הומור ואופטימיות.

היי, היי, נעליים!

● נעלי נשקה לחורף הזה, הנמכרות ברשת חנויות בערים הגדולות הן נעליים יפהפיות, מיובאות ומעוצבות על־ידי אלגה נוסטרינר, בת למשפחת יצרני אופנה יהודים מגרמניה, בעלי מים לגוט ו"ויינסט" במינכן. המשפחה — ההורים, הבת ומשפחתה יושבים בישראל. מוצרי נשקה — נעליים אופנתיות ברמה גבוהה — נמכרים בבלגיה, בצרפת, בארה"ב ובשוויץ. אוסף החורף של נשקה כולל את סגנונות העונה בנעליים שטוחות בסגנון גברי, נעלי פלטפורמה, מגפיים בסגנון קאובוי, נעלי ערב על עקב, וכן תיקים אלגנטיים ליום ולערב. המאפיין לעונה זו הוא שילוב של עורות במרקמים שונים של בוהק ומרקם, חלק ומחוספס. נעליים אלו יקרות: החל מ־180 שקל לזוג נעליים; מגפיים — 390 שקל, ארנקים בין 250 ל־400 שקל.

● נעלי מגן מיוצרות בקיבוץ גנן, המפתח ללא־הרף את תעשיית הנעליים שלו לרמה בינלאומית. הבולטות ביותר באוסף זה הן דווקא נעלי־הבית המצות, הרכות, הדומות לצעצועי־פרווה רכה. אך המבחר גדול בתחום נעלי־ההליכה: מוקסינים לגברים בחמישה צבעים אופנתיים והסגנון אינסלקי; מוקסינים לנהיגה — נעליים גמישות ונוחות לנהיגה והליכה; נעלי ריצה — אמ.ריאס המקבילות ברמתן לנעליים הדומות המיוצרות בטיב התוצרות העולמיות; נעלי בריאות — מבנה אורתופדי וקבקבים. כן מציע מגן מבחר של מגפים מעור עם פרוות כבש. מוצרי החברה נמכרים בארץ ב־150 חנויות ורשתות שיווק. המחירים — בין 15 ש"ח ל־69 ש"ח.

● למבה ג'ירושי לחורף 1987 נעליים במבחר גדול של דגמים וצבעים. נעלי המוקאסין האופייניות לחורף זה אינן נעדרות מן האוסף וכן נעלי הסניקרס העשויות ברים מבריקים בצבעים עליזים כחול, תכלת, לבן ושחור. נעליים אופנתיות הן נעלי הג'אז מעור נאפה רך או מאמבש או בשילובי עורות. המחירים — בין 35 ש"ח ל־70 ש"ח.

בסיס טבעי טהור

אורנה גלעדי פתחה מחדש את מכון היופי שלה ובו חידושים מעניינים בתחום היופי והטיפוח. בסיס הטיפולים של אורנה הוא בסיס טבעי טהור. טיפולי פנים נעשים באמצעות שמנים אתריים העשויים מבושר צמחי המרפא — בבונג (קאמומיל), מנתה וכל הצמחים האחרים המביאים מזור לאדם מאז שגילה את הטבע.

אורנה התמחתה בשיטה החדשה, הנקראת ארומה־תראפיה, אצל חיים שלום, אשר למד אותה בצרפת (השיטה הזאת נפוצה כיום בעיקר בצרפת) ומפיץ את השמנים הטבעיים בישראל. כן היא עובדת בשיתוף פעולה עם נסים קריספיל, מחבר הספר "צמחי מרפא של ארץ ישראל", שהוא מומחה לכל צמחי המרפא הגדלים בארץ. אורנה גלעדי יכולה כיום, על הקו של הזבבת, לבסות לרפא את ידידיה משפחה והצמגוניות בשיטות הסבתות מכל התקופות. היא מטפלת בהצלחה בגברים (בעיקר צעירים) הסובלים מבעיות של עור שמן ועוסר פצעונים. יש לה יום קבלה מיוחד לבני המין החזק שהולך, תודה לאל, להיות גם המין היפה. במכון של אורנה אפשר לקבל טיפולי ג'אקוזי עם שמני גוף מטהרים ומרעננים ויש שם גם מספרה ומחלקה לעיסויים.

הברבור, פיירו הרוקד והחסידה

מאת ציפי ארמוני

מגזרת נייר של הניה מליבסון: שבטי ישראל (תצלום: רון סלומון/ קונטקט)

מי היה משער כי מספר המעשיות הדני, הנס כריסטיאן אנדרסן, שלח ידו גם במגזרות נייר ותרביקים (קולאז'ים)? מסתבר כי אכן עסק בכך ורוב מגזרותיו נעשו כמזכרות לידידיו. מתגלה בהן מזיגה מרהיבה של נאיביות ילדותית ותחכום אמנותי, ואילו המוטיבים החוזרים בהן הם הברבור, פיירו הרוקד והחסידה — שלושתם שימשו כסמליו האישיים וכן נוספו אליהם דמויות של רקדנית בלט, טוחן, איש הגזע ונערות הלב. אנדרסן גזר את דמויותיו במספריים, באופן חופשי ובתנועות נועזות ונמרצות.

תצלומים של מגזרות אנדרסן (המגזרות המקוריות שמורות בבית הנס כריסטיאן אנדרסן באודנסה שבדנמרק) מוצגים במסגרת תערוכה הקרויה "מגזרות נייר בעולם". זו התערוכה הגדולה בסוגה והמקיפה שהוצגה עד כה בארץ. מוצגות בה כ־300 מגזרות מישראל, סין, קוריאה, הונגריה, יפאן, תאילנד, שוויץ, הולנד, אנגליה, פולין ומקסיקו.

מסורת עשיית המגזרות היא עתיקת יומין. המגזרות הראשונות נתגלו בסין, באזור קבורה מן המאה השישית לספירה. הן נועדו ככל הנראה לשימוש פולחני. מגזרות הנייר הן יצירות אמנות, העשויות מחומר גמיש שמקורו צמחי: נייר או קליפת עץ. לפעמים המקור הוא בבעלי חיים: קלף ועור לסוגיהם. חומרים אלו נחתכים במכשיר חיתוך חד או אף באצבעות הידיים. המגזרות הפולניות, למשל, שהחלו להתפתח באמצע המאה ה־19, נגזרו במגזרים גדולים ששימשו בעבר לגז הצאן. מדי שנה, לקראת האביב וחג הפסחא, נהגו האיכרות לסייד את קירות בתיהן ועל הקירות הלבנים ועל קורות העץ הגדולות שתמכו את התקרה הדביקו את מגזרות הנייר שהכינו מראש בערבי החורף הארוכים. המגזרות הישנות הועברו למטבח ומשם אפילו לרפת.

כל מדינה ומאפייניה: מגזרות הנייר הגרמניות, למשל, קטנות ועשויות ברובן קלף. בפרצופן כגליון מיניאטורי שבו מצוירים קדוש או קבוצת סמלים דתיים. המגזרות היהודיות של כל התפוצות מילאו תפקידים חשובים במחזור השנה היהודי: לחזות "מזרח" לסימון כיוון התפילה בבית, ו"שיוויתי" שהיא החשובה מבין המגזרות, מפני שנהגו להציבה על עמוד שליח הציבור (ש"ץ) בבית־הכנסת תחת הפסוק "שיוויתי ה' לנגדי תמיד". כן נגזרו מגזרות כקמעות לשמירה על היולדת והרך הנולד, ללוחות זיכרון להורים שהלכו לעולמם. יש מגזרות לציון טקס ברית מילה ועוד סמלים ולחשים יהודיים מסורתיים. רוב המגזרות סימטריות לאורך הציר האנכי ונחתכו באולר חד. יוצריהן היו גברים בדרך־כלל, תלמידי ישיבה ותלמידים.

ואם במגזרות "שיוויתי" עסקינן, הרי גולת הכותרת של התערוכה, שתימשך, אגב, עד סוף חודש אפריל 87, היא מגזרת הקרויה בשם זה. היא הגדולה ביותר מסוגה בעולם: 160 ס"מ על 106 ס"מ. היא נתרמה למוזיאון על־ידי בית־הכנסת "עץ־ישראל" שבמסינה, לגבול ארה"ב־קנדה, שם נשתמרה יותר מיובל שנים.

בין המגזרות שנאספו מכל העולם, הקצתה קומה שלמה לגוזרים ישראלים. אחת הגוזרות היא מורה ללימודי "שלח" ב"אליאנס" בחיפה, הניה מליבסון בת 35. בנוסף למקצוע ההוראה ועיסוקה באמנות הגזירה היא גם סטודנטית לספרות עברית באוניברסיטת חיפה, והיא אם לשניים. לפנים הרבתה לצייר ומאז 1978 היא יוצרת מגזרות־נייר יפות ועדינות במיוחד. אופייני למגזרותיה השילוב של סימטריה ואסימטריה. היא משתמשת בנייר שוהר סבריק ונייר כרומו לבן, ובצבעי מים ואקוורל. הניה עדיין לא הצליחה להשתחרר מן המשמעות הרגשית שלה לכל עבודה מעבודותיה ואינה מוכנה למוכרן. שאיפתה הגדולה היא להציג במוזיאון ישראל. בינתיים משמש ביתה מוזיאון לעבודותיה.

קיימת נקודה חיובית גם בסרטן השד

כיום אנו מסוגלים לראותו עוד לפני שאת תחושי בו. כאשר הוא אינו עולה על גודלה של הנקודה הנ"ל, וניתן עדיין לרפאו ב־90% מהמקרים. עם מיטב הסיכויים להצלת השד והחיים.

העיקר הוא לתפוס אותו מוקדם. וזאת יכול לעשות רק הממוגרף.

אם את מעל גיל 35 — שאלי את הרופא שלך אודות צילום הממוגרף.

את חייבת זאת לעצמך ולבני ביתך!

ב"מרכז לבריאות האשה" קיים מכשור ממוגרפיה המשוכלל ביותר. המרכז מבצע צלומי ממוגרפיות עבור כל קופות החולים — בנוסף לבדיקות פרטיות. (45 ש"ח + מע"מ)

המרכז לבריאות האשה

שד' מוריה 105, חיפה, טל' 243321, 253221, 04-244920

בחנות ובשוק /

דיזנגוף של ירושלים המזרחית

רחוב צלאח אדין בירושלים המזרחית הוא "דיזנגוף" של העיר, בין חנויות חלפני הכספים שבכל פינה, בין חנויות האופנה, החנויות למכשירים חשמליים וכדומה, יש גם שתי חנויות מפוארות לתכשירי ניקיון, שכמותן אין רואים במגזר היהודי בירושלים; שלא לדבר על הסדר והניקיון שרמתם גבוהה יותר. אשר למחירים — כמו בכל הקשור לקניות, גם כאן לא הכל יותר זול ויש להשוות פריט עם פריט. אבל נדמה לי שגם סקר בקנה־מידה מצומצם, שלפיו השוויתי מחירים בחנות הקרויה "קלין הום" בצלאח אדין 19 עם חנות "כלבוטק" למוצרי ניקיון, בפינת יפו־שטראוס בעיר המערבית, מעלה, שבמקרים רבים במזרח זול יותר ואין הצדקה למחירים הגבוהים בירושלים המערבית.

הנה כמה פריטים להשוואה: מרקלין לרצפה 4 ליטרים — במזרח: 3.8 שקלים, במערב: 4.99 שקלים; אבקת "קליף" לכביסה, 5 ק"ג — במזרח: 12 שקל, במערב: 16.5 שקל; סבון "פינוק" — במזרח: 0.8 שקל, במערב 0.99 שקל. רק מוצר אחד היה ב"קלין הום" יקר יותר — אבקה למדיח כלים "סומאט", 3 ק"ג ב־23 שקל, ואילו ב"כלבוטק" היא נמכרת ב־16.9 שקל בלבד. ללמוד שווים להשוות מחירים. "קלין הום" פתוח שבעה ימים בשבוע מ־8 בבוקר ועד 7 בערב ברציפות.

(מרים בהיר)

חמה, נוחה וקלה

שמיכת חורף סינתטית מסוג חדש יוצאה לאוויר העולם, ויצרניה, "שמיכות כרמיה" מבטיחים שזו השמיכה הסינתטית הטובה ביותר שיצאה עד כה לשוק. החידוש בשמיכה הקרויה "כרמיה סופר קיר", שהסיבים הממלאים את השמיכה הם בעלי ארבעה חללים לכל אורכם, כלומר, כמות האוויר המוחזקת על־ידי שכבה של סיבים מסוג זה גדולה פי־ארבעה מזו שבשמיכות שמחזיקים סיבים אחרים. ככל שכמות האוויר גדולה יותר, כושר הבידוד של השמיכה גדול יותר והיא יותר מחממת. הסיב נקרא קוואלופיל. עובדה זו מבטיחה על התאווית הצמודה לשמיכה. כל שמיכה במשקלה 400 גרם למטר רבוע בלי הבד; כלומר, השמיכה קלה מאד אך מחממת ונוחה.

בסיור עיתונאים במפעל שבקיבוץ כרמיה, שהחל לרבד ב־1971 בציוד דל שנרכש מבית־מלאכה בנתניה, סיפרו מנהלי המפעל כי כיום מייצר המפעל שמיכות משלושה סוגים. בנוסף לקואלופיל, הם עובדים בפיברפיל — סיב פוליאסטר מלא, כלומר, לא מחורר; והולופיל — סיב בעל חלל אחד לכל אורכו. עוד סיפרו, כי המפעל עובד בהסכם־ידע עם חברת "דופון" הצרפתית, שממנה מקבלים סיבים, שירותי מעבדה ופיקוח. כן סיפרו כי הסיבים המשמשים במעבדה הם מפוליאסטר בלבד, הנחשבים לטובים ביותר למילוי שמיכות. המפעל מייצר גם כריות ושקי שינה, וכמו השמיכות, גם הם בשלוש רמות.

מנהל המפעל הוא זאב הראל, המנהל הטכנולוגי הוא הנק סיס ומנהלת הייצור, המנצחת על 60 עובדים, היא רונית ברד, בת 26, בוגרת המגמה לכימיית טקסטיל ב"שנקר", שם למדה ארבע שנים. הראל סבר לנו כי היא מספר 2 בהיררכיה של המפעל.

מחירים: שמיכות קוואלופיל 1.50x2 מ' — 185.82 שקל; 2x2.20 מ' — 287.47 שקל; שמיכות הולופיל 1.50x2 מ' — 109.94 שקל; 2x2.20 מ' — 170.11 שקל.

השמיכות משווקות באמצעות כיתן בלבד. כלומר, הן נמכרות בחנויות כיתן, חנויות כותנה וכל הרשתות המשווקות מוצרי כיתן.

(לאה פורת)

אוניברסיטת תל־אביב

המרכז לפיתוח על־שם פנחס ספיר
הקתדרה לבנקאות ע"ש גולדרייך

ערב דיון בנושא:

"מערכת הבנקאות ושוק ההון: תמורות ויעדים"

בתוכנית:

15.45 דברי פתיחה:
פרופ' יאיר אורגלר
סגן הרקטור, אוניברסיטת תל־אביב והמופקד על הקתדרה ע"ש גולדרייך

הרצאה: Professor Stuart Greenbaum
Director of Banking Research Center
J.L. Kellogg Graduate School of Management
Northwestern University
THE ROLE OF BANKS FINANCIAL INTERMEDIATION"

הרצאה: Mr. Gary Stern.
President,
Federal Reserve Bank Of Minneapolis
"REGULATION OF BANKS AND FINANCIAL MARKETS"

הפסקה

18.30 דברי פתיחה
פרופ' מיכאל ברונו — נגיד בנק ישראל

דיון על הנושא:
"מערכת הבנקאות ושוק ההון בישראל: תמורות ויעדים"

בהשתתפות:
ח"כ עדי אמוראי — סגן שר האוצר
פרופ' איתן ברגלס — אוניברסיטת תל־אביב, יו"ר מועצת המנהלים של בנק הפועלים
גב' גליה מאור — המפקחת על הבנקים
ד"ר יצחק סוארי — האוניברסיטה העברית בירושלים

מנחה:
פרופ' אלחנן הלפמן — מנהל מרכז ספיר

ערב העיון ייערך ביום רביעי, כ"ד בחשון תשמ"ז, 26.11.86, בשעה 15.45 באולם אספר בבנין נפתלי אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, תל־אביב

— הציבור מוזמן —

תרגיל הג"א במרחב הערים עכו, נהריה וראש־הנקרה

היום, יום רביעי, ה־26 בנובמבר, בין השעה 10 בערב ועד לשעה 8 בבוקר למחרת, יום חמישי, יהיה תרגיל הג"א במרחב הערים עכו, נהריה וראש־הנקרה. במהלך התרגיל יבוצעו קולות ירי, ייחסמו צירי־תנועה וישמעו צפירות. אם תהיה אזעקת־אמת, ישמעו צפירות עולות ויורדות.

פדאויל [illegible] לישראל בע"מ

הזמנה

מתנת באה הודעה כי אספה כללית שלא מן המנין של החברה תתקיים ביום 17.12.86 בשעה 10.00 במלון "דן־פנורמה" תל־אביב, רח' קויפמן 10, לשם דיון בהצעות הבאות וקבלתן כהחלטות מיוחדות אם יראה הדבר לחברים:

1. למזג 40,160,200 מניות רגילות א' בהון המונפק והנפרע בנות 0.10 שקל ישן ערך נקוב כל אחת ל־401,602 מניות רגילות א' בנות 0.01 שקל חדש ערך נקוב כל אחת.
2. למזג 97,760,300 מניות רגילות ב' בהון המונפק והנפרע בנות 0.30 שקל ישן ערך נקוב כל אחת ל־977,603 מניות רגילות ב' בנות 0.03 שקל חדש ערך נקוב כל אחת.
3. למזג 40,159,800 מניות רגילות א' בהון הרשום שטרם הונפק בנות 0.10 שקל ישן ערך נקוב כל אחת ל־401,598 מניות רגילות א' בנות 0.01 שקל חדש ערך נקוב כל אחת.
4. למזג 333,439,700 מניות רגילות ב' בהון הרשום שטרם הונפק בנות 0.30 שקל ישן ערך נקוב כל אחת ל־3,334,397 מניות רגילות ב' בנות 0.03 שקל חדש ערך נקוב כל אחת.
5. למניות הרגילות א' ולמניות הרגילות ב' החדשות, תהיינה, לפי המקרה, זכויות זהות למניות הרגילות הישנות מאותו סוג, בהתחשב בערכן הנקוב החדש.
6. להחליף את תקנה 7 לתקנות ההתאגדות בתקנה הבאה: "הון המניות של החברה הינו 137,392 שקל חדש, המחולק ל־803,200 מניות רגילות א' בנות 0.01 שקל חדש ערך נקוב כל אחת ול־4,312,000 מניות רגילות ב' בנות 0.03 שקל חדש ערך נקוב כל אחת".

פיסקת ההון בתזכיר ההתאגדות תתוקן בהתאם.

במקודת מועצת המנהלים

הערה: ספרי החברה יהיו סגורים להעברות שבעת ימים לפני מועד האסיפה.

בבית המשפט המחוזי
בת"א יפו
תיק עזבונות 1534/86
בעניין: חוק הירושה תשכ"ה — 1965
ובעניין: עזבון המנוחה חויה לנבמן ז"ל שנפטרה ביום 20.1.86

ניתנת בזאת הודעה ברבים, לפיה מוזמנים נושים של המנוחה הנ"ל, אם ישנם, להגיש תביעותיהם לחתום מטה וזאת בתוך שלושה חודשים מיום פירסומה של הודעה זו.

נתן בין, עו"ד
מנהל עזבון המנוחה
חויה לנבמן ז"ל

הטור שלי / נתן דונביץ

זיכרונות מן העתיד

אספסוף של תמומימות, עבדינים, מנוולים, קנאים, רפשקיראים, יוצא לרדוף. לשרוף, להשמיד, להרוג. כמו נחשול עכור, רעשני, פרוע, אינו ניתן לשליטה. להיפך: בנבירות קיצוניים מסיתים אותו, מלהיטים את הרוחות בהצהרות, בהכרזות, בזעקות היסטריות. הכל בשם ה"היסטוריה, הדת, העבר והעתיד".

המשטרה מגיעה או שאינה מגיעה למקום. היא חלשה. הצד שכנגד בטוח שהיא חלשה ואדישה במתכוון, כחלק מן הפוליטיקה הנקבעת למעלה. מלמעלה אין שומעים קול בוטח ואיתן המבטיח שההתהוללות ייפסקו לאלתר, עוד היום, ביד חזקה, בלי לעשות חשבון.

הצד הנפגע משגר מבריקים לבירות העולם, לארגונים בינלאומיים. קובל שהפורעים זעקו "המוות להם", "הרגו אותם", "לזרוק אותם לים". דרושה חקירה ממלכתית. גם של ארגונים בינלאומיים. מיד. שלא יישנו ההתפרעויות והמעשים הנוראליים.

קולות אלה לא נשמעו לראשונה בימים אלה. כל מי שחי בארץ לפני 50 שנה, פחות ויותר, זוכר את המעשים ואת הקולות. כל מי שמעיין בעיתונים מאותה תקופה ובספרי ההיסטוריה של אותן שנים קורא את הדברים. הצד הנפגע זועק שהשלטון שונא אותנו, הנפגעים, ועל כן הוא מגלה, ביודעין, יד חלשה, מעלים עין, מניח למהומות מקומיות קטנות להתרחב ולהתפשט למימדים המוציאים מכלל אפשרות שאחר כך יוכל לשלוט במצב.

אז, לפני 50 שנה, במהומות 1936, היו הערבים הפוגעים והיהודים הנפגעים. הסוכנות היהודית שיגרה מבריקים הזועקים לכל חלקי תבל. האספסוף הערבי, בהשפעת המופתי הירושלמי וכנופיות קנאים אחרים, פרע ללא רחם. למשטרה הבריטית לא היו האמצעים שיש למשטרת ישראל היום. פרשים יצאו לחסום את ההמון, קצין היה יורה באקדח מיושן, השוטרים היו יוצאים למערכה עם אלות ומגנים. היום יש גז מדמיע, מכוניות מהירות, אמצעים אחרים. אבל התמונה חוזרת על עצמה. רק הצדדים התחלפו.

הזיכרונות מצטיירים עתה כחלק מן העתיד. נורא.

מינוי שופטים

בצד השבחים שמעתירים משפטנים, בעיקר מקרב הממסד, על שיטת מינוי השופטים בישראל ("מן הטובות בעולם. באים ללמוד אצלנו"), נמתחת כמעט תמיד ביקורת על בחירתו של שופט זה או אחר. בשיטה הזאת נתברכה ישראל בשופטים מעולים, שהביאו כבוד למערכת הצדק ואמון רב מצד הציבור בשופטיה. אך מנו גם שופטים אחרים.

ההתגוששויות כוח בוועדה למינוי שופטים היו מאז ומתמיד, כי קבוצות לחץ מיוצגות בוועדה תמיד. לנציגים המפלגתיים יש תמיד רוב, בדרך זו או זו. השרים, הח"כים וחלק מנציגי לשכת עורכי-הדין הם עסקנים פוליטיים. הבחירות ללשכת עורכי-הדין נערכות, בדרך כלל, עם סממנים מפלגתיים מובהקים. הרשימות העיקריות מפלגתיות, מימין ומשמאל. נציגי הלשכה בוועדה למינוי שופטים אינם אנשים מכוכב אחר.

היה, כמעט תמיד, סחר-מכר בין ימין ושמאל במינוי שופטים. וכאשר היה הרכבנות מטעם המפד"ל בוועדה עשו עסקות והסכמים גם אתו. אתה תצביע בעד האיש שלי ואני אצביע בעד האיש שלך. כך הגיעו לבתי המשפט גם שופטים שאסור היה שיגיעו אליהם. עורכי-דין, עיתונאים, ולא רק הם, יודעים ומכירים את השמות. זה אינו בוזין הנשמר בארבע האמות של המשפט. השיקול במינוי היה, לא אחת, "זה איש שלנו, בעבר, וגם בהווה".

מאבקי הכוח לא היו רק בין ימין ושמאל אלא גם בין השופטים לנציגים האחרים. כאשר היה השופט יואל זוסמן נשיא בית המשפט העליון, ניסה לכפות דעתו בקשר לשני מינויים שרצה בהם. האחרים התנגדו. אמרו שאין האנשים מתאימים, מסיבה זו או זו. מינוי אחד עבר, בכל זאת, כעבור זמן קצר. האחר נתקל בחומה קשה לפיצוח. זוסמן שיתק את עבודות הוועדה במשך חודשים ארוכים. קרוב לשנה. תבע את מינוי המועמד שלו לתפקיד רם ונישא. האחרים, ובעיקר נציגי הלשכה, התנגדו. האיים זוסמן שיתפטר מכהונת נשיא בית המשפט העליון, במותנה, אם לא תתקבל דעתו. ההתנגדות נחלשה והמועמד שלו עבר. אין זה בסמכותו של כותב טור זה לקבוע מי משני הצדדים צדק במקרה זה. האיש נושא בכהונה רמה.

מערכת המשפט מעוניינת במינוי מיידי של שופטים לבית המשפט המחוזי בתל אביב. את המחוזי בתל-אביב פוקדו ימים קשים במיוחד. שופטים חלו מאד ולא יוכלו להוסיף ולשבת על כס המשפט; אחרים פרשו. התור הממושך לבירור משפטים במחוזי, המתמשך על פני שנים, גורם לבריחת עניינים חשובים לבירור בכל מיני פורומים והבוררויות מחוץ למסגרת בית המשפט. הדיון בתיקי מס נדחה לעתיד הנראה עתה רחוק. גם משפטים פליליים ממתינים וממתינים.

דחיית מינויים של שופטים אחרים תפגע בציבור — לא במי שמתנגד לדעותיו של שר המשפטים בעניין זה. הכנסת שינויים בשיטת המינויים נדרשת מזמן. היו מקרים שחברי הוועדה הממליצה ידעו מעט מאד על המועמד, התרשמו ממנו על סמך שיחה קצרה ועדויות שמיעה ממקור שלישי ורביעי. בספרי "עיני דין" (1975) עמדתי בהרחבה על העיוותים בבחירת שופטים ועל האפשרויות לשפר את התהליך.

במצבה הנוכחי של המערכת, ובעיקר במחוז תל-אביב, אין פנאי לדיונים ממושכים על שינויים. אם שיתכנסו כל הצדדים הנוגעים בדבר ל"קפה דיידי" מוכה, שידון ויחליט בכל הסוגיות הללו (דוגמת התכסויות של שופטים ומשפטנים בעבר והמקומות אחרים), או שכלית מריה, וכלב כבר. ימליצו על המועמדים על-פי השיטה הישנה. כך או כך, טוב שיידעו הממליצים כי עתה עין הציבור פקוחה על יוזמותיהם והחלטותיהם הרבה יותר מבעבר. רק את הטובים ביותר מבקש הציבור לראות על כס המשפט — שופטים שישפטו בתבונה וידעו לתת פסקי דין תוך זמן קצר לאחר שסיכמו הצדדים את טיעוניהם.

לנין למתחילים

יש דרכים רבות ללמוד היסטוריה. אך את אחת החריגות גיליתי בימים אלה על מדף בחנות הספרים "סטימצקי" בתל-אביב: ספרון אנגלי ושמו "לנין למתחילים". עיקרי תורתו של לנין וציטוטים אותנטיים מכתביו בקומיקסטריפס אמריקאים, הדמויות המרכזיות במהפכה הבולשוויקית מככבות ב-172 עמודי הספר, נוספו לציורים לוח אירועים מפורט, ובסוף הספר גם ביבליוגרפיה מפורטת. יש גם בן-תאום ושמו "מארקס למתחילים". זו אינה בדיחה, אלא ספר רציני ברוח קלילה ומעוררת סקרנות. האחראי לבחירת הטקסטים הוא ריצ'ארד אפיגנזי, ד"ר להיסטוריה חברתית, סנדי המתגורר בלונדון. הצייר: אוסקר זאראטה, ארגנטינאי. גם הוא תושב לונדון, שהיה ארט-דיירקטור של סוכנות פרסום גדולה בבואנוס-איירס.

הספרים שלהם, בהוצאת "פאנתיאון" בארצות הברית, זוכים, נודע לי, בתפוצה גדולה. אנשים שהיו רחוקים מאד מקריאת כתבי לנין ומארקס נתפסו לספרים הללו, ואחר-כך פנה חלק מהם לספרים יותר רציניים, המומלצים בביבליוגרפיה.

הנה עוד דרך ללמוד היסטוריה. לא רק על לנין ומארקס. איש בישראל לא יזום, למשל, הוצאת ספר כזה על הרצל ומדינת היהודים. מי מהצעירים של היום יקרא, ביוזמתו, את כתבי הרצל? אבל, בצורת קומיקסטריפס הוא יכול להיות גם להיט. עוד יימצא מי שיחבר לו כריסיקה ויעשה את הרצל לכוכב עליון, במחזור.

בדין ובצדק / צבי הראל

החריקות של סנ"ץ הראל

לפני שבועות אחדים, כאשר ביקשה המשטרה — באחת הפעמים הראשונות — להאריך את מעצרה של גיתית איראלוב, החשודה ברצח בעלה יוסף איראלוב, גילה השופט בנימין קהלת סבלנות מופלגת כלפי סגנית-ניצב זהירותה הראל שהופיעה שוב ושוב לניהול הדיון. היה זה כאשר חוקר הסניגור עו"ד מאיר זיו את איש צוות החקירה פקד יעקב ביי. השופט קהלת הזהיר בה פעם אחר פעם שיוציאה מאולם המעצרים, אך הרחיק לכת בסבלנותו כשלא עשה כן. סנ"ץ הראל, בעלת רשיון לעריכת-דין, משמשת יועצת משפטית לאנשי צוות החקירה. לא היתה זו הפעם היחידה שסנ"ץ הראל התנהגה בבית-המשפט בצורה שאינה ראויה לאיש משטרה — קל וחומר לקצינה בכירה. בבקשה נוספת שהגישה המשטרה להאריך את מעצרה של גיתית איראלוב העמיד אותה השופט חיים אילת במקומה, בנזפו בה. כך כתב השופט אילת בביקורתו על הראל: "אין צורך לומר שכאשר עו"ד מבקש להיפגש עם לקוחו הרי יש לאפשר זאת בהתאם להוראות הקבועות בחוק, והאי-הקפדה על דינים אלה יכולה לגרום לכך שאלה המנעים את יועצו לדין בבין הפרת הוראות בית-המשפט. לצערנו המלא, דברים אלה מקודרים בחוק אצל הראל. דבר זה מראה על זלזול כלפי בית המשפט ואי הבנת החוק". בסוף החלטתו הורה השופט אילת להעביר העתק ממנה לממונים על הראל ולקבל את תגובתם בעקבות הנזיפה שנזף בה. דוברת משטרת מחוז תל-אביב אמרה השבוע כי התשובה נמסרה לשופט אילת אולם היא אינה מיועדת לעיתונות.

חלפו ימים מספר ועל סנ"ץ הראל נמתחה ביקורת מסוג אחר, על-ידי השופט אורי זיראב בנוגע לשאלת חסיון המסמכים שהחוקרים איראלוב במשרדו של עו"ד שמואל לביא. החיסיון בין עורך-דין ללקוחו מעוגן בחוק הן בפקודת הראיות והן בחוק לשכת עורכי-הדין. השופט זיראב קבע, כי סנ"ץ הראל עיוותה את החלטתו בנוגע לאותם מסמכים. כך כתב השופט: "... החלטתי היתה ברורה ביותר ואיני יודע מהיכן שאבה סנ"ץ הראל את הפירושים שיצקה להחלטתי. גם הליך זה הוא הליך ברור ביותר והכוונה היתה כי עורך-הדין ייפגש עם לקוחו ויקבל אותה הוראותיה, ולא נאמר בשום מקום כי המשטרה תקריא לה את המסמכים. לכן אני רואה בזאת משום הפרת הוראות בית-המשפט ומצאתי לנכון להעיר על כך כבר בתחילת הדיון היום. זו תופעה שלא צריכה לקרות בהליך מעין זה ואבקש להעביר החלטה זו לראש צוות החקירות במטה הארצי של משטרת ישראל".

בשתי הזדמנויות נוספות מתח השופט זיראב ביקורת על אנשי צוות החקירה בפרשת רצח יוסף איראלוב, בנוגע לבקשת המשטרה להאריך את מעצרה של החשודה באותן עילות שהעלו החוקרים בפני שופט קודם. שלשום שוב הגישה סנ"ץ הראל: היה זה כאשר התפרצה כשהשופט זיראב הכתיב את החלטתו באולם בית-המשפט.

סנ"ץ הראל באה לא פעם בטענות על סגנונו הבוטה של עו"ד זיו. אכן, סניגור זה נוטה לבוטות במגעו עם אנשי חוק (ולא רק בתיק נגד גיתית), אולם קובלה זו אינה צריכה לשמש להראל הצדקה לחריקות בהתנהגותה.

הראל, לשעבר ראש מדור הונאות של ענף התנועה במשטרת מחוז תל-אביב, אמרה השבוע כי לצוות החוקרים בפרשת גיתית יש יועצת משפטית טובה. הביקורת עליה מצד בית-המשפט אינה עולה בקנה אחד עם המחמאה שחלקה לעצמה.

סגן ניצב הזהרה הראל: ביקורת על-ידי בית-המשפט

עצורים: הבדלי מעמדות

ביום שלישי בשבוע שעבר התרחש אירוע בבית-המשפט בתל-אביב שמשך את עינו של השופט אורי זיראב. על ספסל העצורים (החשודים) ישבו באותה עת חבא ג'ונו ובנה וליד, מבכירי העיר רמאללה, שהובאו לצורך הארכת המעצר בפרשת הממונה על מחוז ירושלים רשי לוי. בעת הדיון, כשהיתה מעין הפוגה קצרה, דינקה ילדה כבת שמונה לערך, נכדתה של חבא ג'ונו, לעבר הסבתא החשודה. הסבתא ונכדתה התנשקו והתחבקו מבעד כוח. אחר כך ניגש צעיר שישב באולם בית-המשפט אל הסבתא החשודה. ואז קמו אנשי צוות החקירה ואסרו עליו להתקרב אליה.

השופט זיראב, שמבטו רותק לאירוע המרגש, העיר לראש צוות החקירה סגן-ניצב עו"ד שמואל גרינבאום, כי מן הראוי שיתנו את תשומת לב הממונים עליו לצורך להוציא הנחיות ברורות מטעם המשטרה את מי רשאי חשוד לראות ולפגוש כאשר הוא מובא לבית המשפט. אגב, העיר השופט באולם, נגד הבדלי המעמדות האלה.

דבריו של השופט זיראב נאמרו, כנראה, על רקע הפליה לטובה שנקטה באחרונה המשטרה כלפי חשודים אחדים: למשל, מנכ"ל דובק זרח גהל והקבלן הירושלמי מוריס רנזאן. הנחיות ברורות מטעם המשטרה — והעיקר, יישומן ללא משוא-פנים — עשויות להפיג תחושה בציבור בדבר הפליה לטובה בגלל "צבע צווארון" או שם של מוניטין.

מוריץ־טוכלר: עד המפתח

בשבוע שעבר זוכתה רחל מונק, מפקחת על יועצי השקעות בחברת ההשקעות "מוריץ את טוכלר". השופט אריה אברבאנל קבע, כי התביעה לא הוכיחה דבר וחצי דבר נגד מונק בקשר לפעולות שביצעה בבירות עוך. האיש שעליו נמתחה הביקורת החריפה ביותר בהכרעת-הדין היה רואה החשבון אורי שלוש, לשעבר קצין בדרגת מפקח ששירת ביחידה לחקירות הונאה במטה הארצי. השופט קבע, כי שלוש הכשיל את התביעה בעדותו את התיק (שלוש פרש מהמשטרה בגלל שכר יחוד ומשמש כיום חשב של רשת מלונות באילת).

שלוש, בשיתוף פעולה הדוק עם הממונה הישיר עליו פקד בצלאל ליבנה (כלכלן שפרש מהמשטרה), תרמו לחשיפתה של פרשה מורכבת זו יותר מכל חוקר אחר במשטרת ישראל. תרומתו של הצעיר, בעל מקצוע מבוקש מאוד במשטרת ישראל, היתה בבדיקת מסמכים שבדרך-כלל אינם אומרים דבר גם לחוקר משטרה העוסק בנושאים כלכליים. שלוש וליבנה ידעו להבחין כי רישומים מאותתים שביצעו יועצים בחברת "מוריץ את טוכלר" במסמכי בבירות עוך דומים למילוי טופס משחקי הטוטו לאחר שמשהו יודע את תוצאות המשחקים...

אם בוחנים את הפרשה בכללותה, במיוחד על רקע הרשעתם של שלושה יועצים (נאשם רביעי ברח מהארץ) וביקורתו הקטלנית של השופט יעקב קדמי, שכתב כי היועץ סוחר עם עצמו בכספי לקוחותיו, שמורות למפקח אורי שלוש זכויות לא מבוטלות בחשיפת השיטה "שגבלה בתרמאות של ממש" (בדבריו של השופט קדמי).

פרופ' רמון שווה יותר מפרופ' בן סירא?

לפני כשבועיים הוגש כתב האישום נגד פרופ' יוחנן רמון (58) מהרצליה, המואשם כי השתמש באמצעים של בית-החולים שיבא בתל-השומר לצורך טיפול בלקוחותיו הפרטיים. רמון שימש מנהל המחלקה לפה ולסת בתל-השומר בין השנים 1976 ל-1985 והוא גם בעל מרפאה פרטית.

לפני שבועיים היתה אמורה להתקיים הקראת כתב האישום (היא נדחתה לארבעה בינואר הקרוב). מה שעורר תשומת לב היתה העובדה שהתובעת, עו"ד מרים רוזנטל, צירפה לתיק בית-המשפט בקשה להתיר את פרסום שמו של הנאשם. שעם הגשת כתב האישום נגד הפרופסור לנאשם, מתוך הבקשה אפשר ללמוד, כי לפני חודשים מספר נאסר לפרסם שמו של פרופ' רמון כאשר הגיע לבית-המשפט כדי לערוב ליציאתו לחו"ל. מי שהסכים לכך בשעתו היתה התובעת עו"ד רוזנטל, שלפני שבועיים ביקשה כאמור — ונענתה בחיוב — להסיר את האיסור.

ימים אחדים לפני הישיבה שבקשה להקראת כתב האישום נגד פרופ' רמון, הובא רופא ידוע אחר לבית-המשפט כחשוד בפלילים: פרופ' יצחק בן-סירא, מנהל מחלקת עיניים בבית-החולים בילינסון, החשוד בגניבת קרניות של קופת-חולים והשתלתן בעיני מטופליו הפרטיים בבית-חולים פרטי (מדיקל סנטר בהרצליה). לפי אותו היגיון של איסור על פרסום שמו של פרופ' רמון — מדוע לפרסם את שמו של בן-סירא? גם הוא עדיין בחזקת חשוד. הסיבה שהניעה בשעתו את פרופ' רמון לבקש לאסור על פרסום שמו מלמדת, כי התובעת עו"ד רוזנטל הרחיקה לכת בהסכמתה לאיסור הפרסום. הבקשה לאיסור הפרסום בעניינו של רמון הוגשה בגלל מעמדו של החשוד ומפני שהמדובר בנושא רגיש. אך מה כבר אפשר לחשוב, אילו פרטים בכתב האישום מצדיקים את האיסור על פרסום שמו של רמון בסך הכל מדובר בנושא הקשור ל"רפואה השחורה".

תופעה זו של הפליית חשודים חוזרת שוב ושוב במה שנה הפניה במעמדו של פרופ' רמון מזו של פניה בסוכן ביטוח, באיש עסקים או בכל אזרח מהשורה, ואילו פרסום שמו של בעל המכולת בשכונתו לא יאפשר לו לקנות בהקפה.

קורצ'נוי: לא אשחק באותה מסגרת עם אש"ף, כשישראל מוחרמת

מאת ישראל שרצבלי

שיחה עם רב-האמן המשתתף עתה בתחרות ירושלים בשחמט

ויקטור קורצ'נוי בן ה-55 אינו ידוע רק בזכות הישגיו השחמטיים המעולים. פעמים היה סגן אלוף העולם וזכה בעשרות פרסים ראשונים בתחרויות השונות. מאז עריקתו הדרמטית מבריה"מ ב-1976, נהפך לדמות פוליטית ולמבקר מובהק של המשטר הסובייטי. לקורצ'נוי, המתגורר כיום בשוויץ, קשרים ענפים בישראל ובכר השתתף כאן בכמה תחרויות. עם פתיחת התחרות בירושלים, שוחחנו על נושאים שחמטיים וכלליים.

מדוע ויתרת על השתתפותך באולימפיאדת דובאי והקדמת לבוא לתחרות כאן?

אני שמח לתרום לאירוע ספורטיבי זה שאי-אפשר להחרים מדינה בשל שיקולים פוליטיים. לבד מזה, מדוע עלי לשבת בדובאי עם קבוצה של אש"ף, כאשר אני יכול לשחק בירושלים? אני חש רחמים כלפי אותם רב-אמנים שבגדו במצפונם ובעקרונותיהם בשל הפיתויים החומריים שהציעה דובאי. בישראל חיים כמה מידידי הטובים. אני התחרות היה בבאר-שבע. אני מרגיש כאזרח ישראל לכבוד, ואולי בעיקר משום שאין לי כל אזרחות.

אתה מנהל כבר שנים מערכה עיקשת נגד נשיא פיד"א (ארגון השחמט העולמי) הפיליפיני קמפומנס, האשם במידה רבה לגרוע ממעמדה של ישראל. מה הסיכויים להחלפתו בעת הבחירות שייערכו בימים הקרובים?

קשה להעריך זאת, אך חושב שכל עולם השחמט יכיר את טיבו של קמפומנס. הוא תוצר של הדיקטטורה הפיליפינית שנפלה, ועתה הגיעה גם העת לנפילתו. הוא הנהיג שיטות דיקטטוריות בפיד"א. גם מדינות הגוש המזרחי מתחילות להבין זאת. קספרוב הצליח לשכנע את הפדרציה הסובייטית להתנתק מתמיכתו של קמפומנס. מכל מקום, אם ישוב וייבחר, צפוי פילוג בארגון ומדינות המערב עשויות לפעול בפעילות עצמאית.

יחסיך עם אנטולי קרפוב, אלוף העולם לשעבר, היו עוינים במיוחד. אבל היום שבתחרות האחרונה בדורטמונד שיחקתם בצוותא דווקא "בידית".

אני מבטיח שברגע של חולשה ושעמום, נתפתיתי לכמה דקות של "בליץ" עם קרפוב. דעתי עליו לא השתנתה כלל. קרפוב הוא בור שלא קרא ספר מעודו. הוא הצליח לרתום לצדו את כל הממסד הסובייטי, בעיקר בתקופת ברז'נייב. היה לו כוח פוליטי רב. עתה הוא מתחיל לאבד במהירות. גם ההנהגה הסובייטית החדשה נמצאת עתה מהורהרת בדמוקרטיות בניהול חיי השחמט. נפילתו הסופית של קרפוב היא רק עניין של זמן. קספרוב לעומתו הוא אדם אינטליגנטי, פתוח, מלא הומור, שאינו משחק רק חזק אלא גם בצורה יצירתית ומבריקה. זה סימן טוב לעולם השחמט שבמרכזו ניצבת אישיות כקספרוב, המנסה להזיז דברים גם בתוך הממסד השחמטי הסובייטי. זה המלך הראוי למשחק-המלכים.

רבים בישראל ובעולם כולו מייחלים לדו-קרב בין קספרוב ופישר. האם זה מציאותי, לדעתך?

בפעם האחרונה פגשתי את פישר בארה"ב, ב-1972. התרשמתי שהוא עדיין חזק מאד. לפי המידע שבידי, הוא ממשיך לעקוב גם היום אחר ההתפתחויות בשחמט העולמי אך אני חושש שהוא לא ישחק עוד לעולם, בגלל אופיו המוזר והפרנואידי. גם כי, למרות עריקתי מבריה"מ, חשד פישר שמא אני מרגל סובייטי.

ויקטור קורצ'נוי

לאחר עשר שנים במערב, כיצד אתה מנתח את השיטה הסובייטית, המצליחה בכל זאת לייצר שחמטאים מעולים?

באופן כללי, שמדובר לא השתנה. כאשר כל האזרחים עניים והמדינה והמפלגה מעניקות להם משהו, הם חייבים להיות אסירי תודה על כך. בתחום השחמטי, אכן מצליחה השיטה לאתר ולטפח שחקנים צעירים חזקים אך היא מגיעה לסתירה פנימית: השחקנים הבולטים מתחילים בהדרגה לחשוב בעצמם ולא כהמון, ואחר-כך רוצים גם לפעול על-פי ראות עיניהם. זאת אין המערכת מוכנה לשאת.

כיצד אתה מעריך את עתיד השחמט, על רקע ההתפתחויות המהירות בידע התיאורטי, הטכניקה את המימד היצירתי שבו?

השחמט הוא כידוע שילוב של יסודות רבים: ספורט, קרב, מדע, אמנות ופסיכולוגיה. בעיני וגם בעיניו של קספרוב, חשובים בעיקר שני ההיבטים האחרונים. ברור שהספרות התיאורטית העצומה הופכת את המשחק למדעי יותר ויותר, אך אי-אפשר לעשות משהו נגד מגמה זו. גם אינני אוהב את הרעיון בדבר פיתוח מחשב שיוכל להיות אלוף העולם. אבל אני בטוח שהמוח האנושי יצליח להביע גם לכך בזמן כלשהו.

מה דעתך על שחמטאי ישראל?

רבים משחקניכם, ובעיקר הצעירים שבהם, כשרוניים מאד. אך הם נתקלים בבעיה המשותפת להם ולשחקנים רבים במערב: בגלל קשה מאד להתפרנס משחמט. כאשר עליהם לבחור בין מקצוע בטוח לבין התמסרות לשחמט, הם מעדיפים בדרך-כלל את המקצוע. יש למצוא דרך לטיפוח ממלכתי של הטובים ביותר.

בזכות התבונה הטבעית

שירות Newsweek מיוחד ל"הארץ"

ראיון עם אגא חאן, מנהיג מוסלמי, על הדרך לפתרון מצוקת העולם השלישי

האימאם אגא חאן, בן 49, הוא מנהיגם הרוחני של 15 מיליון מוסלמים איסמעיליים, חברי כת שיעית, המפוזרים ברחבי אסיה, אפריקה, מערב אירופה וצפון אמריקה. הוא והמוסדות האיסמעיליים שבשליטתו תורמים יותר מ-100 מיליון דולר לשנה לפעולות ולפרויקטים של פיתוח בעולם השלישי. להלן קטעים מראיון עם אגא חאן.

שאלה: נראה שאתה מגביר את מעורבותך בפעילויות פיתוח, בעיקר את השתתפותך במיזם גדול חדש בן 58 מיליון דולר עבור העולם השלישי. מדוע אתה עושה זאת?

תשובה: קיימת תחושה חדשה של פרגמטיות במדינות המתפתחות. פרגמטיות זו מכירה בכך שהגישות הדוגמטיות לפילוסופיה פוליטית ולפיתוח כלכלי לא הצליחו. ממשלות מתחילות סוף סוף להכיר בכישלונות אלה. אני מרוצה במיוחד על שהחשדות הקיימים מזה זמן רב כלפי הסקטור הפרטי נמוגים. קיימת הכרה מוגברת בכך שליוזמה פרטית ולהון יש פוטנציאל אמיתי בתוך כלים מרכזיים לפיתוח ברחבי העולם השלישי.

מדוע לדעתך הסקטור הפרטי הוא מורה בעוד מפעלי הסקטור הציבורי נכשלו לעתים קרובות?

הסקטור הפרטי חייב בדרך כלל לתת דין וחשבון לכוחות לא פוליטיים, בעוד הסקטור הציבורי כפוף לכוחות פוליטיים. ביצוע הוא אמת מידה חשובה עבור הסקטור הפרטי. אני לא כל כך בטוח אם התפישה של ביצוע בסקטור הציבורי הודגשה דיה בקרב המדינות המתפתחות. מדינות מתפתחות חייבות ליצור סביבה שבה כל אדם וישות בעלי תושיה וחריצות יוכלו לתפקד. בקשר המעודד יוזמה וגמול עליה — סביבה שבה חייבים המנגנונים הביורוקרטיים לתת דין וחשבון על ניהול שהוא לא רק נבון אלא גם יעיל ומעשי.

קיימת תחושה במערב שרבות מתכניות הפיתוח הגדולות שלאחר המלחמה נכשלו. אתה מאתר מעשיות חדשה בעולם השלישי. איך אפשר לגרום ל"פיתוח" להמריא?

המעשיות החדשה עליה דיברתי לא תשפיע, אלא אם יהפכו מדינות העולם השלישי סביבה, שהיתה עויינת ליוזמה פרטית, לסביבה המאפשרת אותה. אותה סביבה מאפשרת יזמים הנשענים על שלטון החוק ועל מערכת חוקים המעודדת יוזמה, עסקים והגנה על זכויות האחרים. גורמים אלו הם המעודדים השקעות, מעודדים מנהלים טובים, רופאים, אחיות ומורים לרצות לשרת את ארצם, במקום להגר למערב ברגע שהם רוכשים את כישוריהם. יצירתה והרחבתה של סביבה מאפשרת ובוטחת זו לכל תחומי החיים של מדינה מתפתחת, היא הגורם היחיד החשוב ביותר בפיתוח העולם השלישי.

האם אתה אופטימי לגבי יכולת העולם השלישי לפיתוח?

אם כמה מהרעיונות הנידונים אכן יושמו, יואץ הפיתוח במידה הנבונה. יכולה היוזמה הפרטית לעשות הרבה יותר מאשר להשקיע בלבד. היא יכולה להנהיג תמורות ולעודד את הגידול. יוזמה פרטית יכולה לפתח את כישורי הניהול ואת התשתיות הארגוניות הדרושים לגידול כלכלי יעיל. התשובה היחידה לעולם השלישי היא להיות ליצרני יותר. הדרך להשיג זאת היא לעודד השקעות מקומיות ובינלאומיות, בעיקר בפיתוח אזורי כפר. אך, לדעתי, מתכונות העזרה שמעניקות המדינות המתועשות לעולם השלישי מוגבלים לעתים קרובות לנושאים פוליטיים, העומדים כנגד הערכים, לשאיפות לאומיות או לבעיות חירום, במקום לבעיות השגרתיות יותר של פיתוח יומיומי.

האם נושים מבחוץ יכולים להצליח מקירים פיתוח?

רוב גופי המלוות הבינלאומיים מתמקדים באספקת מימון מלוות. הבנות חוץ מונעים כעת באורח רציני פיתוח ברבות ממדינות העולם השלישי. אני מאמין, על סמך ניסיון מבוסס, שהשקעות באמצעות הון סיכון רצויות הרבה יותר מאשר מלוות. כאשר מעורב הון סיכון, מחויבות המשקיע רבה יותר וכך גם רבה יותר הסבירות של העברת טכנולוגיה למדינה המתפתחת. בעבר היו רבות מדי תכניות סיוע עתירות-הון הערוכות על-פי תבנות הכלכלה העירונית המערבית והתוכרות למדינות התוערות, במקום שיתאימו עצמן למתכונת הכפרית ברובה המכריע של העולם השלישי.

האם אתה מאמין דגש חדש בתכנון בעולם השלישי באשר לתפקידו של הסקטור החקלאי?

ההתפוצצות הדמוגרפית בעולם השלישי מדגישה שקרוב ל-80 אחוזים מהאוכלוסיה של עולם כולו חיים באזורי כפר. אני לא משוכנע שלמתכננים ולמנהלי פיתוח בעולם השלישי יש הבנה לעומק של קדימויות התפישות כפריות. ניסיוני מראה שלעתים קרובות יש לאוכלוסיות כפר הבנה יוצאת מגדר הרגיל של בעיותיהן, הרבה יותר מאשר למתכננים עירוניים. אנשים באזורי כפר גם מטפלים בבעיות אלו בדרך פרגמטית מרשימה. לא מעניינות אותם האידיאולוגיות היכולות להיות אופנתיות ברגע נתון. הם עוסקים בבעיות הבסיסיות של חיי היומיום, הם רוצים לפתור את הבעיות שלהם בדרך מהירה, יעילה ולקבל תמורה למהיר.

אוכלוסיות כפריות אינן מבקשות מבקר תכניות ענק. הם מדברים על פרוייקטים קטנים או בינוניים הניתנים ליישום מהיר, ושלא ישנו בצורה שלילית את הסביבה של הכפרים. כך שאם יש מסר לסוכנויות פיתוח, בין אם הן פרטיות או ציבוריות או בינלאומיות, הרי הוא פשוט שפרוייקטים חייבים לתרום תרומה של קבע לאיכות החיים בעולם השלישי.

הבוקר שאחרי

מאת מרתה הלפרט

תוצאות הבחירות באוסטריה מעידות על ניידות בלתי צפויה של דפוסי ההצבעה: המפלגות הגדולות הפסידו מכוחן המסורתי

וינה

תופעה חדשה לגמרי מאפיינת את תוצאות הבחירות לפרלמנט האוסטרי: האוסטרים שתמיד בחרו באופן מסורתי, דהיינו שמרו על מסורת הצבעה בתוך המשפחה או מקום העבודה, ושסמכו את ידיהם במיוחד על שני המחנות הגדולים — הסוציאליסטים או השמרנים (נוצרים-דמוקרטים) — חרגו הפעם ממנהגם. הניידות הבלתי צפויה של הבוחר האוסטרי הביאה לניצחונו של פוליטיקאי בן 36 שהגיע כדמגוג לעילא. ד"ר יארג הײדר קיבל 6.3 קולות מכל 100 בוחרים סוציאליסטים ו-3.6 קולות מכל 100 בוחרים אפיינים של מפלגת העם הנוצרית-דמוקרטית. הוא גם משך 5% מהירוקים לצדו. מבחינת כל סקרי דעת הקהל, ההפתעה היא שעוד שבועיים לפני הבחירות לא היה אפשר לאתר מגמה זו. וכיום אפשר לומר ששיעור גבוה של מצביעי הײדר החליטו בעדו רק בשבועיים האחרונים.

ריקע לאומני

הצלחתו של הפוליטיקאי בעל כושר הדיבור והקסם האישי נובעת מהעובדה, שהוא מבקר מהולמות על שתי המפלגות הגדולות. אך האוסטרים שבחרו בו שוכחים פרט קטן אחד: מפלגת החופש שבראשה הוא עומד היתה השותף הזוטר של המפלגה הסוציאליסטית בממשלת קואליציה משנת 1983. והיה זה הײדר שהביא גם לסופה של הקואליציה וגם לבחירות המוקדמות. מהתוצאות ברור שהוא הצליח לכל אורך הדרך.

ד"ר יארג הײדר

בוועידת המפלגה באינסברוק (שבטירול) באמצע ספטמבר, הצליח הײדר להביס את מתחרהו היותר ליברלי, ד"ר נורברט שטגר. מהתוצאות גם עולה שלשליש מהבוחרים המסורתיים של מפלגת החופש שאפשר להגדירם ליברלים אמיתיים, עזבו את הײדר. אולם הײדר גם לא קיבל את הקולות של אותם סוציאליסטים שבימיו הצביעו בעד הנשיא ולדהיים. גם אין זה נכון להגדיר את ד"ר יארג הײדר כ"נאצי". הוא בא מרקע לאומני והוא שומר על תדמית זו. "את מי שנולד ב-1950 אסור להגדיר נאצי", אמר הײדר בשיא מערכת הבחירות במקום הולדתו של אדולף היטלר, בבראונאו. הוא זכה למחיאות כפיים סוערות באסיפה כאשר קרא לגלות יתר הבנה כלפי הדור שחי ולחם במלחמה. הוא פיקח ומשכיל (למד משפטים) מכדי לאפשר לכישהו לתפוס אותו באמירת משפט נאצי או אנטישמי.

מבין שתי המפלגות הגדולות, בוכה האחת בעין אחת והשנייה בשתי עיניה. מפלגת העם רואה את הײדר בסכנה גדולה יותר למעמדה שלה (אף כי המספרים מורים שהײדר קיבל 24% מקולות בוחרים שהצביעו בעבר בעד הסוציאליסטים ורק 18% מקולותיהם של מי שבחרו בעבר בשמרנים), אך היא עוד לא החליטה באיזו דרך ללכת. כישלונו של ד"ר מוק העומד בראשה מטיל את צלו על המפלגה בכללותה, ועובדה זו תשפיע על רבות מההחלטות שתקבל בעתיד הקרוב.

אנשי המפלגה הסוציאליסטית, היודעים שיש לשלם מחיר על שלטון כה ממושך — 16 שנים — מדברים רק על הצלחתם: הם איבדו 10 מושבים אבל השיגו את מטרתם ושמרו על רוב יחסי בפרלמנט. עם זאת, אין כל ודאות ששאיפתם לכונן קואליציה גדולה בתוך זמן קצר, תתממש. הם אמרו כי לא יקימו בשום פנים קואליציה עם מפלגת החופש של הײדר. כלומר, אין להם אפשרויות רבות אם תבחר מפלגת העם ללכת בדרך אחרת. בפני מפלגת העם עומדות ברירות רבות יותר: היא השאירה את הדלת פתוחה למנהיג הצעיר מהימין.

מערכת הבחירות האוסטרית הקצרה והמשעממת בדרך-כלל היתה הפעם מרתקת, ועדיין יש מקום להפתעות. אם הקנצלר וראניצקי לא יצליח לכונן קואליציה, לא יעזור לו גם הרוב בפרלמנט והנשיא ולדהיים יצטרך לתת הזדמנות למפלגה השנייה הגדולה, מפלגת העם שתמכה בו במועמדותו לנשיאות, לנסות את כוחה.

מחוננים בעיירות פיתוח

מאת מנחם הורוביץ

בעיירות הפיתוח בצפון גדל דור של ילדים מחוננים שרובם גדלו והתחנכו בתנאי מצוקה קשים במיוחד ★ נעשים ניסיונות לתת פתרונות חינוכיים מיוחדים לדור הזה

הנתונים שהונחו על שולחנו של מנהל מחוז הצפון במשרד החינוך והתרבות, ד"ר יוסף לוי, הדהימו את אנשי הלשכה. התברר, כי בעיירות הפיתוח בצפון גדל דור של ילדים מחוננים, אשר רובו מלוח, גדלו והתחנכו באזורי מצוקה ובבתים קשים במיוחד. הד"ר לוי, שחזר מסיור מקצועי בארצות-הברית, שם עסק שנים מספר בלימודים אקדמאים ובשליחויות חינוכיות, קבע: "יש לתת פתרונות חינוכיים מעשיים לדור הזה". חלק מסיורו הקדיש לוי להתבוננות מקרוב בתכניות לילדים מחוננים. "הביקורת על מבחני מנת-המשכל כמדד עיקרי באיתור מחוננים, גוברת. מערכת החינוך ריכזה מאמץ בשני העשורים האחרונים בטיפוח תלמידים מתקשים ובינוניים. היא יצרה מסגרות עזר, הכשירה מורים, חיברה תוכניות לימוד. אני חושש, שלא עשינו מספיק באשר מדובר בתלמידים מוכשרים או מוכשרים מאוד", אומר יוסף לוי.

600 מחוננים

עד עתה אותרו במחוז הצפון של משרד החינוך כ-600 תלמידים מחוננים, בתכנים אזוריים המנוהלים על ידי בית מולה, והם שולבו ללימודים במסגרות לימוד נבדלות. האחת בכפר תבור, לילדים מאזור העמקים. השני במכללת תל-חי, לילדי אצבע הגליל, הקיבוצים והמושבים בסביבה. השלישי והאחרון מצוי במלכי התארגנות האחרונים ומיועד לילדי הגליל המערבי. מסגרות אלו מיועדות לתלמידי הכיתות ד' עד ט'. כל תלמיד מבקר עד פעמיים בשבוע בבית הספר המיוחד הזה. בתנשות הימים האחרים פוקד הילד את בית הספר שבאזור מגוריו.

בבתי-הספר המיוחדים מעניקים לילד תכנים ופעילויות שאין באפשרות המערכת המקובלת להעניק. עוסקים שם בחשיבה מתימאטית, במחשבים, בפסיכולוגיה, באמנות, בעיסוק בפרוייקט אישי וכיוצא בכך. ההדגשים, אומרים במשרד החינוך, הם על התהליך ולאו דווקא על התוצאה. הדרישה היא להיות מפיק ידע ולא רק צורך ידע.

בית-הספר למחוננים הראשון של מחוז הצפון הוקם בכפר תבור. מנהליו אומרים: "ראה זה פלא, כאן לומדים ילדי עיירות הפיתוח עם ילדי המושבים והקיבוצים, ילדים מן החינוך הממלכתי והממלכתי-דתי, בנים ובנות. אינטגרציה זו אינה מעוררת כל בעיה וכנראה אינה מצריכה כל מחקר. ללמדך, שכאשר אינך מוצא בעיה, היא פשוט אינה קיימת. הילדים מנהלים, בין השאר, שיחה ערה בנושא של דעת הרוב לעומת זכויות הפרט. יש לכולם מה לומר, אבל הם מאזינים איש לדברי חברו. תלמיד אחד נכנס, אחר יוצא, ושטף הדיון אינו מושפע".

אינטגרציה מיוחדת

אהרון ולנסי, מנכ"ל מכללת תל-חי שבאצבע הגליל, אומר כי הצלחת הפרוייקט הביאה גם לאינטגרציה מיוחדת של התלמידים. הללו מצטרפים עד תל-חי מ-50 בתי-ספר בגליל העליון, באצבע הגליל ובצפון הגולן. "בנוסף ללימודים הרגילים וההפעלות הרבות, אנו עוסקים עם התלמידים בהכרות האזור בו הם גרים. מטרתנו, בין השאר, קריית האבנים לאזורים האלה", אומר ולנסי ומדגיש, כי יש לראות ב-110 תלמידים הלומדים השנה במסגרת זו חלק מהדמויות המרכזיות שיתפסו תפקידים מרכזיים בגליל בשנים הבאות. "אנו גאים שבנוסף יכולים לתרום לילדים אלה, תרומה לגיבוש ישראל ולמשרד החינוך במחוז הצפון, לטובת ריתוקו הרב בן המוכשר."

"ילד כשרוני, ככל תלמיד אחר בכיתתו, ראוי לפעילות שיש בה אתגר, סיפוק והוויית הישג. אם אפשר להעניק לו הזדמנות ללמוד בקבוצה המטוגנת התואמת את רמתו האינטלקטואלית, יש לעשות זאת. אני כוצא, שילד במסגרת זו מאושר יותר — וזה כשלעצמו מספיק", אומר יוסף לוי.

לונדון של תיאטרון עם מיכאל הנדלזלץ (מבקר התיאטרון של עתון "הארץ")

אופיר טורס מזמינה אותכם לחגיגה של תיאטרון בלונדון.
הסיור כולל:
• 9 לילות במלון WESTMORELAND או דומה.
• 5 הצגות, מתוכן אחת בסטרטפורד (עיר הולדתו של שייקספיר).
• טיסות הלוך ושוב, בחברת תעופה סדירה.
• הסעות משדה התעופה למלון וחזרה.
• יום סיור בסטרטפורד ואוקספורד.
• חצי יום סיור בלונדון.
• סיור רגלי "בעקבות שרלוק הולמס".
• ביקור מאחורי הקלעים ב-NATIONAL THEATRE.
• מלווה הקבוצה - איש תיאטרון.

תאריך יציאה: 28/12/86.
תאריך חזרה: 6/1/86.

אופיר טורס

• תל-אביב - בן-יהודה 32 טל. 209777, 280025 • ירושלים - אגף מלון המלך דוד טל. 222777 • חיפה - דרך העצמאות 62 טל. 673611 • פסגי מלון הצפון 20, קריית שמונה טל. 069-40245

هكذا من الاصل

כלכלה ועסקים

מניה על הכוונת / יהודה שרוני

חירון 5: פעילות מנהלי תיקים הקפיצה מחיר המניה ב־60%

בשבועות האחרונים בבורסה די בעיסקה אחת חיצונית הנעשית על ידי אחד ממנהלי התיקים כדי להקפיץ את שערה של מניה בעשרות אחוזים. מניית חירון היא אחת הדוגמאות.

ההיכרות הראשונית עם ציבור המשקיעים היתה באפריל 1985, כשהחברה גייסה 3.8 מיליוני דולר. להנפקה נרשמה התמורה הזר הבנק המפנות, החתם להנפקה, באלץ בנות 1 שקל, עד שהוחזקם הגיעה ל־14.22 אחוז מההון ול־21.21 אחוז מזכויות ההצבעה.

איסוף המניות הקטין מאוד את הסחירות במניות בנות 1 שקל ומחירן היה גבוה פי חמישה ואף למעלה מכך ממחירה של המניה בת 5 שקל.

לאחר שדרישת בעלי המיעוט למנות נציג מטעמם להנהלת חירון נדחתה על־ידי האסיפה הכללית של האחרונים והתה הפעילות במניות אלה עם חברת הברוקרים "בטחוה", שאספה את המניות על בסיס כלכלי. לפני שבועיים מכרה "בטחוה" זה, ברווח נאה, כמחצית הכמות שאספה למנהל תיקים הפעיל באמצעות בנק לאומי ובנק כללי. מכירת הבילת המניות היתה בהודנת את לעליית שערים חסרת רסן במניות, שעלו מתחילת החודש ב־60 אחוז.

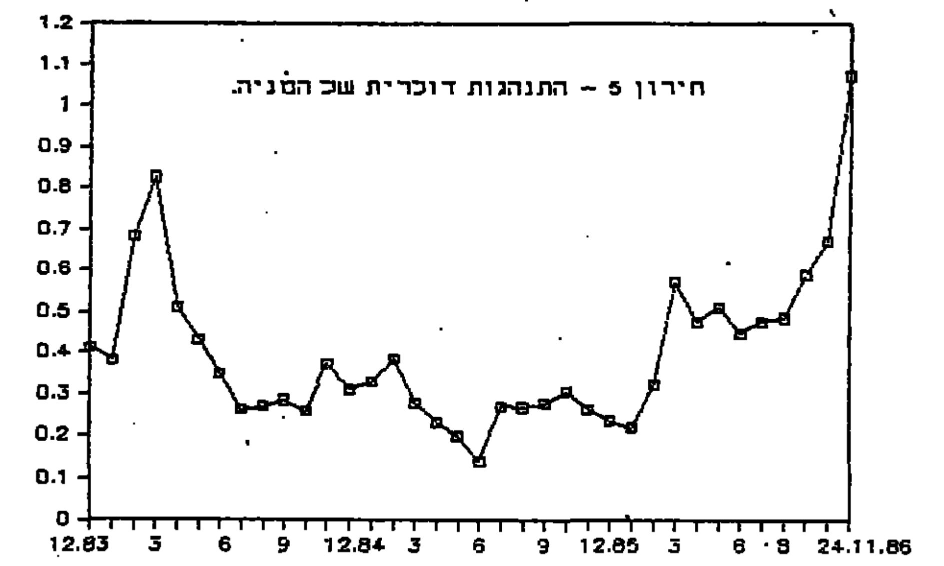

לספוג 93 אחוז ממנה. לחירון יש כמה מגרשים, שעל חלקם בנויים מבני תעשייה להשכרה. את תמורת ההנפקה התכוונה חירון לנצל לבניית מפעל בשר, להקמת מחסן ערובה ולהקמת מבנה תעשייתי באבן כביר, ואולם בדצמבר '84 שונה ייעוד התמורה.

שינוי הייעוד היה אחת העילות לתביעה שהוגשה לפני חודשים, באמצעות עו"ד נעמי לירן, בשם בעלי מניות המיעוט. אותם בעלי מיעוט, שעמם נמנים חברת "צ.מ.ל." וחברת "מלכין אלקטרוניקס", אספו במשך תקופה ארוכה את המניות החברה, הם פנו כאמור לקבלת סעד משפטי.

בפנייה לבית המשפט ביקשו לאסור על חירון לתת שעבודים לטובת חברת "טר. מסחר ויבוא עצים", שהיא חברה־בת של חירון המוחזקת גם על־ידי חלק מבעלי העניין בחברה. פנייה נוספת ביקשה הערכה לרשות לניירות ערך. חירון ביקשה לדחות את תביעת המיעוט על הסף, בטענה שאין כאן עושק מיעוט.

הפעילות הבורסאית במניות חירון מורגשת בשבועות האחרונים דווקא במניות בנות 5 שקל. עד לחודשים אותו מנהל תיקים סבור כי ערכה הכלכלי של החברה גבוה בהרבה משווי השוק שלה 8.5 מיליוני דולר.

נכון למרס '86 עמד ההון העצמי של החברה על 2.8 מיליוני דולר, ויש להניח כי הדו"חות הכספיים שיפורסמו בימים הקרובים לא ישנו בהרבה תמונת מצב זו.

הגרף של "מיטב" מראה כי המניה בת 5 שקל היתה במגמת עלייה מתחילת השנה, כשעלתה ממחיר של 0.2 סנט למניה למחיר של 1.1 סנט למניה כיום.

האם יוכל אפי ארזי לצמצם עוד בסאיטקס?

במועצת המנהלים של סאיטקס מתגבשת הדעה שלא יהיה מנוס מצמצום נוסף בהוצאות החברה, הן בנושא השכר והן בנושא כח־האדם.

במועצת המנהלים יש גם תרעומת על הודעתו של מנכ"ל החברה אפי ארזי, מלפני ארבעה חודשים, שלפיה תסיים החברה את הרבעון השלישי של 1986 ברווח. בסיכומו של דבר נסתיים הרבעון בהפסד של 7 מיליוני דולר.

חברים במועצת המנהלים טוענים שאפי ארזי איננו האיש המתאים לביצוע הקיצוצים, משום שמי שהיה אחראי לצמיחה המהירה בסאיטקס יתקשה לצמצם כנדרש.

(נחמיה שטרסלר)

כימיקלים לישראל הגדילה היצוא ב־3 אחוזים במחצית השנה

מאת יונתן שרמן

"כימיקלים לישראל" הצליחה להגדיל את יצואה במחצית השנה שבין אפריל לספטמבר ב־3.2 אחוזים, למרות השפל המתמשך בענפי הכימיקלים והדשנים. אבל יצוא הקונצרן עדיין נמוך ב־6 אחוזים מהיצוא שתוכנן לשנה זו.

בסך הכל היה יצוא "כימיקלים לישראל" במחצית השנה בסכום של 201.1 מיליון דולר, בהשוואה ליצוא של 194.8 מיליון דולר בתקופה המקבילה אשתקד.

היצוא של מפעלי ים המלח ושל קבוצת הברום גדל בתקופה האמורה, ואילו היצוא של חברות "פוספטים בנגב" ו"רותם דשנים" קטן. כל החברות הגדילו את הכמויות המשווקות ליצוא, לבד מחברת "פוספטים", שהכמויות שהיא מייצאת נותרו ללא שינוי.

"סנפרוסט" תספק ירקות קפואים ל"ג'נרל פודס"

"סנפרוסט" חתמה על חוזה ראשון עם חברת הענק האמריקאית "ג'נרל פודס" בסכום של כחצי מיליון דולר ולפיו תספק "סנפרוסט" ירקות מתערובת לשילוב בארוחות מוכנות מתוצרת "ג'נרל פודס".

בתחילת '87 עומדים להגיע לארץ נציגים של "ג'נרל פודס" להמשך המשא ומתן על סיכום משלוחים נוספים.

"סנפרוסט" זכתה בהזמנה זו לאחר שהתמודדה עם כמה יצרנים של מזון קפוא מארה"ב ומאירופה, והיא תספק ל"ג'נרל פודס" ירקות קפואים, בעיקר גזר וברוקולי.

(יונתן שרמן)

בית המשפט / צבי הראל

ביקורת קטלנית על חברת הביטוח אררט

ביקורת נוקבת מתחה השבוע שופטת בית משפט השלום בתל־אביב הגיה שטיין על חברת הביטוח אררט שסירבה לפצות מבוטח אשר מכונית הסובארו שלו נגנבה.

המדובר בתביעתו של דוד שבירו מתל־אביב. השופטת שטיין קובעת, כי אררט השמיצה אותו ללא שחר והוא נאלץ להדוף האשמות של הכחשה שמו ושיעור יושרו האישי. חברת הביטוח הטילה דופי בכנות תביעתו שהמכונית נגנבה ממנו. השופטת גם מתחה ביקורת על כך, שהחברה שכרה את שירותיו של משרד חקירות שחקר את נסיבות גניבת המכונית אך דו"ח החקירה לא הוצג כראיה בבית המשפט, וכמו כן לא העיד איש מבין החוקרים הפרטיים. השופטת שטיין שחייבה את הנתבעת לשלם לשבירו כ־10,000 ש"ח, כתבה עוד: האם לדעת אררט זכותו של המבוטח היא לשלם פרמיות בלבד לחברת הביטוח?

את התובע ייצג עו"ד משה קפלנסקי.

מבזבזות כספים בגלל יוקרה

שופט בית משפט השלום בחיפה ראובן דן הוציא בשבוע שעבר צו להפסקת עבודות נגד עיריית חיפה, הבונה ליד שכונת שמבור בית ידי לבנים חדש. הצו הוצא לבקשת 97 דיירים המתגוררים סמוך לאתר החדש שנבנה.

פרקליט הדיירים עו"ד פנחס מרינסקי טוען, בין השאר, כי האתר הוא מטרד קיים ועתידי. לטענת הפרקליט, במקום שהעירייה תסיים את בינוי האתר הישן שעלותו עד כה מגיעה ליותר ממיליון דולר והעומד בשממונו, מבקשת העירייה לבנות פרויקט חדש משיקולי יוקרה — וזאת על רקע מצוקה כספית. עוד טוען עו"ד מרינסקי, כי העירייה מתעלמת מאמצעי התקשורת אשר ביקרו את התנהגותה בפרשה זו.

מנכ"ל נתבע לשלם 156 אלף ש"ח

אורן בן אלקנה, שהחזיק בעבר 15 אחוזים משיעור המניות של חברת אריוקט בע"מ ושימש מנכ"ל החברה, נתבע באחרונה בבית המשפט המחוזי בתל־אביב על־ידי החברה לשלם לה סכום של 156 אלף ש"ח. התובעת הנוספת נגד בן אלקנה היא "החברה המרכזית לייצור משקאות קלים" בע"מ, המייצרת בישראל את משקאות קוקה־קולה. אריוקט היא חברה־בת של "החברה המרכזית". פרקליט התובעות עו"ד שאול צבג טוען בין השאר בכתב התביעה, כי בעקבות חשד לאי סדרים ומאזן שלילי של חברת אריוקט בע"מ, שכאמור הנתבע היה מנכ"לה, הוא נתבקש בדצמבר '82 לעזוב את עבודתו והועלה על כך רשמית בישיבת אסיפת המנהלים של אריוקט. לטענת התובעות, התברר להן כי הנתבע הוציא כספים ורכוש של אריוקט תוך חריגה מסמכות שהוקנתה לו ותוך הפרת חובת הנאמנות המוטלת עליו.

עו"ד מרינסקי: עיריית חיפה

"גדות פטרוכימיה" ויתרה על בקשתה לסיוע ממשלתי

מאת יונתן שרמן

"גדות פטרוכימיה" נטשה את בקשתה לסיוע ממשלתי באמצעות הגדלת אשראי והחליטה להמשיך בהפעלת החברה ממקורותיה העצמיים.

לפני חודשים מספר פנו בעלי "גדות פטרוכימיה", האחים יוהננוף, אל ראש הממשלה דאז שמעון פרס וביקשו את סיועו להגדלת האשראי המועמד לרשות המפעל. "גדות פטרוכימיה" סבלה אז מקשיי נזילות עקב הקמשת המחירים ותזרים מזומנים שליליים.

בעקבות הפגישה עם פרס הופנו ראשי "גדות" למשרד האוצר ושם התנהלו דיונים בינם ובין פקידי האוצר. באוצר בחנו את הנושא כולו ולא סברו שיש מקום להעניק סיוע חריג ל"גדות". כך נמשכו כמה חודשים התנהלו דיונים בנושא זה ללא כל התקדמות ממשית.

מאז שופר מצבה של "גדות" ורמת המחירים הגבוהה יחסית של המוצרים הפטרוכימיים הביאה את ראשי "גדות" להחלטה לנטוש את הבקשה לסיוע.

חובות "גדות פטרוכימיה" הגיעו לפני כמה חודשים לסכום של כ־14 מיליון דולר, אבל למול חובות אלה הין התחייבויות של לקוחות לפרקי זמן ארוכים, ובעייתה של החברה היא לגשר על הפערים שבין התחייבויות קצרות־מועד לארוכות־טווח.

בל"ל והפועלים מתחרים על הלקוחות הקטנים

בנק לאומי ובנק הפועלים הגבירו באחרונה את התחרות ביניהם בניסיון להרחיב את האשראי הניתן ללקוחות קטנים ובינוניים.

בנק הפועלים מפעיל מהיום הסדר מיוחד של הלוואות לסוחרים קמעונאים, למימון פעילותם השוטפת ולעריכת שיפוצים בבתי העסק שלהם. על־פי הסדרים שסוכמו בין הבנק לבין האיגוד הארצי למסחר, יוכלו סוחרים קמעונאים, המקבלים המלצה מהאיגוד, לקבל הלוואות מהבנק בסכום של עד 10,000 שקל. ההלוואות יינתנו בריבית בסיסית בתוספת 1.75 אחוז, שהיא ריבית חודשית של 3.33 אחוזים או ריבית שנתית של 40 אחוז.

חברת כ.א.ל. המנפיקה את ויזה והנמצאת בבעלות בנק לאומי ודיסקונט, הפעילה מסגרת אשראי מיוחדת לרכישת מוצרים ושירותים באמצעות כרטיסי האשראי. בנק הפועלים הגיב והודיע שבעלי כרטיסי ישראכרט יוכלו לקבל משיכת־יתר של 3000 שקל במסגרת עו"ש גמיש.

לפני שבועיים הפעיל בנק הפועלים הסדר לתשלום היטל הרכב בתשלומים. ויזה הודיעה בתגובה שתאפשר לשלם את ההיטל באמצעותה. מייד לאחר מכן הגיעו בל"ל והפועלים להסכם עם עיריית ירושלים בדבר תשלום מסי הארנונה בתשלומים.

תוך כדי התחרות נעשו גם בעלי החנויות במידרחוב של בזלת בנימין ליער, ושני הבנקים מציעים להם הלוואות לשיפוץ בתי העסק והחזיתות במידרחוב. כבר כבר מציעים בבנק לאומי הלוואה מוגבלת לדיור, עד 45 אלף שקל.

רווח והפסד / אריה לביא

צפויים פדיונות צמודים ב־300 מיליון שקל

שיפור נוסף במצב הנזילות צפוי לנבוע מפרעונות של איגרות חוב צמודות. הפרעונות יתחילו היום אך יגיעו לשיאם ב־30 בנובמבר. בסך הכל צופים שהפרעונות יכניסו למערכת כ־300 מיליון שקל, כך שצפויה ירידה מסוימת בריבית על ג'אמבו.

היטל הרכב ימשוך מהמערכת 210 מיליון שקל

הבנקים ממשיכים ליהנות ממצב נזילות משופר אף שסוף החודש מתקרב. בנקאים מעריכים שאף אחד מהבנקים אינו נזקק כיום להלוואות המוניטריות של בנק ישראל. ריבית הג'אמבו מגיעה כיום ל־18–19 אחוז.

ב־1 בדצמבר יש לשלם את היטל הרכב, ויהיה בו כדי להשפיע במידה מסוימת על מצב הנזילות. בארץ יש כ־780 אלף מכוניות והיטל יגיע, לפי 300 שקל בממוצע לרכב, ל־210 מיליון שקל — אם כולם ישלמו במזומן.

עלייה בביקוש לאשראי לאחר שבועיים של ירידה

לאחר שבועיים רצופים שבהם ירד האשראי הסתמנה בשבוע שעבר תפנית. נתוני ששת הבנקים הגדולים מצביעים על גידול של 108 מיליון שקל באשראי השקלי שניתן על־ידי בנקים אלה והוא מסתכם ב־5.118 מיליארדי שקל ב־19 בנובמבר לעומת 5.010 מיליארדי שקל בשבוע הקודם.

למעשה, מגיע כעת האשראי לרמה דומה שהיתה לפני כחודש. ב־22 באוקטובר, כאשר האשראי החופשי עמד על 5.126 מיליארדי שקל. בבנקים מציינים שעדיין אי אפשר ללמוד מהנתון החדש אם זו תופעה חריגה או שמתחדש הגידול באשראי.

ריבית בפקדונות פק"מ על בסיס תקופתי — (באחוזים)

ימי הפקדה	בל"ל 7	בל"ל 14	בל"ל 30	פועלים 7	פועלים 14	פועלים 30	דיסקונט 7	דיסקונט 14	דיסקונט 30	מזרחי 7	מזרחי 14	מזרחי 30	בינלאומי 7	בינלאומי 14	בינלאומי 30
500—40	0.15	0.31	0.66	0.21	0.46	1.07	0.19	0.38	1.15	0.12	0.23	0.49	0.21	0.46	1.08
1000—500	0.15	0.31	0.66	0.21	0.46	1.07	0.19	0.38	1.15	0.15	0.30	0.66	0.21	0.46	1.08
10,000—1000	0.31	0.60	1.48	0.31	0.63	1.44	0.30	0.61	1.52	0.29	0.61	1.40	0.31	0.65	1.50
50,000—10,000	0.33	0.64	1.52	0.32	0.66	1.50	0.31	0.65	1.56	0.31	0.65	1.48	0.32	0.69	1.60
מעל 50,000	0.34	0.66	1.54	0.34	0.69	1.56	0.32	0.67	1.64	0.34	0.71	1.60	0.33	0.71	1.62

הריבית היומית בפיקדונות תפ"ס — (באחוזים)

	לאומי	פועלים	דיסקונט	מזרחי	בינלאומי
מ־50 עד 500	0.0190	0.0270	0.0270	0.0200	0.0274
מ־500 עד 1,000	0.0190	0.0270	0.0270	0.0200	0.0274
מ־1,000 עד 10,000	0.0420	0.0400	0.0400	0.0400	0.0356
מ־10,000 עד 50,000	0.0450	0.0420	0.0420	0.0450	0.0441
מעל 50,000	0.0470	0.0430	0.0440	0.0450	0.0438

מרן מפעלי דפוס נצרת:

גיוס הון לשם הרחבת כושר הייצור

מאת יהודה שרוני

חברת "מרן מפעלי דפוס נצרת" התאגדה ב־1972 על־ידי כמה יזמים בענף הדפוס ובשנת 1979 הועברה לבעלותם של חברת ההשקעות אינקובה וצבי שמרלינג.

אינקובה מחזיקה כיום ב־75 אחוז מהמניות ושמרלינג, המשמש גם מנהל החברה, מחזיק את יתרת 25 האחוזים.

בשבוע שעבר הגישה החברה לבורסה טיוטת תשקיף לגיוס 1.3 מיליון שקל, תמורת 34.5 אחוז ממניות החברה. ההנפקה מובטחת בהסכם חיתום עם קונסורציום של חתמים בראשות טראייל אקספלורייט. תמורת ההנפקה תיועד למטרות הבאות:

500 אלף שקל לרכישת ציוד לאיסוף פניאומטי של פסולת הנייר, מכונות צילום ופיתוח ומכונות להפצה חלוקה של ספרים; 130 אלף להשקעה במו"לות עצמית; 100 אלף שקל לפיתוח מערכת שיווק ההפצה; 580 אלף שקל להון חוזר.

מרן עוסקת במתן שירותי ייצור לספרים, ובמכירת ספרים שהוצאו על־ידי החברה. שוקי היצוא העיקריים של החברה הם אנגליה, הולנד, בלגיה גרמניה שוודיה ונורווגיה. על הישגיה בתחום היצוא זכתה החברה בשנת 1981 בתואר "יצואן מצטיין".

היקף המכירות של מרן בשנה שהסתיימה בדצמבר '85 היה 4 מיליוני שקל. במחצית הראשונה של '86 הסתכם היקף המכירות ב־1.48 מיליון שקל. החברה סיימה את שנת 1985 ברווח נקי של 74 אלף שקל, ואת המחצית הראשונה של '86 ברווח נקי של 78 אלף שקל.

העורך: נחמיה שטרסלר

חברת אלקטרוניקה גדולה מקווה לזכות במכרז להספקת מכשירי קשר למשטרת אקוודור

מאת יונתן שרמן

חברת אלקטרוניקה ישראלית מנהלת בימים אלה משא ומתן מתקדם למכירת מערכת רדיו־טלפון למשטרת אקוודור בסכום של 12 מיליון דולר.

שם החברה (השמור במערכת) אינו ניתן לפרסום בגלל החשש מהכשלת העיסקה, אך היא מעריכה שסיכוייה לזכות במכרז טובים ביותר, שכן מחיר המערכת מתוצרתה זול ב־50 אחוזים ממחירה של מערכת החברה המתחרה מצרפת.

הנושא עלה לדיון גם בשבוע שעבר, בעת ביקורו של שר החוץ האקוודורי ד"ר ארנר סרן בארץ.

החברה הישראלית המציעה את המערכות הללו למשטרת אקוודור פעילה מאוד במכירת מכשירי אלקטרוניקה באמריקה הלטינית.

שבועיים לאחר כניסת ההנחיות לתוקף:

סרבול במערך ייעוץ ההשקעות בבנקים

מאת יהודה שרוני

שבועיים לאחר כניסתן לתוקף של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא הייעוץ ללקוחות, מתברר כי שלושת הבנקים הגדולים השלימו אמנם את הקמת המערכת, אך מערך הייעוץ בברבית הבנקים הינו מסורבל מכיוון שנעשה בצורה לא ממוחשבת.

בחלק מהבנקים לא תמיד ניתן להשיג מידע עדכני, ובמקרים מסוימים מנועים יועצי ההשקעות להיוועץ במתן "ייעוץ נאות" בידם מידע עדכני.

בנק לאומי מספק ליועצים את המידע על החברות, באמצעות דפי "כשיטל קונסלטנטס", אשר אינם מכילים בחלק מהמקרים מידע עדכני.

רב גלבוע, מנהל מחלקת ניירות ערך בבנק לאומי, מסר בתגובה כי הבנק עומד בכל תנאי "הגילוי הנאות" שהציב המפקח על הבנקים, גם ללא מערכת ממוחשבת שהקמתה היתה עולה כסף רב. לדברי גלבוע, הבנק יקבל בעוד כמה חודשים את שירותי המידע ממחשבה, עם השלמת הקמתה של מערכת המידע שם.

גם מערכת המידע בבנק דיסקונט, בדומה למערכת בבנק לאומי, אינה ממוחשבת, ויועצי ניירות הערך מתעדכנים באמצעות תזכירים ודפי־מידע הנשלחים להם מענף ניירות ערך המרכזי בבנק. מבנק דיסקונט נמסר כי יועצי ההשקעות בבנק מעודכנים בכל מערך המידע הנחוץ לשם ייעוץ ללקוחות, על־פי "הגילוי הנאות", והמחלקת ניירות ערך מעודכנת פרי מעם את החומר.

בנק הפועלים הוא היחיד שמיחשב את מערך המידע שלו, ובכל 80 סניפי הבנק יש מסופים המחוברים לספק מידע מעודכן בנושאי ניירות הערך. הבנק מתכוון לתת מידע בנושאי מניות וקרנות נאמנות. שהמפקח על הבנקים אינו מחייב לספק לפי שעה.

מדריך למניות התעשיה

חדש!

הראשון בסדרת מדריכי "מיטב" לשוק ההון

חובה לכל יועץ השקעות, משקיע, חברה תעשיתית ובעלי תפקידים כלכליים.

במדריך דפי מידע על כל אחת מחברות התעשיה הנסחרות בבורסה, ערוך בצורה עניינית נוחה לקריאה והבנה.

מחיר מבצע - 20 ש"ח בלבד

להזמנות נא לפנות בצרוף המחאה לפקודת מיטב ת.ד. 2445 ת"א 52123 עד 20 ש"ח

להזמנות דואמות, טל. 03-292163, 290251

קידום עסקים עם מכשירי כתיבה???

מכשירי כתיבה כשי זה קידום עסקים!

הרבינו KRAVITZ

צלצל עוד היום לרינה 03-374526 ועשרות דוגמאות בדרך אליך. להתראות!

קבלת מודעות

מודעות לוח ומשפחתיות

מ־8.00 עד 20.00

BRINK'S ברינקס

הובלת כספים ודברי ערך בכל רחבי הארץ והעולם. בלדרות אויר לחו"ל.

הובלות לבנקים • מוסדות • מפעלים • עסקים פרטיים. שרות הובלות סדיר לחו"ל: • כספים • יהלומים • תכשיטים • זהב, חבילות ומסמכים • בליווי בלדרים מקצועיים • ביטוח מלא בכל ההובלות.

ברינקס מעניקה לך בטחון ושלווה נפשית

תל אביב, רחוב קיבוץ גלויות 47 טלפון: 03-820142

אגף בלדרות אויר: בצלאל 52 רמת גן, טל. 03-751-5722/3

סניף ירושלים: האומן 36, טל. 02-723173

מפיץ חיפה טל. 04-725765

ברינקס (ישראל) בע"מ

אלוד סוכנות בטוח בע"מ

ביטוחים: מעשיתיים, יהלומים, ימי, בנקים, ביטוח חיים.

תל אביב, רחוב אחוזת בית 6

רמת גן, בניין מכבי, בורסת היהלומים

ירושלים, טל. 02-227351

חיפה, טל. 04-510281

מקבוצת בנק לאומי לישראל בע"מ

אלוד — המומחה שלך לביטוח עיסקי.

חדש

בנק ישראל מציע:

הנפקה במכרז

שגיא סדרה 4211 ד'

צמודה למדד המחירים לצרכן. כולל מדד החודש האחרון (בעיקור 5)

הסדרה תוצא ביום חמישי 27 בנובמבר 1986, בסכום של 25 מיליוני שקלים חדשים

הסדרה תוצע לציבור ביום רביעי ה־26 בנובמבר 1986 באמצעות מכרז

הסדרה צמודה למדד המחירים לצרכן שיפורסם עבור חודש נובמבר 1986 ותיפרע בתום 6 שנים ביום העסקים האחרון של חודש נובמבר 1992.

אגרות החוב ישאו ריבית בשיעור 4.25% לשנה.

הריבית תשולם בשיעורים שנתיים ביום העסקים האחרון בנובמבר של כל שנה החל בנובמבר 1987.

המדד הנוסף (בעיקור 5) על הריבית ועל הקרן יצטבר בתנאי הקרן וישולם כאמור בדרכי תשלום הריבית ובדרכי פדיון הקרן בתקנות מילוות המדינה (סדרות מסוג "שגיא")

הזמנות יוגשו לבנק ישראל במחירים שלא יפחתו מ־88% ולא יעלו על 110% מהשווי הנקוב.

מחיר המכירה שייקבע במכרז יהיה אחיד, כאמור בתקנות מילוות מדינה (מכרזים)

הסדרה תרשם למסחר בבורסה תוך שבועיים מיום פרסום מדד לחודש נובמבר 1986.

פרטים מלאים ורכישה בכל סניפי הבנקים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך.

(*) התנאים המחייבים של הנפקה זו נקבעו בתקנות מילוות מדינה (סדרות מסוג "שגיא") ובתקנות מילוות המדינה ("מכרזים").

שערי מטבע חוץ 25.11.86

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.45	1.52	1.4847	1.5033	1.45	1.52	1.4823	1.5007	1.45	1.52	1.4827	1.5014	1.4930	−0.0015
1 לי"ש	2.05	2.15	2.1009	2.1272	2.06	2.16	2.1005	2.1267	2.06	2.16	2.1010	2.1274	2.1139	−0.0046
1 מארק גרמני	0.72	0.76	0.7398	0.7490	0.73	0.76	0.7385	0.7477	0.72	0.76	0.7387	0.7480	0.7433	0.0038
1 פרנק צרפתי	0.22	0.23	0.2257	0.2285	0.22	0.23	0.2254	0.2282	0.22	0.23	0.2256	0.2284	0.2271	0.0012
1 גילדן הולנדי	0.64	0.67	0.6541	0.6622	0.64	0.67	0.6538	0.6620	0.64	0.67	0.6540	0.6622	0.6577	0.0034
1 פרנק שווייצרי	0.86	0.91	0.8843	0.8954	0.87	0.91	0.8837	0.8947	0.86	0.91	0.8842	0.8953	0.8890	0.0062
1 כתר שוודי	0.21	0.22	0.2137	0.2164	0.21	0.22	0.2134	0.2161	0.21	0.22	0.2136	0.2163	0.2150	0.0005
1 כתר נורבגי	0.19	0.20	0.1953	0.1978	0.19	0.20	0.1949	0.1973	0.19	0.20	0.1948	0.1973	0.1964	0.0004
1 כתר דני	0.19	0.20	0.1958	0.1983	0.19	0.20	0.1980	0.2005	0.19	0.20	0.1955	0.1980	0.1969	0.0013
1 מרק פיני	0.29	0.31	0.3003	0.3040	0.29	0.31	0.2998	0.3035	0.29	0.31	0.2998	0.3036	0.3019	0.0008
1 דולר קנדי	1.05	1.10	1.0720	1.0854	1.05	1.10	1.0700	1.0834	1.05	1.10	1.0702	1.0837	1.0778	−0.0001
1 דולר אוסטרלי	0.91	1.00	0.9613	0.9734	0.93	1.00	0.9600	0.9720	0.93	1.00	0.9623	0.9744	0.9669	0.0024
1 ראנד דרא"פ	0.43	0.52	0.6585	0.6667	0.39	0.67	0.6580	0.6662	0.45	0.62	0.6568	0.6651	0.6627	−0.0021
10 פרנק בלגיים	–	–	0.3555	0.3600	–	–	0.3552	0.3596	–	–	0.3548	0.3593	0.3575	0.0021
10 שילינג אוסטריים	1.03	1.08	1.0496	1.0628	1.03	1.08	1.0477	1.0608	1.03	1.08	1.0475	1.0606	1.0554	0.0057
1000 לירות איטלקיות	1.04	1.10	1.0666	1.0800	1.04	1.11	1.0662	1.0796	1.04	1.11	1.0667	1.0801	1.0730	0.0054
100 ינים יפאניים	0.89	0.93	0.9070	0.9183	0.89	0.93	0.9057	0.9170	0.89	0.93	0.9068	0.9182	0.9123	0.0015

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

קליטה טובה

שוק המניות עבר אתמול גל נוסף של מימוש רווחים, בכל אפיקי ההשקעה. הנלים המוצעים לרוב המניות נקלטו ברוד־כלל ללא שינויי־שער או בירידות־שערים קלות, והמדובר בעיקר במניות הכבדות, שהן עמוד השדרה של השוק. כך היה במניות ים המלח, פולגת, אי־די־בי, פיתוח, דובק ואחרות. בניירות־הערך דלי־התחזורות נמשכה ברוד־כלל מגמת השחיקה. ההיצעים נקלטו בעיקר על־ידי הגופים המוסדיים, שנהנו אתמול מהצטרפות נוספת של משקיעים לקרנות־הנאמנות. אף בשוק הורגשה פעילותם של מנהלי תיקים, הפעילים בניירות־ערך בעלי רמת־סחירות נמוכה יותר. מחזור המסחר במניות הרפשיות, שעמד ביומיים האחרונים על תשעה עשרה מיליוני דולר ליום, הצטמצם והסתכם אתמול ב־7.3 מיליוני דולר.

מדד יומי		שינוי ב־%
מדד מניות כללי	124.05	+0.38
כללי ללא בנקים	167.34	+0.25
מדד אג"ח כללי	114.08	+0.11
אג"ח צמוד מדד	115.99	+0.16
אג"ח צמוד מט"ח	93.86	−0.10

הבנקאיות עולות

התחזקות הדולר בשוקי העולם הביאה במקביל ביקושים גדולים למניות־ההסדר בארץ, ושעריהן עלו עד מחצית האחוז, לאחר ימים רבים של שחיקה. המחזור בבנקאיות היה גבוה־יחסית, והסתכם ב־1.7 מיליון דולר.

	תשואה שנתית דולרית ב־%
בל"ל 0.1	16.40
הפועלים ש	16.32
אי־די־בי רג	16.41
דיסקונט א	16.29
המזרחי ש	16.27

פעילות ערה במניות "בטוחה"

פעילות ערה מאד הורגשה אתמול בניירות־הערך המזוהים עם חברת הברוקרים "בטוחה". פעילות זו היתה סימן חיובי, בבחינת איתות להצטרפות הפעילים האחרים בשוק. בניירות־הערך המזוהים עם "בטוחה", כמו נכסים, נכסי אורים, בלל תעשיות ועוד, הופיעו ברוד־כלל ביקושים, שסופקו בעליות מתונות. בניירות שהופיעו בהם היצעים, כמו אי.פי., כלל סחר ועוד, הם נקלטו במהירות, וללא שינויי־שער.

ביקושים ב"לידר"

בניירות־ערך אחרים הופיעו סוחרי הבורסה בביקושים ב"לידר". טקטיקה זו מלמדת כי בבורסה העריכו ששוק המניות יתייצב במהרה, ולכן מוטב להקדים ולהבטיח את רכישת הסחורה. כך הופיעו ביקושים למניות אורות, שסופקו בעליות גבוהות־יחסית לתמונת המדד הכללית אתמול. מניית מתתיהו ליפשיץ 5 עלתה ב־5.1 אחוזים; שופרסל ב' עלתה ב־3.5 אחוזים; פיתוח משכנתאות — ב־6.1 אחוזים; ופרייכסהנגר 5 עלתה בשני אחוזים.

מה קרה במניות גחלת?

המניות של חברת־ההשקעות גחלת נשחקו בשנה האחרונה שחיקה ריאלית של עשרות אחוזים. למעשה, עד לימים האחרונים אף היתה שחיקה נומינלית בשערי המניה. מניות החברה מוחזקות בעיקר על־ידי חברת הברוקרים אי.בי.אי., וקרנות־הנאמנות שלה. בבורסה סבורים כי לקראת סוף השנה, תהיה תזוזה כלפי־מעלה במניה, כמו שהיה בשנים האחרונות. אתמול עלתה המניה ב־4.6 אחוזים, ושלשום היא עלתה בעשרה אחוזים.

עסקות מחוץ לבורסה

● טמפורזניקס 1: 28419 ע.נ. בשער 1707.

● טמפורזניקס 5: 61981 בשער 1208.

עליות בצמודים

ההערכות כי מדד המחירים לצרכן בחודש הבא, יהיה גבוה לעומת התחזיות המוקדמות, גררו ביקושים לאיגרות־החוב הצמודות למדד, ששעריהן עלו עד מחצית האחוז. באיגרות הברירה הכפולה נרשמו עליות שערים עד אחוז אחד. מחזור המסחר באג"ח הסתכם ב־3.5 מיליוני דולר.

עלייה בפעילות במק"מ

היקף הפעילות במלוות קצרי המועד עלה לעומת הימים האחרונים, והסתכם ב־7.7 מיליוני דולר. העלייה בפעילות מוסברת ברמות התשואה הגבוהות במק"מ, לעומת אפיקי־ההשקעה החלופיים.

הנפקה	ימים לפדיון	שער	תשואה חודשית
1216	7	99.64	1.58
1226	14	99.30	1.54
1236	21	98.94	1.56
1246	28	98.60	1.54
12.56	35	98.22	1.57
117	42	97.83	1.60
127	49	97.47	1.60
137	56	97.11	1.61
147	63	96.74	1.61
217	70	96.37	1.62
227	77	95.98	1.63
237	84	95.61	1.64

הודעות בורסה

● אוקטגון ביטלה את התכניות לבניית מפעל בשדרות, בשל הצדקה כלכלית.

● קופאסנות פח תתנה על הסכם למכירת ציוד מחלקת העירגול, תמורת 1.85 מיליון דולר.

● אסיפה כללית של תים אישרה את הגדלת ההון וחלוקת 100 אחוז מניות הטבה.

● פיזואצים מסרה כי פריסת ההלוואות השינויים בערבות המדינה אושרה על־ידי ועדת הכספים של הכנסת.

● מרכז הקבלנים מכר מחוץ לבורסה 14.5 אלף ע.נ. מניות החברה לפיתוח, בשער 860 נק'.

● פילגן שלום, ישראל אשכנזי וברוך שפיטלניק מונו לדירקטורים במפעלי ים המלח.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מדד יזומה	מדד פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	4269.90	4210.54	7.13	0.17
אבוקה	38190.71	37463.29	152.01	0.41
אבת	203.03	199.04	−0.01	−0.01
אדיר	1361.87	1335.10	2.21	0.17
אדום	2009.56	1971.02	0.98	0.05
אופיר	1655.22	1622.70	2.96	0.18
אור	386.52	378.48	0.63	0.17
אוריון	142.34	139.45	0.06	0.04
אור־לי	223.46	221.84	0.44	0.20
אורן	646.05	633.39	1.76	0.28
אייל	3270.61	3206.40	9.51	0.30
איילת	4177.77	4087.28	19.64	0.48
אירים	4245.78	4153.93	12.82	0.31
איתן	608.65	596.27	1.75	0.29
אלון	512.95	502.29	0.16	0.03
אלמוג	598.88	587.18	0.95	0.16
ארז	529.89	519.66	3.09	0.60
אש	131.43	128.70	0.25	0.19
אשל	164.77	161.54	0.29	0.18
אתגר	197.90	195.94	0.51	0.26
בירלה	1999.58	1961.07	−1.21	−0.06
ברוש	426.19	417.95	0.88	0.21
ברק	425.62	417.10	0.18	0.04
ברקת	759.62	744.65	1.11	0.15
גבים	1217.68	1194.02	1.56	0.13
גבע	901.58	888.15	0.22	0.02
גורן	617.91	605.73	2.27	0.38
גיא	8084.86	7964.45	7.15	0.09
גיל	2588.43	2539.13	4.32	0.17
גלית	521.14	514.78	1.07	0.21
דוברין	324.79	321.69	0.00	0.00
דוכיפת	578.30	566.94	0.98	0.17
דולב	192.66	188.51	0.07	0.04
דורון	1265.34	1240.50	2.83	0.23
דרום	222.56	218.16	0.43	0.20
דליה	447.30	439.67	1.69	0.39
דרור	356.30	350.05	−0.62	−0.18
דקל	330.95	324.56	0.79	0.24
הדס	319.20	316.20	1.29	0.41
הדר	435.16	427.34	0.99	0.23
זהבית	2568.89	2514.90	4.77	0.19
זוהר	17039.28	16786.86	29.72	0.18
זיו	15873.84	15638.44	18.64	0.12
זמיר	790.27	775.10	4.54	0.59
חוחית	131.67	128.77	0.07	0.05
חליפין	115.66	115.15	0.14	0.12
חלמיש	571.72	560.39	0.74	0.13
חץ	115.82	115.36	0.36	0.31
טופז	1194.34	1166.38	1.52	0.13
טל	4584.90	4529.69	8.91	0.20
יובל	696.38	682.94	1.90	0.28
יהלום	1839.88	1804.42	4.67	0.26
יסודות	36797.45	36460.73	−235.60	−0.64
יערה	590.60	577.70	0.86	0.15
כוכב	928.68	910.68	5.72	0.63
כחל	116.23	113.93	0.23	0.20
כלנית	496.02	487.49	1.91	0.39
כספית	635.78	629.24	1.47	0.23
כרמל	122.72	120.31	0.15	0.12
כתר	957.96	939.92	1.34	0.14
להב	3794.01	3720.61	0.35	0.01
למשקיע	102051.38	100296.63	22.97	0.02
לפיד	12861.87	12614.40	65.19	0.52
לקט	1525.12	1494.33	5.17	0.35
לשם	855.25	837.99	0.03	0.00
מבטר	1030.30	1009.89	1.61	0.16
מבטח	2957.28	2928.61	3.40	0.12
מגר	198.18	195.28	0.05	0.03
מגדן	2777.86	2750.69	9.82	0.36
מגל	660.71	648.00	1.64	0.25
מור	1411.26	1391.48	1.76	0.13
מורן	745.39	738.44	1.36	0.18
מזור	25263.13	24731.39	−216.48	−0.87
מיטר	767.05	751.66	2.01	0.27
מעוף	3354.27	3289.56	10.08	0.31
מעין	662.08	649.12	0.79	0.12
מקשה	884.47	867.14	1.45	0.17
מרגלית	1095.76	1074.51	1.93	0.18
מרום	1004.08	984.13	0.86	0.09
נובה	22527.40	22193.84	54.94	0.25
נמיר	755.10	740.84	2.78	0.38
נסע	416.94	408.74	0.64	0.16
נילי	4888.26	4816.67	19.11	0.40
סביון	497.72	488.65	2.32	0.48
סגולה	120.52	118.11	0.16	0.14
סלע	870.18	852.77	1.31	0.15
סנונית	609.64	597.66	1.04	0.17
סער	673.16	660.36	2.65	0.40
ספיר	500.54	498.05	0.93	0.19
עדיף	735.18	721.31	3.90	0.54
עדית	1929.66	1891.72	8.55	0.45
עידן	6194.86	6103.31	13.87	0.23
ענבר	1111.51	1087.08	1.08	0.10
עוז	2123.56	2103.19	7.42	0.35
עמרני	581.65	568.83	0.45	0.08
ערמון	131.51	128.94	0.00	0.00
פיא	1313.71	1287.75	2.39	0.19
צבר	501.91	491.82	0.38	0.08
צופית	552.62	541.75	1.09	0.20
צוק	104.60	101.19	−2.80	−2.69
צמיר	885.04	866.10	0.41	0.05
צמרת	6831.44	6731.07	25.52	0.38
צפרה	1534.12	1503.84	2.79	0.19
קלע	1826.34	1817.21	3.78	0.21
רונית	15992.74	15842.92	14.00	0.09
רימון	106.27	106.06	0.15	0.14
רקפת	601.79	591.98	0.82	0.14
רשף	662.37	648.01	−0.19	−0.03
שבים	686.42	673.10	1.20	0.18
שוש	833.93	813.85	0.34	0.04
שירה	346.31	343.85	1.01	0.29
שניר	319.62	313.33	0.71	0.23
שובב	691.66	681.96	3.44	0.51
שסק	678.23	661.87	1.05	0.16
שקד	162.47	159.26	0.34	0.21
תאנה	200.53	198.60	0.42	0.21
תבור	738.39	730.17	−19.41	−2.59
תדהר	434.36	432.20	1.09	0.25
תהילה	87.90	86.02	0.46	0.54
תירוש	440.44	435.06	1.14	0.26
תמר	192.72	188.98	0.21	0.11
תמרה	177.51	176.25	0.05	0.03
תרשיש	1290.29	1265.16	2.98	0.24
תשרי	410.63	404.93	0.98	0.24

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי בנק'
3601	34496	−194
3602	31225	+338
3603	30761	−901
3604	27180	+389
3605	24253	+15
3606	23449	+3
3607	22458	−13
3608	21298	−4
3609	20127	+36
3610	18115	−26
3611	17506	+10
3612	17089	−12
3613	16081	+133
3614	15437	+130
3615	14254	+122
3616	13049	+113
3617	12366	+19
3618	11736	+17
3619	11016	+17
3620	10379	+56
3621	9861	+54
3622	8894	+49
3623	8276	+50
3624	7793	+48
3625	7114	+1
3626	6580	— —
3627	6103	— —
3628	5612	−6
3629	5259	−5
3630	4972	−6
3631	4637	+13
3632	4367	+13
3633	4125	+12
3634	3634	+5
3635	3436	+4
3636	3309	+4
3637	3104	+6
3638	2890	+5
3639	2645	+4
3640	2178	−11
3641	1887	−10
3642	1689	+7
3643	1495	+6
3644	1335	−2
3645	1204	−2
3701	950.4	−6.7
3702	720.4	+12.1
3703	638.5	+2.1
3704	546.5	+1.8
3751	292	+0.2
3752	113.8	+0.5
3753	109.2	+0.5
3754	100.4	— —
3755	96.5	— —
3756	93.1	+0.1
3757	91.2	— —
3826	102	+1
3827	100	+1
3828	96.4	+1
3829	94.5	+1
3901	104.8	+0.4
3902	99.7	+0.4
3903	98.7	+0.3
3904	98.2	−0.4

4.25% שג"א

סדרה	שער	שינוי
4101	125.3	+0.1
4103	128.3	+0.1
4104	116.6	−0.3
4301	116.6	−0.3
4302	111	−0.3
4303	110.1	−0.3
4201	107.8	+0.5
4204	99.9	+0.5
4205	97.9	+0.5
4206	96	+0.5
4207	95.6	+0.5
4304	110.8	−0.6

4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)

סדרה	שער	שינוי
3201	205000	— —
3202	206401	+401
3203	203600	— —
3204	199000	−2000
3205	197380	+1400
3206	195600	— —
3210	190000	— —
3211	191580	— —
3212	182000	— —
3213	174980	−2000
3214	174500	— —
3501	166000	— —
3502	167000	— —
3503	176916	— —
3504	152600	— —
3505	148000	— —
3521	147000	— —
3522	137200	— —
3523	130000	+2000
3524	128000	— —
3525	128647	— —
3526	125700	— —
3527	123400	— —
3528	121000	— —
3529	120500	— —
3530	117719	+406
3551	117420	+422
3532	113982	+418
3533	113826	+424
3534	107329	+403
3535	107262	+64
3539	101050	+60
3536	107253	+63
3537	107127	+64
3538	100832	+60
3540	100630	+51
3541	97230	+49
3542	101400	+60
3543	96445	+37
3544	96938	+96
3546	94562	+95
3547	94342	+95
3548	94231	+95
3550	89329	+91
3551	88965	+90
3545	94259	+93
3549	89042	+90
3552	81728	+85
3554	81575	+85
3555	81575	+85
3553	80882	+49
3571	70108	+42
3556	77661	+46
3558	77558	+46
3559	74811	+44
3560	70810	+42
3561	70604	+42
3557	78321	+47
3572	71212	+42
3573	70448	+42
3574	64958	+38
3577	64904	+39
3578	59952	+35
3575	64488	+39
3576	64297	+38
3579	59335	+36
3580	55474	+33
3581	50449	+30
3582	46520	+25
3583	45126	+27
3584	43211	+25
3585	40972	+24
3586	37109	+22
3588	37065	+22
3587	36964	−183
3591	33681	−172
3592	33642	−171
3593	33583	−171
3589	33537	+20
3594	31970	+19
3590	33712	+62
3595	32126	+60

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2001	158660	— —
2002	137950	— —
2003	132400	— —
2004	133000	— —
2005	124800	— —
2006	124800	— —
2007	122000	— —
2008	121100	— —
2009	125000	— —
2010	121600	— —
2011	119100	— —
2012	117800	— —
2013	119300	— —
2014	116400	— —
2015	116700	— —
2016	117400	— —
2017	114397	−96
2019	114082	−104
2020	110742	−101
2018	115670	+259
2021	111936	+259
2022	104697	+506
2023	104719	+63
2024	98758	+38
2027	95245	+48
2031	91011	+53
2025	98267	+59
2026	97915	+60
2028	95830	−140
2030	94089	−132
2029	92608	−379
2033	85185	−379
2035	78162	−364
2032	91096	+54
2034	86040	+52
2036	78959	+48
2037	74146	+45
2052	62150	+38
2038	75015	+45
2040	72204	+44
2051	68288	+41
2039	72106	+851
2041	68246	+830
2053	63396	+489
2054	59488	+35
2056	55078	+31
2058	50132	+29
2060	46268	+25
2055	58865	+159
2057	54471	+150
2059	49524	+140
2061	36754	+21
2062	32969	+338
2063	31227	+634

רמון

סדרה	שער	שינוי
7001	228.3	+1.7
7002	228.9	+1.7
7003	213.4	+0.1
7004	196.5	+0.1
7005	184.6	+0.7
7006	172.9	— —
7007	160.2	−0.5
7008	152.1	−0.5
7009	148.1	−1.1
7010	138.8	−0.5
7011	131.2	−0.6
7012	126.5	−0.6
7013	119.7	−0.2
7014	108.3	−0.1
7015	89	−0.2
7016	88.1	−0.2
7017	87.3	−0.2
7018	87.1	−0.2
7019	87.4	−0.2
7020	87.2	−0.3
7021	89.3	−0.2
7201	86.9	−0.1

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	11821	+101
6102	6870	−3
6103	6094	−6
6104	5640	−5
6105	5342	−4
6106	5176	−5
6107	4981	−5
6108	3529	−44
6109	3354	−41
6110	3294	−40
6111	2734	−25
6112	2641	−25
6113	1773	−1
6151	716.6	−0.6
6152	686.1	−0.6
6153	596.2	−0.5
6154	585.2	−0.5
6155	380	+2.3
6156	307.2	+1.9
6157	228.3	−1
6158	216.2	−1
6159	181.8	+0.5
6160	172.7	−0.4
6161	166.7	−0.4
6162	150.2	−0.2
6163	139.4	— —
6164	134	+0.1
6165	125.9	−0.1
6166	119	−0.1
6167	116.4	−0.1
6168	114.5	−0.1
6169	107.7	−0.1
6170	101	−0.1
6171	73.5	+0.5
6172	72.9	+0.5
6801	79.9	−0.1

ארמון

סדרה	שער	שינוי
2501	153.1	+1.4
2502	151.4	+2.2
2503	147.1	+1.1
2504	146.7	−0.9
2505	141	−0.9
2506	136.7	+0.5
2507	131.9	+0.3
2508	97.3	−0.1

100% מט"ח

	שער	שינוי
אל אום	889	— —
אלביט	216.2	— —
אלתא	1855	— —
אלסינט	59.4	— —
אוסקס	655	−11
תדר 84	103.9	+0.3
תדר 85	411.2	+1.2
הב היש	185.8	— —
דיס הש	165	−0.7
כור	139	— —
כלל	421	— —
מבנם ד	217	— —
מבנם מ	304.5	— —
מבנם י	376	— —
דן	98.2	−0.7
סול בנ	136.5	— —
תישום	178.8	−1

מדד/מט"ח

	שער	שינוי
ב.ל.ת.	115.2	−0.1
דיס הש	120	+0.5
כור	115	−0.9
כלל	149.6	−0.2
מנ דיס	121.2	— —
משא מז	115.1	−0.1
משא מז	111	+0.4
משא מז	182	— —

תענוג לשלם ב"דיינרס"

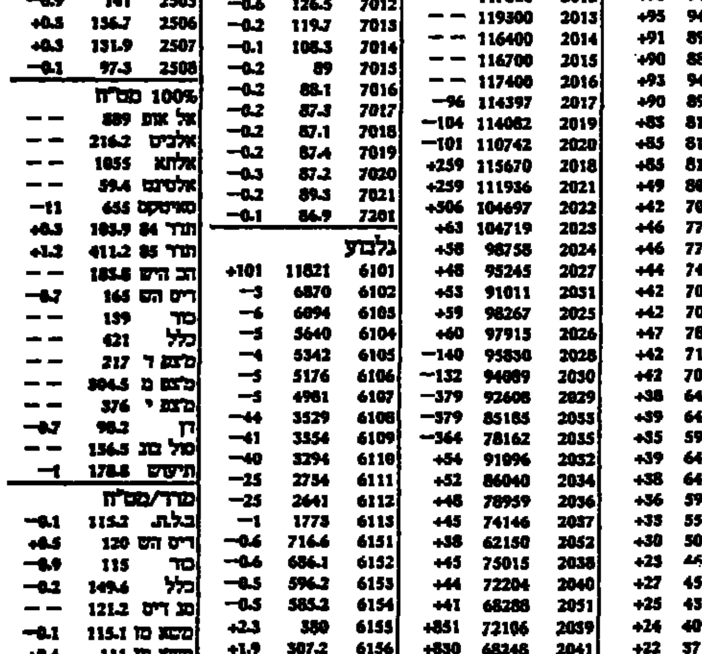

דיינרס קלוב ישראל בע"מ

שערי המניות 25.11.86

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אוה.ה. ש	18390		32	+380	+2.1	+37
הספנות 0.1	1159		1601			−713
הספנות א 0.5	841		2453			−735
הספנות אופ 2	814		1525	−5	−0.6	−1725
כללי לא בהסדר	25450		54	−450	−1.7	−51
בנק צנאמר 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
בנק צנאמר 5.0	—		—	הפסקת מסחר		
בנק צנאמר אופ'	—		—	הפסקת מסחר		
בנק בינלאומי 05	3545		1735	−10	−0.5	−2087
פ.י.בה. 0.5	4495		6224			+2175

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אידי"ב רג 100.0	80600		461	+440	+0.6	+806
אידי"ב ב 100.0	81200		126	+650	+0.8	+126
אידי"ב בב א	491500	שב				
אמר 0.1	60807					
דיסקונט ב	104700		71	+60	+0.1	+98
דיסקונט א	105090		12	+200	+0.2	+11
דיסקונט שה ב	12000		81	+20		+89
המזרחי ש	33250		6			−6
המזרחי ב	35400		562	+70	+0.2	+813
המזרחי שה 9	15050		5	+210	+0.6	+5
הפועלים מבב	103002		2			−2
הפועלים ש	54840			+1		+2
הפועלים ב	54611		1342	+380	+0.7	+1760
כללי א 1.0	140020		271	+550	+1	+374
כללי שה 5	105450		69			
כללי שה 7	6690		1			−1
כלל 0.1	34805		15	−30	−0.5	−15
כלל שה 11	13350		2095	+180	+0.5	+2280
מימון ומסר 1.0	47000		84			+116
מימון ומסר 5.0	24050		1	+250	41.1	+1

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אדנים 0.1	22675		36	+225	+1	+9
לאומשכן ש	7490		340			−292
לאומשכן ב	7340		159			−159
כרמל ש	4416	תב	208	−491	−10	−272
כרמל שה 1	3350		92			+69
בנין ב' 5.0	7390		40.3	−109	−1.5	−67
פת משכ ש	2419	תב	1650	+140	+6.1	+1616
משכן ב ש	2580		907	−15	−0.6	−625
עצמאות 0.1	9662		20			−14
טפחות מבב ש	18000		10	+200	+1.1	+20
טפחות רג ש	17740		180			−11
טפחות שה 1	8850		30	+200	+2.3	+30
טפחות שה 2	4335		40			−79
יעסור 1.0	5163		465	−98	−3	−1031
יעסור 5.0	1367		2140	−43	−3.1	−1573
מדיב 1.0	6427	בה	19	+64	+1	+5

מוסדות מימון

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
שלכון אש	536		5259	−5	−0.9	−5822
הלוואת מבב א	104111		18			−89
הלוואת מבב ג	150500					
לאומי תעש' א ש	9050		70			+35
פתוח תעש' מבב	77400		2			
פת תעש' בב ג	340000		2	−4000	−1.2	−1
פת תעש' בב גג	210700					
פת תעש' בב גגג	206000		4			
פת תעש' בב ד	226443	קב				
פת תעש' בב דד	70175	קב				
מרכז קבלנים 5.0	1240	תב	6700	−137	−10	−15000
תיירות בב	170000		1			
כלל ליסינג 0.1א	21750		112	+500	+2.4	+179
כלל ליסינג 0.5ב	16800	בה	534	+900	+5.7	+497
כלל ליסינג אופ'	12200		416	+200	+1.7	+240

ביטוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אחזק	242		21012			
אררט 0.1	1399		1651	−10	−0.7	−1249
אררט א 0.5	689		2601	−11	−1.6	−3998
כנות משנה 0.1	570		990	−7	−1.2	−882
כנות משנה 0.5	177.5		13945	−7	−3.8	−14976
הדר 1.0	366		2747	+10	+2.8	+4289
הדר 5.0	214		5003			−4174
הסנה ש	348		62824	+2	+0.6	+15105
הפניקס 0.1	759		9459	−11	−1.4	−10214
הפניקס 0.5	650		2136	+30	+4.8	+4060
המשמר־הראל 1.0	7800		20	−120	−1.7	−120
המשמר־הראל 5.0	4025		482			−108
מנורה 1.0	2150		133	+80	+3.8	+278
מנורה 5.0	1157		823			−9
סהר ב 1.0	3780		202			−624
סקויטס 0.1	875		635	−3	−0.3	−1365
צור ש	338		3924			−2809
ציון השקעות 1.0	8720		30	+80	+0.9	+9
ציון השקעות 5.0	2156		207	+1	+0.1	+232

מסחר

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אינטר גאגא 1 ש	5080		122	+120	+2.1	+325
אינטר גאגא 5 ש	3050		1082	−50	−1.6	−1203
כאור עזרא 1.0	1415		1630	+68	+5.1	+1612
כאור עזרא אפ 1	7501		55	+90	+1.2	+100
כלל סחר	330		8976			−8130
קירסטל 1.0	874	תב	2541	+75	+9.4	+4585
רסק 0.1	35000					
רסק 0.5	10390	קב				
שופרסל 2.0 א	7200		1390	+166	+2.4	+981
שופרסל 10.0 ב	5850		2608	+200	+3.5	+4105

שירותים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
דלק ג ש	3485		3886			
הראל 1.0	3272		652	+82	+1	+212
הראל 5.0	2311		241	+11	+0.5	+59
מגמת הנסקה 0.1	14000		5			
מגמת הנסקה 0.5	4750		168	−50	−1	−162
קיזר 0.1	2001		227	+51	+2.6	+144
קיזר 1.0	312		15273			
חברת התמשל 0.1	—		—	הפסקת מסחר		
מס' קרנה 0.1	4690		102	−160	−3.3	−102
מס' קרנה 0.5	2289		1387	−60	−2.6	−1164
קונצרנים 0.1	3774		1555			−620
קונצרנים 0.5	3308		1309	−1		−892

מלונות ושירותי תיירות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
קוסל 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
קוסל אפ 1	—		—	הפסקת מסחר		
גלי צור 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
גלי צור 5.0	—		—	הפסקת מסחר		
מלונות דן 1.0	1783		150	+10	+0.6	+369
מלונות דן 5.0	1220		200			−20
חוף האלמוג 1.0	5700		140	−300	−5	−57
כנס כר 1 ש	2460		245.8	+80	+3.4	+235.5
מלונות הירדן	2900		510	+50	+1.8	+432

מחשבים ושירותי מחשבים

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
איכות מחשבים	1850		4372	−50	−2.6	−5561
דטה מיכון 1.0	6800		655			+142
תיל.ג. 1.0	26453	בה	43	−1500	−5.4	−40
יעגא 1.0	8470		601			+257
כלל מחשבים 1.0	13705		52			−15
מל.ל.ג. 1.0	20000	בה	9	+500	+2.5	+16
מל.ל.ג. 5.0	4500		185	+10	+0.2	+246
משוב מחשבים 1.0	950		2018	−21	−2.2	−1179
משוב אופ'	774		457			−156
ניקוב מחשבים 1	20999	תב	349	−1136	−5.1	−652
ניקוב מחש' 5	12280	תב	740	−1400	−10.2	−1507
תים מחשבים 1.0	1825		1960	−65	−3.4	−5933
תים מחש' אופ'	18059		10	−440	−2.4	−50

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אבוזים בינוי 1ש	—		—	הפסקת מסחר		
אבוזים בינוי 5ש	—		—	הפסקת מסחר		
אורן 1.0	788		2476	−22	−2.7	−1515
אורן 5.0	364		5055	+3	+0.8	+3915
אורים 1.0	856		11702	+20	+2.4	+13688
אורים אופ'	535		15960	+18	+3.5	+14801
אורים אגח	108		1080			−2197
אילון 1.0	617		23185			−5661
אל־רוב 1.0	1575		1499			−792
אבגנים 1.0	3400		37	−51	−1.5	−46
אפריקה 0.1	38100		101			−83
אפריקה 1.0	32500		190			−136
אפריקה אופ'	37219		26			−88
אידים	3090		1816			−496
אילון 0.1	2600		407			−21
אילון 0.5	1450		963			−689
בן־יקר גת 1.0	3609		389			+289
בונובין 1.0	3840		380			+35
בונובין 5.0	2290		748			+157
דוקר 1.0	4750		268			−188
דוקר 1.0	320		580	−1	−8.8	−930
דוקר 5.0	270		734			
דורור אפ 1.	39	בה	8225	−3	−7.1	−13042
דורור 0.1	7260		12	+205	+2.9	+12
דורור 0.5	4545		985			−835
המשלול 1.0	1727	בה	514	+17	+1	+173
המשלול 5.0	1290		585			
הלב 0.1	—		—	הפסקת מסחר		
הלב 0.5	—		—	הפסקת מסחר		
נכסים ובנין	3180		3617			−1916
צבים 0.1	4481		1275			−1045
צבים 0.5	3145		790	+35	+1.1	+975
הכשרת הישוב ש	59950		160			+27
ישפר 0.1	3749		2088	−1		−2560
ישראלום 1.0	1690		531			
ישרם 10.0	—		—	הפסקת מסחר		
כנן פיתוח 1.0	8284		234	+4	+0.1	+239
כלל בנל ז	498		10583	+4	+0.8	+4658
לוסד 1.0	4492		20	+1		+68
לוסד 5.0	1640	תב	875	−99	−5.7	−1350
מגת. 1.0	411		32558	−15	−3.5	−28280
מגת. אגח	96		82717			+238865
מגור ביוה 1.8	719		6211	−4	−0.6	−11798
מישאל 5.0	354		4612	−2	−0.6	−5656
מנרב 5.0	1252	תב	2492	+112	+10	+2953
מרלז 1.0	605	תב	4236	+32	+5.6	+6343
לוינשטין 1.0	460		812	+9	+2	+726
לוינשטין 5.0	158		16994			−196
לימקוף 1.0	1810		949	+40	+2.5	+1649
לימקוף 5.0	1026	תב	4031	+50	+5.1	+6456
נאות אביב 0.5	7700		270	+250	+3.4	+372
נכסי אורים	843		1258	+18	+2.2	+1601
סור השקעה 1.0	15000		97	+150	+1	+125
סור השקעה 5.0	10300		116	+100	+1	+71
סופ 1.0	7300		177	+200	+2.8	+100
סופ 5.0	3580		76			
עמר וסלע מר 1 ש	1040		2692	−10	−1	−5450
ערד 3.0	—		—	הפסקת מסחר		
קסריה 0.1	2607		482	+15	+0.6	+77
קסריה 0.5	1565		2588	+15	+1	+4754
רוטנבן 1.0	2700	תב	423	+150	+5.9	+473
רוטנבן 5.0	1074		1616	+4	+0.4	+592
רוטנבן אופ'	1215		845	+100	+9	+3234
רוטנבן אג"ח	98		50000			
רסקו מבב'	—		—	הפסקת מסחר		
רסקו רג	—		—	הפסקת מסחר		

חקלאות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
מטעי הדר 0.1	3565		1755			−1632
מטעי הדר 0.5	2610		1650	+54	+2.1	+1540
מהדרין 0.1	8470		365			−356
נכסי הדרים 1.0	1421		2630			−3364
פרי אור 0.5	3428		200			+20
שגיה 5.0	10410		518	−300	−2.8	−736

מזון וטבק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אסמא	1420		217	+10	+0.7	+138
גולדפרוסט 1.0	3340		587	+102	+3.2	+325
גולדפרוסט 5.0	1925	תב	1380	+108	+5.5	+3694
גולדפרוסט אפ 1	1430					
דובק בב ש	3740		722	−40	−1.1	−667
דובק בב ב	3740		758	−55	−1.5	−661
זגלבל 1.0	980		848	−9	−0.9	−948
זגלבל 5.0	595		470			−730
פרי־חן 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
פרי־חן 5.0	—		—	הפסקת מסחר		
כגפר בדיה 1.0	21250		146			−156
כגפר בדיה 5.0	17950	תב	132	+1630	+10	+75
יוגד 1.0	1780		650	−20	−1.1	−1856
יוגד א 5.0	1125		2408	−5	−0.4	−1231
נן 1.0	16000		143			+20
נן 5.0	9000		206	−21	−0.2	−268
טמפוס 1.0	12280		220	+399	+3.4	+402
עלית	16000		271	+456	+2.6	+495
עסיס 0.5 א	41400		128	−1600	−3.7	−277
אגרל שקל 1	2960		147	+89	+3.1	+148
שמן מבב א	5428		417	+50	+0.9	+289

טכסטיל והלבשה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
ארגמן מר 1 ש	564		6524	−8	−1.4	−5975
אטיס 1.0	1470		482	−50	−3.3	−977
אופת בדוך 1.0	674	בה	8637	−75	−10	−7449
אופת בדוך 5.0	449		4216	−20	−4.5	−4305
ארגמן רג ש	16681		368	+600	+3.8	+834
דלתא־גליל 1.0	3825		2833	−80	−2.4	−6428
דלתא־גליל 5.0 א	2325		2425	−60	−2.5	−5314
[illegible] 1	1766		270		−0.8	−310
[illegible]	919		427.8	−177		+1542.1
רוסלב 1.0	1570		500	−71	−4.5	−486
רוסלב 5.0	1060		55	−5	−0.8	−55
הדימון 1.0	8530		155	+28	+0.3	+79
דוקת 1.0	1950		1654	−40	−2	−950
דוקת 5.0	1260		3200	+21	+1.7	+1497
לודזיה 0.1	2650					
לודזיה 0.4	1292		1257	−36	−2.7	−4089
ליבת 1.0	826	תב	3072	+61	+8	+7572
מיס גליק	695		1055	−5	−0.7	−944
מקס 0.1	5170		1000			−75
מקס 0.5	2730		1344	−20	−0.7	−1471
ענים 1.0	14400		40	+240	+1.7	+18
ענים 5.0	7800		310			−4
עסק פרינה 1 ש'	1555		1649	+24	+1.6	+431
פולגת א 0.1	3795		813	+10	+0.3	+203
פולגת ב 0.4	2650		1808			−1041
פלינט א 0.5	8170		164	+10	+0.1	+64
פרגור	3540	בה	968	+300	+9.3	+982
גיבור סבינה	15550		158	+50	+0.3	+123
תעש חוטין 1.8	3300		807	+100	+3.1	+2669

מתכת ומתכתיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אקסטון 5.0	2990		383	+90	+3.1	+520
אורדן 0.1	7850	תב	410	−825	−9.5	−1329
אורדן 0.5	7500		147			+153

תעשיות שונות

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אלומית 1.0	5980		60			−9
אלומית 5.0	4050		50	+60	+1.5	+65
כבלים ש	26100	תב	200	+1600	+6.5	+242
הנכבי 1.0	9469		83	+19	+0.2	+42
הנכבי 5.0	6750		349	−1		−294
הנכבי אופ'	4830		775	−150	−3	−748
זיקה 1.0	5700		2.6	−200	−3.4	−20.6
זיקה 5.0	2500		170	+15	+0.6	+145.5
קוממיות פז 1.0	2540		3089			−2492
קוממיות פז 5.0	2500		260			+104
מתכת מרום 1.0	2560		605	+40	+1.6	+705
כבלי ציון 1.0	2420	תב	572	+119	+5.2	+960
כבלי ציון 5.0	1335		2393	−15	−1.1	−6189
כבלי ציון אופ	643		1972	−22	−3.3	−2077
מודן 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
מודן אופ א	—		—	הפסקת מסחר		
קיטבר 1.0	1260	תב	2608	−80	−6	−646
קיטבר 5.0	745		3322	+25	+3.5	+552
נחושתן 0.1	33900	תב	54	−3000	−8.1	−74
נחושתן 0.5	11900		119	−200	−1.7	−215
שקר סלדה 1.0	12660		446			−49
קינג 1.0	1270		777	+60	+5	+286
קינג 5.0	692		200	+4	+0.6	+200
קליל 1.0	7810		271	−10	−0.1	−704
קליל 5.0	4520		380			−1205
שלדות 5.0	6345		561	+50	+0.8	+169
תעשיות לביש 1.0	1270		755			
תעשיות לביש 5.0	608	תב	821	−60	−9	−1626

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אלביט 3.0	385000		17			
אלקו 0.1	8600		50	+150	+1.8	+60
אלקו 0.25 ש	4080		2220	−110	−2.6	−3649
אלקו 0.25 ב	4070		509			−209
אלקטרה 0.1	22350		18			
אלקטרה 0.5 א	19850		247			−92
אלרון 3.0	317500		20	−1500	−0.5	−51
אריה 1.0	12680		162			−63
כלל תעש אלק	2145		1520			−1520
טמפוזניקס 1.0	2121		2915	+1	+0.1	+3573
טמפוזניקס 5.0	1510		6958	−20	−1.3	−5261
מיכאגר 1.0	529		4995	+9	+1.7	+6363
מיכאגר 5.0	304		4732	+6	+2	+5935
ציקלון 1.0	2445		330			+253
ציקלון 5.0	1111		2370	+11	+1	+492
קומפסין אלק 1.	5300		1			−1
קומפסין אלק 5.	3520		19			−19
ת.א.ת. 1.0	4390		695	+200	+4.9	+529
ת.א.ת. 5.0	2130		5382			+2618
ת.א.ת. אופ 1	19000		64			+27
תדאה	7900		157	+100	+1.3	+307

מוצרי בניה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
איא. תעשיות 1.	985		3403			−4391
איא. אופ	494		12180			−11966
איא. אגח	103		16587	−0.5	−0.5	−23668
אלקל 5.0	11576		143	+500	+4.5	+305
אקרשטיין 1.0	820		4021	−10	−1.2	−2486
אקרשטיין 5.0	574		5749	−6	−1	−1844
אקרשטיין אופ'	312		4000			−887
אקרשטיין אגח	96.5		93641			
בנין תדיר 1.0	—		—	הפסקת מסחר		
בנין תדיר 5.0	—		—	הפסקת מסחר		
בר־כן 1.0	1580		192			−105
בר־כן 5.0	699	תב	2091	−42	−5.7	−2385
טרומבטון 1.0	7300		168			
טרומבטון 5.0	2730		340	−120	−4.2	−325
מלב. 1.0	1012		572			−108
מלב. 5.0	693		89	+33	+5	+445
מחל השק בנינים	5860		194			+5
מוזאיקה ולמבן 1	12870		21			
מוזאיקה ולמבן 5	11800		11.5	−190	−1.6	−11.5

כימיה, גומי ופלסטיק

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אגן 5.0	17090		14			−133
אליאנס ב	2330		45	+24	+1	+415
גל העשיות 1.0	10790		2			−2
גל העשיות 5.0	6750		100	−50	−0.7	−165
דקסטר 1.0	3350		180	−50	−1.5	−242
דשנים 0.1	5380		180	−160	−2.9	−45
דשנים 0.5	1440		1040	+5	+0.4	+76
חיפה כימ' 10.0	414		5475	−2	−0.5	−12592
טבע ש	8100		1091	+66	+0.8	+243
ליפסקי 1.0	2950		870			−258
ים המלח	4680		4582	−50	−1.1	−4965
מודרכימים 10.0	544		11480			−1284
מקסימה 1.0	6950		145			−19
מקסימה 5.0	3335		903			−126
מקס כימיקל 1.0	7400		807			−680
פטר 1.0	17100		234	+150	+0.9	+118
פטר 5.0	12100		317			+37
פריקלאס	580		19842	−15	−2.5	−56457
פריקלאס אופ'	246		41525	−1	−0.4	−9873
קרם כימיקל 1.0	7800		50			−42
ת.ג.ל. 1.0	4400		120	+200	+4.8	+885
ת.ג.ל. 5.0	3580	בה	131	+180	+5.5	+269
תיא 5.0	9555	קב		+455	+5	+664
פרוטרום 10.0	14300		180			−65
חוז א 5.0	7750		149	−85	−1.1	−91

עץ, נייר ודפוס

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
רמזן 1.0	7260		23			−23
רמזן 5.0	4800	שב				
הנבג. 1.0	9521	תב	277	+800	+9.2	+979
יפה 1.0	4640		381	−10	−0.2	−156
לבידי אשקלון 1	538		2020	−2	−0.4	−5163
לבידי אשקלון אופ'	925		121			−121
מולט ב 0.5	36000		15	+100	+0.3	+11
מפעלי נייר 10.0	267000		37	−2000	−0.7	−87
סקאנדיה 1.0	3500		415			−495
רים 0.1	4500		200	+50	+1.1	+144
רים 0.4	2725		490			−377
תפל ב 0.2	16200		37	+200	+1.3	+120
אמדין 1.0	7850		88	−19	−0.3	−147
אמדין 5.0	2750		330	+80	+3	+267
הדפיסה יד	10650		90			+16
הנבמלק 1.0	1980	תב	1156	+100	+5.6	+1261
הנבמלק 5.0	1195		695	+15	+1.3	+792

בטוחה
כלל

השקעות בתעשיה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
מרכזית ב 0.1	8500		255	+800	+3.7	+895
סד בב ש	6700000		.1			
כלל תעשי 1.0	1576		21759	+30	+1.9	+18302
מפעלי טכנולוגיה	443		1265	+2	+0.5	+1457

חברות השקעה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
אמבד ש	5000		310			−161
אמפי בתו 2.0	5300		2566			−1938
אינקומה 0.1	1590		591	+20	+1.3	+573
אינקומה 0.5	1490		1331			−541
אלגר ש	11250		117	+400	+3.7	+222
אלגר ב	11400	בה	54	+600	+5.6	+32
אלרן ש	3500		1600	+50	+1.5	+709
אלרן ב	3510		130			−130
אמיש בב'	—		—	הפסקת מסחר		
אמיק 1.0	225		3782	+2	+0.9	+2148
אמיק 5.0	160		5060	−1	−0.6	−2700
בולה 1.0	1599		1242	+70	+4.6	+835
חברה לישראל 1.0	10835		785			−392
חברה לישראל 5.0	7080		748			−576
חלמבן 0.1	.125500					
חלמבן 1.0 ש	27950		16			−13
אמפא א 0.5	16500		53	+338	+2.1	+62
מעלים השק ש	7850		628	+275	+4.1	+1795
כלל השק	—		—	הפסקת מסחר		
דיסקונט השק ש	2960		5160			−516
מזרחי השק ש	18850		175	+400	+2.2	+513
מר' השקעות 124	11990	שב				
חירון 1.0	5230	בה		−170	−5	−520
חירון 5.0	1654		3386	+30	+1.9	+2417
כראיל 1.0	717		6151	−32	−4.3	−8570
כראיל 5.0	586	תב	2413	−29	−5.1	−5213
ישפם השקעות	280		4025	+5	+1.8	+2579
יצגא ש	11380		241	+550	+5.1	+250
ירדן א 0.1	3996		2039			−346
כלל 10.0	980		5123			
כלל 50.0	850		2700	+15	+1.8	+6155
לנדיק 0.1	5820	תב	60	+420	+9.1	+155
לנדיק 0.1	1510		617	−20	−1.3	−481
מנור 0.1	735		1789			
מנור א 0.5	486		2002			−502
עוז השק ב 0.1	4180		223			−135
עוז השק ב 0.5	2415		967			+480
פז השק ש	6900		401	+2		+152
פוה א 0.1	10450		159			−131
פוה 0.5	6325	תב	452	+350	+5.7	+925
פריון ב 2.5	4760		667			+284
גליל טכנולוגיות	480		9999	−13	−2.6	−9975

חיפושי נפט

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	היצע/ביקוש
דלק חיפושים 1.0	3315		587	+15	+0.5	+188
דלק חיפושים 5.0	2050		452	+1	+0.1	+185
דלק חיפ אפ 2	1340		763			−356
פז חיפושי נפט	17000		88	−400	−2.2	−105
יהגאל 5.0	3980		1434	+68	+1.7	+986
מ.נ.ג 1.0	4620		1660	−39	−0.8	−1726
מ.נ.ג 5.0	1945		6617	−14	−0.7	−6269
מאויל ב 0.5	9986		668			−197
סאאריינס 1.0	329		3222			−2784
סאאריינס 5.0	270	תב	1690	+25	+10.2	+5554
בגזא ש	1600000	תב	5	14800	−6.7	−7

סחורות במט"ח

נוח ם	215

שערים בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 25.11.1986 באירופה

מטבע מדינה (סגירה)

$ ארצות הברית	ל"ש/$	1.4160/1.4170
מרקים גרמניים	$/מ"ג	2.0070/2.0080
פלורינים הולנדיים	"	2.2670/2.2680
פרנקים שווייציים	"	1.6768/1.6778
פרנקים בלגיים	"	41.73/41.78
פרנקים צרפתיים	"	6.5710/6.5750
לירטות איטלקיות	"	1390.00/1391.00
ינים יפניים	"	163.50/163.60
$ ארצות הברית	לסט"ר	1.1903/1.1908

שער הזהב $ 380.75 אונקיה לטרוי

מטבע מאוחרת (פורוורד)

	ל"ש/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.4097/1.4109	1.6718/1.6731	2.0044/2.0056
3 ח'	1.3979/1.3992	1.6678/1.6692	2.0005/2.0017
6 ח'	1.3800/1.3815	1.6597/1.6614	1.9943/1.9958

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

مكذا من الأصل

ד"ר אלדד במחלצות הדמגוגיה

בין מאמר היסטוריוסופי אחד למשנהו נוהג הד"ר ישראל אלדד, מימים ימימה, לכתוב גם מאמרים דמגוגיים. הפעם עשה זאת כשהתגייס לעזרת הבורר הוותיקה, הד"כ גאולה כהן, ויצא למעשה גם הוא להגביע את "טיהור" זרועות הביטחון מכל ה"שמאלנים" למיניהם. אלא שמרוב התלהבות איבד אלדד הפעם את חוש ההיגיון.

מה שמשתמע מכל מאמרו, וכי עצם מתוך דבריה של כהן, אינו זה שצריך להקפיד יותר בבדיקות הביטחוניות הבעייתיות ממילא לכל עובד במתקן ביטחוני רגיש. טענתו היא כי מה שנראה כמחדל ביטחוני נעשה או בכוונה תחילה, על-ידי אנשי שירות ביטחון "שמאלניים" בנטיותיהם, או שנעשה בלית ברירה, וזאת מפני ש"שמאלנות" מושבעת בהם מבלי שאפילו ירגישו בכך. קיצורו של דבר, המחדל לא היה פרי של רשלנות והזנחה, אלא תוצאה ישירה של אידיאולוגיה. ויש גם להבין שהכוונה של אלדד אינה רק לגבי שירות הביטחון אלא גם זרועות ביטחון אחרות.

נראה שהזדמן לאלדד ולחבר מרעיו מקרה מוצלח, מבחינתם, שכן יוכלו להשיב לשב"כ כגמולה, על אשר העז להשחיר את גיבורי "המחתרת" ולהעמידם בפני המשפט. מאז ימי שנות החמישים לא היתה כעלילה הזאת על שירות הביטחון, ודווקא מפי אלה שרוממות ביטחון המדינה בגרונם. אבל אם בהיגיון מדובר, ישכיל אותנו אלדד ויסביר כיצד יכול גילוי סודות האטום של ישראל, אם יש סודות כאלו, לסייע לעניין הפלשתיני? דווקא הרי שרות ההיגיון מלמדת כי הגילוי יכול רק לסייע לבעלי השקפות דומות לאלו של אלדד וחבריו.

האם אין הדיעה כי ישראל היא מעצמה גרעינית, מלמדת כי ישראל יכולה לעמוד בפני לחצים מבחוץ ולנהל מדיניות תוך כדאות עיניה? האם אין פירוש הדבר שישראל יכולה להטיל מורא על שכניה — ולא להיפך?

חשד מתגנב ללב שאלדד מבין היטב את המסקנות שאפשר להסיק מהחומר המודלף, ודווקא משום כך הוא בורר ומגייס לעזרתו את מחלצות הדמגוגיה המלעיזה. אם ישראל היא מעצמה גרעינית כל-כך, שבסמכותה נשק רב-עוצמה כל-כך, איזה ערך ואיזה משקל יש לדיבורים על "סכנת השמדה" מצד ארצות ערב? אלו יכולים לפגוע, ליטול חיים, אבל בוודאי שאינם יכולים אלא לעקור מי שנוטע משדיין בסכנות אטום.

יעקב שביט
בת, מערב-גרמניה

זיכרון שלוניקי — לא אטראקטיווי?

בני ציפר הקדיש במדורו "שבוע של ספרים" ("הארץ", 21.11) כמה שורות להופעת ספר "זכרון שלוניקי", כרך ב'. והעיר, אגב כך, כמה הערות, שאינן שייכות לעניין.

איזה קשר יש בין "ההילה שאופפת את משפחת רקנאטי, שהגיעיה", לדברי הכותב, ובין הפעולות הנעשות להנצחת זכר קהילת שלוניקי? עולי שלוניקי בארץ, ובתוכם אנשי משפחת רקנטי על ענפיה השונים, משתדלים להנציח את זכר הקהילה שהושמדה בשואה ולהעביר את מורשת הקהילה לדורנו ולדורות הבאים: הוצאו שלושה כרכי זיכרון עם חומר היסטורי, תיעודי ומחקרי רב, הוקם בית כנסת גדול בתל-אביב, שנהפך למרכז קהילתי תרבותי ותורני פעיל ביותר, הוצאו לאור יצירות של חכמים ויוצרים שלוניקאים.

בני ציפר מודה שהספר הוא בעל "עושר מהמם", אך לדעתו הוא לא היה "אטראקטיווי" משום שיצא בשנת 1986 ולא ב-1973, ומדוע הוא "אנאכרוניסטי" ולא מדעי רק משום שהתפרסמו בינתיים עבודות ומחקרים אחרים על קהילות אחרות של יהדות ספרד המזרח? האם ספרי הנצחה, היסטוריה או מחקר על קהילות פולין, רומניה, גרמניה, וכו' המתפרסמים חדשים לבקרים הם "אנאכרוניסטים" ולא מדעיים?

דוד א' רקנטי
תל אביב

לא בפעם הראשונה

סופר "הארץ" בסקנדינביה, בידיעה על ביקורו של שר הביטחון יצחק רבין אצל נשיא פינלנד: "היתה זו הפעם הראשונה שבה מתקבל שר ישראלי לשיחה אצל נשיא פינלנד".

הערה זו אינה נכונה ויש בה קיפוח מיותר של זכויותיו של הנשיא הפינלנדי הקודם, קיקונן, שערך מסיבה לכבודי בארמון הנשיאות בשנת 1972 ובה נאם נאום נלהב על ידידות פינלנד כלפי ישראל. הייתי אז שר החוץ. לפני כן, קיבל הנשיא קיקונן גם את גולדה מאיר.

אבא אבן
הכנסת, ירושלים

המפתח: תעשייה בריאה

נחמיה שטרסלר טוען ("הארץ", 18.11) כי "הייצוא אינו חשוב יותר או פחות מכל פעילות כלכלית אחרת". ובכן, במשק שבו הגירעון בחשבון השוטף והשירותים הוא כ-4.5 מיליארדי דולרים למרות ירידה במחירי הנפט, הייצוא אכן חשוב יותר למשק מפעילויות כלכליות כמו תיווך ומסחר. פעילויות כאלו מסייעות לייצוא, אך אין הן יכולות להיות המובילות במאמץ להקטנת הגירעון במאזן התשלומים. אם רצוננו בהקטנת הפער בין היבוא לייצוא, כלכלית, אין ברירה אלא להעמיד את הייצוא בראש סולם העדיפויות של המשק.

התעשייה היא המגזר העיקרי במשק היכול להביא לפריצת דרך של ממש בייצוא, ולכן מן-הראוי שמגזר זה יועדף במערכת הכלכלית בניגוד לענפי משק אחרים, שמידת חשיפתם לתחרות בינלאומית קטנה לאין שיעור.

לפיתוחה של תעשייה בריאה, שתוכל להתחרות בשווקים הבינלאומיים, דרושות אווירה מתאימה ומדיניות כלכלית נכונה, שתיצורנה תנאים לצמיחה בתעשייה. על זאת גלומים התעשיינים.

הבעייה העיקרית היא הגידול בגירעון במאזן התשלומים, שספק אם נוכל למנוע בשנת 1987, תוך אובדן כושר התחרות של הייצוא הישראלי. מכיוון זה בא האיום המשמעותי ביותר על ההישגים המרשימים של התוכנית הכלכלית בתחום האינפלציה. לכן מבקשנו לכוון להתריע שוב על חומרת המצב ולהציע הצעות לשינוי כיוון במדיניות הכלכלית.

אהרן מיברג
מנכ"ל התאחדות התעשיינים
תל אביב

להרוויח מהטבות ממשלתיות

יפה כתב נחמיה שטרסלר ("הארץ", 18.11) ברשימתו "פרס הבכי — לתעשיינים". סוף סוף מצא מישהו לומר את האמת. אך האם מישהו ישמע אותה? האם מישהו יישב ויתווה מדיניות שתאפשר פיתוח מאוזן של כל ענפי המשק, או שמא ישמרו מלגעת בפרות קדושות?

רשימת הפעילויות הממשלתיות המפלות לרע את כל ענפי המשק האחרים לעומת התעשייה היא ארוכה וכואבת. אילו היה מדובר רק במפעלים יעילים עם פוטנציאל רציני, ניחא. אך האוכלוסיה הגבוהה העיקרית מורכבת ממפעלים לא תחרותיים, העוסקים להפיק את רוב רווחיהם מהטבות הממשלתיות ולא מפעילותם היצרנית.

מנחם מיאבר
הרצליה

המכון — 12 קורסים והשתלמויות
בשיווק ★ ייצוא ★ מכירות
פרטים והרשמה: המח' לניהול עסקי-שיווק במכון, רח' סולד 4 תל-אביב
טלפון: 03-430252, 03-430283, 03-217092

תקליטים קלים / רפי קינן

"השנה שעברה היתה שנה טובה לשוק התקליטים הישראלי"

כמה תקליטים נמכרו אשתקד — אילו אמנים יקליטו השנה

"השנה שעברה היתה שנה טובה לשוק התקליטים הישראליים, בכל החברות. המכירות כל הזמן בעלייה". אריה ברק, מנהל סי-בי-אס, שבע רצון, אף כי לדבריו גם לפני שנתיים היה טוב. הסיבה, לדעתו, היא מחיר התקליט בארץ ושיפור המצב הכלכלי.

"לשבחה של החברה ייזקף תקליטו של רונה ידידיה, שצלילו אינו ברוח התקופה כביכול, כפי שהיא משתקפת אצל 'מאשינה' למשל. באשר ל'מאשינה'", אומר ברק, היקף מכירות תקליטה של הלהקה הפתיע: ציפו למכור 10–15 אלפים — מכרו 65 אלף תקליטים. אלה המספרים שמסר ברק לגבי המכירות השנה (בסוגריים מספר התקליטים שנמכרו):

"מאשינה" (65,000), יהודה פוליקר "עיניים שלי" (קרוב ל-60,000), שלום חנוך "מחכים למשיח" (35,000 ועוד 20,000 שנה קודם), גלי עטרי "אמצע ספטמבר" (קרוב ל-30,000), חוה אלברשטיין "מהגרים" (15,000), אריק איינשטיין "תוצרת הארץ" (15,000). יצוין כי תקליטו החדש של איינשטיין, "אוהב להיות בבית", כבר נמכר בשבועיים הראשונים ליציאתו לשוק ב-30,000 עותקים.

השנה מתכננת סי-בי-אס להפיק תקליטים לדני סנדרסון, יהודית רביץ, שלום חנוך, "מאשינה", אריק סיני, חוה אלברשטיין, מאיר בנאי, סי היימן, משה בקר בשירי נעמי שמר, ריקי גל בשירי מתי כספי ומתי כספי בשירי מתי כספי. נחיה ונשמע.

הליקון

בראש המצעד של חברת התקליטים התרשה יוסית, "הליקון", צעודת כמבון ריטה, עם קרוב ל-85 אלף תקליטים. תקליטו של בעלה, רמי קליינשטיין, נמכר עד כה ב-12 אלף עותקים. הכך נמכרו תקליטי החברה האחרים: שלמה יידוב ("עכשיו הזמן") — כ-7,000 תקליטים, יוני רכטר ועלי מוהר ("בגובה העיניים") — 5000, דני בסן — 5000, דורי בן-זאב — 4000, והרידה הו-יאש ("לשיר באוזורון") — 700.

בשנה הקרובה עומדת החברה להקליט תקליטים ראשונים לרונה תורג'מן, לקרן ברק ("ביירות") ולהקת "פופלקס" (בשלבי סיום); שלמה יידוב יקליט שירים דרום-אמריקאיים מתורגמים לעברית וריטה תוציא תקליט שני, גם הוא עם שירים של רמי קליינשטיין.

הד-ארצי

בחברת הד-ארצי אין מפרסמים מספרים, ולכן נוכל לפרסם רק את דירוג האמנים על-פי מכירותיהם בשנה שחלפה, כפי שמסרה החברה: שלמה ארצי ("לילה לא שקט"), יגאל בשן, עוזי חיטמן ויהונתן מילר ("אנחנו נשארים בארץ"), שרון ליפשיץ ("קולנוע"), אלבום הזמר של עופרה חזה, יאיר ניצני ("האשם תמיד") ודורון מזר.

על-פי התוכניות, ייצאו בשנה הבאה תקליטים של רבקה זוהר, בועז שרעבי, דני רובס, שרון ליפשיץ, שלישיית "כמו צועני", אלון אולארצ'יק, גידי גוב, דורון מזר ונסים גראנה.

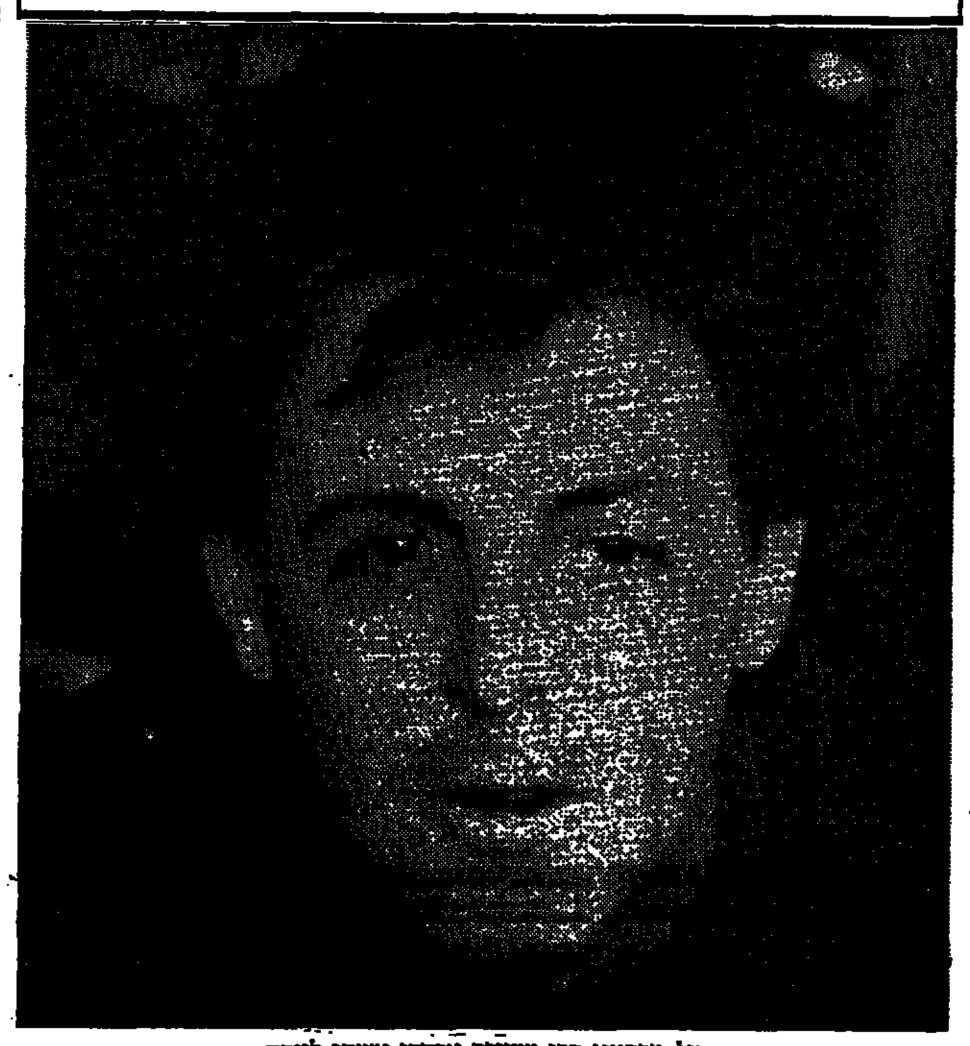

פול מקרטני כמי שצולם על-ידי אשתו לינדה

פופ

פול מקארטני בגדולתו

PRESS TO PLAY (לחוץ כדי לנגן) — פול מקארטני; מנגנים: פול מקארטני, ג'רי מארוטה, קארלוס אלומאר, אריק סטיוארט, אדי ריינר, פיל קולינס, פיט טאונסנד, ניק גלנ-סמית, ריק מרטין, ריי קופר, סיימון צ'מברליין, גראהאם וורד, לני פיקט, גארי בארנאקל, ג'והן רייט, ג'ון בראדבורי; הפקה מוסיקאלית: פול מקארטני, הי' פאדג'האם; תקליט של חברת MLP 1-103, PCSD; מיוצר ומופץ בישראל על-ידי סי-בי-אס.

מזמן לא שמענו את פול מקארטני כל-כך שופע, ביצירת השירים המוסיקה ובביצועם, כמו בתקליטו האחרון "פרס טו פליי". באמצע העשור הרביעי לחייו והוד ה"מופלא" האחרון שעדיין יוצר לימי בעודיו ומצליח להפתיע — המלה "להחיות" עשויה להעלות עלינו את המתח של הקצאים — את הרפרשיות של סוף שנות השישים.

מקארטני הזמר נמצא בתקליט זה בכושר-שיא. כמבצע, הוא מפגין את היכולת המופלאה להשתנות וליצור מציאויות קוליות מרגשות ומלהיבות מול המיקרופון של אולפן ההקלטות, שיחזור את הרפרשיות והיו אחד הגורמים העיקריים בהצלחתם. לסירוגין רומאנטי בשירים כמו "עקבות" או "נוגדה רק האהבה", כועס עם הטקסט בקצב מסודר ובבישרון עוצר-נשימה בשיר "כעס", או שר נגד הטקסט, מרחוק ובלי שמץ של עיסוד או קישוט בקולו, את שיר המחאה האינטליגנטי והמתוחכם (במידה רבה הודות לאיכות השירה) "הנה באים הטובים / חוש את השמש".

בתקליט עשרה שירים מבחר משובח, שבכתיבת שישה מהם שיתף מקארטני פעולה עם אריק סטיוארט, שבו מצא כנראה שותף מוצלח ביותר, אם לשפוט על-פי התוצאה. לצד האיכות מייחד את השירים גורם ההפתעה — גם בגלל היותם שונים אלה מאלה וגם הודות להמצאות המלודיות ולצבעי המרקמים המוסיקאליים. הצליל האקוסטי שלט, אך משולבים בו במידה נכונה ובטעם טוב צלילים אלקטרוניים. המלים, עם הרבה חוש הומור, מתאימות ללחנים כמו כפפה — אם כי, יותר מבכל תחום אחר, חסר כאן מגעו של ג'ון לנון.

תקליט מומלץ מאוד.

הארץ ממליץ

תל אביב

המכבסה הוטישה שלי — (ויניג' גוף 2) — סרטו של סטיוון פירים עוסק בחיי משפחה פקיסטנית בדרום לונדון, ונגע בקשר בין הבדלי מעמדות וגזעים, מין ומדיניות.

חנה ואחיותיה (שחף) — ...המוסד האופטימיות, שותפים ... מסרטו של וודי אלן המחקה את "פאני ואלכסנדר" של ברגמן. משחק מצוין של מורין או'סאליבן, מיה פארו, וודי אלן, מייקל קיין, ברברה הרשי, דיאן ויסט ומקס פון-סידוב.

מלכת הבינתה (לב 3) — סרטו של יצחק (צגל) ישורון עוסק באליבות בתהליך שאולי כבר מאוחר לעצרו. במסווה של "סרט נוער" הוא מוסף כמה אמיתות מכאיבות על החברה הישראלית משוק מצוין של יצחק בן-נר ואלון אבוטבול.

זכרונות אהבה מפירנצה (צפון) — עיבוד קולנועי מעגב לרומן של א.מ. פורסטר "חדר עם נוף", מעביר את הצופה לתקופה האדוארדית באנגליה. צילומים יפים, ובימוי מסוגנן של ג'יימס אייבורי.

עקבות אוידה (פריז) — הבימאית אגנס ואדה עוקבת אחרי השבועות האחרונים בחייה של נערה נוודת, שקפאה מקור בדרום צרפת. סרט בעל יופי סגנוני, בבימויה של סנדרין בונר המצוינת.

שתי אצבעות מצידון (פאר) — קורותיה של יחידת חי"ר קטנה בתקופה האחרונה של מלחמת לבנון, כפי שהם נראים בעיני החייל הפשוט. סרט פעולה מותח, תיאור חברתי אותנטי, והצגה לא משטחית של סיטואציה פוליטית מורכבת, בבימויו של אלי כהן.

שואה (מוזיאון ת"א) — תשע וחצי שעות של ראיונות עם עדי ראייה, קורבנות ורוצחים. קלוד לנצמן משחזר את "הפתרון הסופי" לפרטי פרטים.

מונה ליזה (דיזנגוף 1) — גנגסטר תמים המתאהב בפרוצה שחורה עזה, נעשית, בגילומו המצוין של בוב הוסקינס, לדמות מרגשת ומעוררת הזדהות. "סרט אפל" של ניל ג'ורדאן ("חבורת הזאבים").

ירושלים

מונה ליזה (בבנייני האומה) — ראה דיזנגוף ת"א.
זכרונות אהבה מפירנצה (סמדר) — ראה צפון ת"א
שתי אצבעות מצידון (חבירה) — ראה פאר ת"א
חנה ואחיותיה (כפיר) — ראה שחף ת"א

חיפה

מונה ליזה (עצמון) — ראה דיזנגוף ת"א
חנה ואחיותיה (שביט) — ראה שחף ת"א
זכרונות אהבה מפירנצה (אורלי) — ראה צפון ת"א
עקבות אוידה (קרן אור) — ראה פריז ת"א

תיאטרוני ישראל
הערב יום ד' 26.11
תיאטרון הבימה:
המלך מתוא הראשון: 14:00, 18:45
הדוד ונדה: 20:30
צ'בוב צ'בוב — בבימתון: 20.30
התיאטרון הקאמרי:
מיכאל קולהאס: 20.30
קידוש — בצוותא: 20.30
התיאטרון העירוני חיפה:
בסם "אודיפוס" —
בשואה רוקדת: 21:00
במועדון התיאטרון —
מנויה להצגות — 21:00

מדריך הארץ

תורנויות

תורנות רופאים

האגודה רופאים במקרים דחופים: מ"ש בערב עד למחרת ב-7 בבוקר בכתובת מד"א טל' 101.
מגן דוד אדום:
ירושלים 523133
תל-אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-541333
נתניה 823333
רחובות 08-451333
בת-ים 5511111
חולון 803133
לוד-רמלה 08-221022
באר שבע 057-74767
מוקד מידע רפואי בקופת חולים: ביטים א'-ה' — 20.00-8.00
בימי ו' — 15.00-8.00
טלפונים: 03-433506, 03-435300
שקמר — עזרת רפואי לקבוצה
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24-19:
טל' 03-7549111 "שקמר" קוד מנוי 222
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 227171
תל-אביב 261111, 261115
חיפה 672222/3
נתניה 053-35516
באר-שבע 057-418111
מרכז רפואי באר-שבע 08-223958
מרכז סיוע לקורבנות אונס
(24 שעות ביממה):
תל-אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-382611
מרכז סיוע למבוגרי לחץ מטעם "מוקדן":
א' רח' 11.00-15.00
ב' רח' 16.00-18.00
טל' 220031
רח' מאזר 13 תל-אביב
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל-אביב:
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר)
טלפון: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00-9.00. אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד. בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה בימים א-ה בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג בין 18.00 עד 24.00
שבתות וחגים 15.00 עד 21.00
חיפה:
רח' הנמל 26, קומה ב', טל' 04-523-566. שעות הקבלה כל יום בין 20.00-23.00.
שרות • שירות רפואי בית
(24 שעות ביממה, כולל רפואת שיניים):
ירושלים, מוקד יום • 669551, 660585
מוקד לילה, שבת וחג • 224191 בזמני 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בית
תל-אביב, מוקד יום • 218820, 218896
מוקד לילה • 681011 בזמני 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בית
יד ביד • ערון קשבת לילדי הורים
תל אביב • לילך 226027 24 ש' ביממה לחורים, בימים ב', ה' מ-17.00-20.00.
חיפה וגליל — 229488 מ-20.00-11.00

תורנות בתי-חולים

תל אביב רוקה — (ילדים, פנימית, כירורגית)
ירושלים הדסה ע"כ — (פנימית, כירורגית, עיניים)
הדסה הר"צ — (נשים, אורטופדיה)
שערי צדק — (ילדים)
בקור חולים — (א.א.ג)

תורנות בתי-מרקחת

תל-אביב סניטס אבן גבירול 83 246003
קופ"ח כללית אמסטרדם 7 225142
ירושלים מאיר יפו 46 233592
חיפה הנשיא שד' הנשיא 53 835312
חולון אהרון הנרין 52 889133
בת ים בני בת ים הנביאים 5 5815671
פתח תקווה הנשיא שד' ויצמן 36 23639
רמת גן הרצל הרצל 52 722372
פתח תקוה רמה רוטשילד 89 911406
הקריות מתקין שד' המעפילים 64 קרית מוצקין 737243
נהריה נבי ה. סמואל 74 22150

דלת פתוחה

מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברה, משפחה, מיניות — אבטחי סודיות. ימים ב' ג' ד' — 17.00-20.00.
בוגרשוב 66 ת"א, טל' 281228.
חיפה: ימים א' רח' 19.00-16.00 רח' הסופרים 14 טל' 381520

מרכזי מידע — אגר

02-528231-2 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

טלוויזיה

לימודית

08.00 טלטקסט
08.03 שעת כושר
08.15 ארץ מולדת — ממשבר להתעצמות (ב)
08.40 אנגלית ו'
09.00 מרעי הטבע (יסודי) — עידן הדינוזאורים
09.20 אנגלית ז'
10.10 מרעי הטבע הי"ף — הים, מתמערכות הקולטות אל התאים
10.30 פרפר נחמד
11.00 השכנן ו' — מסי כושל שברים
11.15 אנגלית י"א-י"ב
11.30 מושגים ביהדות
12.00 אנגלית ח'
12.25 אנגלית י'
13.00 מרעי הטבע (על יסודי)
13.30 גאוגרפיה — כפר דייגים בהודו
14.00 טלטקסט
14.05 שעת כושר
14.15 מבחרת הזמן
15.00 האוניברסיטה הפתוחה
16.00 פרפר נחמד
16.25 פיצוחים
17.00 ערב חדש

כללית

17.30 שמיניות באוויר
18.30 (ע) קיצור החדשות
18.32 (ע) הקלאות היום
19.00 (ע) בקו הבריאות — העור בגופנו, מבנהו, תפקידיו ואופן תפקודו כזיות ומחלות עור: עור מלאכותי לטיפול בכוויות קשות; פצעי בגרות, כיצד עלינו לטפל בהם
19.30 (ע) חדשות
20.00 כתורות מבט
20.02 משחו מהסרטים — עיניי קולנוע
20.30 בין הכיסאות — משפחה וחברה
21.00 מבט לחדשות
21.30 מוקד
22.05 חתונה — סרט קולנוע
00.05 מבט של יום החדשות

19.00 חדשות בצרפתית
19.15 ירדן כיום
19.30 חדשות בעברית
19.45 לקט שירים
20.00 חדשות בערבית
20.30 שלושה בירה אחת (סדרה קומית)
20.55 ארכיטקטורה, על פרשת דרכים
21.35 אלפרד היצ'קוק (מתח)
22.00 חדשות באנגלית
22.20 שוש ההימורים הגדול

לבנון ערוץ 12

13.30 חיים אחרים (סדרה)
14.00 מועדון 700
14.30 התעמלות
15.00 סרט: "נהר ללא מוצא" עם רוברט מיצ'ום ומרלין מונרו
16.30 היתקליף (מצויר)
17.00 סופר-בוק (מצויר)
17.30 הובבות
18.00 זהר הליגוד
18.30 משפחת קסבל (סדרה)
19.00 חדשות
20.00 סיימון את סיימון (בלש)
21.00 רמינגטון סטיל (בלש)
22.00 קגני ולייסי
23.00 מועדון 700

ירדן ערוץ 6

18.00 מספר האות (שירון)
18.30 קתרין (סדרה היסטורית)

רדיו

קול המוסיקה

06.02 צלילי בוקר
07.09 בהמונה בינתה
09.00 קונצרט בוקר
12.00 אמנים באולפן
13.05 בהמונה בינתה
15.00 רק אתמול נולדה
16.00 מהקלטות התזמורת הסימפונית י-ם רשות השידור
17.30 מוסיקה מן העבר הרחוק
18.00 קול מריה פון הבר — הלורן הרומנטיקאים — מהעבר אל הפתוח
19.00 לבקשתכם
20.05 אינטרלודה — רצף מוסיקאלי
20.30 אופרה של יום הרביעי
23.00 מחורי יצירות — באך

רשת א'

12.05 מהורי הבוקר — שירים מזרחיים
14.06 לבת ולבן ולכל המתעניין
15.00 התולמון
16.05 מועדון שעון הזהב
17.20 האוניברסיטה המשודרת — "מיתוס ואידיאולוגיה בדראמה הישראלית של שנות המדינה", עם ד"ר אברהם עוז
18.06 מנחת ערב — הורי ודתי ומסורת
18.50 פרקי היום
19.05 שאול כעניין
19.30 שירורים לעולים
22.05 חבר מאותו כוכב

רשת ב'

18.06 ורקור
18.45 היום בספורט
19.00 היום הזה
19.35 מוקד לענייני צבא וביטחון
20.05 ביומני העבר — מתוך זמן ה' 65 של גולל
21.05 ביזנקים ושקרים — הקלטות חדשות
22.05 מחפשים את המטמון
00.05 יומן חצות
00.15 בימה הפוך — מתוך מחזות מוסיקאליים

רשת ג'

18.06 הצעקה האחרונה
20.05 לי וקך שיר ובוכה
21.05 צליל מכוון
23.05 הלילה הוא שירים

גלי צה"ל

18.05 יעד משודר — ענייני צבא וביטחון
18.45 משולש — עימות ראשון ריבלין ורוזנר שמעון שטרית
19.05 פזמונים לכולכם
20.05 הלהקות — "בעלה צמוח". על להקת פיקוד-צפון בתחילת דרכה
21.00 מבט לחדשות
21.30 אוניברסיטה משודרת — תנועת מחאה ותגובותיה
22.05 על הדבש ועל העוקץ
23.05 תוצרת הארץ — פזמונים ישראליים
23.55 שיחת חצות — עם סגיד ידידיה, ראש המועצה המקומית בקעה אל-גרביה
00.05 ציפורי לילה קלאסיות — עם חנוך רון

שידור קבוע

רשת א'

07.30 היו שירים — מוגבונים ישנים
08.05 חגה
09.05 השיר לא תמשירים עבריים
09.30 ממגלגל-בעיות משפחה וחברה
10.30 רדיו קל — עברית קלה
11.10 שידור יומי לבתי הספר
11.30 השכלה ודעת לכל

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה
08.00 תוכנית בעריכת קישל הגוית
09.05 ביקורתית

10.10 כל צבעי הקשת — יומי
11.30 סף לשלום
12.10 אלקראלי בבר
13.00 בוקר הוסיתחרוש המסנרים
14.00 בת צווק — הורי והומר
15.05 רגעי קסם
16.05 שירים — ושירורים
17.10 יומן כלכלה
17.30 על מספרים ואנשים

רשת ג'

06.05 בוקרה לאור-להוסים
07.05 שיר בבוקר-בבוקר-שיבוצים
09.05 מה, בבר תקעני
10.05 שבבים מי יודע
11.05 שעה תמימה
12.05 רק מוסיקה
13.05 רק ביוני חול
14.05 מבצון הזד
15.05 הרע, הריש המוחש
16.05 הבנה יומית

גלי צה"ל

06.05 אוניברסיטה משודרת
06.30 פוקוס עין-כרם המוסיקה
07.07 שבע אפס שבע
08.05 בוקר-טוב ישראל — אקטואליה
09.05 אילה בוקר
10.05 הפסקה עשר
11.05 נבון לעכשיו
13.05 אחד אחד פזמונים ישראליים
14.03 דרדריוסי
15.05 מגישה יומית
16.05 ארבע אחד הבהרים-שירים
17.00 ערב כת ישראל

גלי צה"ל — שידורי אפ"אם

20.05 מאוכבה בבסים
22.05 על הדבש ועל העוקץ
23.05 לילה לילה

קולנוע

תל-אביב

אורלי — צביעה בלב 4.30, 7.15, 9.30
אופיר — האישה הפרומה לעמק 5.00, 7.15, 9.30
אסתר — יהיר גבר כלום 5.00, 7.15, 9.40
בית לסין — כל מה שרצית לדעת על המין 11.15
בן יהודה — אהבה כשוקים 4.30, 7.15, 9.30
גורדון — חמים וטעים (שבוע בלבד) 4.30, 7.15, 9.30
גת — אהבה מבושלת 5.00, 7.15, 9.30
דיזנגוף 1 — מונה ליזה 11.00, 13.30, 4.45, 7.15, 9.40
דיזנגוף 2 — מכבסה יפהפיה שלי 11.00, 1.30, 4.45, 7.15, 9.40
דיזנגוף 3 — נשיקת אשת העכביש 11.00, 13.30, 4.45, 7.15, 9.40
דקל — צרות גדולות בצ'יינה טאון 7.15, 9.30
הוייב אין — תפלול קסלני 7.30, 9.30, סרט סקס 12.00
זמר — שבט רב הכשרות 4.30, 7.15, 9.30
חן קו; חן 1 — שבוע של הנוסע השמיני 4.25, 7.00, 9.45
חן 2 — בדשע אתמול היום 5.00, 7.25, 9.45
חן 3 — צבע ארגמן 6.15, 9.15
חן 4 — הונה סלור בשואה לשניים 11.00, 2.00, 5.00, 7.40, 9.50
חן 5 — רומאן של אתמול בלילה 11.00, 2.00, 5.00, 7.30, 9.45
ליטוף — שובר הלבבות 4.30, 7.30, 9.30
לב 1 — הגבל הסודי 2, 2.00, 5.00, 7.30, 9.30
לב 2 עקבות הכוך 2.00, 5.00, 7.30, 9.30
לב 3 — מלכת הביתה 2.00, 5.00, 7.40, 9.40
לב 4 — אחלו 2.00, 5.00, 7.30, 9.45
מוזיאון ת"א — "שואה"
מקסים — כבור כל הסיכויים 7.15, 9.30
מרכז התרבות הישראלית — יתר של ניר 10.00
סינמה 1 — יפה מדור 4.30, 7.15, 9.30
סינמה 2 — ניצוץ החיים 4.30, 7.15, 9.30
סינמטק — זכור את שמי 7.00, הקן 9.30
פאר — שתי אצבעות מצידון 5.00, 7.30, 9.30
פריז — עקבות אוידה 2.00, 12.00, 4.00
צפון — זכרונות אהבה מפירנצה 7.15, 9.30, קליר 11.30 בלילה
צבון — דיכרונות אהבה מפירנצה 4.30, 7.00, 9.30
שחף — חנה ואחיותיה 4.50, 7.00, 9.30
תכלת — ראמן ראמבו 5.00, 7.15, 9.30
תמוז — כולם נפלו על הראש 7.15, 9.30
תל-אביב — איש הבצה 4.30, 7.15, 9.30
מרכז קולנוע — תקלה משולמת 4.30, 6.30
אהבות משושות 9.00

חדרה

חדרה — יפה מדור 7.00, 9.15
חוף — באריה 7.00, 9.15

ירושלים

אדיסון — שבט רב הכשרות 4.30, 7.00, 9.00
אוריאל — אהבה מבושלת 4.30, 7.00, 9.00
אורנה:
אור 1 — שובר של הנוסע השמיני 4.00, 6.30, 9.00
אור 2 — צרות גדולות בצ'יינה טאון 4.30, 7.00, 9.00
אורגון — הפראנים 4.30, 6.45, 9.00
בית אגרון — סינדרלה והכלבלב הכושל 4.00
ההנקן 5.45, פינק פלויד — החומה 8.00, גלישולי 9.30, רייזה 12.00 ובלייטר
האומה — מונה ליזה 7.00, 9.00
הבירה — שתי אצבעות מצידון 4.30, 7.15, 9.15
כפיר — חנה ואחיותיה 4.30, 7.00, 9.00
מיטשל — בעקבות הכוך 7.00, 9.00
עדן — איש הבצה 4.30, 7.00, 9.00
סינמטק 1 — תשוקה 19.00, המלחמה הגדולה 21.30
סינמטק 2 — האיש בחליפה הלבנה 19.00, ביתו של דראקולה 21.00
סמדר — זכרונות אהבה מפירנצה 7.00, 9.15
רון — הגבל הסודי 4.30, 7.00, 9.00
תיאטרון ירושלים — שואה חלק ב' 13.00, חלק א' 8.30

פתח-תקוה

היכל 1 — אהבה כשוקים 4.30, 7.15, 9.30
היכל 2 — חנה האוחותיה 4.30, 7.15, 9.30
היכל 3 — הגבע ארגמן 4.15, 6.45, 9.30

רמת-גן גבעתיים

אואסיס — שובר של הנוסע השמיני 4.00, 6.40, 9.30
אורדע — שתי אצבעות מצידון 4.30, 7.15, 9.30
ארמון — קן תחת קן 4.30, 7.30, 9.40
הדר — אחלו 4.30, 7.00, 9.30
לילי — חנה האוחותיה 7.15, 9.30
רב גן — רמת גן
גן 1 — היוזמן מבבלי הלס 5.00, 7.30, 9.40
גן 2 — נשיקת אשת העכביש 3.00, 5.00, 7.30, 9.40
גן 3 — 3 רוקים מנוק 5.00, 7.30, 9.40
גן 4 — בדשע אתמול היום 5.00, 7.30, 9.40
שמש — צביעה בלב 7.15, 9.30

כפר סבא

חן — צבע הארגמן 4.30, 9.15
תבל — גבירתי המאמן 7.00, 9.15

נתניה

ממוריה — סיכרון השים 5.00, 7.00, 9.15
שרון — להגם הכרכב 5.00, הנה האוחותיה 7.00, 9.15

חיפה והסביבה

אורה — שבט רב הכשרות 4.30, 7.00, 9.15
אורלי — זכרונות אהבה מפירנצה 6.30, 9.00
אמפיתאטרון — עיר ללא רחמים 4.30, 7.00, 9.15
ארמון — איש הבצה 4.30, 7.00, 9.15
חן — שובר של הנוסע השמיני 4.30, 9.00
סינמטק — שואה חלק ב' 4.30, טילוני סיני 9.30
עצמון 1 — אהבה בשוקים 7.00, 9.15
עצמון 2 — מונה ליזה 7.00, 9.30
עצמון — וחונו מבבלי בילס 7.00, 9.00
פאר — יהיר גבר כלום 4.30, 7.00, 9.15
רון — ניצוץ החיים 4.00, 6.45, 9.00
שביט — חנה האוחותיה 7.00, 9.00
רב גת 1 — בדשע אתמול היום 4.30, 6.45, 9.15
רב גת 2 — כולם נפלו על הראש 4.30, 7.00, 9.15
אורות — אלגי 7.00, 9.15
בית הגפן — יהיר דבש מבושל 9.15
חיפול — הנוב הרע הלא נורא 7.00
מכון — צביעה בלב 7.00, 9.15
סביון — הרעפסטים 7.00, 9.15
ספיר — צרות גדולות בצ'יינה טאון 7.00, 9.15

חולון

מגדל — באריה 7.15, 9.30
ארמון — שתי אצבעות מצידון 7.30, 9.30
מכסי — הוהרטיסים 4.30, 7.15, 9.30
רינה — רעם הכנגה 5.00, 7.15, 9.30

הרצליה

דוד — תקלול קסלני 4.30, 7.15, 9.30
היכל — אהבה בשוקים 4.30, 7.15, 9.30

רחובות

בית העם — שתי אצבעות מצידון 7.15, 9.15
דוד — הגבע ארגמן 4.30, 9.15
חן — הטוב הרע והלא נורא 4.30, 7.15, 9.15

בת-ים

אודיטוריום — שתי אצבעות מצידון 4.00, 7.15, 9.30
עצמאות — אהבה בשוקים 4.30, 7.15, 9.30

רמת השרון

כוכב — מכונת טלינר 4.00, 7.00, של אבא 9.30

אשקלון

רחל וחולבת — רכבת הסחת 9.30

פגוש את מאו בכפר שמריהו

אילו מאו הגיע לישראל והיה מתגעגע לטעמי הבית, היה ודאי נלקח לערב בטייסט אוף סצואן בכפר שמריהו.
מהתכף הראשונה של הוון-טון, דרך נתחי הבשר ברוטב שום סצואני עם צילי סצואני, אתה מרגיש כמו במסע קולינארי ברמה של 5 כוכבים אל סין האותנטית. סין הספוגה בטעמים הסצואנים העשירים והמתובלים היטב.
יש לא מעט מסעדות סיניות בארץ, אך ספק אם יש עוד אחת הלוקחת אותך לסין כפי שלוקחים את מלך סין בכבודו ובעצמו.

כפר שמריהו תוך 24 שעות
אם מארחיו של מאו היו מתקשרים לטייסט אוף סצואן 24 שעות קודם, היו יכולים להתענג על "פקין דאק" — ארוחה שלמה בולה על טהרת הברווז.
...ומה שטוב למאו טוב גם בשבילך.
מרכז מסחרי כפר שמריהו טל': 052-70448
הזמן מקומות מראש
יש המון סינים אבל רק טייסט אוף סצואן אחד!

קבלת מודעות
מודעות לוח ומשפחתיות
מ-8.00 עד 20.00
הלוח הארצי
הארץ חדשות
לוח העיר
עד 60 יום אשראי

03-738707
03-739297
לבעלי כרטיסי אשראי

הארץ

יום ה', כ"ד בכסלו, תשמ"ז
25 בדצמבר 1986

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 — טלקס 33748

ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 02-224245, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב מודרני 20 טל' 04-661166, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב.
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ורד, גרשון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחוייבת בתוכנן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

בקצב הצב

הדיונים בתקציב וברפורמות במס הכנסה ובשוק ההון מתנהלים בקצב של טיול צבים. כשלעצמו, אין בכך רע: העבודה האטית מאפשרת לכאורה יסודיות בדיון ובקבלת החלטות. אך אם בכך רצו, צריך היה להתחיל בעבודה אי־שם באמצע הקיץ. אם תמשיך הממשלה בטיפול בתקציב וברפורמות בקצב הנוכחי, היא לא תסיים אותו, אלא בקיץ הבא.

אך האיטיות היא רק חצי צרה. הצרה האחרת, אולי העיקרית, היא שהישיבה מזמינה התנגדויות מובנות של בעלי עניין — שרים בתוכם — המשרתת על הדיון אווירה של "ממילא לא יצא דבר מכל מה שאנו עושים". הדיונים הנוכחיים, הבאים להשיג הסכמות מחייבות, היו צריכים להיערך לפני חודשים. אך אם כבר היה איחור, לפחות צריך היה לחוש רצון נחרץ של השרים המובילים — ה"ה שמיר, פרס ונסים — לסכם את הדיונים ברוח הצעת התקציב והרפורמות. למרבה הצער, הדינמיקה הזאת אינה מורגשת לפי שעה.

בהיעדרו של לחץ מן הסוג האמור, מעלים מזכיר ההסתדרות ואחרים, שכל כוונתם לטרפד את תוכנית האוצר, הצעות המשרתות את המטרה. כך למשל מסירת הטיפול ברפורמה במס הכנסה לוועדה ציבורית. הצעה זו, אשר להפתעת רבים זכתה לתמיכתו של שר הכלכלה גד יעקבי, כמוהה כקבורתה של הרפורמה, והיא ראויה שתידחה על הסף.

הממשלה קצבה שבוע לדיון בהצעת התקציב ו־10 ימים לסיום הכנת הרפורמות לאישור הכנסת. בהתאם לכך צריכה העבודה להתנהל בקצב ובמרץ ומתוך כוונה ברורה לעמוד ביעדי הזמן. עד כה מאפיינים את עבודתן של שתי הוועדות הממשלתיות העוסקות בדבר לאות וחוסר תנופה. אם כך יהיה בהמשך, לא יהיה תקציב ולא יהיו רפורמות.

יובל לפילהרמונית

בקונצרט חגיגי בניצוחו של מנהלה המוסיקאלי זובין מהטה, וב־השתתפות סולנים הנמנים עם ידידי התזמורת וישראל, תציין היום התזמורת הפילהרמונית הישראלית 50 שנה לקונצרט הבכורה שלה, בניצוחו של ארטורו טוסקניני. מה שהחל כמבצע הצלה ומחאה ציוני־מוסיקאלי, ביוזמתו של הכנר ברוניסלב הוברמן, הפך כעבור יובל למוסד מוסיקאלי בעל מוניטין ויוקרה, המפאר את שם המוסיקה ואת שם ישראל בעולם.

בימים שאינם חגיגות יובל אנו נוטים להמעיט בערך הישגי התזמורת. הכוונה אינה להשתטויות מצד אישי ציבור מסויימים, אלא גם לטענות הראויות לבחינה רצינית. אלה כוללים טענות על רפרטואר שמרני בעיקרו, תרומתו של מנהלה המוסיקאלי, בחירת סולניה ומנצחיה, אדישות כלפי קהל צעיר ומוסיקה ומוסיקאים ישראליים, רצונה של התזמורת להשביע את כל מבקריה תוך כדי יצירת הרושם כאילו היא ואפסה עוד. גישה אחרונה זו שלה מתבטאת גם באופן מכירת כרטיסיה לקהל המנויים ולקהל הרחב.

אחת מתכונות האופי המיוחדות תזמורת מעולה זו היא יכולתה להפעים ולהרקיע שחקים ברמתה, אך גם להכזיב ברמת נגינתה, בשני קונצרטים עוקבים. גם כשבוחנים תופעה זו או טענות אלה יש לזכור שמדובר בגוף מוסיקאלי מופלא ויחיד במינו, המנוהל למעשה על־ידי נציגות נגניו ונאמניו, של העבר ושל ההווה, הם גיבורי היובל הזה, ולא שלל הכוכבים־סולנים־מנצחים. קיומו של גוף זה מבוסס על יותר מ־30 אלף מנויים ומקורבים בעולם, המכסים יותר מ־70 אחוז מתקציבו, שהתמיכה הציבורית בו קטנה יחסית בהשוואה לגופים דומים בעולם.

התזמורת הפילהרמונית הישראלית פועלת בארץ במשך כל השנה, ומאפשרת לחובבי המוסיקה בישראל ליהנות מתשורה הראשונה של סולנים ומנצחים בין־לאומיים. היא זקוקה לרצונם הטוב, ובחלק מהמקרים נובעת מנכונותם להופיע חינם אין כסף, רק מפגישה עם התזמורת הזאת בפסטיבאלים בעולם, שבהם עצם הופעתה היא חגיגה, או בחגיגה כזאת — הנערכת פעם ביובל — מאפשרת להבין שמדובר כאן בנכס ראשון במעלה של חיי התרבות בישראל.

גלויות דואר במוסקווה מפארות את "גיבורי אפגניסטאן"

מוסקווה (עי"ג). הוצאת הספרים הגדולה "דום קניגי" בשדרות קאלינין שבמוסקווה מציעה חבילת גלויות פטריוטיות תמורת קרוב לשלושה רובלים. נושא הגלויות הוא "חיילים באפגניסטאן", הן מתארות גיבורים סובייטיים על רקע סצינות מלחמתיות בצבעים רועשים.

נראה כי שבע שנים לאחר שהחלה, הפכה מלחמת אפגניסטאן כמעט לחלק מחיי היום־יום במוסקווה. הניסיון הרשמי עדיין מוכיר "חיזוק" מצומצמת של חיילים הממלאים את תפקידם הבין־לאומי עד לפתרון המצב מסביב לאפגניסטאן", אך לגבי מוסקוואים רבים, מלחמה זו ממשית מאד.

יש לציין כי כי בריה"מ עדיין מסרבת למסור פרטים כלשהם על מספר החיילים באפגניסטאן, וודאי שלא על אבידותיה שם. לפי אומדנים מערביים, נמצאים כיום באפגניסטאן כ־120 אלף חיילים סובייטים, שמהם נהרגו בשבע השנים האחרונות כ־12 אלף ונפצעו יותר מ־20 אלף.

דה־פוליטיזציה של המפלגות

מאת פולס

כל המפלגות הפוליטיות בישראל מתרוקנות מהתכנים הפוליטיים שלהן בלהיטותן לספק פרנסה לעסקניהן

כל אחת ממפלגות הקואליציה משתדלת "לתפוס צמרות" במשרדי הממשלה, התלונות על הפוליטיזציה של המנגנון, יש להן על מה לסמוך. אולם המפלגות הלהוטות כל־כך להחדיר את מומלציהן לתפקידי ניהול ברמה ממלכתית ובחברה המוניציפאלית, הגם — אין לשכוח — במפעלים הכלכליים הכפופים ל־ממשלה — הולכות ומתרוקנות מהתכנים הפוליטיים שלהן. יעילותן באספקת פרנסה לעסקניהן גדלה מכל ספק, בעוד שהדילול האידיאולוגי המאפיין אותן, מורכב לעין.

תנועת החרות שומרת בקפדנות על תורתה כנודעת "שלמות הארץ", אבל הטענה כי בשום אופן אין להסכים לחלוקה חדשה של ארץ ישראל המערבית, אינה יכולה למלא את התפקיד של ועקרונות־מל־היבה, אשר סיסמת "שתי גדות הירדן" מילאה בימי ז'בוטינסקי. אין לזלזל בעוצמת ההתנגדות של תנועת החרות לכל "עסקה טריטוריאלית", כל עוד זו סיסמה בלבד של המערך, אבל אם הקשר הנוכחי, שתהליך השלום שרוי בו, יופשר אי־פעם — אין וראשת שתנועת החרות תוכל לשמור על אחדותה. השרי־העיקים שנמצעו עד כה מלהתפשר ל"ההגדה", צפויים במקרה זה להנ־דוש גם הם, ולא כל המוחרים יהיו בלתי־נמישים להלוטין.

חרות נשענת זה זמן רב על כוחות ציבוריים אשר הרעיון של שלמות הארץ אינו לדידם חזות הכל. מנחם בגין כבש בשעתו את עיירות הפי־תוח; אלה משמשות מאז ועד עתה כמעוז של חרות, ואין זה אלא מבחי־ני הדאגה לשיפור מצבם הכלכלי של תושביהן הטבות לדגל אשר התנועה מניפה אותו כל ימות השנה, מתוך תקווה כי בדרך זו תוכל לשמור על נאמנותם ליד הקלפי.

חרות חדלה להיות מכוונה של דבקות בשלמות הארץ; היא מהווה עתה, יותר ויותר, כנציגות האינטר־סים של מיגזר מסויים של בוחריה — מיגזר שהוא חשוב בשל גודלו הארימטמטי וגם בשל ריכוזו הגי־אוגראפי, במקרה של שינוי כלשהוא בשיטת הבחירות.

תהליך הגיוון האידיאולוגי בולט במיוחד במערך. הטענה הנשמעת תכופות נגד מפלגת העבודה, שהיא "פרכולי" של רעיונות, אינה קולעת למטרה; כל מפלגה השואפת להיות מקובלת על העם בכל שכבותיו, מכילה מבחר של עמדות שונות ול־עיתים אף סותרות; ודי להעיף מבט אל שתי המפלגות הגדולות בארצות הברית, בהן כל משקיף מבחין במבט הראשון בין "שמרנים" לבין "ליבראלים".

צרתה של מפלגת העבודה בכך, ששום פרי לא יצמח עוד מהעץ היבש של הסוציאליזם — לא באנג־ליה, לא בגרמניה המערבית, וגם לא בישראל. שתולנות למען מעשי האמצעים אינה מסוגלת להוליך את הקריאה בעד "סוציאליזם בימינו", מה גם שהמפליים של חרות, המנצל את רגשי הקיפוח אשר עדיין לא משו מלבותיהם של יושבי המעברות לשעבר, מתגלה כבוה מתחרה על הסרם של אנשי הרבנים הוולשים.

המערך מגלה יוזמה תקיפה ביותר כדי להציל את חברת סולל בונה, את תנועת המושבים ואת הקיבוצים, ממצוקתם הכספית; מפלגת העבודה, המעיקה את אוצר המדינה כדי שי־חוש לעזרתו של "משק הפועלים", דומה יותר לשמרנים בבריטניה הקיסרית, שנאבקו למען האינטר־סים של בעלי האחוזות הגדולות, מאשר למפלגה הסוציאל־דמוקר־טית של אוגוסט בבל.

מיטשטשים ההבדלים בין הגושים

אין תימה, כי בנסיבות אלה הול־כים ומיטשטשים הניגודים המסור־תיים שבין שני הגושים הגדולים. גם אם נניח כי הדור המבוגר של הבני־ קיבוץ המאוחד (לשעבר) ואנשי חוג "הדור" אינם מייצגים אלא דעתם האישית, ושרוב בוחרי המערך היו מברכים על כל הסדר מדיני שישחרר את המדינה היהודית מהמשכנתא של השטחים המוחזקים, המאיימת להפוך את ישראל למדינה דו־לאומית — עובדה היא כי מרבית מנהיגי המערך אינם מעוזים להעמיד את שאלת עתידה של מדינת ישראל לוויכוח הציבורי. את המאבק נגד תוספת להתנחלויות בגדה המערבית ורצועת עזה אין הם מתכונים לנהל בנימוקים פוליטיים, אלא הם מעדיפים להסתתר מאחורי גבם של שיקולים פיסקאליים: "אין תקציב".

מיותר להוסיף, כי תקציב הביט־חון מתקבל במערך לא פחות מאשר בחרות־ליכוד כדבר שבדתעים מל־נתוח לעומקה: את הצעתה של מערכת הביטחון אין בודקים בשתי המפלגות לאור השאלה אם הנתונים של הערכת המצב הלאומי אולי מאפשרים צמצום מוחשי, אלא מתוך רצון מראש לספק את דרישות המטכ"ל עד כמה שהמצוקה הת־קציבית אינה מונעת זאת להלוטין.

כך קורה, כי נושאים בעלי משמ־עות פוליטית מובהקת נדחקים לקרן זווית. היו זמנים בהם חרות שימשה כתובת לליבון הבעיות הכרוכות בשמירה על זכויות האזרח. מנחם בגין, יוחנן באדר, חיים לנדאו, אריה בן־אליעזר, אסתר רזיאל — כל אלה אשר בימי המנדט הבריטי טעמו טעמן של תקנות ההגנה לשעת חרום, גילו רגישות לכל מקרה בו השלטון הישראלי נטה לפעול לפי מה שראה כבחרה של־טוני, אשר מן הראוי שיגביל את חופש הפרט. לגישה הזאת אין עוד זכר בצמרת הנוכחית של תנועת החרות. נציגיה ברשות השידור פוע־לים בכיוון ההפוך.

תמונה מקבילה מתגלית לנגד עינינו בצד המערך. הדאגה לזכויות האזרח חדלה להיות נחלתו של המערך; היא עברה לשולמית אלוני ויותר חברי הכנסת של תנועת רצ, ומפלגת העבודה נזהרת מלהיות מואשמת שהיא, חלילה, "שמאלנית".

תמונה לאישנה מצטיירת כאשר עוברים להוות בה ניגשו המאבק נגד הכפייה הדתית. חרות רואה את עצמה כבת־בריתן של כל הסיעות "הדתיות" — קרי אורתודוכסיות — בעוד שמפלגת העבודה נזהרת מלבוא בריב אתן, ונגררת שוב ושוב אחרי הליכוד. ההבדל היחידי, מב־חינת הניתוקים, הוא ההבדל בין אהדה גלויה לבין פייסנות מתוך שיקולים אופורטוניסטיים; התוצאה היא אותה תוצאה.

לא ימין, לא שמאל

החלשת האומי ההשקפתי־פוליטי הוחלה עוד לפני עידנה של ממשלת האחדות הלאומית, וסייעה להביאה. אבל התהליך התעצם בתקופת קיומה, והוא צפוי להתחזק כתוצאה מהרגלים הקנוים לעצמם שכיתה. צירוף המתפשרות האחרות והבשנית בין שני מרכיבי ממשלת האחדות יו־סיף להקהות את חודם הניגודים הפוליטיים אשר עדיין לא מוגדו כליל, ושתי המפלגות הגדולות נב־פת לסתף של ההדפוליטיזציה. "הי־מין" נעשה פחות ימני, והמערך נעשה פחות "שמאלי".

על רקע זה, ספק אם הבחירות לכנסת השתים־עשרה ישנו את הכנסת לעומת זו ששיוו לה הבחירות של 1984. ואם כך יקרה, וממשלת אחדות לאומית תמשול עד שנת 1992, עלול להיעלם אחד הנימוקים הבסיסיים של המשטר הפרלמנטארי: הסיכוי לחילופי של־טון. נהיה עדים, ביום הבחירות, לקרב בין ליכוד למערך שהוא קרב־ פרק, בעוד שהאופוזיציה נידונה לחוסר אונים.

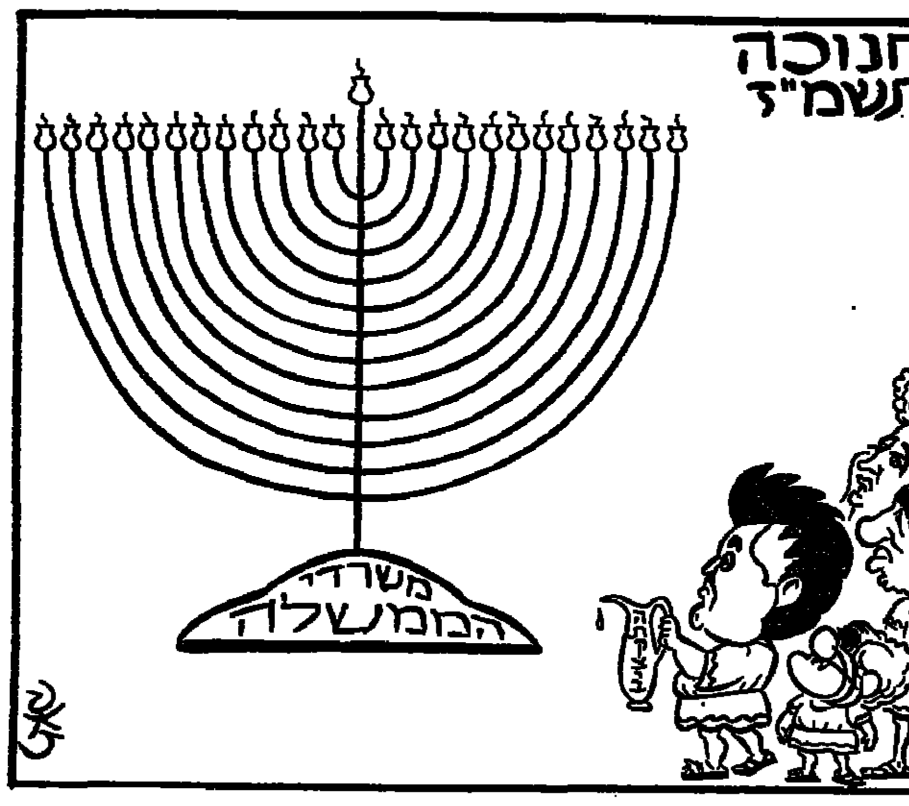

ההסתבכות (ההמשך)

מאת יואל מרקוס

א) "מאנקי ביזנס"

סיפורי אלף לילה ולילה מחווי־רים מול עלילות קשר הנשק לאיראן. כשישראל שלחה 504 טילי "טאו" לאיראן כדי שרייגן עצמו לא ילכלך את ידיו, היא היתה אמורה לקבל "מילואים" לנשק שיצא ממחסניה. מנורי ואברהם בן־יוסף התייצבו בדצמבר 85' בוושינגטון ושם אמרו להם: "אל תדאגו, הכל יהיה בסדר". כשהגיע המשלוח לארץ, הושך בעיניים: האמריקאים שלחו לנו טילים מיושנים, צביטה בבטן. כך הרגישו ודאי האיראנים כשביקשו הוקים חדישים מישראל ומצאו בארגזים "אלטע זאכען". קצת חרקו שיניים פה. ארזו יפה את הטילים בארגזים ושלחו את כל המשלוח חזרה לארה"ב. אחרי סחבת מעצבנת, הגיעו המילואים לישראל עמוק בשנת 1986. לאמריקאים יש הגדרה לדבר כזה: מאנקי ביזנס.

ב) נמרודי נחמה?

האיראנים תפסו עצבים כשקיבלו הוקים ישנים וגילו נטייה להחזירם אצלם. אבל את הישראלים לא עשו באצבע. ברשותה היו 11 מיליוני דולרים שהפקדה תמורת 80 הוקים. מהכסף הזה שמרה לעצמה 2.6 מי־ליון כערבון לסחורה שהיתה בידי האיראנים. "תחזירו הטילים ותקבלו את הכסף", אמרו כאן. "תחזירו את הכסף ותקבלו את הטילים", אמרו שם. יום אחד בפברואר '86 מתקבל בתל־אביב טלפון משוויץ. על הקו יעקב נמרודי. הוא נשמע נרעש ומבוהל כשהוא אומר: "האיראנים תפסו אותי וכלאו אותי בחדר במלון ומאיימים להרביץ אם לא תחזירו להם מיד את הכסף". אחרי השיחה מתפתח כאן ויכוח: האם באמת נמ־רודי נתפס ויש סכנה לחייו או שמא הדרמה בויימה. מחליטים לא להסתכן — נמרודי נושף אמנם מהעסקה אך עדיין נחשב לפר ברקקנו. מכניסים את הכסף לשוויץ. איראן מחזירה רק 17 הוקים. הוק ה־18 פורק. לא ברור מדוע. ארה"ב מסרבת להחזיר לנו את ההוק האבוד. זה ההפסד הכספי היחיד מכל הפרשה. מסיכוני המקצוע.

ג) לכסף אין ריח

"אני איש עסקים ולא סוחר נשק", דברי נמרודי לעיתונאים. קשה להתווכח אתו. עובדה שקשה להוציא ממנו כסף. פה מאמינים שאיראן שילמה 7–8 מיליוני דול־רים תמורת משלוח הנשק הראשון. לא ברור איך נשאר מזה בסוף רק 3 מיליונים למשרד הביטחון. האם זה נכון שמיליון "נתרם" לארגונו של הגנראל סיקורד — איש "איסטפורד" אקסטפורט־ספורט" אמריקאי המת־מזה בביזנס שהממשל אינו רוצה להיות מעורב בו, בסיוע לקונטראס? ואם היתה תרומה כזאת, למה בדיוק שימשה? היו גם הרבה הוצאות לנמרודי — "מנופחות מדי" לדעת אנשי משרד הביטחון. אבל היה גם קשה להוציא מנמרודי את 3 המי־ליונים שנותרו. הכסף הגיע לקופת משרד הביטחון באיחור של חמישה חודשים, כלומר רק במארס 1986! אבל מה נמרודי אומר שלא, כך הוא אומר, הרוויח, מוסיף ואומר, מכל העיסקה.

ד) מחירים מוזרים

אחרי כל הניכויים ל"תרומות" ול־הוצאות, קיבלה ישראל 6000 דולר תמורת כל חתיכת "טאו". אך כשבאה לקנות מהפנטגון — רצו ממנה 10,000 דולר לטיל. הדבר מה קרה כשארה"ב מכרה במישרין לאיראן: יד אמריקאית אחת הנפיקה בזול, ויד שנייה מכרה ביוקר. מחיר? אולי לא כל כך. אפילו היה מוכן הפנטגון מנצת אותם לא יכול היה לדרוש יותר ממה שמותר לנשיא להוציא בלי ידיעת הקונגרס. וזה 14 מיליון. הנשק נקנה מתחת למחיר אך נמכר בעצם במחיר הנכון לאיראן. ההפרש הגיע בדין לפנטגון — אך אילו נגע בכסף היה מודה שהנשיא עבר על החוק. מה שישאר עם העודף במקום שיקבר בבנקים בשוויץ, שלחו אותו לקונטראס.

ה) העבירה על החוק

כשהסתובב באביב '85 אחד מייקל לדין בארץ בשליחות המוע־צה לביטחון לאומי, לא רצה רבין לראותו. "הוא לא כתובת בשבילי". מתר יאמנו שלא ייצג אף אחד". רבין התעקש: "לא ייצא מפה מגע בלי אישור רייגן". איזה מזל! ביולי '85 קיים קמחי שלוש שיחות עם מקפארליין שהבטיח לו שהכל על דעת הנשיא. מה עם שולץ? מק־פארליין: הנשיא לא כל כך סומך עליו בעניין הזה והוא מעדיף שלא יידע. אך ירושלים מתעקשת. כעבור 24 שעות טלפון מקפארליין לירושלים: הנשיא הורה לשתף את שולץ. מקפארליין אמר או שאם יתגלו משלוחי הנשק תכחיש ארה"ב בכל מכל. זה לא הנזיק כאן אף אחד. תחילה יכחישו ואחר כך יאשימו אותנו שמכרנו נשק אמריק־אי בלי רשות. ישראל נטלה סיכון עצום כדי שרייגן יישאר בידיים נקיות. כשהיה כאן הנבחר איגוני, עתה ראש ועדת החקירה של הסנאט בפרשה, שמע מפי שר בכיר: "מי מכל בעלי הברית שלכם היה עושה למענכם מה שאנחנו עשינו" באמת מי?

ו) ההסדר

בסוף '85 ראו האמריקאים שנמ־רודי ושווימר דיברו גבוהה גבוהה אך לא יצא מזה קשר לדרג המדיני באיראן. עמירם ניר הבטיח לפוינ־דקסטר קשר לחוגים הגבוהים ביותר בטהרן. על סמך דברים אלה מחליטה המועצה לביטחון לאומי בראשות רייגן בינואר השנה: מש־לוחי נשק מותנים ביצירת קשר מדיני. ניר ופוינדקסטר קובעים את כללי המשחק: 1) האמריקאים שול־חים את הנשק לישראל. 2) מישראל יוצא הנשק לאיראן במטוסים שיש־ראל מנפיקה אך לא עם טייסים ישראלים. 3) הנשק לא עוזב את הארץ עד שלא מופקד כסף בחשבון מסוים בשוויץ. לא ברור מדוע צר־יכה ארה"ב את ישראל כתחנת ביניים, מדוע בכלל היתה צריכה את ישראל, אם לא כדי להמשיך את הרושם שאמריקה אינה מעורבת. בבית הלבן ידעו איפוא מהרגע הראשון שהם עוקפים את החוק. אי ידיעת החוק אינה פוטרת כידוע מאחריות. ודאי שאינה פוטרת כשיוד־עים שעושים עבירה.

ז) עמירם ניר

קשה לתאר שעמירם ניר היה בורג קטן ושימש רק כ"קצין תובלה" שדאג לפרוק ולהטעין מטו־סים בכל האופרציה הזאת. בקשר הנשק היו בעיות של מימון ביניים. זה מצריך אך עובדה כשמדובר בעס־קות השאיות והבין־לאומיות הת־קשתה אמריקה הגדולה למצוא כסף. זה מסביר מדוע צצים שמו־תיהם של מיליונרים שעזרום בהרשה. ניר לא היה רחוק מגורת כשניסה לגייס כסף. ניר ייצג את האוריינטציה האיראנית של ישראל. מבית מורישה של פרס ורבין והר גורסת כי ההומייניזם היא תופעה חולפת ויש לעשות הכל כדי להפוך את איראן מאויבת לידידה.

התלהבותו הדביקה את האמרי־קאים. עובדה שהגיע ב־1986 לפגישה עם הדרג הגבוה הגבוה ביותר של השלטון באיראן. לא במקרה אמר ניר: זה היה מפעל לתפארת שנקטע באבו. ישראל נשארה עם האוריינטציה האיראנית. האמריקאים נבהלו אחרי שהסתבכו. הם לא בנויים גם ללעוס מסטיק וגם לפסוע בעת ובעונה אחת.

ח) ההתפייסות

אחרי שפרס נפטר את שווימר ונמרודי לא כל כך באלגנטיות, לא דיבר שווימר עם ידידו פרס כמה חו־דשים. אני שמח לבשר שיחסי הידי־דות חזרו לקדמותם. הם לא רק חזרו לדבר ביניהם אלא שווימר מונה על ידי פרס כאחראי על "פרויקט הגב־ "הבייבי החדש של פרס. אם נכתב הפעם — זה יהיה בלי אמריקה.

כוח להרוס

ההסתדרות מפעילה את סמכותה ואת כוחה בקלות דעת, בידיעה שהיא אינה אחראית לתוצאות

מאת אברהם טל

במכתב ההתפטרות ששיגר מנ־כ"ל סולל בונה ב־1.12.1986 למז־כיר ההסתדרות נכתב, בין השאר: "בהודעה מנוהל מסע צלב להשפלת מוסדיות השכר הכללית, על כל השלכה, בקונצרן סולל בונה. במסע זה לא בוחל האיגוד המקצו־עי ועושי העבודים במשרדה תקן שורשית, מלוה המסמכים אישיים, נגד הנהלת הקונצרן והאידיקטאטורין הציבורי שלו. האיגוד המקצועי פרש את הסוגר התייצב בראש הקיצוניים שבאיגודי העובדים, בתכנה לקונרה' ולרצונם. בשל שיקולים של פוליטיקה פנימית שאין לה כל קשר עם מצבה הצבי־בית האמיתיים של סולל בונה".

הנהלה התנגדה להפעלת מדי־ניות השכר הכללית בקונצרן, ש"ע־לולה לסכן את עצם קיומו". האיגוד המקצועי, קרי חיים הברפלד, לא התרשם, תשובתו (לפי מכתב המנ־כ"ל): "אם החברה אינה מסוגלת לעמוד במדיניות השכר הכללית הנלאה, ועתה, אז אין לה זכות קיום". נקל לשער איזו מהומה היה הברפלד מקים, אילו החליט לחסל את סולל בונה, כמו שלדעתו אחרים ראוי לעשות.

כידוע, החליטו ראשי ההסתדרות לפטור את ההנהלה בעניין תוספת השכר לי"ד ואגוד לאיגוד מקצועי. לפתה לא האיש הוכיח הגבענות כה עמוקה בעיניי הקונצרן בעי־קבות מסיקתו, חייב הקונצרן בתוס־פת שכר שיגיעו למיליון עד 1.5 מיליון דולר לחודש.

בשנת 1985 צבר הקונצרן הפסד העולה על 150 מיליון דולר. השנה — אילו בוצעה תוכנית הבראה כתובה ולא שולמו תוספות שכר — היה ההפסד מגיע ל־100 מיליון "בלבד". על פי מכתב ההתפטרות של המנכ"ל, תוספת השכר מייק־רות את מרכיב העבודה בעלויות סולל בונה בכ־20%, ותוצאות בבחינר התחרות שלו לקבל עבודות הורשת בכ־5%. מכל מקום, אין לו כסף לתשלום התוספת. הקונצרן נקלע למשבר חדש, ראשיו חזרו לתור על פתחי האוצר.

אין זו הפעם הראשונה, שיד שמאל של ההסתדרות מתנקשת במה שמבנה לבנות או לשקם יד ימין. נכסם פיסקה נוספת מתוך מכתב ההתפטרות של המנכ"ל, המתייחסת לעבר:

"מכל עימות, איגוד או מקומי, בין ציבור העובדים ומיגבלותיו הכלכליות של הקונצרן לבין לחצים לקיום תעסוקה מלאה, להשלמת שכר ולשיפור בתנאים הסוצי־אליים, להשגת עיתויות, לקיום מכישים ומפעלים מפסידים וכו', ברחות הזהירע השיקול המשקי לטובת השיקול החברתי־הפוליטי".

תרומת ההסתדרות להרס סו"ב

מכתב זה והמסמכים אחרים המתארים את תולדות המשבר בסולל בונה ובדברי אישים המצויים בפרטיו, עולה מסקנה ברורה: ההס־תדרות עשתה רבות להרס סולל בונה. היא ניהלה והמשיכה לנהל את ענייני הקונצרן לא כבעל מניות רגיל, הנושא באחריות לתוצאות מעשיו, מעריך מראש מה יהיו תוצאותיהם ונמנע ממהלכים לא־ שוויים לפי מבחנים מקובלים. לא, ההסתדרות נהגה כבעל מניות המשוכנע כי הוא אינו אחראי לתוצאות מעשיו, אינו חייב להעריך את תוצאותיהם מראש ואינו מצווה להימנע ממהלכים לא־אשוריים.

עם זאת, ההסתדרות בטוחה שסולל בונה לא יתמוטט. הממשלה לא תסתכן בעימות עם אלפי עוב־דים ומשפחותיהם, תבהלות כל הקיצין תחוש לעזרה. כך נהגה במבצע "צמיחה" ב־1985, וכך תנהג גם ב־1987.

להסתדרות יש סמכות; אין לה אחריות. יש לה חופש פעולה נרחב בסולל בונה, אך אינה אחראית לתוצאות־מעשיה. כזה המצב בסולל בונה — וגם בקופת חולים ובכור־ מנים אחרים במשק העובדים. זה מצב מסוכן: הוא מצמיח למעשים קלי דעת, חסרי אחריות, המבולים בהפקרות, מתוך שיקולים פוליטיים צרים ולהשגת מטרות אישיות או מפלגתיות, בידיעה שהחשבון יפורע על ידי מישהו אחר.

התנהגות ההסתדרות במישור הלאומי

יש דמיון בין אופן פעולה של ההסתדרות כלפי פניה בפרשת סולל בונה, לבין התנהגותה במישור הלאומי בפרשת התוכנית הכלכלית. גם כאן מפעילה ההסתדרות את סמכותה ומלוא עוצמתה תוך ידיעה שהיא אינה אחראית לתוצאות.

אם יש בתוכנית הכלכלית יסודות המעוררים התנגדות ומצדיקים בי־רור — אפשר המאבק שמנהלת ההסתדרות אינם עומדים בשום יחס לתוצרתם. ההסתדרות פועלת בשי־טתיות להפוך את התוכנית הכלכ־לית לייצר של פרי הברתי בהנהגתה ואינה בוחלת באמצעים כדי לקדם את עצמה על גלי הפרי.

עד שההסתדרות לא פתחה במב־צע "הסברה" ו"ארגון" בקרב האיגו־דים המקצועיים, התנגדות לתוכנית בציבור היו רגועות למדי. עם זאת, יתכן שיש בתוכנית יסודות הטעונים תיקון. ואכן, שר האוצר התחייב, שהשכבות מעוטות־ההכנסה לא ייפגעו, ומותר ואף תוכה לקשור אותו למלתו ולדרוש ממנו ערובות. אבל ההסתדרות הפכה את התוכנית לנס שסביבו אפשר לגייס תמיכה פוליטית המונית, והפעילה לכך את כוחה ומשאביה.

האווירה התנסה ככל שהתרבו צעדי ההתארגנות המתאמה. האגף לאיגוד מקצועי אסף נציגי עשרות איגודים מקצועיים כדי להוליך אותם למרד נגד התוכנית, והינחה אותם להכריז על סכסוכי עבודה. "מטה המאבק" ההסתדרותי לא הסתפק באיגודים המקצועיים, מועצת פועלים, ועדי עובדים וכו', אלא כינס גם את נציגי "נעמ"ת, ארגוני צרכנים, גמלאים, נכים, סטודנטים, ערי פיתוח ועוד" (מתוך מודעה. מיד המטה).

הסתה דמאגוגית

בראיונות ובאסיפות משמיעים ראשי ההסתדרות דברי הסתה ודמ־אגוגיה מן הסוג הגרוע ביותר. הנה כך התבטא לא מזמן הברפלד בראיון עיתונאי, כולו ששון ושמחה על המהומה הצפויה:

"כל מה שאני צריך לעשות הוא לשרוק שתי שריקות והבלים חיים. כל המערכת רוחשת כמו קפיץ. אני מוריד את הרגל מהברקס ואז אני רק שומר שהתנועה משגיח שהמה־הפכה תהיה מסודרת המאורגנת, שלא יעלו אותו על השוני. הכל יפרוץ קימומה".

וקיסר, המקובל כפוליטיקאי תר־בותי יותר מסגנו, הפריח דמאגוגיה סוציאלית מן הסוג הגרוע:

"יש בין השרים התומכים בתר־בנית מכיוון שלפי השקפת עולמם יש מקום שלחלק מהאזרחים מגיעה רמת חיים ושירותים אמריקאיים ולאחרים — רמת חיים מערבית".

בציבור מצויים חוגים הקולטים בקלות הסתה כזאת. לא קשה לשר כנעם להאמין, שמספר שרים מרוש־עים, חסרי מצפון, עומדים להכות בהם ולרוששם. בסיסמאות כאלה מקווה קיסר להוליך את קהלו לרחוב.

אין בין התוכנית הכלכלית לבין חזיונות הבלהה שמציירים קיסר והברפלד ולא כלום; התוכנית אינה מושלמת, טעונה אולי תיקונים, אבל ביסודה היא חיובית, ועובדה על ידי אנשים חיוביים למטרות חיוביות. קיסר והברפלד — שני פוליטיקאים בעלי שאיפות אישיות מרחיקות־לכת — מתסיסים, מסיתים, ומאר־גנים מאבק לאומראי נגד תוכנית הבראה לאומית, בדיוק כשם שהם מנהלים מאבק נגד מאמצי הבראה של סו"ב על ידי הנהלתו. יש להם כוח עצום — כוח להרוס — אך הם אינם אחראים. לכן הם מפעילים את כוחם ללא נקיפת מצפון.

הלקח עבור מר וייצמן

עזר ויצמן הוא פוליטיקאי בעל־אמונה אך אם לא יבין את עובדות־החיים בזירה הפוליטית הוא עלול למצוא את עצמו גם מוכה, גם נלעג

מאת א. שוייצר

הסכמים צריך לקיים על פי כלל זה, יש יסוד מוצק לטענות שמשמיע בימים אלה מר עזר ויצמן נגד מפלגת העבודה בכלל, ובמיוחד נגד ראשה, מר שמעון פרס. אך עזר ויצמן עלול למצוא, כי טענותיו אינן זוכות להיענות בציבור הרחב, או בקהיליה הפוליטית. הסיבה, כך נראה, נעוצה בבסיס העניינים הנר־מאנר, שעליו הוא נשען שעה שהוא בא לממש הבנות והסכמים בינו לבין מפלגת העבודה.

מר ויצמן מחזק בתודעת רבים כאיש רציני־למחצה, קפטן, שכוחו בלשונו המהירה והמשוחחת. אולם מי שכך חושב, טועה. מי שהיה מפקד חיל האוויר הוא איש אמונה — הגם שבאמונתו זו חלה תמורה משמעותית כאשר הפך מנץ כי משמו לרודף שלום מובהק. הוא חי באמונתו ועל פיה: מי שמחפש הוכ־חות, די לו להיזכר בפרישתו מממשלת בגין ובויכוחו על מעמד של יודישעצר פופולארי בתנועת החרות. מעשיו אינם תואמים את התדמית של קארייריסט קל־דעת ומהיר־לשון, ואם נהג כפי שנהג על פי התוששות, יותר מאשר על פי שיקולים קרירים רציונאליים, אין בכך כדי לבטל את התוצאות.

מאבקים רבי חשיבות

אין לפטול, כפי שנוטים לעשות לא מעטים, את רצונו המוחש לשמור על מקומו בשורה הראשונה של הפוליטיקה הישראלית: פתח־כבי־כול זה הבין, כי הזירה המדינית, בישראל כמו בארצות אחרות, אינה מקום לצנועים או לבורחים מאור הזרקורים אל הצל. אילו הסתפק, למשל, בקיום הלא־בעייתי של ח"כ, ראש סיעה של שלושה בכנסת, או שר בלי תיק שעיקר דאגתו לממצבים הזוטניים של המשרה, ספק אם יכול היה למלא תפקיד של הוזי המאיץ בכל הנוגע למדיניות הממשלה כלפי מצרים. אם הפריז פה ושם, או נשמע תמים מדי בהערכת היתרונות של שיפור היחסים עם השכנה הדרומית של ישראל, הרי הן אלה משגים בשוו־לים — ומכל מקום, מטרתו העניינית הושגה.

אולם מהלכיו הציבוריים בעבר, מן הפרישה מן הממשלה בשל חילוקי דעות בין מר בגין לבינו בעניין מימוש חוזה השלום עם מצרים, דרך הצטרפותו למר פרס כדי למנוע הקמתה של ממשלה בהנהגת הליכוד אחרי הבחירות של 1984, וכלה במאבקו הבלתי־נלאה למען הידוק הקשרים עם מצרים, זיכו אותו באהדה, דווקא בשל חשיבות יעדיהם. מה שאין כן במה לוקח שבה הוא מעורב בימים אלה. קידומם של ה"ה אברהם טמיר ומוטי זר, השגת מינויים לאמבסאו־דורים, אינם מצדיקים מהומה ציבורית. עיסוק זה הולם פוליטיקאים מן הדגם השיגרתי. משום כך, חלים עליו הכללים הקובעים את משקלם היחסי של ראש מפלגת רסיס מול ראש מפלגה גדולה, בעלת יומרה מוכחת לשלטון.

וייצמן: "הכושי עשה את שלו, הכושי יכול ללכת".

מה צריך הכושי לדעת

"הכושי עשה את שלו", אומר מר ויצמן בפומבי. "הכושי יכול ל־לכת". ואמנם, זו דרכו של עולם. זה מה שקרה לאותלו, אשר שקספיר שם בפיו אימרה אלמותית זו של אנשי מעשה מאוכזבים, כמו שקרה עתה למר ויצמן. בפוליטיקה, כמו בצבא, בעלי הלגיונות הגדולים הם גם בעלי הדבר. מאחורי מר ויצמן נערכים כשורה עורפית שני חברי כנסת (כאשר אחד מהם עלול לעמוד בקרוב לפני בית המשפט הזה בפלי־לים: מאחורי בעל הפלוגתא שלו, מר שמעון פרס, סיעה פרלמנטרית פי עשרים בגודלה. דוד צריך להיות מצויד במטען עדיף כדי לנצח את גלית — והפעם, להווה, בא מר ויצמן לשדה המערכה כשאין בידיו ולא כלום. התוצאה המצערת וה־פוגעת היא, גיחוך ושמחה לאיד אצל לא מעט האויבים והמקנאים שמר ויצמן צבר במלחמותיו וב־הישגיו.

ומה בדבר ההבנות וההסכמים שיש למר ויצמן עם מפלגת העבודה ועם מר פרס? זו שאלה טובה, אך יש לה מענה. המענה הוא, כי הסכמים בין פוליטיקאים תקפים כל עוד הם הולמים את הנסיבות, לרבות יחסי הכוחות הערכיים בין השותפים. כבר כאשר הושגו ההבנות בין ה"ה ויצמן ופרס בדבר מינוייהם של ה"ה טמיר וזר, ספק אם הם הולמו את המציאות: לתקיפי מפלגת העבודה היו מועמדים משלהם מבין מקור־ביהם, אשר קידומם נחשב בעיניהם יותר ממילוי דרישותיו של מר ויצמן. האם הניד בראשם לאות הסכמה, נעשה הדבר כדי לסתום את פיו של מר ויצמן באותו רגע מביך (אין לשכוח, כי הדבר אירע בעת מי־מוש הרוטציה, שעה שבה מר פרס לא היה במיטבו). אפשר שאמת עיד־תפה זו אינה שובה לב, אך עולה ממנו לקח חשוב, שמר ויצמן, וכ־מוהו פוליטיקאים אחרים, בדין שישננו לעצמם: הישגים במשא ומתן, או שתואמים את יחסי הכוחות בין הנושאים והנותנים, או שאינם שווים הרבה. האם מר ויצמן רוצה לקח זה, ואם באמת יפרק — כפי שהוא מאיים — את השותפות עם מפלגת העבודה, הוא עלול למצוא את עצמו גם מוכה, גם נלעג.

גם אשראי וגם כדאי

חברי מועדון היפר

קנו היום ושלמו ב־2.3.87

בקניה מעל 100 ש"ח

ההוזלה של העשור
4868
מוצרים בהוזלה בכל המחלקות

בקניה עד 100 ש"ח ניתן לשלם ב־1.2.87

הרשת שומרת לעצמה את הזכות להגביל כמות הקניה.

היפר שוק תנובה

הרבה יותר בהרבה פחות

مكتز من الاصل

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

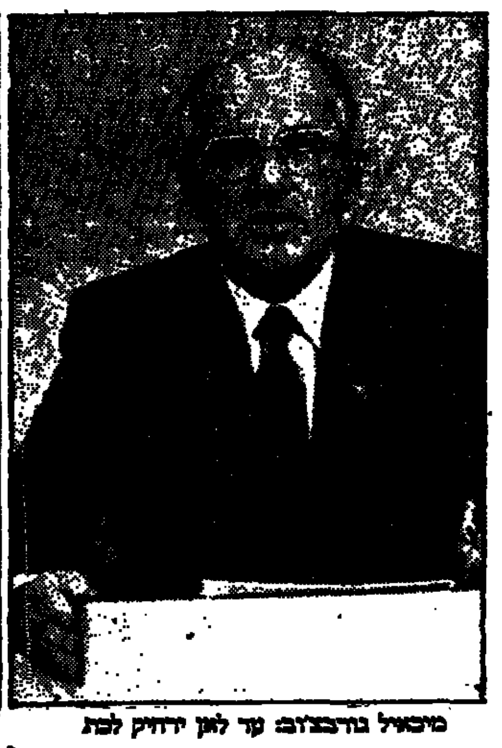

מיכאיל גורבצ'וב: עד לאן ירחיק לכת

רייגן: ברווז צולע או פרטנר למשא ומתן

חידתו של גורבצ'וב

אחרי שנה במוסקווה השמחה הטבעית לאיחוד של הנשיא האמרי־קאי, אשר הסתבך בפרשה האיר־אנית האמללה, בחשש ניתנה של דאגה עמוקה. מידע והערכות שה־גיעו לירושלים מצביעים על חשש סובייטי מפני כניסתו של הנשיא רייגן לקיפאון עמוק, שישאיר את שתי מעצמות־העל במבוי הסתום שאליו נקלעו ברייקיאוויק הקרה. הזקירות הלקוחים שיופקו מתן עלולים להעסיק את הממשל האמריקני במשך כל השנה הבאה. משנת 1988, שנת בחירות בארצות הברית, אין הרוסים יכולים לצפות להרבה יותר.

פקידים ומומחים במערב אינם חלוקים בדעה, שמירוץ החימוש הגרעיני יוסיף להטפס גם בשנה הבאה את ראש דאגותיו של מיכאיל גורבצ'וב. נשיא אמריקאי על תקן של ברווז צולע אינו פרטנר למשא ומתן ולהסכמים מרחיקי לכת, מעין אלה שהקרמלין זקוק אליהם. יוצא, אפוא, ששיקום יוקרתו של הנשיא רייגן והחזרתו לפעילות מדינית בין־לאומית ישרתו בעליל את האינטרס הסובייטי. בירושלים נזכרו, שבשעתו היו אלה הסובייטים ששלחו לריצ'רד ניכסון הזמנה לביקור במוסקווה דווקא ברגעי השפל הקשים ביותר שלו.

כאן מגיעים, כמו תמיד, אל השאלה היהודית. על פי ההערכות שרווחו השבוע סביב החזרתו של אנדריי סחרוב למוס־קווה, אין זה אלא איתות לעבר הבית הלבן. גורבצ'וב מרבה באחר־ונה לפזר עשן ורוד ממין זה, ואנשיו אף שולחים רמזים שבנושא ההגירה יש על מה לדבר. אולם, כאשר מתפזר העשן, מתברר שחוקי ההגי־רה החדשים יכבידו על יציאת יהו־דים ושתקנות ליברליות כביכול בעניין לימוד עברית מצרות עוד יותר את צעדיהם של היהודים.

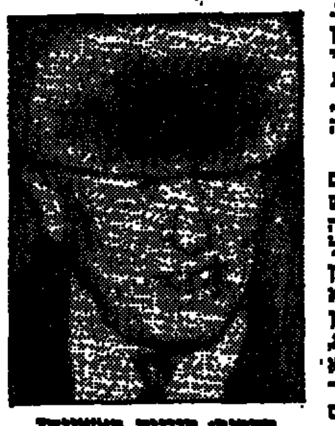

סחרוב: מחווה ראשונה

הזירה הגדולה שאותה מנסים לפצח במערב היא, עד היכן ירשה לעצמו המשטר החדש בקרמלין להרחיק לכת: האם אכן יש ביכולתו וברצונו לשלם בהקלות משמעותיות בתחום זכויות האדם שבכוחן להניע את רייגן בחזרה אל הפסגה שתורחק בחסות "מלחמת הכוכבים", או שמא זהו עשן בלי אש?

הלאה, ריכוך במדיניות הקרמלין כלפי היהודים תסיר את אחד המכשולים בפני שיתופה של בר־יה"מ בוועידה הבין־לאומית לפתרון הסכסוך במזרח התיכון. נושא זה מר־סיף להעסיק את הסובייטים עד כדי העלאת רעיונות לשני פורומים מכינים בשיתוף חמש החברות הקבועות במועצת הביטחון. הסובייטים אינם מתנגדים גם לשיחות ישירות בין הצדדים המעורבים תחת המטרייה המתוקנת ברמזי סמכויות הפורום הבינ"ל המלווה.

הסובייטים מאמינים, כי בכוחה של ישראל והשדולה שלה בקונגרס בוואשינגטון להחזיר את ארה"ב לדיון רציני בפירוק הנשק. גם לזה — הם רומזים — תהיה תמורה נאותה.

אולם, אנשי השגרירות בארה"ב התקשו מאוד להלך מהאמריקאים מועד לביקורו של ראש הממשלה יצחק שמיר בבית הלבן, וקשה להניח כי בבואו לשם יעסוק דווקא בנושא זה.

שר החוץ ג'ורג' שולץ עדיין מעיין בהמלצותיו של עוזרו, ריצ'רד מרפי, לשוב לפעילות כל שהיא במזרח התיכון. הוא הסתפק במסר שהעביר בימים אלה לשמעון פרס באמצעות השגריר תומס פיקרינג. במקרה הטוב, ישלח את מרפי לדלג בסוף המיני־מרוצה בין ירושלים, רבת עמון וקאהיר. נראה שהפתרון, נכון לראשית 1987, טמון דווקא במוסקווה.

מסדרונות מפלגתיים / אילן שחורי

כלכלת הבחירות הבאות

בהתייעצויות פנימיות שהיו השב־וע בליכוד במערך, נדונה השפע־תה של התוכנית הכלכלית החדשה על מערכת הבחירות הבאה לכנסת. בשתי המפלגות ברור היטב, כי דרך גיבושה של התוכנית, והתוצאותיה, יהוו אלמנט משמעותי בתעמולה המפלגתית בין שני הגושים.

עוד בשבוע שעבר, טענו בליכוד כי ראשי מפלגת העבודה והסתד־רות אינם ששים לתת יד לאישורה של התוכנית הכלכלית, מאחר שהקרדיט להצלחתה, כפי שהיא גובשה עד עתה, עשוי להינתן לראש הממשלה יצחק שמיר ולשר האוצר משה ניסים. כבר בדיון הראשון שקיימו שרי העבודה בפורום שרינו בישיבה לילית בתל אביב לפני כשבועיים, טען אחד השרים הבכירים בעבודה, כי לא יתכן לאפשר קבלתה של התוכנית כמות שהיא, כי הצלחתה עשויה להוביל לניצחון הליכוד בבחירות הבאות. עד אותה ישיבה, עדיין נשמעו קולות מנומנמים במפלגת העבודה בעד עיקרי התוכנית, אך בסיומה היתה כבר הוויית אווירה הגר־רה נגדה.

עצירת האינפלציה והנסיגה מלב־נון, אלה שני ההישגים הגדולים של שמעון פרס כראש ממשלה. מתברר, כי שמיר וניסים מבקשים עתה, כי דגל ההצלחה של הליכוד, פרט לשמירה על היציבות הכלכ־לית, יהיה הרפורמה במס ההכנסה, בכלל, ובעיקר הורדת המס לחברות וליחידים. באותה התייעצות של שרי המערך, העלו רעיונות כיצד לערב את מפלגת העבודה בתוכנית הכלכלית, כך שהישגיה הצלחתה ייזקפו בבוא העת לזכות המערך.

מסתבר, כי החזית המאוחדת של מפלגת העבודה, ההסתדרות והנ־עשיניים, אילצה את ראשי הליכוד להיכנע לתביעותיה של מפלגת העבודה. חוסר רצונו של שמיר להיגרר למשברים פוליטיים שעלו־לים לסכן את מושבו בלשכת ראש הממשלה, הביא את ישיבת הממשלה בראשית השבוע להקמתן של ועדות שרים, שמשמעותן מתן אפשרות לה"מ ראש הממשלה שמעון פרס לבחון פעם נוספת את המהלך הכלכלי. על פרס הוטל להוציא את עגלת התוכנית מהבוץ, והבחירתו בשתי ועדות השרים, העניקה לו את היתרון שראשי המערך כה ביקשו לקבל לידיהם.

בלשכת שר האוצר הבינו השבוע היטב את המהלכים של פרס ושרי העבודה, ואת היתרון הפוליטי הטמון בהם. אולם בשיחה שקיים עם עיתונאים הרגיש ניסים, כי תמורת הצלחתה של התוכנית, הוא מוכן שהקרדיט ישול גם לחיק של ידידו הפוליטי.

משה נסים

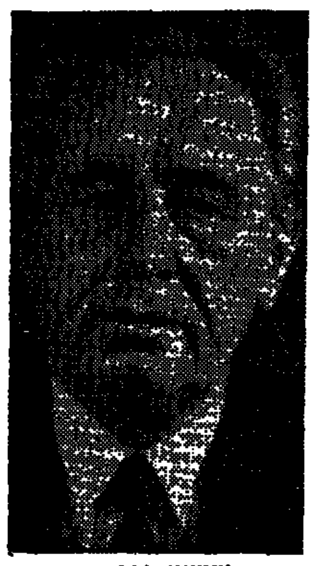

שמעון פרס

יצחק רבין

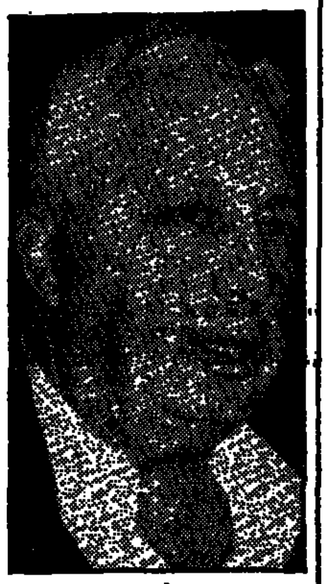

אריאל שרון

עימותי התוכנית הכלכלית

הדיונים סביב התוכנית הכלכלית החדשה, יצרו שדה של עימותים חזיתיים בין אחדים משרי הממשלה. שר המסחר אריאל שרון עם שר האוצר משה ניסים; שר המדע גדעון פת עם שר הביטחון יצחק רבין; וה־מזכ, סגן ראש הממשלה ושר השי־כון דוד לוי עם השר משה ארנס.

זה תקופה ארוכה שאין שוררים יחסים טובים בין שרון לניסים. זו יריבות שקטה, הנמשכת מאז הקמ־תה של ועדת החקירה לטבח בסב־רה ושתילה, בעת מלחמת לבנון — ועדה שהביאה, כזכור, לסיום תפקידו של שרון במשרד הביטחון. השניים ניהלו עימות גלוי לפני חודשים מספר סביב שדרה של מינויים פוליטיים בחברות הממשל־תיות, ועתה החליט שרון להחרים את דיוני פורום שרי הליכוד בטענה כי ניסים התעלם ממנו בעת גיבושה של התוכנית הכלכלית.

העימות בין פת ורבין נולד בעת הדיון בממשלה, לאחר ששר הביט־חון הציג להוכיח לליכוד במהלך אישה מפלגתית שקיים, את הטאי לבנון בעת שביקש להגן על תקציב הביטחון. שר המדע היה זה שהתערב להשיב להתקפה זאת, תוך איזכור מלחמת יום הכיפורים. פת ניצל את ישיבת הממשלה לגמור את החשבון עם רבין, אולם העימות "החם" ביותר היה בין לוי וארנס.

זו תקופה ארוכה שורדת יריבות בין השניים, המבקשים לקבל את המעמד של האיש מספר שניים בתנועת החירות ויורשו של שמיר. בשנה האחרונה ניצל לוי היטב כל פליטת פה או התחלקות מילולית של השר ארנס, שלעיתים קרובות לא הבין כל כך את העילה להמהמה שיצרו דבריו. כבר חצי שנה לפני ועידת חרות סער לוי לאחר שארנס האשימו ב"מאפיה". לאחר מכן רגז על שהשר ללא תיק הזכיר את "המצטרפים החדשים הם לתנועה", ושבוע לאחר הוועידה שפך לוי את חמתו, כשבאירוע חגיגי ב"בן אור־ניס", שבוע לאחר כינוסה של הוע־ידה, התלוצץ ארנס ואמר כי "חזר לזירת הפשע".

אין ספק, כי העימות בין השניים נולד סביב המתח הגדול שנצטבר אצל שרי תנועת החרות המבחינים לכינוס המושב השני של ועידת התנועה, ובחירת מוסדותיה הנבח־רים. מאז פיצוץ הכינוס הראשון לפני כתשעה חודשים, משותקת תנועת החרות. שרי חרות לא הצ־ליחו עדיין להתלכד סביב הצעת פשרה אחת. שמיר ביקש בחודשים ארוכים אלו להביא לכינוס שני, מוסכם ורגוע, אולם נראה כי אירועי השבוע האחרון יגבשו אצל ראש הממשלה את ההחלטה להביא לכינוס מהיר של הוועידה, גם אם אין עדיין הסכמה מוקדמת בין המחנות השונים בתנועת החרות.

אילוף המפד"ל הסוררת

את השינוי בעמדתה של המפד"ל לתוכנית הכלכלית, יכול בהחלט שר האוצר לזקוף לזכותו. כזכור, בראשית השבוע, היה זה השר ללא תיק יוסף שפירא, שהכריז כי סיעת המפד"ל לא תתמוך בתוכנית הכלכ־לית, בעיקר לנוכח הפגיעה בחינוך הדתי. בבוקר יום שני כבר התייצבו שני שרי המפד"ל בלשכתו של שמיר והודיעו לו חד־משמעית, כי פגיעה בחינוך הממלכתי דתי תביא אותם להצבעה נגד התוכנית כולה. בפגישה השתתפו גם מזכ"ל המפד"ל הרב יצחק לוי, לצידם של שני השרים הדתיים, ושר האוצר משה ניסים, לצידו של ראש הממשלה. למרבה ההפתעה, לאחר הודעתם החד משמעית של שפירא והמר, נטל ניסים את זכות הדיבור והבהיר, כי אם שרי המפד"ל מתנים את תמיכתם בתוכנית הכלכלית, בגודל הקיצוץ בחינוך הדתי, אזי אין הוא מוכן לקבל התנייה שכזאת. במקרה זה הוא מעדיף שהמפד"ל תצביע נגד התוכנית, מאשר תתנה תנאי כל שהוא.

דבריו של ניסים עוררו הפתעה מסויימת בקרב ראשי המפד"ל. הללו ביקשו שהות להתייעצות סיע־תית. בשעות אחר הצהריים כינסו את סיעת המפד"ל בכנסת, והתוצאה: החלטת הסיעה חייבה את שרי המפלגה להצביע בעד התוכנית הכלכלית.

דרך אגב, במפד"ל נרגעו השבוע הרוחות, לאחר שבועות של תסיסה לאחר סיומה של ועידת התנועה, ולאחר המחלוקות לאיוש ראשי המחלקות במרכז התנועה. באמצע השבוע התקיימו בחירות חשאיות בלשכת התנועה, לתפקידים הבכי־רים. ההכרעה הושגה בדרך דמו־קרטית. עתה, לפחות למשך שבועות מספר, צפוי שקט במפלגה זאת.

שתי אצבעות מצידון

צה"ל עדיין נוכח בלבנון — אם כי בהיקף הרבה יותר קטן מאשר בתקופת מלחמת של"ג ★ השירות בגיזרה המזרחית נחשב "צ'ופר" מבחינות מסויימות ★ סיור בלבנון

מאת מנחם הורוביץ

כוכיו מרוחקים, שפרצות הבנית מבנה נכבשות כותלת ליים על אדמת לבנון. בשעה שאנחנו מסיירים בגיזרה המזרחית של אזור הביטחון, בליווי נגמ"ש של צה"ל, אנו זוכים להצצה של חייל אר"מ מגורזנגה. לאחר ימים רבים של גשם ולעשות רעפל כבר, הבוקר בהיר באזור העיירה באמבמבה. פיסות שלג מכסות את החרמון. החיילים יעוטרו בביגו־דים מאוחר יותר. האם זה החרמון הישראלי, הלבנוני או הסורי. עם חיילים העושים דרכם לביתם מגור־לה, האגרה לבנתי המחזיק בשתי מוזרות, מגמה להמשש מרפס אל העיירה הצביה.

תיאור מצב משוח מתעבר בלב־נון, הפעם רק באזור הביטחון הב־גבול הצפון. וכך אנו פוגשים חיילים צעירים, קרביים כולם, התופשים קו בגבול הצפון, פתוחים ציר. חיילים שבעת שפרצה מלחמה לבנון היו בתיכון, בשישית, וספק אם האמינו כי גם עליהם יהיה לדלוק אחר מחבלים, להחזיר הרצועה להיל נור־חבי מינוחיפ"ל ולתודיך את חיילי צה"ל בסוגיות הביטחון השוטף.

ציר אדום

ה"צ'ופר" שבשהייה בגיזרה המז־רחית בלבנון היא הפעילה, שמספר התושבים הלבנונים המתגוררים באי־זור זה הוא קטן יחסית, לעומת אוכ־לוסיה גדולה, עויינת במקצת, בגזרות המרכזית והמערבית. לכן, אומר, סלמאן ועופר, התופשים "קו" מול הגיזרה המזרחית, משקיעים את מירב מרצם במניעת חדירות מחב־לים אל תוך הרצועה ופחות בטיפול באוכלוסיה, שמדי פעם יכולה לגלות עויינות.

בציר התנועה בו אנו נעים, אנו מבחינים בנגמ"שים העושים דרכם אל המוצבים. החיילים משקיפים אל נהר הליטני, המציין את צפון תחום רצועת הביטחון. "זה הוא ציר אדום מבוינטגר", מספר אחד הקצינים. ארץ רוחבלים מספר כיצד הוא והחי־ליו היסלו חוליית מחבלים. "הכתנו בהם מיד ופתחנו עליהם באש. שניים נהרגו, שלושה נפצעו. הם הצליחו להמוק מצעים ולהיבלע בפרדס הליטני. כן, הם מגיעים מהאזור הנתון לשליטת הסורים" — דבורי אהד, סך הכל שלושה חודשים בלבנון וכבר רשם לעצמו הישג צבאי.

בסמוך לו — סלמאן פרביק מבית ג'אן. המחבלים נכנסו לפני חודשים מספר בכפר הדרוזי השכן, חורפש, וכנת הוא נכנס ללבנון כדי למנוע הישנות הידי לעבר הכפר הדרוזי. "זו המטרה שלי, להגן על יישובי הצפון", אומר סלמאן, שלאחר שי־סיים את הסיור נכנס אותנו משוחק שש בש עם חייל אחר מהפלוגה. "תראה", נזכר לפתע חייל אחר, "היו פעמים שרצינו להצטת את אזור הביטחון ולדלוק אחרי המחבלים, אבל אי אפשר. צריך אישור מהממשלה".

לאחר הפעילות המבצעית, בעיקר בלילות, מתמקדים החיילים על חשיבות הפעילות בלבנון. חיילים אלו מתחלפים מדי פעם בכתות אחרים המגיעים מישראל. "אנחנו תקועים כאן שבוע", אומר אחד מהם, אשר מספר מפתח תקווה. חבריו, סאול מראשון לציון ועופר קולסקי מאשדוד, מוכנים לומר מעט על השירות בלבנון. הם לא ישירו "דד אלינו אוירתי". הם לא יוכיחו את שרון ואת בגין ולא ישאלו אם פרס ורבין נתנו גיבוי למלחמה בלבנון. הם אינם מזכירים את שלום הגליל. הם אומרים: "אנחנו פה כדי לשמור על הגבול". עופר יושב על תל גבוה המשקיף אל הגבייה. "בימים הרא־שונים התרגשנו מאוד. השלג, הנוף המשגע והאוויר. אבל מזה לא הייתי רוצה להיות פה".

אביעד, מבוגר מעט מאחרים (21): "אין חיילים שמתנגדים עקרונית לשרת כאן, אך מובן שיש חיילים שמעדיפים לשרת בארץ".

ויכוח פנימי זה פורץ מדי פעם בפעם החוצה, שמתפרסמות אליו שי־חות של מפקדים על חשיבות השי־רות בלבנון והידיעה כי בתוך ישראל בטוח יותר לשרת. "הכבו כי חשוב שיידעו את הפיגועים עלינו מאשר על תושבי גבול לבנון", מסיים אחד החיילים את השיחה.

דגל לבנון

חיילי צה"ל ממהרים להתארגן לפעילות בכפר מידון, הנמצא מצפון לאזור בו אנו מבקרים. שם מתבס־סים מורש מחבלים. על ההרים סביב אפשר למצוא גם את חיילי צבא דרום לבנון. פחות מקצועיים, פחות קרביים. משכורת נאה, לצד החשש שהמחבלים יפגעו גם בהם, מביאה מאות חיילים לבנוניים בני כל העדות לשטח הפראי והמפחיד.

דגל לבנון מתנופף בבסיס אחד, בו מוצבים חיילי צד"ל. אחד החיי־לים מתלוצץ וקובע, כי רק הדגל שייך לצד"ל. התותח ושאר הציוד הם ישראליים. רונן צור מפתח תקוה: "אנחנו כאן כמו הטבע של צה"ל, במהרה הארוך. צה"ל יוחזק כאן את האזור. הוא צבא זוהי. אנחנו מספקים אתו".

הפעולה האחרונה של חייל צה"ל בכפר מידון היתה בתגובה להרג של המחבלים בחיילי הדרום. "הם פעלו יפה וביעילות", מספרים החיילים.

מהגיזרה המזרחית אנו חוזרים למפקדת צה"ל במרג' עיון. ברחבה ממתין מפקד צבא דרום לבנון, הגנרל אנטואן לאחד, לרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי. הרמטכ"ל בא לברך את לאחד, את קציני צד"ל ואת הב־כירים הלבנונים לקראת השנה החדשה. הוא מבטיח: "צה"ל ימשיך לתת גיבוי לצבא דרום לבנון". לאחד אומר: "שנת 86 היתה קשה ביותר בלבנון. כאן, בדרום, היתה רגיעה יחסית". מפקד לבנוני שכמי עם הנוף לרמטכ"ל צבא לבנון, עם המפקד של צה"ל. שניים המסבירים את חשיבות אזור הביטחון — האחד לביטחון האוכלוסיה הלבנונית, הש־ני לביטחון האוכלוסיה ביישובי גבול הצפון.

שני המפקדים יודעים — ומשננים זאת לחיילי צד"ל וצה"ל — כי גורלו של אזור הביטחון תלוי לא רק בכוחם של שני הצבאות ובשיתוף הפעולה ביניהם, אלא גם בגורמים הפועלים מחוץ לרצועה. מרבית חו־ליות הקבלה המנסות להחדיר לאזור הביטחון, מקבלות קודם לכן תידרוך וסיוע מהכוחות הסוריים בבקעת הלבנון. הרמטכ"ל אומר: "איני רואה שום בעיה בהישארותם של הסורים בבקעת הלבנון. אין לנו קווים אדו־מים לגבי הסורים. הנסיבות הן שקובעות מה מתרחש מצפון לרצו־עת הביטחון". אנטואן לאחד מביע חשש, כי בעקבות הרגיעה היחסית בין הפלגים הלוחמים בצידון ובבי־רות, ישבו המחבלים את אשם כנגד רצועת הביטחון.

תח"ל

תיאום חינוך לדמוקרטיה
דו־קיום ונגד גזענות
ת.ד. 4070, ירושלים

בחסות משרד החינוך והתרבות
ומכון ון ליר בירושלים

מקיים

"יריד דמוקרטיה"

ביום ה', ל' כסלו, תשמ"ז, 1.1.87, בין השעות 10:00–16:00, במכון ון ליר בירושלים, רח' ז'בוטינסקי 43.
בדוכנים יוצגו למכירה עזרי חינוך והוראה בסוגיות חינוך לדמוקרטיה, לדו־קיום ולסובלנות. המכונים והמסגרות המשתתפים יקיימו מוקדי מידע בנושאים הללו. חומר אור קולי יוקרן במשך יום היריד.

הציבור מוזמן

אוטובוס מס. 15 מגיע מהתחנה המרכזית למכון ון ליר.

מחלקת האריזה של
מרכז תנובה
עברה

מהשוק הסיטונאי בתל־אביב
למשרדי מרכז תנובה
במגדל "רסקו"
רחוב דניאל פריש 3 (פינת דובנוב)

מספרי הטלפון החדשים:
03-430524, 430555

מרכז תנובה

מושב עצמון בגוש שגב
(גליל מערבי)

קולט משפחות
(עם ילדים)

המושב מציע איכות חיים למשפחות המוכנות לתרום לאיכות זו. המושב מאפשר לחבריו פיתוח עיסוקים העשייתיים בתוכו או המשך עבודה עצמאית מחוץ למושב.

המעוניינים יפנו אל: ועדת קליטה מושב עצמון ד.נ. משגב 20138 בצירוף קורות חיים.

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

מענקי מחקר לתלמידים
במורשת יהדות המזרח

המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח יעניק בשנת הלי־מודים תשמ"ז מענקים לתלמידים הכותבים עבודות גמר לתואר שני ועבודות מחקר לתואר שלישי בנושאים המעוגנים במורשת יהדות המזרח בחוגים השונים.
המועד האחרון להגשת הבקשות הוא ט"ו בטבת תשמ"ז (16.1.1987)
הבקשות תוגשנה למזכירות הפקולטה באוניברסיטה אשר תמציא לפונים את הטופס המתאים. אפשר לקבל טפסים גם במרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח, רח' פארן 7, רמות אשכול ירושלים.
לפרטים נוספים: טלפון 02-817251

אסונות טבע ומלחמות יהודים

ביום שני הבא תתכנס, אחרי הפסקה ארוכה, ועדת השרים לטי־פול באסונות רגילים, הנגרמים מספי־בים ואסונות טבע. ועדה זו הוקמה בסתיו 1985, בעקבות האסון בכר־מאל שכונת, ובראשה עומד השר מרדכי גור. אז התברר, כי הסובבים מעין אלו שהפילו שם מאות חללים מצויים למכביר במפעל פרטוארגים שבמפרץ חיפה הצפוף ומוקדי מפגעים אחרים שמבקר המדינה נדרש אליהם. האסונות בצ'רנוביל ובשוויץ המחישו את הצורך להדי־רך גם בישראל לפגעים לארצשיים. כמו תמיד, מלחמות בין־משרדיות גברו על כל שאר פגעי הטבע השאירו את המלצות הוועדה על הנייר.

משרד האוצר ערער על ההחלטה שנתקבלה בחודש מאי האחרון, לאמץ את המלצת הוועדה הבין־משרדית בראשות אלי"מ (מיל') יעקב היכל, להקים מרכז מידע ארצי לטיפול באסונות הללו, מכיון שהקמתו והפעלתו תעלה "סכום עתק" של שני מיליוני דולר במשך חמש שנים. משרד הביטחון, האחר־ראי ממילא על הטיפול בכל המפגעים בימי מלחמה ועל מרבית המפגעים בימי שלום, ערער על ההחלטה להפקיד בידיו את האחר־יות. שר הביטחון הציע להפקיד את המרכז בידי משרד הבריאות וכך הוא נותר ללא פתרון עד הרהמצאיה.

לפני מספר שבועות הוקמה ועדת השרים מחדש, בראשות שרת הבר־יאות שושנה ארבלי אלמוזלינו. הממשלה הורתה לוועדה לדון מחדש בהחלטה שקיבלה קודמתה, להקים את המרכז המבצעי למידע ולתיאום בין כל הגורמים העוסקים בנושא רגיש זה, לעתים מתוך ני־גודי אינטרסים. בינתיים עורר העניין את סקרנותם של שרי הרווחה והפנים, התובעים לקבל את האחריות לנושא.

אסונות או לא אסונות, מדוע לוותר על צרור מינויים חדשים שאפשר לחלק לחברים?

סיבוב בעולם

איטליה:

בקשת הבטחון האיטלקית בפרשת העגנו לא עוררה התרג־שות מיוחדת. קשרי המודיעין ההדוקים בין שתי המדינות יעמדו גם בפרשה הזו. במשרד החוץ אין צופים זעזועים ביחסים עם רומא. הגרסה הרווחת, עם זאת, היא שהאנטו המתעקש משום מה להזיק לישראל, אינו יודע את האמת.

ניקרגואה:

עד כה היה ידוע על קשריה של ישראל עם מתנגדי הקונט־רס בניקרגואה. השבוע דיווח ישראל גור אריה, הסמנכ"ל היוצא של משרד החוץ לאמריקה הלטינית, כי לפני שנ־תיים נועד במכסיקו עם נציגי השלטון הסנדיניסטי. הפגישה התקיימה במכסיקו ובמהלכה העביר להם גור אריה הצעות לסיוע אזרחי מישראל. בני שיחו הבטיחו לבחון את ההצעה, אולם עד היום לא הראו את חיים. גור אריה סיפר כי עד היום נהנית ניקרגואה מפרויקט ענק שהקימו מומחי חקלאות ישראלים במדינה זו לפני עלייתם של הסנדיניסטים לשלטון.

יפאן:

בימים אלה נרמז לליגה נגד השמצה בארצות הברית להוריד פרופיל במאבקה נגד החרם היפאני על ישראל. חברי הליגה מפיצים בקרב חוגים בעלי השפעה בארה"ב נתונים על חברות יפאניות המחרימות את ישראל והיפאנים אינם מסתירים את מורת רוחם מפעי־לות זו. במשרד החוץ אומרים שהשר שמעון פרס מגלה עניין רב בביקור בטוקיו וחושש מהפתעות.

דרום אפריקה:

בראשית 1987 ייכנסו לתוקף התקנות האמריקאיות הנוק־שות המאיימות לפגוע במדינות שאינן מצייתות לאמברגו על דרום אפריקה. במסגרת ההער־כות במשרד החוץ לקראת עידן חדש ביחסים עם ממשלת המיעוט הלבן נשקלת הצעה להקים מחלקה מיוחדת לטיפול בדרום אפריקה. עד כה היה הנושא בטיפול המחלקה העוס־קת באפריקה.

הונגריה:

לפני מספר שבועות סיפרנו כאן על הוכחת הסברה של משרד החוץ שכישרה סימנים לכינון יחסים עם הונגריה. אחרי שגילינו עניין במידע החדש, הודפס הפרק הלא כדייק מחדש ועתה מסופר בו רק על כך ש"מ־משלת הונגריה קידמה את הד־לופי התרבות שלה עם ישראל".

מרבה מנכ"לים מרבה דאגה

באין בשורות חדשות במד־יניות החוץ, גם שינויים במד־יניות ההסברה מושכים חמש הצעות לסדר היום של הכנסת. עם כניסתו למשרד החוץ, מצא המנכ"ל המדיני יוסי ביילין מערכת הסברה שהתמחותה כמ־עט בלעדית בהשמצות נגד אש"ף הרוגל בהשמצת ישראל ובשלילת מעמדו כנציג העם הפלשתיני. חוברות הסברה מיו־שנות נערמות בנציגויות ללא גואל. המלה האחרונה ביוזמות השלום של ממשלת ישראל הוא הסכם קמפ דיוויד.

הסמנכ"ל להסברה עד השבוע האחרון, רב שמוריק, היה חייב את מינויו ליצחק שמיר. הגם שהיה בעבר פעיל בתא המערך, לא התקשה שמוריק להיכנס לנעליו של קודמו, משה יגר, חסיד נאמן של ארץ ישראל השלמה. ביילין החליט איפוא להחליף את שמוריק ולשבץ תחתיו את קולט אביטל, אשת הסברה ותיקה והגרה מוסרה במפלגת העבודה. שמוריק מיהר, הזעיק עזרה ומיאן להתנחם במשרת הסמנכ"ל לאמריקה הל־טינית.

עתה היה על ביילין לחלוף על משבצת עמיתו הסמנכ"ל אברהם טמיר. הלה לא נלהב למצוא את אביטל באגף ההסב־רה ואת שמוריק באגף אמל"ט הכפוף למרותו. אחרי דין ודב־רים שנמשך כשלוש שעות יצא שמוריק קירח מכאן ומכאן ואביטל המריאה קצוצת כנפיים. הראשון יסתפק בתפקיד סמנ־כ"ל לתפקידים מיוחדים השמור לחסרי תפקיד. השניה תהיה מנהל האגף הראשון שאינו נושא בתואר סמנכ"ל. כמו כן הוחלט כי מחלקות העיתונות, האירועים והתרבות ינותקו מאגף ההסברה.

עם פרישתו הצפויה של המשנה למנכ"ל חנן בר־און בעוד חודש ייפתח פרק חדש במאבק בין שני המנכ"לים. טמיר מתנגד למינוי מחליף לבר־און, שכן לטענתו נטל ביילין לעצמו את סמכויות המשנה למנכ"ל (מעמ־מות העל הרא"ש). המחוון מבקש למנות לתפקיד המשנה את הסמנכ"ל לאירופה ישעיהו ענוג. הלה צורף כבר לוועדת המינויים העליונה ותמך שם בלהט במינוי השני במחלוקת באגף ההסברה.

אפשר כמעט לחתוך את האויר במסדרון המפריד בין לשכות המנכ"לים. עובדים בכי־רים מאבחנים איש איש את מנכ"לו. הרכב ה"קליקות" והבי־לות המינויים והעתונה מעסי־קים את הדיפלומטים פי כמה יותר מהאוכלוסיה הפלשתינית או התנאים לכינוס ועידה בינ"ל. הם אמורים לדעת מה מבין אלה ממשי יותר באמת.

ניקוב מחשבים (ישראל) בע"מ

הודעה בדבר פרסום תשקיף

ניתנת בזאת הודעה בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח־1968
כי ביום 26 בדצמבר 1986 פורסם תשקיף בדבר

הנפקה של

9,498 מניות רגילות רשומות על שם בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א בערך נקוב כולל של 9,498 ש"ח וסדרה של עד 10,498 כתבי אופציה (סדרה 2) רשומים על שם, הניתנים למימוש בכל יום עסקים החל מ־29 בינואר 1987 ועד ליום 30 בדצמבר 1989, למניות רגילות בנות 5 ש"ח ע.נ. רשומות על שם, כך שכל כתב אופציה ימומש למניה רגילה אחת בת 5 ש"ח ע.נ. (כפוף להתאמות), כנגד תשלום במזומן של "מחיר המימוש" כאמור להלן (להלן: "כתב אופציה"). מחיר המימוש של כל כתב אופציה יהיה 70 ש"ח, צמודים לשער היציג של הדולר של ארה"ב כך שלמחיר המימוש יתווסף הפרשי שער המבטא עליית השער היציג לתאריך המימוש, ביחס לשער היציג של הדולר של ארה"ב ליום 21.12.86 (ראה פרק 3 לתשקיף).
כתב אופציה אשר לא ימומש עד ליום 30 בדצמבר 1989 יפקע ויהיה בטל ולא יקנה לבעליו זכות כלשהי. התמורה ששולמה בעדו לא תוחזר.

ניירות הערך הנ"ל מוצעים כדלקמן:

הנפקה בדרך של זכויות של

9,498 יחידות המוצעות לכל בעלי המניות של החברה, במחיר של 160 ש"ח ליחידה לפי היחס של יחידה אחת בגין כל 6 ש"ח ע.נ. ממניות החברה (מכל סוג) שתהיינה מוחזקות על ידם בתום יום העסקים של ה־30 בדצמבר 1986.
כל יחידה כוללת 1 מניה רגילה בת 1 ש"ח ע.נ. במחיר של (5000%) 50 ש"ח
1 כתב אופציה (סדרה 2) במחיר של (2200%) 110 ש"ח
מחיר היחידה 160 ש"ח

הנפקה לעובדים של החברה

עד 1,000 כתבי אופציה (סדרה 2) מוצעים לעובדי החברה הזכאים במחיר הרכישה של 110 ש"ח לכל כתב אופציה, תוך אפשרות של הזמנה עודפת כמפורט בסעיף 3.3.2.

בעלי עניין בחברה, ה"ה ברבר, דיטקובסקי, רפאל ושותפו התחייבו לנצל את כל הזכויות המגיעות להם ולרכוש את כל היחידות להם הם זכאים בגין מניות החברה שיוחזקו על ידם בתאריך הקובע ולפיכך יוקצו להם כ־3,672 יחידות המהוות כ־38% מהנפקת היחידות בדרך זכויות על פי תשקיף זה.

המניות הרגילות בנות 5 ש"ח ע.נ. והמניות הרגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. מקנות למחזיקיהן קול אחד בגין כל מניה מבלי להתחשב בערכן הנקוב ולמעט קיימת עדיפות למניות הרגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. בזכויות ההצבעה.

המניות המוצעות על פי תשקיף זה תהיינה זכאיות למלוא הדיבידנד במזומן או במניות הטבה שיוכרז או שיחולק לאחר תאריך התשקיף.

המניות הרגילות בנות 5 ש"ח ע.נ. שתונפקנה עקב מימוש כתבי האופציה (סדרה 2) תהיינה החל מתאריך המימוש שוות זכויות למניות הרגילות בנות 5 ש"ח ע.נ. הקיימות באותה עת בהון החברה.

לחברה הפסד מצטבר (מאוחד) של כ־1.8 מיליוני ש"ח ליום 30.9.86 (ראה עמוד 51 לתשקיף). החברה ערבה ללא הגבלה בסכום לבנקים שונים בגין חברה שלובה, קידרון מערכות סיפרתיות בע"מ ולכן קיים סיכון שהחברה תצטרך לשלם בגינה סכומים משמעותיים ביותר. (ראה עמ' 64 לתשקיף).

באשר לתנודות במחיר מניות החברה ראה עמוד 4 לתשקיף.

ההנפקה בדרך זכויות (למעט זכויות בעלי העניין) מובטחת בחיתום. החברה תשלם לחתמים עמלת חיתום בשיעור של 4% מהתמורה של ההנפקה בדרך של זכויות (להוציא את היחידות שרכישתן הובטחה על ידי בעלי העניין), (37,286 ש"ח) בנוסף יעביר החברה לחתמים עמלת הפצה לבנקים ולחברי הבורסה בשיעור של 0.5% מהתמורה הכוללת של היחידות שהבקשות להקצאתן הוגשו באמצעותם (7,600 ש"ח) כמו כן יקבל מנהל קונסורציום החתמים עמלת ניהול בשיעור של 2% מתמורת ההנפקה בדרך זכויות (30,400 ש"ח) כמו כן יקבל בנק לאומי לישראל בע"מ עמלת ריכוז בשיעור של 0.15% (2,280 ש"ח). סכום ההוצאות הקשורות בהנפקה בנוסף לעמלות דלעיל, מוערך על ידי החברה בלא יותר מכ־85,000 ש"ח.

החברה תשלח בסמוך ככל האפשר ליום 31.12.86 הודעה לזכאים לכך בדבר הזכויות להן הם זכאים.

הזכאים הרשומים, כמוגדרים בתשקיף, הבאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן בהודעה בכתב שתימסר לא יאוחר מיום 21.1.1987 בשעה 12:00. הזכאים הלא רשומים, כמוגדרים בתשקיף, הבאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן בהודעה בכתב שתימסר לא יאוחר מיום 22.1.87 שעה 10:00.

החברה תשלח לעובדים הזכאים לרכוש כתבי אופציה, תוך שלושה ימים ממועד פרסום התשקיף הודעה בה יצויין מספר כתבי האופציה המיועד שהעובד זכאי לרכוש ומחיר הרכישה.

בקשות לרכישת כתבי האופציה על ידי העובדים בצירוף התמורה יוגשו על ידי כל עובד לחברה במשרדיה בשעות העבודה החל ביום 13.1.87 בשעה 08:30 וכלה ביום 20.1.87 שעה 12:00.

את הבקשות לניצול הזכויות המוצעות לבעלי המניות של החברה יש להגיש ישירות לחברה במשרדה הרשום או באמצעות בנק לאומי לישראל בע"מ, יחידת הביצוע המרכזית, רח' אחד העם 9, תל־אביב, וכן באמצעות סניפי בנקים אחרים או חברי בורסה אחרים בבורסה.
עותק מהתשקיף העומד מהודעה לפרסומו הומצא לרשם החברות.
עותק מהתשקיף ניתן להשיג אצל בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק איגוד לישראל בע"מ ואצל בנקים וחברי בורסה אחרים.

הודעה זו איננה מהווה הזמנה לרכוש את ניירות הערך המוצעים.

החתמים: לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ (מנהל הקונסורציום) ובנק איגוד לישראל בע"מ.

תאריך התשקיף 26 לדצמבר 1986

למה לי להיות שנוא?

נתן שרנסקי הוא סמל – ולא קל לחיות עם דימוי זה ★ הוא עדיין לא התאקלם ונתון ללחצים מן הימין ומן השמאל, מצד דתיים וחילונים המבקשים שיתייצב לצדם ★ שיחה עם שרנסקי

מאת מרדכי ארציאלי

כשנחת בפברואר השנה מטוס מיוחד של ממשלת ישראל בנמל התעופה בן גוריון, המתינו לעולה החדש והמפורסם ראש הממשלה, שרים, ח"כים ואלפי מעריצים. אנטולי שצ'רנסקי היה ועודנו סמל, ולא קל לחיות עם דימוי זה. הוא טרם התאקלם.

בתחילת פגישתנו הצעתי שלא נשוחח על תשע שנות מאסרו, סבלו ומאבקו. הוא הבין, אך הדבר לא עלה בידו. הוא שב וחוזר לשם. אין למחוק בעשרה וחצי חודשים תשע שנות מאסר קשה בגולאג הסובייטי. הישיבה בגולאג טובעת את חותמה לכל החיים. לשאלה מתי יחוש שאכן התאקלם, הוא משיב: "זה לחצים של הקג"ב היו קשים. שם היה רק שחור ולבן. רע וטוב. כן ולא. חיים ומוות. בלי פשרות. כאן החיים נורמליים ויש ברירות. קפה או תה. בשרי או חלבי. לשחות או לצאת לטייל. אלפי ברירות עומדות בפניך בכל יום, ולעיתים אני חש שהמוח מתבלבל ושאני עוסק בדברים פעוטים. עלי עדיין למצוא את דרכי. כשאמצא בעיה זו, אדע שהתאקלמתי".

למצוא את דרכו הפוליטית? שאלתי. "ברוסיה הממשל יודע הכל. הוא יודע מה אתה צריך לעשות וגם מה עליך לחשוב. בישראל כל אחד חושב שהוא יודע יותר טוב מה רע ומה טוב בשבילך. אין רוצים להבין, שהחיים מורכבים ודי מסובכים. יש המעדיפים לראות אותי במפלגה ימנית ויש הרוצים לראות אותי במפלגה שמאלית. יש הרוצים שאפעל בקרב חוגים דתיים־לאומיים ויש המבקשים שאקדיש מרצי למאבקם של החילונים". מי לוחץ יותר? שאלתי. "אף אחד מהדתיים לא ניסה עד כה לשים כיפה על ראשי ולא ביקש ממני לחבוש כיפה. אך חילונים רבים מודאגים, שמא אתחיל לחבוש כיפה. מציאות זו מאכזבת אותי".

דירה שהיא משרד

משפחת שרנסקי אינה מתגוררת עוד בדירה שהועמדה לרשותה על ידי משרד הקליטה באחת משכונות ירושלים. על הדלת, מתחת לשם "שרנסקי" נתוספה המלה "משרד". ואכן הדירה נראית כמשרד יותר מאשר כדירת מגורים. שולחן האוכל העגול וארבעת הכיסאות, הספה ושתי הכורסות עדיין בעטיפה. אך על השולחן מכונת־כתיבה פתוחה ולידה ערימות של מכתבים, מעטפות וניירות. שלוש הכונניות עמוסות בקלסרים ולא בספרים. נורות החשמל המשתלשלות מן התקרה, עירומות, ללא אהילים. מכשיר הטלפון, שמספרו חסוי, מונח על הרצפה. על הקיר שתי תמונות ממוסגרות, האחת עם תצלומים של אידה נודל, ולדימיר סלפאק, יוסף ביגון ואחרים, אסירי ציון ומסרבים הנמקים עדיין בכלא. השניה, תצלום צבעוני של העיר העתיקה ובה כיפת־הסלע המוזהבת בשמש.

שני קלסרים עבים־כרס מונחים גם על השולחן במטבח ונראה שהלוו לעשות בו את השימוש שלשמו נועד. להדשיש נמוך ונר מבדיל בין שני הכיורים, אנטולי – או בשמו העברי – נתן, שואל אם אשתה קפה. הוא חוזר מהמטבח ועמו שתי כוסות קפה ומבצבצת האמרה "אין סוכר בבית, לא נורא, נשתה עם דבש". הוא מכניס כפית עם דבש לפיו ולוגם מן הקפה המר.

אנטולי, אביטל ובתם הפעוטה רחל מתגוררים בדירה שהועמדה לרשותם, זמנית, על ידי ידידים. בקרוב ירכשו דירה חדשה ומרווחת. מכספי המקדמה שקיבלו מהוצאת "ראנדום־האוס", המוציאה לאור את ספר זכרונותיו. העברית שבפיו אינה שוטפת. האנגלית טובה מאוד ומרבית השיחה התנהלה בשפת אלביון יותר מאשר בשפתו של אליעזר בן יהודה.

קשרים עם הנשיאים

לא מכבר חזר מסיור בן שמונה ימים בארצות הברית. נפגש לשיחה בת עשרים דקות עם הנשיא רייגן ושיחה תמימה עם מזכיר המדינה שולץ. כן נפגש עם ראשי הסנאט, הקונגרס ומנהיגים בקהילות היהודיות בשיקאגו ובפילדלפיה. הוא נתבקש להאריך את שהותו ולשאת דברים בפני קהילות יהודיות נוספות. אך אין הוא מוכן לעזוב את הארץ לחודש שלם. שבוע – כן. קצת יותר – אולי. חודש – לא.

הוא מציין, שבראשונה השתתפו בהופעותיו בשיקאגו ובפילדלפיה גם יהודים יוצאי ברית המועצות, נושרים, שהיו מוכנים לפעילות ולמאבק למען יהודי ברית המועצות. זה סימן טוב מאוד, אומר הוא. לדעתו, יש לפעול, לפתוח ולשמור על קשרים עם הנושרים והבל שהסיבות היהודית אינה פועלת בקרבם ורואה בהם בוגדים. הוא אופטימי ומאמין שבפעולות הסברה מתאימות ניתן להביאם לישראל. את האימרה של יצחק רבין: "נפולת של נשושות", לא שמע מעולם. "זהו באמת אמר את הדברים האלה?" שאל בתמיהה.

יש בפיו ביקורת על המתרחש בארץ. בילדותו שמע בדיחות של אנטישמים. אותה מוכן מספרת, שהיהודים מרבים בלי להפסיק זה לזה. את כעס על הלצה זו. "לצערי הרב, נוכחתי שבארץ יש רבים, בכל הדרגים, שאינם רוצים ואינם מוכנים לשמוע ולהאזין. אמרו לי לא לדבר על ציונות, כי היא כבר שייכת להיסטוריה. חילונים אמרו לי: אל תחפש ציונות אצל הדתיים, הם רק מוכנים למשיח. דתיים אמרו לי: אצל החילוניים לא תמצא ציונות, רק חומרניות. בימין אמרו לי: השמאל אינו ציוני, הוא מוכן להפקיר את שטחי המולדת. בשמאל אמרו לי: בימין לא תמצא אנשים המוכנים להיאבק למען זכויות האדם. ועוד שאלו אותי: אם אתה ציוני, מדוע אינך מדבר למען סוריה? ואם אתה ציוני, מדוע אינך פועל להחזרת השטחים, כדי שלא תהיה מדינה דו־לאומית. זה לפתע שמעתי את עצמי שואל: האם יש ציונות? האם אני ציוני? התשובה: ציונות היא לחיות בארץ־ישראל, ואין זכות גדולה מזו".

"לא מעוניין להיות פוליטיקאי"

האם ניסו להשפיע עליך להצטרף לאחת המפלגות? שאלתי. "נפגשתי ואני נפגש עם ראשי המפלגות וחברי כנסת. רק עתה נפגשתי עם שמיר ועם פרס. אך הפגישות עוסקות בנושאי יהדות ברית המועצות. רק עם הקומוניסטים ועם כהנא לא נפגשתי ולא אפגש. אף אישיות פוליטית לא אמרה לי במפורש: בוא, הצטרף אלינו. אך היו רמזים. לפעמים גם עבים. ממרץ שאלתי, מהמערך, מהליכוד, מהתחיה ומאחרים. אבל אני לא רוצה להיכנס לחיים הפוליטיים והכנסת אינה מושכת אותי. אני בטוח שאוכל לפעול ביותר הצלחה למען יהודי ברית המועצות אם לא אהיה מזוהה עם מפלגה פוליטית. התרשמתי שהאישים הכי שנואים במדינה הם הפוליטיקאים. למה לי להיות אדם שנוא?"

שרנסקי אינו רוצה להיות פוליטיקאי. אך בהתחמקות משאלות מביכות הוא יכול להיות טוב יותר מרבים של פוליטיקאים לא מעטים.

שאלה: כשנקלעת לארץ היית גיבור לאומי. סמל. מיתוס. השמאל והימין חיבקו אותך באהבה. ואז אתה נפגש עם אנשי אש"ף, מופיע בטלוויזיה. לא מתראיין אלא קורא הודעה. מן היהדי בכך ביומי סמאלי. כיצד מתמודדת התגובות זו עם הדות הארץ, חושש הבישוש?

תשובה: ביומיי הראשונים לפני חודשים מספר ביקשתי שיקיימו לי להיפגש עם ערבים מתונים, אך הדבר נתמסמס. יום אחד, לאחר לידתה של רחל וכשאביטל עדיין בבית החולים ואני יושב לידה, נקראתי לטלפון. אדם שהציג את עצמו כיו"ר איגוד העיתונאים הערבים וביקש שאפגש. לו הזכר על זכויות האדם. השבתי לו שזה לא הזמן, שאביטל עדיין בבית החולים. ואז אמר לי שאני לא רוצה לפגוש אותו מפני שהוא ערבי. מיד הסכמתי לפגוש אותו. הזמנתי אותו לביתי. לפגישה הופיע עם עוד אדם, חנא סיניורה שמו. לא ידעתי מי הוא. שאלתי אותו אם הוא קרוב משפחה של המלך חוסיין. ישבנו ושוחחנו ואז אמר חוסייני, שמוחים לגרש עיתונאי מתוך הקשר עם אש"ף, השבתי לו, שאני בעד דו־שיח בין יהודים וערבים, אך לא כאלה התומכים בטרור, ואש"ף הוא ארגון של מרצחים, וקראתי לו בעל פה קטעים מתוך האמנה הפלשתינית, שלצערי הרב, רבים בקרבנו לא קראו אותה. אחר כך הסתבר לי, שחוסייני הוא מפעילי אש"ף, וכך גם חברו העיתונאי שבא אתו. הפרשה התפרסמה ופנו אלי מ"מבט" בטלוויזיה וביקשו ראיון בנושא זה. להתראיין סירבתי. אני שולט בתשתיות בשפה העברית והצעתי שדבריי יוקראו בדיבור יותר. לכן קראתי את ההודעה".

האם אתה יודע שבפגישתך זו גרמת אכזבה לרבים מתומכיך?

כן. אני יודע שנמתחה עלי ביקורת. מימין שאלו למה נפגשתי עם אנשי אש"ף. משמאל שאלו מדוע איני ממשיך בדיאלוג עם אנשי אש"ף. אם יש עלי ביקורת משני הצדדים, זה סימן שאני שומר על העצמאות שלי, כמו ששמרתי עליה בכלא ברוסיה. אבל פה הרבה יותר קשה לי לשמור על עצמאותי. כי פה כולם אוהבים אותי ואסור לי לאכזב איש אחד. אך אם לא אכזב לא אהיה עצמי.

שרנסקי מודע היטב לקונפליקט הפוטנציאלי בין יהודים וערבים. "אין לי עדיין תשובות מוכנות לבעיה רצינית זו". ברור לו, שיש לקיים דו־שיח עם הערבים על העתיד ושני העמים חייבים ללמוד להיות ביחד במדינה הזו. יהודים וערבים צריכים [illegible]

כבר ביומי הראשון בארץ שמעתי על כפיה דתית, אך אני לא חש בה. הכפיה החילונית, כפי שאני רואה, אינה פחותה מהכפיה הדתית. אל לנו בישראל להיות בעלי דעה אחת. יש מקום להפרשות עולם רבות ושונות, אך לא למלחמות יהודים.

האם המסתייגת מאגודה לזכויות האזרח?

לא ידעתי שקיימת אגודה כזו. אתה רואה יש לי עוד הרבה מה ללמוד.

האם לא היו אליך פניות להצטרף לאגודות, לגופים ואחרים?

פנו אלי שאצטרף לוועדה למען נקש. השבתי בשלילה, בעיות משפטיות אינן ברורות לי. אם יהודי פשע, רצח, אין אני חושב שישראל צריכה להיות מקלט לפושעים יהודים. מצד שני, אם יוסגר, קיימת סכנה שערבים ירצחו אותו בכלא הצרפתי. אולי צריך לחוקק חוק, שאם קיימת סכנה לפושע יהודי בכלא בחוץ לארץ, יש לכלוא אותו בארץ. אני לא משפטן ואולי אני נשמע נאיבי.

האם יש לך קשרים עם מושב קשת שבגולן, שאימץ אותך וחיקצה לך בית עוד בהיותך אסיר ציון?

עוד לא הייתי שם. לא הייתי במקומות רבים.

יש לראות לכל יהודי צרוך

הוא מונק מכוסבר. ומנתק את הטלפון, שצלצוליו מפריעים לשיחה. אין הוא חוזר לשבת, אלא מתהלך בחדר, הלוך וחזור. הוא עלה במשקל ומספר שהוא אוהב מאוד פלפל חומוס ואביטל כבר העירה לו שעליו להתחיל בדיאטה. במוסקווה, לפני מאסרו, כמעט ולא החסיר הצגת תיאטרון. בארץ טרם ראה הצגה בתיאטרון. גם טרם קרא לקולנוע לא ראה, ופרט ל"מבט" אין הוא צופה במסך הקטן. "החיים כל כך מלאים ומעניינים, שהכל לבוא זמן על קולנוע". ספרות הוא קורא. הספר האחרון שקרא היה "לילות לבנים" של מנחם בגין. "לא נפגשנו, אבל דיברתי אתו פעמים בטלפון". עכשיו החל לקרוא את ספרו של בגין.

למצוא דרך להיות יותר תחת שלטון ישראלי, ויש לדאוג לזכויות האדם".

לשאלה אם הוא מודע לביקורת המושמעת בקרב עדות המזרח, שתשומת הלב הציבורית מוקדשת בעיקר ליהודי רוסיה ופחות ליהודי סוריה והאירן, הוא אומר שאכן שמע זאת, והוסבר לו, שטענות אלה נובעות מהיחסים בין אשכנזים לספרדים. "בחוגים שלי אין הבדל בין העדות". ברוסיה מצב היהודים הוא קריטי והם קורבנות של התבוללות. "אך בטוח שלא צריך אף לרגע לשכוח את יהדות סוריה ואירן".

בין בריז'נייב לגורבאצ'וב

האם לדעתך גורבאצ'וב יותר פתוח לזכויות האדם מברז'נייב? שאלתי. "שאלה זו נשאלתי על ידי רייגן ושולץ. גורבאצ'וב הוא אמן יחסי ציבור. הוא הצליח ליצור לעצמו דימוי של איש תרבות, הדמוקרט, ליברל. אך המציאות היא, שביחס לזכויות האדם היא חמורה וקשה, כפי שלא היתה בחמש עשרה השנים האחרונות. בתי הכלא מלאים באסירים פוליטיים ואסירי ציון, המסורבים סובלים יותר מבעבר. ההגירה מברית המועצות לא היתה נמוכה כפי שהיא בימינו. שנים רבות היה מסך ברזל. עכשיו יש מסך של מלים יפות המסתירות את מסך הברזל, ובעולם מאמינים במלים יפות".

הוא לא אוהב את ההשוואה בין נלסון מנדלה לבינו. "כמי שהיה תשע שנים בכלא, אני מבין מה זו עשרים ושתיים שנים בכלא, ואשמח כי ישוחרר. אך אני לא אוהב את ההשוואות אשר ארגונים כמו אמנסטי עושים בין אסירים פוליטיים בברית המועצות לבין אנשים כמו מנדלה, או היחס שלנו לסטודנטים באוניברסיטת אל־נג'אח. בברית המועצות היה נשקם – המלים, ספרי התורה ולימוד עברית. כיצד ניתן להשוות זאת עם מגינת עיתונים בארגוני מרצחים, או מגינת אוניברסיטאות הערביות". שם המסתה. "סרודי" אין הוא מקבל השוואות בין "שטחים משוחררים" ולא "שטחים כבושים", אלא רק את ההגדרה "שטחים", או "יהודה ושומרון". אלו המונחים שלו.

שרנסקי: ביקורת על המתרחש בארץ (צילום: רחמים ישראלי)

בנק המזרחי: דרוש מנכ"ל

שלושה בעלי תפקידים בבנק מוכנים לקבל על עצמם את תפקיד המנכ"ל הפורש, משה מן, אך ההכרעה בעניין זה תיפול בבניין הקסטל בתל־אביב, שם שוכנים מוסדות המפד"ל ★ השהיית ההחלטה לגבי המינוי ודאי שלא תוסיף לחוסנו של הבנק הרביעי בגודלו במדינה

מאת אריה לביא

יותר משבועיים החזיק בתיקו משה מן, מנכ"ל בנק המזרחי, מכתב התפטרות לא אותה, שכן הוא מבקש את הסיבות שהניעוהו להתפטר. הוא טס לחו"ל בעניני הבנק, וביום שחזר, יום שני, העביר את המכתב לידיו של חיים בריבי, יו"ר מועצת המנהלים של הבנק. באותו יום אמור היה מן להיפגש עם כמה אנשים, ובכללם כותב שורות אלה, אך מזכירתו דחתה את הפגישות ביומן שהמנכ"ל רק חזר מחו"ל ופגישה נוספת תיקבע בהקדם.

היו"ר בריבי לא הופתע מההתפטרות. הוא מסר עליה לכמה חברים בכירים במועצת המנהלים של הבנק, והניסיון הנואש למצוא מועמד מקובל לתפקיד מנכ"ל הבנק הרביעי בגודלו במדינה התחיל, לאחר הפסקה של חצי שנה, כבר בשעות הבוקר ביום שלישי. היה אמנם ניסיון לשמור על ההתפטרות בסוד עד למציאת מועמד סביר, אך ביום רביעי הודיע מן על ההחלטה לכמה בכירים בהנהלת הבנק, והסוד הפך לנחלת הכלל.

שביעות־רצון

כמה מהבכירים בבנק התקשו להסתיר את שביעות־רצונם מהחלטתו של משה מן לפרוש מתפקידו. בניגוד לאווירה הקשה ששררה בבנק לפני חצי שנה, עם התפטרותו של המנכ"ל הקודם אהרן מאיר בעקבות המלצות ועדת בייסקי, היו הפעם בבנק שנשמו לרווחה. המינוי של משה מן ללשכתו של מנכ"ל בנק המזרחי לא התקבל בהתלהבות, אם לנקוט לשון המעטה. הכל זכרו שמן נבחר, בסופו של דבר, כמועמד של פשרה, לאחר שיצחק יגר חזר בו מהסכמתו לכהן כמנכ"ל הבנק.

החודשים הראשונים לכהונתו של מן הבהירו שה"חששות" ממשה מן מוצדקים. בניגוד לאהרן מאיר, מן לא רק שלא האציל סמכויות, אלא ריכז בידיו את מירב הסמכויות. הוא ביקש לבדוק אישית את ההחלטות שהתקבלו בתקופה האחרונה בטרם מונה לתפקיד, ושינה חלק מהן. הכפופים למן – ובראשם שלושת המשנים למנכ"ל, מיכאל צביני, העומד בראש המחלקה המשפטית, אלי אנגנר האחראי לפאסיבה ויצחק דוכן הממונה על האשראי, הרגישו לא־פעם שהם הפכו למבצעי ההחלטות של מן. נטייתו של מן לרכז את הסמכויות ולבדוק היטב את ההחלטות שהתקבלו, הביאה לכך שמן רצה אף לפקח באופן אישי על הנעשה בחברות מחוץ, העוסקת במיחשוב הבנק, תוך שהוא מנטרל את הסמנכ"ל הבכיר יהודה ניסן, שהיה ממונה על חברה זו.

מורת־הרוח נבעה בעיקר מהשוני המהותי בין דרכי הניהול של המנכ"ל הקודם, אהרן מאיר, שנטה לסמוך – לעתים יותר על המידה – על פקידיו הבכירים, לבין מן שביקש להיות מעורה אישית בכל עשייה. נטייה זו גרמה לכך שמן כמעט שלא התפנה לעסוק בניסיון לשנות את קווי הפעילות של הבנק. הוא התרכז בעיקר בניסיון (לא כל־כך מוצלח) לממש נכסים, לקצץ בהוצאות ובכלל זה הוצאות שכר, כאשר עניין אחרון זה גרם למתח עצום בינו לבין ועד העובדים, וכן בניסיון להיכנס לנעליו של אהרן מאיר בכל הקשור לפעילות הבינלאומית של הבנק.

את העבודה הבנקאית השוטפת הותיר בכה. הדבר בא לידי ביטוי, בין היתר, בקשיים בגיבוש מדיניות עסקית. בעוד כל הבנקים עושים ניסיונות להשתחרר מהעבר ולהתחיל לפעול על בסיס של "דף חלק", היו בבנק המזרחי עסוקים בפתרון בעיות אישיות. מן אמר בשיחה פרטית, שהוא נאלץ להתמודד כל העת עם הצורך שלא לפגוע באף אחד.

פעולות מוצנעות

בבנק לאומי ובבנק הפועלים ערכו המנכ"לים החדשים שינויים פרסונאליים רבים במסגרת הניסיון להתאים את מערכת הבנקאות לתקופה שלאחר דו"ח בייסקי. פעולות מוצנעות – אף כי לא בעלות אופי פרסונאלי – נעשו גם בבנק דיסקונט. אלה הוצנעו כדי לא לפגוע בבני משפחת רקנאטי, שיצאו מהניהול השוטף של הבנק. במזרחי לא ניתן היה להכניס שינויים מהותיים, שכן שלכל בכיר יש "לובי" משלו בקרב חברי מועצת המנהלים של הבנק. יש הנתמכים על־ידי נציגי הפועל המזרחי והמפד"ל בדירקטוריון. אחרים זוכים לתמיכה על בסיס מקצועי. אגב, התופעה של עובדים בכירים המשפיעים על החלטות הדרג העליון אינה קיימת בשום בנק אחר.

הבנקים האחרים התחרו ביניהם בתוכניות חיסכון ובניסיונות למצוא שימושים לכספים הרבים של המערכת. הקול של בנק המזרחי היה מינורי, כאשר נשמע, וגם זאת באיחור רב. בעבר הצליח בנק המזרחי להתמודד, לעתים בהצלחה, עם הבנק הבינלאומי בתחומים אלה ואף עם בנקים האחרים.

מן מצא עצמו לא־פעם מבודד גם במועצת המנהלים של הבנק. היו"ר, חיים בריבי, לא הסתיר, כזכור, את כוונתו לשמש בעצמו מנכ"ל. גם חברים אחרים בדירקטוריון ראו עצמם מתאימים לתפקיד המנכ"ל, הם לא היססו למתוח ביקורת על פעולותיו של מן. מן אומנם טוען שזכה לשיתוף־פעולה, אך ספק אם יש בכך כדי לשכנע. יש לזכור עוד, כי מן רוצה לחזור לבנק טפחות, משם נטל ברוב תבונתו רק חופשה ללא תשלום וגם דאג לא למנות מנכ"ל אחר במקומו, כאילו ניבא לו ליבו את אשר צפוי להתרחש. במועצת המנהלים שלו מכהנים, בין היתר, בכירים מבנק המזרחי ובמקביל גם חברים במועצת המנהלים של הבנק.

ואולם הנושא המרכזי שבגללו העדיף מן לחזור לירושלים הוא מצבו של הבנק. בנק המזרחי הוא היחיד מבין הבנקים שהציג במחצית הראשונה של 1986 הפסד בסך של 4.9 מיליון דולר, לעומת רווח של 2.7 מיליון דולר בתקופה המקבילה בשנה הקודמת. הרווח מפעולות רגילות, לפני מס, ירד מ־13.7 מיליון דולר ל־970 אלף דולר במחצית השנה.

היו שמתחו ביקורת על מן בגין המאזן החצי־שנתי שהגיש, וטענו שהוא הגזים בהצגה הגרועה של מצב הבנק בניסיון להצביע עד כמה קשה מצבו של הבנק. אך לצד אלה היו שטענו את ההיפך: שהתצגה של המאזן החצי־שנתי היתה חיובית מדי, ושלמעשה מצבו של הבנק קשה יותר.

חובות מפוקפקים

אחת הבעיות של הבנק היא החובות המפוקפקים הרבים שלו. מיכאל צביני, המשנה למנכ"ל, הכחיש שהחובות המפוקפקים של הבנק מגיעים לכ־150 מיליון דולר, וטען שהחובות הללו נמוכים בהרבה. עם זאת סירב למסור כל נתון. הבנק ממשיך לסבול מעודף השקעות, שעליהן יש לו הוצאות מימון כבדות. הניסיון לממש נכסים – ובכלל זה למכור את בנק טפחות – לא הצליח. במקביל מסרבים בבנק המזרחי להיפרד מהחברה הבין־לאומית המרכזת את הפעילות הבינלאומית של הבנק, בכלל זה הבנקים בארה"ב ובשווייץ. דווקא כאן היו סיכויים לממש את הנכס ולמכור אותו לשותפי הבנק בחברה זו, אך בבנק המזרחי דרשו מחיר שנראה לשותפי הבנק כדמיוני.

חרף מצבו הקשה של הבנק, מתקשה הוא לוותר על נכסים מסויימים. בבעלות הבנק מגרש בקרן שדרות רוטשילד ונחלת בנימין. על מגרש זה פעל בזמנו, בטרם נשרף, בניין צים. בימים עברו חלמו בבנק המזרחי להקים על מגרש זה את בניין ההנהלה הראשי. ברור שכיום אין זה אקטואלי, אך במזרחי מתקשים להיפרד מהמיגרש. בזמנו ניתן היה לקבל עבורו קרוב ל־15 מיליון דולר. מדי שנה ערכו יורד, אך במזרחי מסרבים למוכרו.

למרות הניסיון להצטמצם, החלט בבנק להעביר את מחלקת ההדרכה של הבנק, שמשרדיה נימכרו, למלון אוריה סמוך לשדה התעופה. במקביל ממשיכים לבנות את אחד מסניפי הבנק בבני־ברק. העובדים דורשים תוספות, וטענתו של מנכ"ל הבנק שהקופה ריקה, התקבלה באי־אמון.

ביום ראשון הקרוב תתקיים ישיבה שלא מן המניין של מועצת המנהלים של הבנק, בכוונה לדון בהתפטרותו של מן ולבחור מנכ"ל חדש. לבכירי הבנק ברור, שאם יתמשך מתוך השורים שהיה סביב מינוי המנכ"ל בטרם נבחר מן לתפקיד, יהיה בכך כדי לגרום נזק לא קטן לבנק, המתחיל להצטייר כבנק שלו הנהלה לא־יציבה.

הרחשת השמועות על הצפוי בבנק בתקופה הקרובה נסובה על כל האפשרויות. יש הטוענים, שגם היו"ר בריבי יתפטר, בניסיון להיבחר כמנכ"ל הבנק. העיניים שוב נשואות כלפי יצחק יגר, מנכ"ל חברת הבנייה משה"ב, שהיה מועמד "ודאי" לתפקיד המנכ"ל. מועמד אחר שמוזכר הוא יעקב גדיש, כי שהיה הממונה על התקציבים במשרד האוצר. גדיש סירב בעבר למלא תפקיד זה, בין היתר בטענה שאין זה נאה שחבר קיבוץ יכהן כמנכ"ל בנק. אך בבנק סבורים, שאם יקבל גיבוי של הרוב, יסכים ליטול על עצמו את התפקיד. כיום משמש גדיש, בנוסף לתפקידו כחבר מועצת המנהלים של הבנק, גם כיו"ר ועדת האקוויזיציות בבנק טפחות, הממונה על המשנים למנכ"ל בבנק. עם חזרתו של מן לבנק טפחות, יתרוקן תפקיד זה מתוכן, וגדיש – סבורים חוגים מסויימים בבנק – יסכים ליטול על עצמו את התפקיד.

אפשרות נוספת, שכבר הוזכרה בעבר, היא להקים מעין "צוות מנהלים", המורכב משלושת המשנים למנכ"ל, ולמנותם למנכ"לים משותפים. גורם הבקי במתרחש בבנק המזרחי, אומר שאפשרות זו היתה יוצאת אל הפועל גם בעבר, אלמלא חילוקי־הדעות בין השלושה. כיום סבור גורם זה, נעלמו לבטח חילוקי־הדעות, והשלושה באמת ברצונם ליטול על עצמם את התפקיד. הם מוכנים לשכוח את חילוקי־הדעות הבסיסיים ביניהם, במטרה לנסות ולקבל את התפקיד. אך ההכרעה בעניין זה תיפול בבניין הקסטל בתל־אביב, שם שוכנים מוסדות המפד"ל. גם שם, יש לציין, ההחלטות אינן מתקבלות במהירות. השהיית ההחלטה לגבי המנכ"ל הבא ודאי שלא תוסיף לחוסנו של המוסד הפיננסי הרביעי בגודלו במדינה.

קצין וסוחר־סמים

משפטו של סא"ל דוד לידר, שנידון השבוע לשבע שנות מאסר בפועל, קורע חלון לפן משחית נוסף שגרמה מלחמת לבנון: חיילים ומפקדים שולחים ידיהם בסחר בסמים בהיקף גדול

מאת צבי הראל

מכונית המרצדס, משנת ייצור 1979, שחנתה סמוך לביתו של רס"ר שמעון רביבו בצפת, עוררה את סקרנותם של חוקרי היחידה המרכזית של משטרת מרחב הגליל, כאשר באו ב־23.3.86 לעצור את רביבו כחשוד בהברחות כמויות גדולות של סמים מלבנון לישראל.

רביבו שירת כרס"ר מטבח במפקדת יקל"ל (יחידת קשר ללבנון) של צה"ל במארג'־עיון. הוא בן 30, נשוי ואב לשלושה ילדים. בחקירתו הראשונית הכחיש כל קשר למעורבות בסחר בסמים. כאשר נשאל מי הוא בעל המרצדס, השיב כי היא שייכת לקצין האג"ם ביחידתו, סגן אלוף דוד לידר. לדבריו, ביקש ממנו לידר למכור את המכונית, ובינתיים התיר לו להשתמש בה לטיול באילת.

יום לאחר מעצרו של רביבו, התייצב במשרדי החקירות של היחידה המרכזית במרחב הגליל סא"ל לידר וביקש את הרכב מסגן־ניצב יצחק בשן. השאלה הראשונה ששאל בשן את עצמו היתה מאיפה יש לסגן־אלוף בצה"ל, החי ממשכורת, כסף לרכישת מרצדס?

הספיקות של סנ"צ בשן התגברו כאשר לידר לא ידע למסור פרטים מלאים על האיש שמכר לו את המכונית. לידר עזב את תחנת המשטרה בלי המכונית.

ב־27.3.86, הוזמן לידר למצ"ח ונחקר תחת אזהרה על־ידי סרן יגאל שטייף ורס"ר דוד אבידן ממצ"ח. הוא נחקר כחשוד בעבירות סמים, הכחיש כל שייכות לסמים ושוחרר. כעבור שלושה ימים, בעקבות התפתחות בחקירה – הודאה שמסר רביבו נגד לידר האשמים – הוזמן לידר שוב לחקירה, ונעצר. לידר נשאל על־ידי ראש צוות החקירה מטעם מרחב הגליל רס"ר אברהם בישון, כיצד השיגה ידו לרכוש את המכונית? לידר מסר, כי השיג כסף משלושה מקורות: הלוואות מחברו ומאשתו ופדיון תוכניות חיסכון. על רס"ר רביבו אמר, שהוא האיש שתיווך ברכישת המכונית מתושב יבנה.

כאשר הוצגה הודעתו של לידר לרביבו, חזר וטען רס"ר המטבח, כי לידר משקר וכי הוא מעולם לא התבקש לתווך בקניית רכב בעבורו. לימים התוודה רביבו בחקירתו במשטרה, כי סתירה זו היתה הסיבה ששברה אותו בחקירה. מכאן ואילך, הלכה והתגברה החקירה נגד לידר ונגד אנשים נוספים שנגללו בין חברי רשת הסמים.

החקירה העלתה רשת גדולה מאוד של סוחרי סמים, שהתמחתה בחיפוי ובהסוואה שנתן לה סא"ל לידר. לא רק דרגתו הבכירה של לידר היוותה הסוואה לפעילות הסמים העניפה שלו. הוא החזיק באמתחתו אישור שכרכבו הצבאי, מג"ד 205, אין לערוך חיפושים ואין לעכב אותו במעברי הגבול (אישור כזה ניתן רק לבעלי תפקידים מיוחדים ורגישים).

עונש כבד בתמורתו

השבוע נשלח לידר לשבע שנות מאסר בפועל. סניגורו, עו"ד מאיר זיו, השיג בעבורו עסקת־טיעון טובה, לאחר משא־ומתן עם התובע הצבאי הראשי אל"ם אורי שהם. גם שופטי בית־הדין המיוחד – אל"ם צבי גורפינקל, אל"ם יורם צלקוביץ ואל"ם עמוס לוריא – אינם מסתירים, כי עונש המאסר לבדו הוא לקולתו של הנאשם, בהתחשב בעובדה שהורשע בהברחות כמות ענק של 594 ק"ג חשיש. הורדתו של לידר לדרגת טוראי, ובמיוחד העונש של גירוש מהצבא, שהוא עונש כבד מאוד בצה"ל – מהווים, לדעת השופטים, משקל נוסף לעונש המאסר בפועל, והמכה הכללי של עסקת־הטיעון הזו, כי היא אינה עומדת בסתירה לאינטרס הציבורי.

משפטו של לידר ואנשי הרשת שהיו כפופים לו, או שעבדו בשבילו, קורע אשנב לסממן משחית נוסף של מלחמת לבנון. בצה"ל מציגים נתונים האומרים, כי מלחמת לבנון לא גרמה לעליה משמעותית במספר החיילים שהסתבכו בעבירות סמים. אך מודים בצה"ל, כי מלחמת לבנון תרמה תרומה בולטת להפיכתם של חיילים מספר לסוחרי סמים, המעבירים את הסם בקלות יתירה, תוך כדי קיום הקשר היום־יומי עם האוכלוסייה המקומית בדרום לבנון. פרשת לידר אינה היחידה בה נחשפו חברי רשת בקנה־מידה בינלאומי. קרועה להם הברחות בעשרות קילוגרמים.

הקשר הראשוני של רס"ר רביבו עם מקור לסמים בדרום לבנון היה עם סבע סלימן, סוחר סמים ממארג'־עיון, שמכר לו תחילה חשיש ואופיום. עבריינים מישראל שקיבלו מרביבו את הסחורה בכמויות גדולות למדי, טובות גרמים, באו אליו בטענות, כי החשיש והאופיום מלבנון הם באיכות ירודה. "כאשר ראיתי שאני מסתבך עם הסחורה", העיד רביבו במשפטו של לידר, "אמרתי לעצמי, שאני מפסיק את זה. פעם אמרו לי שהסם טוב ופעם אמרו לי שזה לא טוב".

מקור סמים נוסף של רביבו ואנשי הרשת היה יוסף (לחוד) עבלא, סוחר סמים נוצרי ממארג'־עיון, שהיה בעל חנות למוצרי חשמל. לאחר שנתפס עבלא על־ידי המשטרה, קיבל מעצר עד תום ההליכים בפרשה זו.

רס"ר רביבו הכיר את לידר באמצעות נהגו, רב"ט יהודה אמסלם. תחילה הוליכו רביבו ואמסלם לייבא מלבנון חשיש ולהתחלק ברווחים שווה בשווה, ביניהם בלבד. המשלוח הראשון שלהם היה במשקל של 10 ק"ג. החשיש הוכנס בתיק מתנת "הועד למען החייל" והוסתר בתא המטען של מכונית הפג'ו הצבאית של לידר, בלי ידיעתו. רביבו ואמסלם הידקו ביניהם את קשרי המסחר בחשיש וגרפו אלפי דולרים.

שיחה מלב אל לב

היחסים בין לידר לנהגו אמסלם טישטשו את הריחוק המתבקש לעתים בין מפקד לבין נהגו. אמסלם סיפר בחקירתו, כי באחד הימים, במסעדה בקריית־שמונה, דיבר איתו לידר "דיבור חופשי", כלשונו של נהג הבנות, וסיפר לו כי נקלע לחובות המתנבר בגבייתו 110 ק"ג חשיש לאנשים ממושב סגולה ליד קריית־גת. נגד לידר הופנתה אצבע מאשימה, כי סיפק להם חשיש ממין קלוקל. לידר ביקש את עזרת נהגו.

למחרת השיחה מלב אל לב בין סא"ל לידר לאמסלם, נפגש הנהג עם רביבו. רס"ר המטבח לא האמין למשמע אוזניו, כאשר נודע לו שסגן־אלוף ביחידתו מעורב בעסקת סמים. "זו מלכודת", השיח רביבו באמסלם ודחה את בקשתו של הנהג לשתף אותו פעולה, להוליך את לידר. באותו יום ניסה אמסלם להרגיע את רביבו ולבסוף הצליח לשכנעו שהסיפור על לידר הסמים הוא אמיתי. למחרת נפגש רס"ר המטבח עם לידר במשרדו. רס"ר המטבח סיפר: "עמדתי במטבח כאשר דיברתי עם סגן־אלוף ביחידה שלי, ודיברתי איתו על עסקי סמים".

חלפו ימים בלבד והקשר בין המפקד לידר, הטבח רביבו והנהג אמסלם, התהדק. רביבו מספר בהודאתו, כי סא"ל לידר נתן להם אדקי להבריח סמים מלבנון לישראל כל יום ואפילו בשבת, כאשר הם מסתייעים בתנאי לוקסוס ורכבו הצבאי של המפקד שאינו נבדק ואף אינו מעוכב במעברי הגבול. התנאי היה, כי במקרה של תפיסה יקבל אמסלם את האחריות הבלעדית ולא יסגיר איש למשטרה. עסקות הסמים נעשו בשקלים ובדולרים (לדבריהם). מעגל הרשת של מבריחי הסמים התרחב, ולאחת העסקות הצטרף סרן שמואל ברדיק, ששימש קצין אג"מ בצה"ל, ונידון לשלוש שנות מאסר בפועל לאחר שהורשע בהברחות 50 ק"ג חשיש.

באחת מעסקות הסמים קיבלו לידר ואמסלם מכוניות פרטיות בתמורה. השניים מכרו 60 ק"ג לשני צעירים תושבי יבנה. תמורת 38 ק"ג חשיש קיבל לידר את מכונית המרצדס, ששווייה היה כ־12 אלף דולר (היתה בעבר מונית) ואמסלם קיבל בתמורה ל־22 ק"ג חשיש מכונית ב.מ.וו, ששווייה נאמד ב־8,000 דולר.

לעשות "כסף קל"

חלפו חודשים ואמסלם קיבל תפקיד חשוב יותר. הוא הפך נהגו האישי של תת־אלוף רני רוטשילד, מפקד יק"ל. בינתיים קיבל סא"ל לידר נהג חדש, טוראי שמעון שמירה. הנהג החדש "נכנס לנעלי" של קודמו: הוא הסכים ליטול חלק בעסקות הסמים ולקבל על עצמו את האחריות במקרה שייתפס על־ידי המשטרה. במשטרה סיפר, כי יום אחד בא אליו לידר ושאל אותו אם הוא רוצה לעשות "כסף קל", והוא הבין שמדובר בעסקות סמים.

לסא"ל לידר לא היו סיכויים ממשיים לצאת זכאי, לאחר שכל אנשי הרשת הורשעו והוטלו עליהם עונשי מאסר: רס"ר רביבו נידון לתשע שנות מאסר בפועל, לאחר שבית הדין לערעורים החמיר בעונשו (מ־8 ל־9 שנים) בהתחשב בעובדה כי בנוסף להברחות 500 ק"ג חשיש נתפסה אצלו כמות גדולה מאוד של 700 גרם הירואין; נהגו הראשון של לידר, יהודה אמסלם, נידון לארבע שנות מאסר בפועל. שנתיים בפועל הוטלו על הנהג המחליף טוראי שמעון שמירה. כמו כן הורשעו ונידונו לשמונה חודשי מאסר שלושת אנשי מושב סגולה. זאת ועוד: בשלב מסויים בחקירה מסר לידר דברים שהתפרשו כאישיתה של הודאה.

רביבו, שנטל עליו עונש המאסר הכבד ביותר, חש היום שהיה ביג מרי עם המשטרה כאשר סיפר את כל האמת. הודאותיו היו כה ארוכות ומפורטות עד שבמהלך אחת מהן, בגלל עייפותו של החוקר, הוחלף בחוקר אחר בעת גביית ההודאה. מהרגע הראשון של שיתוף הפעולה היה לרביבו חשש שהזרוע הארוכה של העולם התחתון תפגע בו לאחר שהסגיר קבוצה גדולה של אנשים בפרשה זו. החשש של רביבו התאמת כאשר בכלא מגידו (כלא צבאי) התנכלו לו ושיספו את פניו בסכין. בגלל חשש לניסיון נוסף לפגוע בו, הועבר רביבו לכלא הצבאי בעתלית.

דוד לידר: 500 ק"ג חשיש (תצלום "הרשות")

שמחה במוזיאון

משבר חריף על רקע מדעי מסתמן במוזיאון הארץ ★ ביקורת חריפה על המנהל זאבי

מאת חיים הנדוורקר

מעולם לא היה מצבו של מוזיאון הארץ בתל אביב כה טוב. מעולם לא היה מצבו של מוזיאון הארץ כה רע. מעולם לא פקדו את המוזיאון כה הרבה תלמידים. מעולם לא נראתה פריחה חזקה בכל חלקי המוזיאון כבימים אלה. מעולם לא היה המוזיאון נתון במשבר על רקע מדעי ומחקרי כבימים הללו. מוזיאון הארץ היה לסמל של ניגודים שנוי במחלוקת, כמנהלו והאיש העושה בו כרצונו – רחבעם זאבי.

השנתון הסטטיסטי האחרון של עיריית תל אביב מלמד כי כ־240 אלף איש ביקרו בקריית המוזיאונים ברמת אביב בשנת 1985, רובם ככולם תלמידים. יום יום מגיעות למקום הסעות של בתי ספר ממקומות שונים בארץ. כאן רחבעם זאבי מלמד אותם איך הכינו פיתות בארץ ישראל, כאן הם לומדים איך עבדו בארץ ישראל האורג, הפחח, הקדר, החרש. מנפח הזכוכית הערבי מחברון מדגים איך מנפחים זכוכית. בבית הבד יראו איך זוג חמורים מסייעים בהפקת שמן הזית. הילדים אוהבים ללטף את החמורים. היום קשה למצוא את הבוסתן הללו, והבוסתן זו אטרקציה. כשבאו למקום חברי מועצת העירייה וראו את החמורים בטלים מעבודה התבדחו כמה מהם כי החמורים לא עובדים משום שיש להם קביעות בתור עובדי עירייה.

אפשר לראות כאן קרון רכבת ומשני צדדיו שני קטרים, כחלק מההיסטוריה הקצרה של רכבת ישראל. קוראים לזה כאן "אתר דרכים ומסילות". אפשר גם לראות המושבה של משל יותם, כיכר של העתקים של שערי שכם.

הנצחות לחומים

זאבי, שסירב להתראיין לכתבה זו, מבקש בדרך זו, להמחיש בעיקר לבני הנוער נקודות ציון בארץ ישראל וכך ליצור אצלם אהבה לארץ. עוד צד חינוכי – הוא מנציח כאן קצינים בכירים שנפלו. את כיכר שער השמש קרא ע"ש חיים לסקוב. רחוב אחר על שם דדו. רחוב שני על שם שישה חיילים שנפלו במלחמת לבנון. בית הבד על שם יקותיאל אדם.

בשלוש השנים האחרונות העביר ראש עיריית תל אביב שלמה להט 11 מיליון דולר למוזיאון הארץ, יותר מלכל מוסד תרבותי בעיר, וזאת מכספי ציבור משלמי הארנונה. זאבי מבקש להשקיע במוזיאון עוד 50 מיליון דולר. כך הוא לפחות הצהיר בפני חברי מועצת העירייה. הבנייה והפיתוח במוזיאון אינם פוסקים אף לרגע. אי אפשר שלא להתרשם מקצב העבודה במוזיאון. התפיסה המנחה את זאבי היא להקים במקום משהו ברוחה לבית התפוצות, אבל בנושאי ארץ ישראל. גישתו זו של זאבי כבר הביאה למוזיאון את הכינוי "דיסנילנד". אלא שמעשה היום במוזיאון הארץ הוא במידה רבה תמצאה למשבר עמוק הפוקד את המוזיאון מאז כניסתו של זאבי לתפקיד לפני חמש שנים. כל שנה שחולפת מעמיקה את המשבר. המבקר האקראי והלא מקצועי לא יחוש בו. אנשי המקצוע מודאגים, מודאגים מאוד.

פרופ' משה כוכבי, ראש המכון לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל אביב, אומר כי מוזיאון הארץ מאבד את אופייו המדעי. הפרופ' דוד אוסישקין מהחוג לארכיאולוגיה באוניברסיטת תל אביב, אומר כי כמעט ואין מתקיימת עבודה מדעית ומחקרית רצינית בין כתלי מוזיאון הארץ. מוזיאון אינו נבחן רק במוצגים שהוא מציג אלא בעבודה המדעית, ובכך פגע רחבעם זאבי. אם בעבר מוזיאון הארץ היה פעיל ותוסס מבחינה מדעית ומחקרית, אף שהוא סבל מהזנחה ומהעדר הקצבות כספים מספקות, הרי היום יש כסף, יש פיתוח, אבל המדע ירד פלאים.

"אין לי התנגדות למוצגים שהכניס זאבי למוזיאון, אבל זה לא צריך לבוא על חשבון המדע. הריקמה המדעית של המוזיאון נפגעה קשות," אומר פרופ' כוכבי. "אני מתנגד לקחת מוזיאון מדעי, להפוך לכיוון אחר ולמחוק בעצם את כל מה שהיה בו לפני כן. אפשר היה לעשות במוזיאון כנסים מדעיים, לקיים תערוכות מדעיות. אם במוזיאון ישראל או במטרופוליטן זה קיים, מדוע אין אפשרות לעשות זאת במוזיאון הארץ? זאבי חושב שהמוזיאון חייב להיות עממי־חינוכי כדי שיהיה תוסס. אני חושב שאם היו משקיעים חלק, ולו קטן, מהכספים האדירים המושקעים במוזיאון, בנדבכים המדעיים שלו – הרי הוא היה הופך להיות מוזיאון מצוין."

מוזיאון הארץ נוסד בשנת 1953 על ידי ד"ר ולטר מוס ז"ל, אשר הוריש את אוספיו הארכיאולוגיים לעיריית תל אביב. בבסיסו ההסטורי של המוזיאון – ביתן הזכוכית, ביתן קדמן למטבעות, ביתן הקרמיקה, ביתן נחושתן, חפירות וביתן תל קסילה, הפלנטריום. בחלק ניכר מהביתנים יש מימצאים ארכיאולוגיים מרשימים וחשובים. בכל הביתנים הללו פסקה כמעט לחלוטין עבודת המחקר הרצינית.

זאבי מקים ביתנים אחרים. ביתן לטבע ארץ ישראל, ביתן הגנים, ביתן החקלאות וההתיישבות, ביתן התחבורה והתקשורת, ביתן הבטחון וההגנה, ביתן למיעוטים ערבים ודרוזים, ביתן למימשל בארץ ישראל ועוד. זו תבניתו לעתיד. במשרד החינוך גורסים כי זאבי משבש את כל התכנון המוזיאוני בארץ, וכי הוא מקים ביתנים ומוזיאונים קטנים שאין בהם כל צורך, דוגמת הביתן לבטחון ולהגנה, כאשר צה"ל ומשרד הבטחון מתכננים להקים כזה באשתי ירושלים. הדגש של זאבי הוא על ביתן ארץ ישראל, שעה שמוזיאון ישראל מתמחה בנושא זה. זאבי מבקש להקים ביתן למדע ולתעשייה, שעה שביתן כזה מתוכנן לקום על ידי הטכניון בחיפה. הפרופ' משה כוכבי אומר, כי על פי תוכניותיו של זאבי יעודו למעשה הביתנים המדעיים והחוקרים נושאים ספציפיים לאורך השנים, דוגמת הזכוכית, הקרמיקה, והנחושת – יישבצו לפי תקופות ארץ ישראל, וכך תאבד התמחות הביתנים הללו. במסגרת תפיסתו זו סגר את מוזיאון הכתב, שאמנם מצבו לא היה טוב אך בהחלט היה ניתן לשפרו בצורה משמעותית. אפילו אמפיתיאטרון הקים זאבי במוזיאון כשבמרחק של כמה מאות מטרים בפארק הירקון עומד לא מנוצל במיוחד אמפיתיאטרון והכל שעד היום מתלבטים כיצד להפעילו ולהכניס בו תוכן. תוכניותיו של זאבי נערכות ומאושרות על ידי גורם אחד – הוא עצמו.

כבר באמצע 1982 פיטר רחבעם זאבי את ד"ר יעקב קפלן, ארכיאולוג מעולה, מנהלו ומייסדו של מוזיאון יפו, שהקים במקום מפעל חיים, מאז פיטוריו של קפלן פסק המחקר של עתיקותיה של יפו. משלחת חפירה בראשותו של בנו רוטנברג, שחקרה עיבוד מתכות ומיכרות בדרום הארץ, בעיקר בתמנע, פורקה – ורוטנברג פוטר. הספרן ארנסט היימן, שהקים את הסיפריה הארכיאולוגית המרשימה של המוזיאון, פוטר זמן קצר לפני שהיה צריך לצאת לגימלאות. זאבי ספג ביקורת על החלטתו "לתקוף" את תל קסילה לצורך עבודות גינון ומראה דקורטיבי יותר של התל. ללא ידיעת אגף העתיקות כיסה זאבי את חלקו הדרומי מערבי של התל בעפר ושתל שם עצים ופרחים. לא מכבר הרס זאבי במפתיע את אוצרת המוזיאון, עוזה וזבולון, ללא התרעה מוקדמת. זבולון היא מדענית ממדרגה ראשונה ובעלת הכרה מרובה במוזיאולוגיה. החליף אותה הארכיאולוג מאיר בן דב.

זאבי עצמו מנהל את המוזיאון בצורה ספרטנית, כשהוא נותן דוגמה אישית. אין לו, למשל, חשבון הוצאות אישיות. עוזריו נאלצים לנהוג כאילו היו חיילים בצבא. כמו בצד המינהלי, כך גם זאבי בצד המדעי. הוא הפוסק והמחליט העליון. אין ליד מוזיאון הארץ מועצה מדעית או בר סמכא שיקבע בתחום המדעי. לזאבי עצמו אין הכשרה מדעית. אמנם הוא, כאוהב ארץ ישראל, למד ויודע לא מעט על תולדות ארץ ישראל במאות האחרונות, אבל אפילו הוא אינו יודע הכל.

התנאי של להט

פרופ' אוסישקין אומר: "מוזיאון הוא בראש ובראשונה מוסד מדעי תרבותי. בארצות כמו אנגליה וצרפת עומדים בראש המוזיאונים מיטב אנשי התרבות והמקצוע. הרקע של זאבי הוא צבא. הוא איש צבא. הוא מנהל את המוזיאון כאילו היה יחידה צבאית. לא יתכן שאדם אחד יעשה הכל. בלי שום הנהלה, בלי שום מועצה מדעית. הוא מוציא סכומי עתק בכל העולה על רעתו ורצונו בלבד."

בעבר תוכננה לקום במוזיאון מועצה מדעית בראשותו של פרופ' בנימין מזר. הקשר בין החוג לארכיאולוגיה והמכון לארכיאולוגיה של אוניברסיטת תל אביב למוזיאון היה אמור להיות באופן טבעי הדוק ביותר. אנשי המדע בראשותו של מזר באו לפגישה עם ראש עיריית תל אביב שלמה להט וביקשו את התערבותו להצלת התחום המדעי במוזיאון וביקשו סמכויות בתחום המדעי. זאבי סירב, ואף נפגע מהדרישה. כשבאו לפגישה עם להט הבהיר להם מיד במעמד הדברים לשורת הפרופסורים, מהחשובים בתחום הארכיאולוגיה בארץ, כי הוא נותן גיבוי מלא לזאבי, "ועכשיו, אם אתם רוצים להמשיך לדבר – אפשר להמשיך". הפרופסורים דיברו, והיום הם תוהים מדוע לא קמו ועזבו מיד את החדר. דבריהם במהלך השיחה, כמובן מאליו נידחו. מוזיאון הארץ הפך להיות בקרב אנשי מדע למוחרם ויש ביניהם המדירים את רגליהם ממנו.

לא רק במצב המדעי לוקה מוזיאון הארץ. לפני יותר משנתיים קבעה ועדת חקירה מיוחדת מטעם שר הפנים, כי מאז החל זאבי בתפקידו, נבנו במוזיאון שבעה פרויקטים באופן בלתי חוקי, בלא רישיון ובלא היתר בנייה. המדובר בכיכר המוזיאון, הגשר ליד האמפיתיאטרון, התיאטרון עצמו (חוץ ממבנה קטן אחד), העטפת המשלמה, מוזיאון אדם ועמלו, התוספת לביתן לסקי ובית הבד. למרות הדו"ח דבר לא אירע וזאבי ממשיך את תפקידו.

אומץ של המבקר

לא מכבר סיים מבקר עיריית תל אביב, שמואל רוביצ'ק להכין דו"ח ביקורת חריף המתמקד באי סדרים על רקע כספי להם אחראי זאבי. בפתח הדו"ח שלו מדגיש המבקר את עבודות הפיתוח שבוצעו במוזיאון, הכוללות הקמת גדר היקפית, התקנת תאורה דקורטיבית, הנעת גדולה, הכשרת שטח חניה באות, פיתוח תשתית, השתלה, ביוב ועיקור טובים. ביתני המוזיאון שופצו וצוידו במיזוג אויר. אלא שמסתבר, כי למרות העברות הכספים הגדולות למוזיאון, לא פיקחה העירייה בצורה נאותה על השימוש בכספים. כך הצטברו בידיו של זאבי עודפי כספים בשיעור של כשני מיליון דולר שהגיעו אליו מהעירייה, אבל באותו זמן שילמה ריבית על חריגות היתר שלה בבנקים. את העודפים הללו השקיע המוזיאון בבנקים. בין השאר כוהב, קופת הציבור. כשכותו של דבר, הפסידה מכך. העירייה לא היתה מודעת לעודפי הכספים הללו והמוזיאון לא עידכן אותה. דו"ח הביקורת מפרט עוד שורה של עניינים שבינם לבין מינהל תקין המרחק גדול.

בעקבות דו"ח המבקר לא היסס זאבי לתקוף את המבקר בצורה חריפה. מעולם לא היה פקיד בכיר בעירייה או בחברה עירונית שהעז לבקר בצורה כה חריפה את המבקר. שלמה להט אמר כי הוא נותן גיבוי מלא לדו"ח הביקורת, אלא שבשבר עת גיבוי זה היא בראש ובראשונה בעבור התקציבות. בפועל ממשיך זאבי בתפקידו כאילו לא קרה דבר. אם לא די בכך, בישיבה לדיון ראשוני בדו"ח בלשכת ראש העיר לא היסס זאבי לפלוט מילות גנאי במבקר והאיום. לתדהמתם של יותר מ־13 משתתפי הישיבה. זאבי התנצל בחצי פה על דבריו. המבקר שיגר מכתב חריף לראש העירייה ובו הביע תמיהה כיצד אדם שכבר בעבר התבטא בצורה לא תרבותית ממשיך לנהל מוזיאון. ראש עיריית תל אביב העדיף להתעלם מהפרשה. היו בעיריית תל אביב שטענו כי אין ברירה אלא להסיק מסקנות נגד מנכ"ל המוזיאון.

דומה, כי אם קיימת ביקורת כלפי הנעשה במוזיאון הארץ וכלפי רחבעם זאבי הרי יש להפנותה בראש ובראשונה לראש עיריית תל אביב, שלמה להט. הוא מעניק לזאבי גיבוי כמעט מוחלט.

שאלת השאלות היא מה פשר הגיבוי הכמעט בלתי מוגבל שנותן להט לזאבי. רבים הטובים ניסו לתהות ולקבל תשובה לשאלה זו, אך ללא הצלחה.

דובר עיריית תל אביב שהתבקש למסור את תגובת ראש העיר לטענות אמר, כי על הטענות המקצועיות היה צריך זאבי להשיב בעצמו. לו היה כביב, היה ברור מדוע ראש העיר מאמין שזאבי תורם רבות למוזיאון.

هكذا من الاصل

مكنز من الاحل

ב־9 ימים מסביב לעולם

מסע ה"וויאג'ר" מסביב לעולם הסתיים בהצלחה, למרות קשיי הדרך

מאת וויליאם מרבאך ופיטר מקאלוי
שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

עם זריחת החמה בבסיס חיל־האוויר אדוארדס בקליפורניה, הקיפו שני הטייסים את המטוס המתפכבי בפעם האחרונה לפני הטיסה. המטוס בעל המראה המשונה — שכמעט עשוי כולו דלק — עתיד לעשות היסטוריה. דיק רוטאן וג'ינה ייגר נפנו לשלום למשפחותיהם ולקומץ ידידים שבאו להיפרד מהם. "עלול להיות קצת דוחק שם למעלה", אמר לרוטאן ידידו הקרוב, והגיש לו מיקולה. "אם אתה רוצה לשמור על יחסים תקינים עם עמיתתך, זה עשוי לעזור", הוסיף.

שני הטייסים נכנסו בזה אחר זה לתא־הטייס הזעיר, וג'ינה החלה בודקת את כל מערכות המטוס. אנשי צוות הקרקע הסירו את רסיסי הקרח מכנפיו של המטוס, ומטוס ליווי קטן ערך הוראת־ניסוי, כדי לוודא שאין מערבולות באוויר. דקות ספורות לאחר מכן נשמע קולו של פקח מגדל־הפיקוח: "וויאג'ר, ניתן להמריא. גובה טיסה 8,000 רגל".

אישור ההמראה לאקוני זה היווה נקודת התחלה של מסע ארוך ורצוף סכנות בנוסח ז'ול ורן. המשימה: טיסה מסביב לעולם, 26,000 מילין, ללא חניית־ביניים או תידלוק באוויר. משימה, שאיש מלבדם לא ניסה עדיין לבצע. "במונחים של סיבולת אנושית, זו ודאי אחת הטיסות הקשות ביותר שנערכו אי פעם", אמר וולטר בויין, מי שכיהן כמנהל מוזיאון התעופה והחלל של מכון סמית'סוניאן.

הוויאג'ר, שתוכנן בידי אחיו של דיק רוטאן, ברט, נבנה בידי קומץ ידידים־מתנדבים, ללא כל תמיכה ממשלתית. למרות שמוטת הכנפיים של הוויאג'ר גדולה מזו של בואינג 727, שוקל המטוס פחות מ־1,000 ק"ג, כמשקלה של מכונית בינונית. מהירותו המכסימאלית היא 120 מילין בשעה בלבד, ואולם טווח הטיסה שלו, הקושי לאתרו במכ"ם ומשקלו הקל, עשויים להפכו לכשיר למילוי משימות צבאיות.

שני הטייסים שיערו שהמסע יהיה מפרך, ואולם איש לא שיער עד כמה קשה תהיה ההמראה. בשל שעות בוושבים האירודינאמיים. כאשר החל וויאג'ר לגלוש על המסלול לקראת ההמראה, לא צבר המטוס תאוצה מספקת, וכנפיו עמוסות הדלק נגעו במסלול. ברט רוטאן — שצפה בהמראה ממטוס ליווי — צעק לתוך מכשיר הקשר: "דיק, נסוק מהר, נסוק, משוך את ההגה", ואולם המטוס המשיך בהאצתו האיטית על המסלול. נראה היה, כי הוא עלול להתרסק בכל רגע, עד שהצליח להתרומם. אנחות רווחה קולניות נשמעו במגדל הפיקוח ובמטוס הליווי; ההמראה התבצעה בקצה מסלול ההמראה, ברגע האחרון ממש.

"משותקים באוויר"

כנפי המטוס ניזוקו קשות בזמן ההמראה, וחלק שכמעט וניתק מהכנפיים איים לפגוע במיכלי הדלק. ברט שקל בתחילה להוריד את החלק שנקרע מכנפי המטוס באמצעות מטוסו־הוא, אך הגיע למסקנה שמבצע זה הוא מסוכן מדי לשני המטוסים. לפיכך הורה לאחיו להטות את המטוס לזווית מסוימת, כך שהחלק שנקרע מהכנף ייפול. התמרון המסוכן עלה יפה, וויאג'ר הוסיף את דרכו מעל האוקיאנוס השקט. בשעה 17:00 נכנסה אשה לחדר הבקרה במגדל הפיקוח בנמל־ייאב, ובידה החלק מכנפי המטוס שנבח להצרה. פקחי הטיסה נרגעו משראו שהחלק הקרוע לא "לקח עמו" חלקים נוספים מכנפי המטוס.

טיסת וויאג'ר היוותה, כאמור, אתגר שדרש כוחות פיזיים ופסיכולוגיים על־אנושיים. רוטאן, בן 48, טייס־קרב לשעבר, וייגר, בת 34, טייסת מנוסה במטוסים קטנים, בילו 9 ימים כשהם דחוסים בתא־טייס זעיר ביותר. הם נאלצו לסבול את רעש המנועים העזיר, שכן אפילו האוזניות המיוחדות שעוצבו עבורם לא יכלו לרעש. בעוד האחד טס, היה עמיתו נח על כר, וכדי להתחלף, היה הטייס מחליק ממושבו ועמיתו עבר מעליו למושב הטייס — באופן שדרש מן השניים גמישות מרבית. המטוס לא צויד במערכת־ניווט למקרה של תקלה, והצלחת המשימה כולה היתה תלויה בשאלה אם יש למטוס די דלק אם לאו. מבנהו המיוחד של המטוס — כנפיו הארוכות והגמישות — חשפו אותו לסכנה של מערבולות רוח, שבמטוס מסחרי כלל לא היו חשים בהן.

ביום הראשון למסע טס וויאג'ר מעל האוקיאנוס השקט במזג־אוויר נוח. השמים היו צלולים. מעל הוואי "פגש" בוויאג'ר מטוס ליווי זעיר, אשר וידא כי הנזק שנגרם לכנפי המטוס לא החמיר. חזאי מומחה, שעמו היה למטוס קשר בכל זמן הטיסה, הנחה את שני הטייסים הרחק ממוקדי סערות קשות שהתחוללו באזור טיסתם. אלא שבסוף היום השני למסע עבר וויאג'ר בקרבת לבה של סערת טייפון קשה. רוטאן, טייס מנוסה יותר מייגר, הטיס את המטוס משך 55 שעות רצופות, והנחה את המטוס כך שייצא נשכר מרוחות־הגב ש"סיפקה" הסערה, בלא שיסכן את המטוס. בנקודה מסוימת נאלץ וויאג'ר לעשות סיבוב של 180 מעלות, כדי שלא להיכנס למוקדי סערה קשה שהיו באזור. "אנחנו משותקים באוויר", שידר רוטאן לכתב "ניוזוויק" במהלך הטיסה. "הרעידות הן קשות, מאוד מאוד קשות. המטוס ממש רוקד".

באמצע היום השלישי חצה הוויאג'ר את הפיליפינים בגובה 8,000 רגל, כשייגר מופקדת על ההגאים. כיוון הטיסה — דרום הים הסיני. שעות ספורות לאחר מכן החליפה רוטאן במושב הטייס, שכן המטוס צריך היה לתמרן בין סופות רעמים בצד אחד ובין מרחב האוויר העוין של וייטנאם בצד השני. רוטאן, שלו ניסיון של 325 טיסות מבצעיות בתקופת מלחמת וייטנאם, ידע היטב כיצד לא להיכנס לתחום האווירי של וייטנאם. ואולם המטרולוג שליווה את הטיסה ביקש ממחלקת המדינה האמריקאית לבקש אישור טיסה במרחב האווירי הווייטנאמי במקרה הצורך. התשובה היתה שלילית. מאוחר יותר התנצל המטרולוג ואמר "אני חזאי, לא פוליטיקאי".

וויאג'ר עבר בשלום גם את הסערה הזאת. כאשר עבר המטוס מעל חצי־האי המאלאי, ביקש מטוס־ליווי רשות להמריא כדי לבדוק את מצב המטוס, והסביר לפקח באיזה מטוס מדובר. הפקח המקומי סירב לאפשר לו ההמראה: "אין מטוס שיכול להקיף את העולם. לעולם לא יהיה מטוס כזה". ובעוד השניים מתווכחים, חצה וויאג'ר את המרחב האווירי המאלאי.

קשר הרדיו בין הבסיס בקליפורניה לבין המטוס היה טוב פחות משקיוו מתכנני הטיסה. רבות מהשדרות שמסר המטוס הגיעו משובשות, ופעם אחת התרגז רוטאן כשה־תבקש לחזור על הודעה בפעם השלישית, והציע לעקומים להפעיל רשמקול.

דיק רוטאן וג'ינה ייגר: מסע רצוף סכנות בנוסח ז'ול ורן!

צריכת־יתר של דלק

ביום הרביעי נבהלו פקחי הטיסה כאשר גילו, כי הבריחה מן הסערה הצריכה שימוש בכמות גדולה מדי של דלק, שכן המנוע הקדמי של המטוס עבד כ־20 שעות יותר מהמתוכנן. איש לא ידע כמה דלק נשאר. כדי לחסוך במשקל, לא צויד המטוס במדי־דלק מודרניים, ומדי הדלק המיושנים־פשוטים שהיו במטוס הצביעו על כך שהטיסה צורכת יותר מדי דלק. במסיבת עיתונאים שערך ברט רוטאן ביום רביעי, הוא אמר כי יתכן שהמטוס לא יצליח להקיף את כדור־הארץ כולו.

מסלול הטיסה המתוכנן של וויאג'ר היה, כאמור, בן 28 אלף מילין. הטיסות המסחריות הארוכות ביותר ללא חניות־ביניים הן של 7450 מילין — המרחק מסידני לסאן־פראנסיסקו. יצרני המטוסים מתכננים היום מטוסים שיוכלו לטוס מרחק של 9,000 מילין ללא חניית־ביניים. כאשר פנה וויאג'ר לכיוון האוקיינוס ההודי, בטוסו מעל סרי לאנקה, החל מצב־הרוח להשתפר. שעות מספר לאחר שחזו בשקיעה מהקצה הדרומי של סרילאנקה, שברו שני הטייסים את השיא העולמי הנוכחי, כשעברו את מחסום 12,532 מילין שאותו קבע מטוס חיל־האוויר האמריקאי מדגם בי־52 בשנת 1962.

חלום הטיסה מסביב לעולם נרקם בזמן סעודת־צהריים שסעדו שני האחים וג'ינה ייגר יחדיו, לפני כ־6 שנים. דיק וייגר שוחחו על דגמים של מטוסים שבעזרתם יוכלו "לעשות עסקים". ברט רוטאן הציע הצעה משונה: לבנות מטוס שיוכל להקיף את כדור־הארץ ללא תידלוק באוויר או חניית־ביניים. על מפית שירטט את מראהו המשוער של המטוס.

ברט רוטאן בנה בעבר מספר מטוסים קלים, כולל מטוס ש"כיכב" באחד מהסרטים של ג'יימס בונד. כדי לשאת די דלק כדי להקיף את כדור־הארץ, חישב ברט, יהיה על מטוס בעל מבנה רגיל להיות בגודל של נושאת מטוסים — לא מעשי, אפילו כאשר מדובר בחלומי הלר מות. הפתרון האלגנטי שמצא היה בניית מטוס מחומרים קלים ועמידים ביותר. אחד החומרים המיוחדים שבהם עשה ברט שימוש הוא סיבי גרפית (החומר שממנו עשויים מחבטי הטניס החדשים).

חומרים אלה איפשרו לוויאג'ר לשאת דלק במשקל גבוה פי כמה ממשקל המטוס. במטוס הותקנו 17 מיכלי דלק בכל חלל אפשרי. צפיפותם של מיכלי הדלק הותירה מעט מאוד מקום לשני הטייסים. כשאמם של דיק וברט רוטאן ראתה את תא הטייס, העירה: "הכל טוב ויפה, אך שכחת שבני־אדם צריכים לשבת בתא הזה". "לא אמא", ענה לה ברט, "תכננתי את המטוס כך שיטוס סביב לעולם".

למי שכבר ראה הכל
ולמי שלא ראה עדיין כלום

גם אם אתה טייל ותיק או שאלו לך הצעדים הראשונים בעולם הגדול, אסור לך להחמיץ את דרום אפריקה.
עולם ומלואו בארץ אחת. כאילו שכל פינות תבל, מכל העולם התאגדו ובאו להיות יחד.

ועכשיו, כל אחד יכול לממש את חוויית הביקור בדרום אפריקה. ערך המטבע המקומית – הראנד – ירד, יחסית לדולר ומציאות מחירים מפתיעה נוצרה. לדוגמא: לינת לילה + ארוחת בוקר בבית מלון ברמה המוכרת לנו כ–5 כוכבים, עולה בדרום אפריקה כ–25 ש"ח בלבד. ארוחת ערב מלאה ל–2, בתוספת בקבוק יין דרום אפריקאי משובח, תעלה לך כ–20 ש"ח. ואם חשקה נפשך באופנה העולמית האחרונה, חולצה לדוגמא, תעלה לך רק כ–6 ש"ח... והדוגמאות רבות רבות.

אל תחמיץ. בוא לראות את כל העולם ובמחיר של ארץ אחת. הכנס עכשיו, לסוכן הנסיעות שלך ודרוש פרטים נוספים.

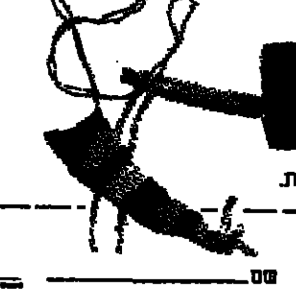

שם ______
כתובת ______
לקבלת פרטים נוספים שלח את הספח ללשכת התיירות של דרום אפריקה. רח' ה' באייר 14 ת"א 61093 • טל. 03-257367

satour

דרום אפריקה-רעיון לא יקר.

עליית האופוזיציה בטאיוואן

האופוזיציה בטאיוואן דורשת דמוקרטיזציה — אך היא מפולגת ★ המפלגה הלאומית השלטת מתנגדת לרפורמה אך התנגדותה נחלשת

מאת פיליפ פונס
Le Monde
מיוחד ל"הארץ"

החיים הפוליטיים בטאיוואן, אשר נשלטו במשך כארבעים שנה על־ידי המפלגה הלאומית, קואומינטנג (קמ"ט) משתחררים אט־אט מן הקפאון. תוצאות הבחירות הכלליות שנערכו ב־6 בדצמבר, אמנם הותירו ביד קמ"ט רוב מכריע באסיפה הלאומית ובבית־המחוקקים, ה"יואן", אך הבחירות הן העידו על משאלתם של רוב הבוחרים, שתהיה רפורמה.

האופוזיציה, אשר בראשונה מאז 1949 רצה בבחירות בלבוש מפלגתי פורמלי, בשם המפלגה הדמוקרטית הפרוגרסיבית, דפ"פ, הכפילה את מספר ציריה בשני הבתים — מחמישה לשבעה־עשר ב"יואן", מארבעה לאחד־עשר באסיפה הלאומית. מבחינת מספר הקולות, זכתה דפ"פ ב־22.17% ב"יואן" וב־18.9% באסיפה הלאומית. הישגי דפ"פ באסיפה הבירה מרשימים שבעתיים: בשנת 1980 קצרה האופוזיציה 24% מהקולות בטאיפה. הפעם קיבלה 31%.

בטענה שיש לשמור על הנציגות הלאומית והאזורית בטאיוואן, ולהתגונן מפני "הבריונים האדומים" (קרי, סין העממית), מחליפים מדי פעם רק רבע מן הצירים. כלומר, בבחירות של ה־6 בדצמבר נבחרו 73 צירים בלבד מתוך 324 היושבים ב"יואן", ו־84 מ־905 המושבים באסיפה הלאומית, שתפקידה העיקרי הוא לבחור את נשיא הרפובליקה.

דיחוק מגמת הרפורמה

בלי לגזול את הגבורה מן הלאומנית, הבחירות האחרונות תיגברו את מגמת הרפורמה אשר צברה תנופה באוקטובר כאשר הנשיא צ'אנג צ'ינגקואו הכריז כי בקרוב יוסר המשטר הצבאי ותותר מחדש פעילותן של מפלגות פוליטיות.

הנשיא בן ה־76, שבריאותו רופפת, מעוניין לבנות — לפני שיחדל מתפקידו — תשתית פוליטית מותאמת יותר לנסיבות החדשות ולצורך להמשיך והעלות את רמת־החיים בטאיוואן, הנחשבת מיני־מעצמה כלכלית במזרח־הרחוק.

המעמד הבינוני החדש, יליד השגשוג הכלכלי, תומך כמובן במי שמחזק את התשתית התעשייתית של האי וחש כי הקמ"ט השמרנית מבזה את צעירים, בעשור האחרון קם דור חדש של פוליטיקאים, שאינם חוששים למתוח ביקורת על המשמרת הוותיקה.

אחד מנציגי הדור החדש הוא צ'או שאוקנג, בן 36, בכיר הנבחרים ל"יואן" בבחירות האחרונות. מאמין כי בלוחץ האופוזיציה ייקל על מטיפי הרפורמה בתוככי קמ"ט, שיוכלו לפעול בלי להפחיד יתר על המידה את השמרנים.

הצלחתה של האופוזיציה מתבטאת, בין היתר, בעובדה שלא ננקטו נגדה אמצעים לאחר ההתנגשות האלימה בין מפגינים לבין שוטרים בנמל־התעופה של טאיפה ב־2 בדצמבר, עם שובו לטאיוואן של אחד ממתנגדי־המשטר הוותיקים, סו סידליאנג, מארצות־הברית.

גיוסו של כוח־משטרה גדול כדי למנוע שובו של אדם יחיד לטאיוואן, עורר מידה של אהדה לאופוזיציה. עם זאת, הכמיהה לרפורמה עדיין לא ... הבוחרים. הדפ"פ, שקיומה עדיין אינו מוכר בחוק, רחוקה מלהיות חלופה שלטונית, ועליה עדיין להבשיל כמפלגה. אף־על־פי כן, דומה שידם של הבוחרים לא רפתה לנוכח הפילוג הפנימי והיריבות האישית בין שוחרי הרפורמה.

סדק בחומה

הצלחת דפ"פ בבחירות האחרונות יצרה סדק בחומת קמ"ט, אך הרפורמה שמטיף לה צ'אנג צ'ינג־קואו נתקלת בהתנגדות נמרצת בשורות המפלגה השמרנית. בחלכות שמועות בטאיפה, שאלמנתו של צ'אנג קאי שק, המתגוררת בניו־יורק אך מבקרת בימים אלה בטאיוואן, עשויה להפעיל את השפעתה המוסרית כדי לשכנע את המשמרת הוותיקה של קמ"ט לא להתנגד לשינויים.

עסקן פוליטי אלמוני אחר, המטיף לרפורמה, הוא קאנג נינגסיאנג, איש האופוזיציה המתונה. הוא מעריך כי ביטול המשטר הצבאי לא ישנה מיסודו את המצב הקיים, בכל הנוגע לחופש העיתונות ... הנדרשת לפעול בשלוש דרכים: ... לקומוניזם ולדחות את הטיעון שטאיוואן היא ישות עצמאית.

התפתחות הדמוקרטיזציה בטאיוואן מציגה בעיה בסיסית של זהות לאומית במעמד הלאומנות הסינית. זו בעיה עקבית, משום שעצם הצגתה בפומבי עלולה לגרום לעונשו של המציג אותה באשמת עבירה של הסתה ובגידה. סיבה נוספת: הצגת השאלה הזאת מרגיזה את בייג'ין ואת וואשינגטון כאחת. אחרי ככלות הכל, וואשינגטון תומכת בטאיוואן, אך מקיימת קשרים הדוקים עם סין, מתוך הכרה שטאיוואן היא מחוז של סין.

הגדרה עצמית

לגבי הליברלים הצעירים של קמ"ט, נודעת חשיבות רבה לשיפור מעמדה של טאיוואן בקהילה הבינלאומית. משום כך נוהרים בלשונם מתנגדיה של דפ"פ. אומר אחד הנבחרים הצעירים ל"יואן", יו צ'ינג: "מפלגתנו אינה תנועה טאיוואנית בתוכן הצר של המונח. אנו מייצגים את כל אוכלוסי האי — לא רק אלה שנולדו כאן. את הצלחתנו בבחירות האחרונות צריכה הקהילה הסינית לראות כהוכחה ... של שיטה פוליטית. עם זאת, אנו דוגלים בהגדרה עצמית. גורלה של טאיוואן צריך להיות מוכרע על־ידי תושביה, ושום ממשלה אינה זכאית להפקיע זכות זו מידי התושבים".

בעיני האופוזיציה אחרים — מעטים — נוקטים עמדה רדיקאלית יותר בנושא העצמאות. הבעיה הגדולה שתעמוד בפני דפ"פ בחודשים הקרובים תהיה — איחוד רסיסי האופוזיציה למפלגה אחת. אם לא כן, תמשיך האופוזיציה להיות אוסף של סיעות, כיתות, השקפות ואישים, שהמכנה המשותף היחיד שלהם הוא — התנגדות לקואומינטנג.

"רננות" המכון למוסיקה יהודית
משרד החנוך והתרבות
האגף לתרבות תורנית
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

הכינוס השנתי העשרים ושמונה למוסיקה יהודית
"שירת הדורות"

ייערך ביום שני כ"ג בכסלו תשמ"ז (29.12.86) ג' דחנוכה במלון רמדה רנסנס, קומה א' אולם גדעון רחוב הלפרין 6 (אזור המלונות ליד גבעת רם) החל משעה 9 בבוקר.

ישיבה א': יו"ר פרופ' ג. זילברשטיין. דברי פתיחה: עזרא ברבע — מנהל המכון.
9.30 — 11.00 ברכות: הרב יוחנן פריד — מנהל האגף לתרבות תורנית. איסוף ושימור הזמר אתני אותנטי בקול ישראל. — מר חיים צור: ימים נוראים במסורת קהילת קושטנדיל ... — תקליט — ד"ר אבנר בהט שירת הדורות — סמפוניה. — מר איתן אביצור. הרצאה והסבר ע"י המחבר.

הפסקה
ישיבה ב' יו"ר פרופ' ישראל אדלר
11.20 — 13.15 שיחזור ראשוני של קריאה בטעמים — פרופ' דליה כהן וד"ר דניאל וייל: הזהות בין הרביע והבין הרביע המודגש בספרי אמ"ת — הרב מרדכי ברויאר. השפעת המוסיקה על הקבלה — פרופ' אמנון שילוח. המוסיקה לימים הנוראים בקהילות הספרדיות (בכתבי יד ספרדיים בימה מהמאה הי"ז) — מר אהרון סרוסי

הפסקה
ישיבה ג' יו"ר פרופ' מרדכי ברויאר
14.15 — 16.15 ירושלים — יצירה. הנעמות אותניות בתפילה — סרטון — מר דוד עזרי "מעגלים". מחזור דני השנה בפיוט ובזמר ממורשת יהדות ספרד ביהדות ספרדית ובעברית — תקליט — מר יצחק רקנטי. יצירתו של גוסטב מאהלר — פרופ' אגדה הירדה.

הפסקה
ישיבה ד' יו"ר מר אבנר ...
16.30 — 18.00 הקומפוזיציה בלימוד המשניות — מר גדעון לימון. תפילה לקץ הימים — יצירה — מר רון קלטון. הרצאה והסבר על ידי המחבר. הדלקת נרות עם החזן מר יואל ברזיהיס. דברי סיום: מר נסים ישעי — מנהל המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח. ההרצאות תלווינה בהדגמות מוקלטות. פרסומי המכון יימכרו בהנחה.

הכניסה חפשית

הזדמנות אחרונה לאקדמאים!
פנסיה מגרמניה (לאו דווקא לנרדפי הנאצים)*
בגלל איחור ביום אחד אתה עלול לאבד פנסיה לכל החיים!
לאור החלטת ממשלת גרמניה לגבי הרשמת ישראלים לביטוח הלאומי הגרמני, נוכל לטפל בבקשות הרשמה ל"תכנית הפנסיה הגרמנית למשכילים"
בתנאי שתגענה עד מוצ"ש 27.12.86 בשעה 22.00

השקעה חד פעמית 375 ש"ח + מע"מ
+ 7 רנטות בגיל פרישה

הסניפים פתוחים ביום ו' 8.00–14.00, במוצ"ש 19.00–22.00
ת"א, בן יהודה 1 (בנין מגדלור) טל. (03)659155/6
ירושלים, בית הרופא, הנביאים 72 (פ. שטראוס) טל. (02)224083
חיפה, בית המהנדס, שבתאי לוי 24 (ק.ק.)
ב"ש, בית הרופא, השלום 20
ראשל"צ, אורפז, ז'בוטינסקי 65 טל. (03)954730 במיוחד לתעשיה האוירית
בת־ים, ניר, שד' העצמאות 52 טל. (03)860203
סניפים הפתוחים ביום ו' 8.00–14.00:
ר"ג – כפר המכביה (במיוחד לתושבי סביון, קריאון, ק. אונו, רופאי תל השומר, ר"ג וגבעתיים)
נתניה – מלון פארק, דוד המלך 7
הרצליה – מלון אכדיה
רחובות – נעורים, לוין אפשטיין 32 טל. (08)454641
ב"ש – משרד כלכלי, קק"ל 82 טל. (057)79661
*הכרזי חודש עבודה בגרמניה
איגוד מקבלי גימלאות מגרמניה/בנין מגדלור

למי ניתנה הנבואה?

הדברים שעלינו לחזות שיתרחשו בשנת 1987, ואשר סביר ביותר שלא יתרחשו

מאת סקוט סאליוואן
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

בינואר '87 תרווח העיתונות שהנסיך רנייה ממונאקו (בעלה של גרייס קלי לשעבר) עומד לשאת אשה אמריקאית בעלת תואר אצולה אירופי. אך לא, הוא לא יישא אותה לאשה. מאוחר יותר בחודש זה, יזהיר הפובליציסט האהוב עליך, שבגרמניה המערבית עתידה המפלגה הסוציאל־דמוקרטית לנצח בבחירות, ועל־ידי כך לגרום להתרופפות בברית הצפון־אטלנטית. הפובליציסט שלך יטעה, שכן מפלגת האס.פ.ד. הגרמנית — המתנגדת נחרצות למירוץ החימוש הגרעיני — תפסיד בבחירות, והקאנצלר השמרני, הלמוט קוהל, אף יגדיל את כוחו.

בפברואר '87 יופצו שמועות על הסכם סובייטי־אמריקאי לסילוק הנשק הגרעיני מאירופה העומד להיחתם בקרוב. אך אל לך לעצור את נשימתך. אמנם יהיה לשמועות הללו בסיס עובדתי כלשהו, שכן מיכאיל גורבצ'וב אכן יציע הסכם כזה וללא כל קשר להסכם על מלחמת הכוכבים או על נשק אסטרטגי, ואולם לא יהיה בהצעה זו אלא ניסיון לשים טריז בין ארצות־הברית ובנות־בריתה. תלונות והרצאות אירופיות, בשילוב סחבת שינקוט הפנטגון, יסכלו כל אפשרות לחתימת הסכם כזה בעודה באבה.

במארס '87 תכריז ממשלת יפאן על תוכנית מתאבכית שתאפשר הגדלת הייבוא. זה לא יעבור. מדי חודש בחודשו ייקבע שיא חדש במאזן המסחרי היפני.

מאוחר יותר בחודש זה יצפה העולם במשפטו של קלאוס בארבי, "הקצב מליון". המשפט לא ייפתח, משום שממשלת צרפת חוששת מפתיחת הפצעים של מלחמת העולם השנייה. ברגע האחרון יידחו ההליכים — מסיבות טכניות — למועד בלתי־ידוע. בארבי ימות בכלא ללא משפט.

באפריל '87 יספרו יודעי־דבר על ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר, כי היא החליטה להקדים את הבחירות לפרלמנט. אך היא תכיר בעובדה, שבכל שתמתין יותר כך ירע למפלגת הלייבור, ולפיכך — לא יהיו בחירות בבריטניה עד 1988.

אפריל יהיה החודש האכזר ביותר מבחינתו של רונאלד רייגן. עם זאת, הוא ישרוד. עדויות ותרצים יחשפו, ש... את הקלאות האמריקאי מכר ... ליפאן בתמורה לחופשיות ארסיות שישוחררו בשדות הסוכר הקובאניים. רייגן יופיע בטלוויזיה ויספר לעם האמריקאי על כוונותיו הטהורות, ועל היותו של ... הקלאות "גיבור לאומי". בסקרים הוא יזכה בשש נקודות נוספות.

אם אתה מאמין לכותבי הספורט, אתה עשוי לחשוב שזו תהיה שנה מוצלחת מבחינתו של ג'ון מקנרו. אל תאמין להם. מוריס בקר יזכה בווימבלדון. באליפות הפתוחה של ארצות־הברית יזכה שוודי זה או אחר.

בסוף מאי '87 תצא השמועה מוואשינגטון, שלפיה אי־אפשר עוד למנוע את פלישתה של ארצות־הברית לניקרגואה. שמועה זו תהיה חלק ממערכת דיס־אינפורמציה, שמטרתה להפחיד את הממשלה הסנדיניסטית ולחזק את הקונטרס. אולם כמה שבועות לאחר מכן, כשיתברר שהיה זה העסבר ששגג, יחוזקו ידי דניאל אורטגה, והקונטרס יאבד את מעט האמינות שעוד היתה לו.

ביוני '87 תרווח העיתונות שהנסיכה סטפאני ממונאקו עומדת להינשא ליורש־העצר הדני. למעשה, סטפאני תישאר רווקה משך כל השנה. הארמון יודיע: שסטפאני והדני הם "פשוט ידידים טובים".

ביולי '87 יודיעו קרמלינולוגים במוסקווה ומחוצה לה, שגורבצ'וב מאבד שליטה. שוב יוכח העולם לדעת שהקרמלינולוגים הם הגירסה המודרנית של הקוראות בקפה. בסוף הקיץ ייעלמו מהפוליטביורו שלושת האישים שהתנגדו לגורבצ'וב.

באוגוסט '87 לא יתרחש שום דבר. התרחש פעם משהו בחודש זה?

בספטמבר '87 יחתמו הפלגים היריבים בלבנון על הסכם הפסקת־אש. למרות שהוא יכונה "פריצת־דרך", הוא יילך בדרכם של כל ההסכמים הקודמים שנחתמו בלבנון. 12 שעות לאחר חתימתו יחלו אנשי מיליציה שיעיים להפגיז עמדות פלשתיניות בדרום ביירות.

נובמבר '87 יהיה חודש הפריחה של המומחים בעיתונות, העוסקים במהפיכה התרבותית בסין ובתחזיות שמדיניותו החדשה של דאנג שיאו־פינג עומדת לגווע. תחזיות אלו יתבדו כולן. הקפיטליזם בטעם־המזרח־המתוק־נוסח־דנג בא לעולם כדי להישאר בו.

לאחר שפצצה תתפוצץ סמוך לבית־הספר האמריקאי במבוהים שבגרמניה־המערבית, יתגייסו כל חברות באו"ם כדי לגנות את הטרור, ויישבעו להילחם בו עד חרמה. הבטחות ריקות מתוכן. כאשר האינטרפול יזהה שני טרוריסטים בשדה־התעופה באתונה, תמהר הממשלה היוונית לאסור אותם ולגרשם. ללוב.

בדצמבר '87 יעמדו ארצות־הברית והודו על סף מלחמה חקלאית. תושג הפסקת־אש ברגע ... הראשונה. ברגע האחרון ייסע ג'ורג' שולץ לבריסל, ויחתום על הסכם להסדרת המשבר.

בחודש זה תגלה העיתונות שהנסיכה קרוליין ממונאקו (בתו של רנייה ואחותה של סטפאני) עומדת להיפרד מבעלה. הארמון יכחיש את השמועה מיד, וקרוליין תבשר לעולם כולו שהיא שוב בהריון.

יומן דמשק

מאת ג'ון קיפנר
שירות The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

דמשק

את המחוף היחיד על העיר העתיקה והעתיקה הזאת — אולי המסוכנת מכל ערי הבירה הערביות — מלווה אוירה של אי־ודאות. הכלכלה במשבר; הנשיא חאפז אל אסד, כפי אומרים, לכוד בלבנון; הסורים מתחילים לחוש את הבידוד הבינלאומי, שאליו הוטלו באחרונה בגין האשמות של מתן חסות לטרור. הבידוד משפיע במיוחד על העשירים, האוהבים לטייל לחו"ל ומשמשים עכשיו "יעד" לביקורת קפדנית מצד סוללות של אנשי־מכס.

אמנם בקרנות־רחוב אתה נתקל בצעירים המוכרים במכנסי ג'ינס כחולים, במעילי עור ובתת־מקלעים על כתפיהם — אבל עדיין זו עיר מסבירה פנים. "תאמנה", מסביר מלצר במסעדה אלגנטית קטנה, כאשר הוא נשאל מדוע אין קפה היום. פועלים משפצים את חומות העיר העתיקה סביב המסגד המפואר של עומאיה, בלב השוק המפורסם, אף כי בימים האלה נראים כאן מעט תיירים. במעברים המקומיים של השוק נשמע רעש פרסות של גברים ושגרים משמלים, הנבסים לפעולה במהלך הפסקות הזדמנות בחום הצהריים.

נושא אחד שהכל נמנעים מלדבר עליו הוא אחיו של הנשיא, הכבשה השחורה, רפעת. כמעט שאין רואים אותו עכשיו, שנתיים אחרי שהתנגש עם יריבים צבאיים, כאשר הנשיא נטה למות. ריפעת מעדיף לשהות בצרפת, לטפל במה שהוא מכנה עיסקי עסקים. היחידות שסרו לפיקודו, "פלוגות ההגנה", ששימשו לפנים המשמר הפרטוריאני של השלטון חוילקו בתוך משמר גבוה במיוחד — פורקו, ושוחררו בין כל חלקי הצבא.

ריפעת עדיין שומר בידיו את תואר "סגן הנשיא לעניני ביטחון לאומי", ומוסיף להחזיק במושבו בגוף העליון של מפלגת הבעת', הידוע כ"פיקוד האזורי". משקיפיו כולל מטוס "בואינג 727" פרטי, שאחזקתו עולה בערך שלושה מיליוני דולר בשנה, צי של כלי־רכב ומאתיים בני לוויה.

"כל אחד רוצה לדעת מה עושה ריפעת", אומר דיפלומט מערבי. "אנשים, או שהם אוהבים אותו, או שהם שונאים אותו, או שהם מפחדים ממנו — או שלושת הדברים גם יחד".

אינטריגות מזרח־תיכוניות

הבאר במלון "שרתון" המקומי הוא מוקד של אינטריגות מזרח תיכוניות, ובהשוואה אליו נראית המסעדה של ריק בסרט "קזבלנקה" כמו בית־ספר לאחיות. עכשיו, כאשר סוריה, יחד עם לוב ועם איראן, דוחקת במיליציות של השמאל הלבנוני לסלק את הורת יאסר ערפאת מלבנון, מתמלאות כורסות־העור בשורה ארוכה ומשתנה של מפקדי צבאות פרטיים, של שכירים ושל אפקורחים.

הנה אלי חובייקה, לשעבר ראש המודיעין של הפלנגות, אשר עליו אומרים כי ניצח על טבח הפליטים הפלסטינאים בצברה ובשאתילה ב־1982. הוא לבש מכנסי ג'ינס אופנתיים, רכסים ברזכסים, ועוגב על אשה מעוטרות בית־המלון. באחרונה פיקד חובייקה על ניסיון להדיח את הנשיא אמין ג'מייל ולהטות את הפלנגות לכיוון סוריה. האבוריסט מוסטאפה סאעד, המנהיג המוסלמי־סוני של צידון, מובל אל שולחן. הוא עיוור ומכוסה בצלקות מבהילות, מאז הופצץ ביתו כמעט לפני שנתיים. כאשר הוא בעל־ברית של יאסר ערפאת, והוא מנהל נמל של הברחות־נשק. המנהיג הדרוזי וואליד ג'ומבלאט פוסע לאטו בתלבושתו המסורתית, מכנסי ג'ינס ומעיל־עור.

אל הבאר נכנס במרוצה עבדול סלאם ג'אלוד, האיש מס' שתיים בלוב, בחברת 50 עוזרים, שיערם מתולתל ועיניהם בוערות. מיד אחריהם נכנסות כמה נשים צעירות, בעלות עקב מחודדות ובאיפור כבד. נסיך סעודי סועד סעודת צהריים בחדר־אוכל פרטי.

במעלית מזמינה מודעה גדולה את האורחים להתענג על כשרונותיה של רקדנית־הבטן ליילה. במודעה מתבוננים אחד מתומכיו הנוצריים של אלי חובייקה — איש בעל צוואר עבה, שיער קצוץ ומחזור צרפתי מיובא — ואיש המשמרות המהפכניים של הרפובליקה האיסלאמית האיראנית. על פניו של כל אחד הבעה שונה.

קורבן השחיתות

קומדיה סורית מצוינת, "הרייד השכבך", מוקרנת עכשיו לפני אולמות מלאים בבית הקולנוע "שאמס". היא מתארת את מאבציו של ביורוקרט סורי לשמור על החוק. אבל הוא נופל קורבן לשחיתותם של ביורוקרטים אחרים, ונהרס.

עלילת הסרט מתרחשת ללא ספק בארץ ערבית, שאין נוקבים בשמה. הקהל מגיב בהמתמים קולניים כאשר אנשי־עסקים מושחתים מרשים את פקידי הממשלה והבכירים השמכנים בשוחד, בוויסקי ובנשים.

סיום הסרט דו־משמעי. הביורוקרט מאבד את משרתו, מאחר שהוא מסרב להיות חלק מעיסקת קרקעות לא חוקית. אבל הוא מתחיל, בעזרת מזכירתו, אשתו ובתו, חקירה פרטית על מבצעי השחיתות. הוא מחבר דין וחשבון עבריני, שהוא מתכוון להגיש לשליט.

בינתיים הוא עושה חזרה כללית לפני כיסא ריק. חזון של מחשבה מוקד בראשו, והוא צועד אל איצטדיון שבו צופים כל חברי הממשלה בתחרות כדורגל. בשעה שהוא נכנס אל האיצטדיון, מחזיק בגאווה את הדו"ח בידיו, הוא נתקל בשוד קיט, ונדרס ברגליהם. המצלמה מתרחקת מגופתו המעוכה וממשקפיו השבורים, ומראה את עמודי הדו"ח שלו מתפזרים לכל רוח.

ד"ר יוסי ביילין: לשמוע ולא להאמין

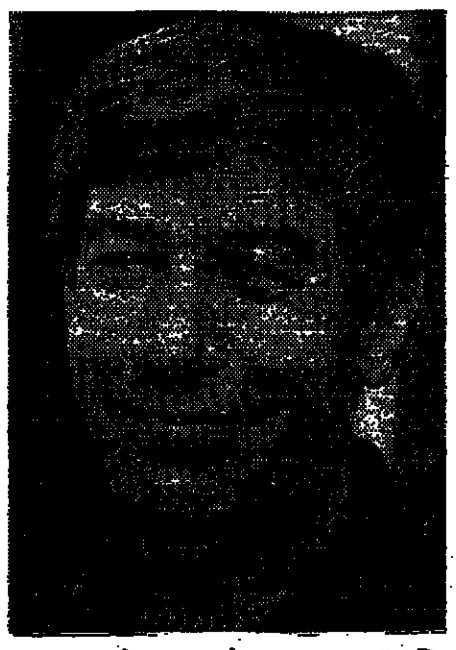

ח"כ ואתד: מה קרה לערבי שסולק מביתו

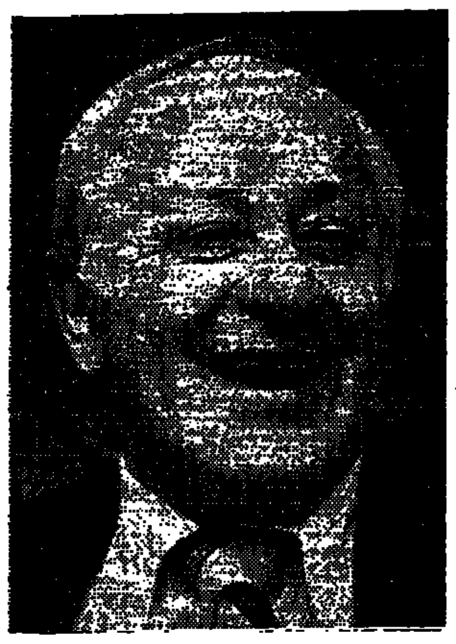

ח"כ דב שילנסקי: ברוך וחזור בו

ד"ר איתן גלבע: מחקר מחמם לבבות

אדמירלים טורקים במשרד החוץ

בעצת מלחמות המאה ה־19 נשלח אדמירל טורקי לכבוש את האי מלטה. הוא טעה בניווט וחצי לא הגיע ליעדו. אך הגורל לא נבוך. הוא דיווח הביתה כי "מלטה — יוק". אין מלטה. ההיסטוריה מלאה בחכמים כאלה. עכשיו הם צפים על המים במשרד החוץ בירושלים.

שמעתי שלשום את המנכ"ל המדיני של המשרד ד"ר יוסי ביילין ולא האמנתי שזה בר־ציונות. היות ואש"ף אינו מפיץ את האמנה הפלשתינית הקוראת להשמדת ישראל אלא מסתירה מן הקהילה הבינלאומית ומתעלם ממנה — גם ירושלים תנהג כמותו, הסביר הדוקטור שכמעט היה שגריר בארצות הברית. יותר מזה, היות ועד כה לא הצליחה הפצת מסמך זה למנוע את פתיחות משרדי אש"ף במדינות רבות — ראוי להפסיקה. אמנה יוק, חכמת האדמירלים החדשים.

זה הרגיז לא רק את מאלה כמו רפאל איתן אלא גם את אמנון לין מהמערך.

זה הרגיז מרוב גיחוך. אולי בזכות הפצת האמנה הפלשתינית על ידי ישראל לא נפתחו עוד משרדים של אש"ף בעולם ובכלל, אם אש"ף מסתיר את כתב־השיטנה הזה הוא יודע למה. השאלה היא אם רק קוצר־דעת גרם למשרד החוץ הישראלי לסייע לאש"ף בהעלמתה של האמנה מדעת הקהל במערב, או שיש פה כוונה נסתרת: כאשר אש"ף מסרב להסתלק מן הכוונה המוצהרת לחסל את ישראל — מודיע משרד החוץ של שמעון פרס על ביטולה, וד"י.

אני כותב זאת כמי שבריצונות רוצה לנהל משא ומתן עם הנציגים המוסמכים של העם הפלשתיני, ואינני שואף למנוע כבודם. אבל הנציגים האלה צריכים לוותר על הכוונה לחסל את מדינת־היהודים. משרד החוץ הישראלי צריך ללחוץ על אש"ף להבהיר את עמדתו בשאלה מכרעת זו. במקום זאת הוא פשוט איבד את עשתונותיו בהסתירו מן העולם את המציאות העגומה.

יש רגעים — והם אחד מהם — כמו אני תוהה אם הרוטציה המפורסמת של ממשלת האחדות הלאומית אכן התקיימה. קשה להאמין כי שר החוץ פרס הוא אותו ראש ממשלה מעולה שניהל את ענייני המדינה משך 25 חודשים. האיש שעשה את הגבל האחרון של ביטול האמנה הפלשתינית בתיקי משרד החוץ הוא כנראה שמעון פרס אחר.

שיח חירשים

ח"כ מוחמד ואתד ממפ"ם רצה לדעת מה עושה המשטרה נגד המחתרת היהודית החדשה. יו"ר ועדת הפנים רב שילנסקי מהליכוד תבע ממנו בקריאת ביניים לומר מה מבצעה המשטרה במשיטה על הישיבות השחורות, כמה בשקט.

ואתד תהה מה קרה לערבי אחד שסולק מביתו. אברהם ורדיגר ממורשה שאל כמה ערבים נהרגו החודש בירושלים? מוחמד ואתד נשבע שהוא מגנה רצח יהודים בירושלים ובכל מקום. דוד רביגו מהמפד"ל אמר לו כי הח"כים הערבים לעולם אינם מגנים רצח של יהודים. ואתד הצית סיגריה שנייה,

מה עוד הוא יכול לעשות הרי רק לפני דקה הוא דרש מוורדיגר לחזור בו מן הכזב והוכיח את גינוי רצח היהודים, ובכל זאת ורדיגר סירב.

ואתד רמז כי הוא עלול לתמוך בבינתן כזה שיפור ביך לאומי בירושלים. זה שינוי. כשיצאה ההצעה לאוויר העולם לפני החודש דחה אותה על הסף. הח"כים שסביבו לא הבינו מה הוא אמר. שילנסקי בירך אותו שהוא מתנגד לביתאום ירושלים. לפחות זה. ואתד הזיך עם עוד סיגריה. אחרי כמה דקות הבין שילנסקי שטעה. הוא הודיע שהוא נוטל את הברכה בחזרה.

ואתד נתן לו אותה בחפץ לב.

קודם הוא רצה לומר משהו. אבל כולם חקרו אותו. כשהוא אמר "שתי ישיבות" צעקו לו "תגיד איזה, תגיד איזה." כשהעיד כי המשטרה ערכה חיפוש לא הניחו לו "תגיד מה מצאו. תגיד מה מצאו." מבוכה. למי עוד היו מעוים לדבר כדו רק למוחמד מיעארי.

כולם דיברו ואיש לא ויתר. מצעד הנואמים. עובדיה עלי ורנה סלוהוד ובני שליטא ומרדכי וירשובסקי. אז נותר רק זמן קצר לתשובת המשטרה, והיא דווקא מסרה שאין בכלל מחתרת חדשה. אך זה כבר לא היה מעניין.

עשה לך רב

ברור לי שאין לשר הביטחון יצחק רבין סמיכה לרבנות. בכל זאת איני מלגלג מהידיעה כי שר הביטחון יצחק רבין נועץ עם שרי המפד"ל זבולון המר ויוסף שפירא בשאלת מינוי רב צבאי לצה"ל. מפני שזה מעורר שאלה אם

יוועץ בשרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו בטרם ימנה את קצין הרפואה הראשי, אם יודן עם שר המסחר והתעשייה אריאל שרון על מינוי קצין האספקה הראשי, ועם שר החינוך והתרבות יצחק נבון על קצין החינוך הראשי, והיכן זה ייעצר?

לעצם העניין משמח לדעת כי רבין אינו נוטה למנות לתפקיד הרב הראשי בצה"ל מועמד שכבר אינו משרת בשורותיו. מי שלא היה מספיק טוב ללמד את בנו שצריך לשרת בצה"ל — מה יאמר לבניהם של אחרים?

פלאי דעת הקהל האמריקאית

כמה שנים אסף ד"ר איתן גלבע מהאוניברסיטה העברית בירושלים נתונים לספרו "דעת הקהל האמריקאית כלפי ישראל והסכסוך הערבי־ישראלי". בהזדמנויות שונות פעל כעיתונאי־חוקר. הוא אסף נתונים בהסתמך על הדלפה ושמר בסוד את זהות מקורותיו. התוצאה שווה את המאמץ.

הספר שראה אור בארצות הברית מפזר כמה חששות כבדים המעיבים כצל על כל אי הבנה בין ישראל לבין ארצות הברית. בבחינת אשרי אדם מפחד תמיד, אבל לא צריך להגזים.

ממצאי ד"ר גלבע מצביעים על שיעור גבוה של תמיכה קבועה בישראל. תלוי כמובן איך מציגים את השאלה. אך כשמתבקשים האמריקאים לומר מה תהיה משמעותו של נצחון ערבי על ישראל — עולה וגדל מספרם של הרואים בכך אסון שלילית מבחינתם. אחרי שישראל דחתה את יוזמת השלום של רונלד רייגן ולאחר מה שפורסם עליה בפרשת סאברה ושאתילה מצא גלבע בספרו המחקרי — הראוי לתרגום מהיר לעברית — נתונים מזעזעים לישראל בדעת הקהל באמריקה.

לא שאין ירידה עונתית במעמדה בתקופות של משבר. אנואר סאדאת היה כוכב גדול במבחם בבניין בדעת הקהל האמריקאית. ישראל ידעה שפל, אם כי בדרך כלל הוא לא הביא גאות באהדה לערבים או לאש"ף. כאשר נדמה לידידי הערבים כי הנה אירע שבר ביחסי ישראל עם ארצות־הברית — מצפה להם אכזבה בסוף הדרך. התמיכה בישראל חוזרת כעבור זמן־מה לרמתה הגבוהה הקודמת. כשהיא מתעשתת בדעת הקהל גוברת גם תמיכת הבית הלבן בישראל. לא סאברה ושאתילה ויונתן פולארד יכלו לה עד כה.

גלבע מצא במחקר יסודי ומקיף בסיס איתן לתמיכת דעת הקהל האמריקאית בישראל. אך ככל חוקר בתחום היחסים הבינלאומיים אין ספרו יכול לעסוק בחיזוי של עוצמת התשתית ומה נקודת השבירה העתידית שלה, אם בכלל. רק שבינתיים בא המחקר השיטתי של העבר וההווה ומחמם מעט לבבות רדועים.

כלכלה בריאה

יום אחד הזמינו את ח"כי ועדת הכספים לביקור בבית החולים "הדסה" בירושלים. מה כבר יכולים לקבל בבית חולים במצוקה? עוף מבושל וגזר בלי מלח וצרות.

שלושה ח"כים התייצבו לביקור.

כמעט במקביל התברר כי גם בתי המלון בירושלים בצרות. בעליהם רצו לשטוח את מרי לבם בפני ועדת הכספים. יפה מאוד, אז שיבואו למשכן הכנסת. "לא, לא", המלונאים אינם טיפשים, הם הזמינו לבואם את [illegible] ערב־דשנה. הפעם לא הצטמצם הרכב ועדת הכספים של הכנסת לשלושה. זה לא עוף מבושל בלי מלח. לארוחת הערב ב"דיפלומט" [illegible] התייצבו הבאו 15 נבחרים.

נס פך השמן

האנטיתיזה לעליונות האש בפילוסופיה היוונית

מאת הרב שלמה גורן

שני מהותי קיים בין תכנו של חג החנוכה כפי שהוא משתקף בתלמוד, לבין תכנו ומהותו של החג כפי שהוא מופיע בספר החשמונאים והספרות החיצונית הקודמת לתלמוד. בתלמוד מסופר כל תכנו של החג בנס פך השמן והמנורה. כפי שמצינו בתלמוד בבלי במסכת שבת (כ"א ב') השואל מאי חנוכה ומשיב דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי חנוכה שמונה הם. שלא להספיד בהם ושלא להתענות בהם. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול. ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה. זהו כל מה שנאמר בתלמוד בבלי על מהותו של חג החנוכה, ובירושלמי אין כלל התייחסות לתכנו של החג.

במסכת ראש השנה כ"ד ב' ובמקומות אחרים בתלמוד ניתן תאור של המנורה בה הדליקו החשמונאים, לאמור: כשגברה ידם על היוונים והוציאום מירושלים וטיהרו את המקדש, היו עניים ולא יכלו לעשותה של זהב, כמו שפירש רש"י שם: שיפודין של ברזל היו וחיפום בעץ. העשירו — עשאום של כסף, חזרו והעשירו — עשאום של זהב. אבל אין גם בתאור מעשה המנורה הראשונה, השניה והשלישית, של החשמונאים כדי למלא את תכנו ההיסטורי־דתי של חג החנוכה.

חמש תמיהות על השקפת התלמוד

חמש תמיהות מתעוררות לנגד עינינו ביחס לשיטת התלמוד הרואה את נס פך השמן כטעם יחידי לקביעת שמונת ימי חנוכה לדורות.

(א) נס זה התרחש בבית המקדש יום יום עד סוף ימיו של שמעון הצדיק. כמו שדרשו במסכת שבת (כ"ב ב') את המקרא "מחוץ לפרוכת העדות באהל מועד יערוך אותו אהרן מערב עד בוקר לפני ה' תמיד" (ויקרא כ"ד ג'). מאי עדות? אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים. ופירש רש"י שם: כמדת חברותיה חצי לוג שיעור בה לילות תקופת טבת הגדולים. ואם ידלק ביום ובלילות הקצרים ידלק. וממנה היה מדליק הנרות בין הערבים. ובה היה מסיים הטבת הנרות שדולק כל היום ואינו מטיבו עד הערב. ושנינו בתוספתא סוטה פי"ג ה"ז: כל זמן ששמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת ונבאותו שכבה. מכאן ואילך פעמים כבה פעמים דולק.

נמצינו למדים שעד סוף ימיו של שמעון הצדיק, היה נר מערבי ממשיך להאיר, מעבר לכמות השמן שניתן בו כמידת שאר הנרות. זאת אומרת שלמרות שניתן גם בו כמות של שמן כדי להאיר רק בלילה, המשיך הוא להאיר גם ביום, עד שממנו היה מדליק את הנרות בין הערבים. הרי לפנינו אותו נס השמן של חנוכה שדלקו הנרות מעבר לכמות השמן שהיה בפך שמן הטהור. אמנם החשמונאים חיו שנים רבות לאחר שמעון הצדיק, אבל גם לאחריו היה נר מערבי פעמים דולק פעמים כבה. ויוצא שלפעמים אירע נס השמן בכל ימות השנה. אם כן מה הביא את החשמונאים לראות בנס פך השמן מאורע כל כך חשוב וחריג מגדרי הטבע, עד שבאו לכך לקבוע לזכרו של נס זה חג שמונה ימים?

(ב) תמיהה נוספת על השקפת התלמוד היא: גם אם היה בנס השמן חריגה על טבעית גדולה ובלתי שכיחה, לא היה בנס זה כדי להצדיק קביעתו של חג שמונה ימים. אין לנו נס יותר חריג וחשוב לישראל מאשר קריעת ים סוף, בעת אשר עם ישראל היה נתון בסכנת השמדה. והנה שום חג לא נקבע לזכרו, ויום האחרון של פסח בו אירע קריעת ים סוף לא נקבע לזכר המאורע, אלא כיום המסיים את שבעת ימי הפסח, כמו שמיני עצרת בסוכות.

(ג) מה נשתנה נס המנורה מעשרה הנסים שהתרחשו באותן רצופי בבית המקדש יום יום, כמו ששנינו במס' אבות מ"ה ובמס' יומא כ"א א'. ולא תקנו בגללם שום חג ומועד?

(ד) קשה להבין את חשיבות הפל שיחסו החשמונאים, וחכמי ישראל שלאחריהם, לנס המנורה. ולא לפי הלכה המפורשת בתלמוד הירושלמי במס' שקלים פ"ד הלכה ב' לפי ההלכה אין המנורה מעכבת את הקרבת הקרבנות. שם נחלקו בבעיה זו ר' מאיר וחכמים. לדעת ר' מאיר השלחן, המנורה, המזבחות והפרוכת מעכבים את הקרבנות. וחכמים אומרים אין לך מעכב את הקרבן אלא הכיור והכן בלבד. ואם המנורה עצמה איננה מעכבת עבודת הקרבנות בבית המקדש אי הדלקתה של המנורה שמונה ימים, בגלל מחסור בשמן טהור, בוודאי שלא היה מונע את חנוכת המקדש כולו והמזבח, ולא את הקרבת הקרבנות והתמיד שבו.

(ה) בתלמוד הירושלמי ובתלמוד בבלי אין כל זכר לגבורות ולמעשה הגבורה של החשמונאים או המכבים נגד היוונים והמתייוונים. בניגוד גמור לתאור של החג בתפילת "על הנסים" שיש לשער שנתחברה ע"י התנאים וחכמי ישראל מתקופת הבית השני, בה נאמר: "בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו... רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וכו'. ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופורקן כהיום הזה וכו'." התפילה הזו שלפי ההלכה חייבים לאמרה שלוש פעמים ביום ובכל ברכת המזון של שמונת ימי חנוכה מתמקדת כולה בגבורות הצבאיים של החשמונאים ומשמעותם הנסית, ומתעלמת כליל מנס המנורה. תפילה זו היא לכאורה האנטיתיזה לתאור של התלמוד.

חמישה נמוקים למצוות השירות בחנוכה

הסיפור התלמודי הזה נגזר על מהותו של חנוכה מקורו במגילת תענית פ"ט, הספר הראשון שנתחבר ונכתב בתקופת הבית השני לאחר חתימת התנ"ך. אבל שם הנתון הזה של נס השמן אינו אלא אחד מבין ארבעה טעמים שניתנים לחג החנוכה. כי מיד אחרי הסיפור על פך השמן שואלת המגילה: ומה ראו לעשות חנוכה שמונה ימים והכ"ז אלא בימי מלכות יוון נכנסו בית חשמונאי להיכל. ובנו את המזבח ושדוהו בשיד ותקנו בו כלי שרת והיו מתעסקים בו שמונה ימים. כאן באה במגילת תענית שאלה ותשובה שלישית על מהותו של חנוכה ומה ראו להדליק את הנרות? אלא בימי מלכות יוון כשנכנסו בני חשמונאי להיכל שבעה שיפודין של ברזל בידם וחפום בעץ והדליקו בהם את הנרות. כל שלש השאלות והתשובות שעד כה מתמקדים מסביב לנס פך השמן, לחנוכת כלי המקדש וטהורתו ובבנין המזבח ועשיית המנורה.

השאלה והתשובה הרביעית במגילת תענית, מרמזת על הנצחונות של החשמונאים על היוונים, ועל חובת ההודיה שיש לתת על ישועת ישראל. וכן נאמר שם: ומה ראו לגמור בהם את ההלל? אלא שכל תשועה ותשועה שהקב"ה עושה להם לישראל היו מקדימים לפניו בהלל בשיר ובשבח ובהודאה. כענין שנאמר "ויענו בהלל ובהודות לה' כי טוב" (עזרא ג' י"א). גם במגילת תענית לא נזכרות המלחמות והגבורות במפורש, אבל בניגוד לתלמוד בבלי אין שם התעלמות גמורה ומכוונת מחלקם של החשמונאים באירועים שהביאו לקביעת חג החנוכה.

מלחמות המכבים ביוונים: ציור מתוך כתבי יוספוס פלביוס ממהדורה של המאה ה־16

הפרדת כתר כהונה מכתר מלכות לא נשמרה בימי החשמונאים

סביר להניח שהסיבה להעלמה זו של חכמי ישראל בבית השני ואחריו, ממלחמות החשמונאים ונצחונותיהם ומן התהילה, מהלחמם מעטים נגד רבים היא כפולה: משום שהדור השלישי של החשמונאים מימי המלך אלכסנדר ינאי ואילך סטו מדרכם של הפרושים בעלי ההלכה ונטו לצדוקים. כמו שמובא בתלמוד במסכת ברכות פ"ט א' ובקידושין ס"ו א'. אך משום שהפרו את צוואת יעקב "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה" (בראשית מ"ט י'). בנוסף להלכה הקונסטיטוציונית בדבר חובת הפרדת הכהונה מן המלכות כמו שמצינו בתלמוד ירושלמי מסכת שקלים פ"ו הלכה א': אין מושחין כהנים מלכים על שם לא יסור שבט מיהודה. והחשמונאים בדור השלישי נטלו לעצמם את שני הכתרים גם יחד, את כתר הכהונה גדולה וכתר מלכות. כמו שמסופר ב"תולדות מלחמות היהודים עם הרומאים" ליוסיפוס פלביוס בספר א' פ"ג א' לאמור: אחרי מות יוחנן הפך אריסטובלוס בכור בניו את הנשיאות למלוכה, והיה הראשון אשר שם על ראשו את הנזר.

כן כתב והסביר הפרשן הגדול של התורה הרמב"ן שכתב על המקרא הנ"ל בצוואת יעקב אבינו לאמור: וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני כי היו חסידי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראל ואף על פי כן נענשו עונש גדול. כי ארבעה בני חשמונאי הזקן החסיד, המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם, נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע הענש בסוף והוא שאמרו ז"ל כל מי שאומר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא, שנכרתו כולם בעוון הזה. שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד. והסירו השבט והמחוקק לגמרי. ואמנם גם כן שהיה עליהם חטא במלכות מפני שהיו כהנים ולא היה להם למלוך רק לעבוד את עבודת ה'.

נס השמן מפריך את ההשקפה הפילוסופית־מיתולוגית של היוונים

ההסבר לשיטת התלמוד בבלי שראה בנס פך השמן את עיקר תכנו של חג החנוכה, הוא משום שיש בנס זה כדי לסתור את השקפת העולם הפילוסופית־מיתולוגית של יוון, הרואים באש את הכוח העליון השולט, מנהיג ומקיים את היקום. כמו שסובר הפילוסוף מפילוסופי היוונים הרקליטוס מאפיסוס (שחי במחצית ה־5 לפנה"ס), הקובעים כתחילה של היקום את האש (מטפיסיקה א' לאריסטו פ"ג), משום שהאש שורפת, שולטת בכל, מכלה את הכל, ואין דבר יכול לעמוד בפניה. האש עולה ולא יורדת כמו שאר האלמנטים בעולם. והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל (שמות ג' ב'), שהאש לא הצליחה לכלות את הסנה, על אף שהוא רגיש ביותר לאש וקל להשרף. המנורות המקדש לא יכלה לשרוף ולכלות את מעט השמן הטהור שבמנורה. מכאן הכוח שהאש המייצגת, כביכול, את הכוח בעולם, איננה שולטת בכל. האין בכוחה לכלות את הרוח. זה הכוח באופן מקביל, בנצחונות החשמונאים שהמעטים, עם עוצמה רוחנית, ניצחו את הרבים עם עוצמת אש גדולה. זהו גם התגשמות חזון זכריה הנביא "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות".

ספרי יהודה עמיחי
זוכה פרס ירושלים ע"ש עגנון

שירה

שירים 1948–1962 הדפסה אחת־עשרה
עכשיו ברעש הדפסה רביעית
ולא על מנת לזכור הדפסה רביעית
מאחורי כל זה מסתתר אושר גדול הדפסה רביעית
הזמן הדפסה שלישית
שלווה גדולה: שאלות ותשובות הדפסה רביעית
שירי אהבה דו־לשוני: עברית אנגלית הדפסה שישית
שעת החסד הדפסה רביעית
מאדם אתה ואל אדם תשוב (זוכה הפרס) הדפסה שלישית

פרוזה

ברוח הנוראה הזאת הדפסה שלישית
לא מעכשיו לא מכאן הדפסה שלישית

ספרות ילדים

הזנב השמן של הנומה הדפסה שניה (מעל 10,000 עותקים)

להשיג בחנויות הספרים

הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

מתנה נאה לידידים בחוץ לארץ

לקראת השנה האזרחית החדשה הופיע זה עתה
HEBREW AT YOUR EASE
מאת אליעזר סירקל

ערכה ללימוד עצמי של השפה העברית הכוללת 4 קסטות (מדברות עברית ואנגלית, סה"כ 4 שעות), הספר "עברית בקלות" – (272 עמ', מלווה איורים ותרגילים). כל זאת בקופסה נאה.

מחיר: 85 ש"ח.

כנ"ל עם גרמנית
HEBRÄISCH FÜR SIE
הספר כבר הופיע. הקסטות – בינואר 87.
מחיר: 85 ש"ח.

להשיג בחנויות, בחנויות סטימצקי, ברנופנן ואחרות.
הוצאת ספרים אחיאסף בע"מ, ת.ד. 4810 תל־אביב 61047.

קרן תל־אביב לספרות ולאמנות ע"ש יהושע רבינוביץ

הודעה על מענקים לשנת תשמ"ז

בתחומים הבאים:
א. מענקים לשם הוצאות לאור — בתחום הספרות היפה
ב. מענקים לסיוע הוצאתם לאור של ספרים בתחום הספרות היפה (שירה ופרוזה)
ג. מענקים לסיוע הוצאתם לאור של ספרי־מסות.

המעוניינים במענקים, באחד מן התחומים האמורים, מתבקשים להעביר לקרן שני עותקים של כתב־היד (מודפס במכונת כתיבה), ולצרף שאלון אישי ממולא וחתום — אותו ניתן להשיג במשרדי הקרן. כל המוציאים לקבלת מענקים עבור הוצאה־לאור של ספרים חייבים להגיש כתב־יד ערוך ומוכן לדפוס.
מועד אחרון להגשת הבקשות הוא יום ששי, ה־27 בפברואר 1987 (כ"ח בשבט תשמ"ז).
החלטות דירקטוריון הקרן תפורסמנה בתום תהליכי ההערכה והשיפוט, לקראת סוף שנת תשמ"ז (קיץ 1987).
כתובת הקרן:
רחוב אידלסון 29, תל־אביב 65241 טלפון: 657030 ,650920

ד"ר דוד אלכסנדר מנהל הקרן

האוניברסיטה הפתוחה

יום עיון
בנושא
"ירושלים בתקופה הביזנטית"

13.30 "פני העיר ירושלים בתקופה הביזנטית" — מר דן בהט
14.30 "עיצובה של ירושלים הנוצרית" — ד"ר אורה לימור
15.30 הפסקה
16.00 "יהודים בגולה של כנסיית ירושלים בתקופה הביזנטית" — מר עודד עיר־שי
17.00 "ארץ ישראל בתקופה הביזנטית" — ד"ר יהושע שוורץ

יום העיון יתקיים ביום ד', כ"ט בכסלו תשמ"ז, 31 בדצמבר 1986, באוניברסיטה הפתוחה רח' קלאוזנר 16, רמת אביב

יום העיון מתקיים במסגרת הקורס "ירושלים לדורותיה"
הציבור מוזמן

אוניברסיטת תל־אביב

בית — הספר להנדסאים ע"ש יוסף ורבקה מאיירהוף
החטיבה התיכונית

הורים ותלמידי כיתות ז' ו־ח'
בנים ובנות
באזור תל־אביב והמרכז

לקראת ההרשמה לכיתות ט' ו־י'

לשנת הלימודים תשמ"ח
אשר תחל ביום א',
ו' בניסן תשמ"ז 5.4.87

ניתן לקבל פרטים על בית־הספר או לקבוע סיור במקום, בפניה למזכירות ביה"ס, רחוב האוניברסיטה 30 רמת־אביב 69975, טל': 414069, 420702.

אוניברסיטת תל־אביב

מרכז דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה — מרכז יפה למחקרים אסטרטגיים

ערב עיון
על ספרו של פרופ' יהושפט הרכבי
הכרעות גורליות

פותח ומנחה:
ד"ר יעקב גולדברג

משתתפים:
ח"כ ד"ר אליהו בן־אלישר
אלוף (מיל.) שלמה גזית
פרופ' יהושפט הרכבי

מסכם:
אלוף (מיל.) אהרן יריב

ערב העיון יתקיים ביום שלישי, 30 בדצמבר, בשעה 19.00 באולם כס המשפט ע"ש מלכה ברנדר, בבניין טרובוביץ למשפטים, קרית האוניברסיטה ברמת אביב.
– הציבור מוזמן –

"שורשים" מרכז לימודים יהודיים — "בית המדרש הפתוח" ירושלים — משרד החינוך והתרבות, המחלקה לחינוך מבוגרים, האגף לתרבות תורנית

ערב עיון בנושא:

"השבר היהודי ערבי"
ירושלים 1986

מודלים לפתרון(?)

בהשתתפות:
ח"כ אהוד אולמרט – חבר ועדת החוץ והבטחון
פרופ' רות גביזון – הפקולטה למשפטים, האגודה לזכויות האזרח
ד"ר סרי נוסייבה – החוג למדעי המדינה, אוניברסיטת ביר זית
מר טדי קולק – ראש העיר, ירושלים
פרופ' אליעזר שביד – החוג למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית, ירושלים

מנחה: עו"ד יעקב רובין – ראש לשכת עורכי הדין, ירושלים
המועד: הערב יתקיים ביום א', 28.12.86, כ"ז כסלו תשמ"ז, בשעה 20.30
המקום: בית "שורשים", רח' שבטי ישראל 23, ירושלים (פנת הלני המלכה)

להרשמה והזמנת מקומות: טל' 02-280873, 02-286749
"מועדון מטיילי מעריב", טל' 03-439207

תרבות וספרות

הזיות מערביות בלילות רוסיים

ניטוצ'קה / לילות לבנים
מאת פ.מ. דוסטויבסקי
תרגום מרוסית ואחרית-דבר גילי מירסקי
הוצאת הקיבוץ המאוחד/ספרי סימן קריאה/
בית הוצאה כתר, 298 עמ'

מאת יורם ברונובסקי

בינואר 85' התנהל ויכוח על דוסטויבסקי מעל דפי המוסף הספרותי של ה"ניו יורק טיימס". תחילתו בהתקפה בוטה שתקף מילן קונדרה את דוסטויבסקי, כשהוא מעמיד אותו כמייצג המגמה האירציונליסטית, הראשונית למזרח הפראי של התרבות הרוסית, ומציב לעומתו את סופרי ההשכלה הגדולים של המערב, הבולטים שם דני דידרו ולורנס סטרן. קונדרה האשים את הרומאנים של דוסטויבסקי על היותם שטופים בלאגירה ברגשנות, מעמידים את המניעים האנושיים וגם כל הפעולות האנושיות כנובעים מן הדחף היצרי בלבד, כשגיבוריהם מתגלשים ממש באמוציות — כל זה מבלי שיגיה עליהם אור התבונה. ממילא אין בהם ברומאנים אלה גם שמץ של הומור ושל אירוניה הבולטים בראש ובראשונה? המערבי המתגלגלים בעליל ביצירות כמו "ז'אק הפטאליסט ואדונו" של דידרו או כמו "טריסטרם שנדי" של סטרן. קונדרה אף מוסיף ומקשר את המנטליות המעורפלת שמצא בדוסטויבסקי עם תוצרתיו של המשטר הסובייטי. הוא נמשך מן הפרוזה של הסופר הרוסי ועד לכיבוש פראג בידי הסובייטים בשנת 1968. דוסטויבסקי, לפי קונדרה, הוא מסמבאיה של הברבאריות המזרחית, הוא האנטי-מערב בהתגלמותו.

ההתקפה, שלא היו חסרים בה דברים אחרים שדוסטויבסקי עצמו (לפחות בתקופה מסוימת) היה מסכים להם ומאשרם, היתה בכל זאת פתוחה להתקפת-נגד. זו באה מצדו של יוסף ברודסקי, המשורר הגולה, שסבל מנחת-זרועו של המשטר הסובייטי לא פחות מאשר הסופר הצ'כי. ברודסקי לא התקשה לחשוף את פשטנותו המוחלטת של הטיעון במאמרו של קונדרה. הוא הצביע לא רק על סתירותיו של קונדרה ביחס לדוסטויבסקי אלא גם על התפיסה השטחית שתופס הסופר הצ'כי את המערב — אם זהו מערב שאין בו מקום לדוסטויבסקי או לתרבות הרוסית בכלל. הוא הזכיר לקונדרה, בין השאר, שה"קטיסול" תורגם לרוסית מן הגרמנית, ושבכלל החלוקה הנוחה של ראציונאליזם (מערב) לעומת אירציונאליזם (מזרח) היא אבסורדית ביסודה. בהמשך הפולמוס בין שני הסופרים הגולים מן המזרח למערב השתתפו עוד בליסטראות אחרות. ראוי לציין עוד שלא היה זה כלל הוויכוח הראשון מסוגו שבמרכזו דוסטויבסקי. שני הסופרים חזרו וגלגלו (לעתים בלי משים) טיעונים שהועלו כבר לא פעם במאה השנים האחרונות ביחס לרוסיה בכלל ולספרות הרוסית בפרט. הדים של פלובר ושל הנרי ג'יימס, של טורגנייב ושל נאבוקוב עלו מן הפולמוס הסלאבי הזה שהתנהל באנגלית מעל דפי עיתון אמריקאי.

אף שהספר של דוסטויבסקי ששימש את קונדרה בראש ובראשונה להדגמת טיעונו היה "האידיוט", הרומאן המאוחר למדי (1868), מעניין לחשוב על הוויכוח ועל המושגים שהועלו בו דווקא במסגרת העיון ביצירות הנעורים של הסופר הרוסי, הכתובים מן העשור הראשון של פעילותו הספרותית, הארבעים, ששניים מן הבולטים שבהם תורגמו זה לא כבר לעברית נפלאה בידי גילי מירסקי. דווקא ביחס לביכורי היצירה האלה, ביכורים צבעים יוסית לרומאנים הגדולים של התקופה המאוחרת, מתגלים המושגים שנדרשו להם בעלי-הפולמוס ומתגלית ביתר שאת מידת הנזק העלול שבטיעונו של כל אחד מהם. במבט ראשון בולט כמובן הצדק שבכתב-הסניגוריה של ברודסקי: אין כלל להעלות על סיפורים כמו אנטי-מערביות ביחס ליצירות כמו "ניטוצ'קה" ו"לילות לבנים"; לא זו בלבד ששני הרומאנים הקצרים הללו (בעצם, סיפור ארוך וסיפור קצר) נכתבו בחסות החוק של הריאליזם עם המערב שניהלה הספרות הרוסית בזמנה, אלא שדוסטויבסקי המתחיל מתגלה בסיפורים אלה כמי שלא הטמיע עדיין כמעט כלל את ההשפעות הרומנטיות של הספרות המערבית על סגנונו ועל התמאטיקה שלו כשרה. מי שהתחיל את דרכו בספרות בפרסום תרגומו ל"אז'ני גראנדה" של בלזאק (1844) — רומאן שהדים ממנו יישמעו ברבות הימים גם ב"החטא ועונשו" — הולך ביצירותיו המוקדמות הללו בדרכי אמנות הסיפור של רב-האמנים של הרומאן המערבי, של בלזאק ושל דיקנס, של איז'ן סו ועוד ועוד. דוסטויבסקי הצעיר היה קורא תאוותני מאין כמוהו, כמעט כפי שלימים היה כותב תאוותני. נראה שכל ספרות-המערב באה אל קרבו של דוסטויבסקי של-הימים — מעידים על כך במישרין מכתביו מן התקופה הזאת, ובעקיפין (או כמעט) כתביו המוקדמים — והוא נאמן לה לעתים עד כדי חקיינות. וביחוד, הוזכר טיעונו של קונדרה, הוא בלע אל קרבו את ספרי המסורת הקומית של הספרות המערבית, כך ש"דון קישוט" ו"טריסטרם שנדי" היו לו ליצירות הקרובות ביותר. וכמובן, מעל לכל בולט הזהב לרומאנטיקה הגרמנית, לא.ת.א. הופמאן — כפי שמיטיבה להרגיש גילי מירסקי (שלא בכדי תרגמה גם את סיפורי המפגש (לעברית) באמנות-הדובר המעולה שלה. דוסטויבסקי מצטרף ב"לילות לבנים", אך במידה רבה גם ב"ניטוצ'קה", אל ההמשכיסטים הרוסיים, אותה קבוצה של סופרים — המוכרים מעט מדי במערב — שיצרה מעין ז'אנר חדש של סיפורת-אימה, שעמדו מרוחק של המזרח עם המערב (אם נרצה, המגרים את שלהי הרומאנטיקה — "הגותיקה הרומאנטית" (אם להזקק לשם ספרו של מאריו פראץ העוסק בשלב המעוזן של הרומאנטיקה בספרות המאה התשע-עשרה, שלב הרקב שלה) — טוב יותר מאשר סופרים כמו ויליה דה ליל אדן או אוקטב מירבו, המוכרים כגדולי הז'אנר בספרות הצרפתית (פראץ מנתח את סיפוריהם). בקיצור, דוסטויבסקי נאמן כאן ל"תרבות המערב" — לרומאנטיקה המערבית — לא פחות, ואף יותר, מאשר המשטר הסובייטי נאמן לתורת מארקס (מובן שהקשר קיים, והאנאלוגיה ניתנת להעברה).

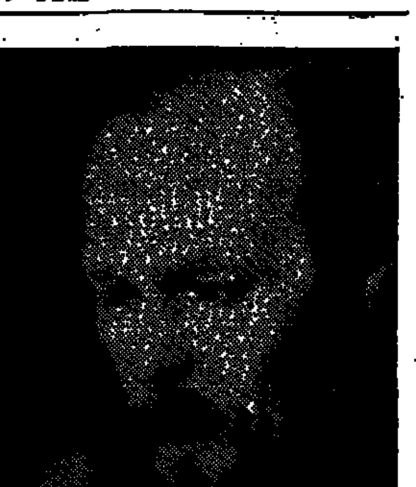
דוסטויבסקי: שעמטו מזרח ומערב

אבל קשה להתעלם מכך שגם לקונדרה יש צד של זכות בויכוח שלו, לאור יצירות הביכורים אף יותר מאשר לאור הרומאנים המאוחרים. "ניטוצ'קה" (לגיבורה "שם מרמז" הראשון משמע כמו "שלגיה אלמונית") היא באמת סיפור דראמאטי-רגשני עד אימה, הנם תרצה עד מיאוס. נדמה שלכאן לא הרחה שום גימה פאתורית, ודגמה הגימה והביכות ב"לילות לבנים" (אף שגם שם עשויים קוראים שאינם מודעים להקשר הספרותי להתמיהנו). זה מעשה סנטימנטאלי-רומאנטי בתכלית הכולל את כל האבזרים הרוחשים של סיפור-האימה הקיטש בזימון. נראה גם שרומאן זה חסר את המסרים המכניים ברוב כתבי-הנעורים של דוסטויבסקי — המגויים בעליל ב"לילות לבנים" — וכל תפקידו הוא לסחוט דמעות, כלומר לבכות. נראה שלא בכדי זנח לימים דוסטויבסקי את הרעיון לפתח את הרומאן הלא-גמור הזה לכדי יצירה שלמה. בשנות החמישים המאוחרות, כאשר שב לעיין בכתבי הנעורים מתוך מחשבה לפתחם ולהוציאם מחדש (זה נכך מכתב ידוע של דוסטויבסקי אל אחיו מיכאיל), הוא התפעם בעריכה קלה של מה שכתב ב"ניטוצ'קה". בשנים אלה כבר לא היה מפני לסיפורי-אימה בעלמא. הרומאן נשאר קטוע ולא-גמור גם בחוזר הקריאה הנמוך שאליו כיוון. רוב סכני העלילה אינם זוכים כלל לתזוה, וממילא נשאר מעשה הזהירות שמטביב ל"ניטוצ'קה" בבחינת ברייה בלא עוקץ. אילו המשיך בכתיבה היה דוסטויבסקי יודע לקשר את הקצוות הרופסים ביותר של העלילה, היה יודע לקשר את תולדות אביה החורג של ניטוצ'קה עם מכתב האהבה שקיבלה אלכסנדרה מיכאילובנה ושאותו ראוי מזכיר את "ניטוצ'קה" בקטעים המעטים שבהם הוא נדרש ל"גסיסה הרומאנטית" בספרות הרוסית, הרי כל אסוף הדראמאטיות אמלה, אדירה מורת-אימה. הסגנון הנמלץ להוריע התואם יפה לצרכי רומאן-למשרתות לא-גמור זה. ובכל רגע אתה חושב גם, הרף קונדרה (או נאבוקוב) שהעלה טיעונים אנטי-דוסטויבסקיים, בשם הטעם הטוב והאסתטיקה, איזה רב-אמן הוא הסופר המחבר את המעשייה הזאת, איזה משורר היודע להפיק מתוך "המבנון השמנוני" הזה שירה יחידה במינה, יודע לבודד את הנשיה של מסכת קלישאות כזאת שגם מתוכה פורצת כל רגע האמת של המצב המסוים, של הגורל הפרטי שהוא מגלגל את עלילותיו שלא-ישוערו.

"לילות לבנים", לעומת זה, הוא סיפור שונה מאוד באופיו, ועם זאת סיפור העלול להיראות תפל למדי בלי הבנת הרקע הגותי שלו. גם אליו חזר דוסטויבסקי בשנת 1859, יותר מעשור לאחר שחיברו והביא בו שינויים רבים. הנוסח הראשון שהודפס בכתב-עת בנובמבר 1848, כלל הכוונות גלויות יותר אל ההקשר הזה — כגון הקדשה למשורר אחר מחוגיו שהיה נושא דגל ההויה העטפית באותם הימים (פלשצ'איב). כמה הכוונות אחרות למסכת הפולמוסים שבה עמד הסיפור לתפוס מקום נעלמו גם כן בנוסח הסופי, הניתן לנו בתרגום העברי. והקשר המקורי של הסיפור, ושל סיפורי ביכורים אחרים נוספים של דוסטויבסקי (ביחוד "בעלת הבית"), הוא שנב הקשר ריוגם של הרוסים בהשפעה מערבית רומאנטית מסוימת: השפעתו של שילר. מתוך הוויכוח על האידיאליזם ששילר הפריש על-פני הריאליזם (ב"מכתבים על החינוך האסתטי") נולדה דמות העלם בעל-החלומות שהוא גיבור "לילות לבנים", כשם שהוא גיבור "בעלת בית" (אורדינוב), דמות שאפשר לגלגלה גם לרומאנים המאוחרים של הסופר, לגלותה ב"העלובים והנדכאים" וב"שעל ימים" וכיו"ב. דמות העלם השילרי הזאת פעם כך ופעם כך בכתבי דוסטויבסקי: אפשר לטעון שב"לילות לבנים" הדמות הזאת הושמה ללעג, אבל ייתכן שכך נראה הדבר בעיקר בעינינו שאיננו מסוגלות לסבול מנה כזאת של חולמנות הראוית. גיבור "לילות לבנים" הוא "יפה הנפש" השילרי הקיצוני (מגב, את המושג "יפה-נפש" שבשמע לנו ישראלי לעילא, הטביע לראשונה פרידריך שילר), השומר על נפשו היפה מפני כל הוידה של מציאות שהיא תמיד מזוהמת. אפילו האהבה היא מנעות קשה מדי לנפש זו, כך שיפה-הנפש (גם גיבור "לילות לבנים" גם אורדינוב מ"בעלת הבית") נרתעים ממנה, מתרחקים מן המאמץ שבה, וריוחם בעד ההויה והרלא. האם התכוון דוסטויבסקי לשימם ללעג, לטעון שלשמות היתה דו-משמעות ביחסו אליהם השם האוקסימורוני "לילות לבנים" יכול לבשרה לשמש סמל של גישה דו-משמעית זו.

מתוך ההערה על גב הספר העברי יכולים קוראי התרגום ללמוד שבכרכון זה מתחילה גילי מירסקי במפעל הגדול של תרגום חדש של כתבי דוסטויבסקי לעברית. זו ידיעה משמחת להרהים. תרגומיהם של רוב הרומאנים התיישנו, "שדים" ו"האידיוט" שהופיעו לפני שנים מעטות במהדורות חדשות הם כמעט לא קריאים בעברית וממילא יש ברכה עצומה ביוזמה זו של המתרגמת הגדולה. דומה, שהקשבתה לניבות דבריו של דוסטויבסקי היא תמיד מושלמת. היא יודעת להוריש למיטב המליצה העברית לשם העברת סגנון שגמיש נמלץ זה, ויודעת להישמר גם מפני ההגזמה שהיתה עלולה לעשות את קריאת הטקסט המיוחד הזה למעקשה מרי לעינינו האירוניות והמערביות, יאמר קונדרה.

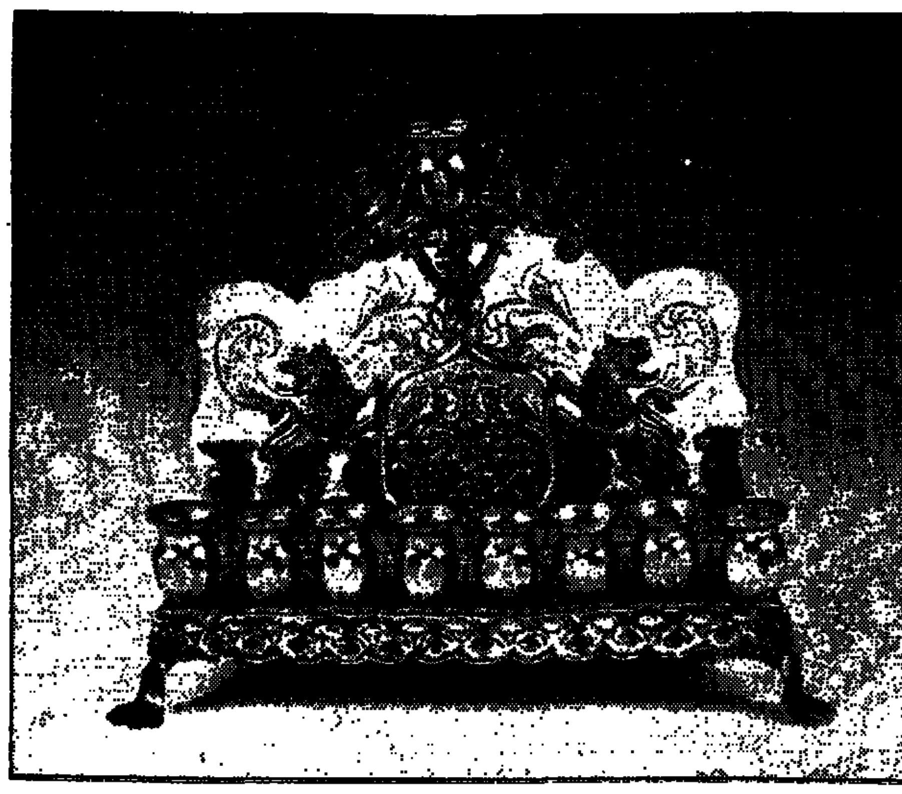
מבחר מאוסף מנורות החנוכה שבמוזיאון ישראל בירושלים, הנחשב למקיף ולגדול בעולם. מוצג בימים אלה בתערוכה לרגל חג החנוכה. עשרות החנוכיות המוצגות על קיר מיוחד, קובצו במשך השנים משלוש יבשות – אירופה, אסיה ואפריקה. בין הבולטות שבהן – חנוכיה עשויה אבן מתימן, חנוכיה מגליל מהרנסנס וחנוכיות זהב ובצע מגרמניה. (בתמונה: חנוכיה עשויה כסף מפולין, מסוף המאה הי"ח).

חבלי חנוכה

ספר יהודית, תחזורת הנוסח המקורי,
מבוא ופירושים
מאת י.מ. גרינץ
מוסד ביאליק, ירושלים, 1986, 244 עמ'

מאת מיכאל ששר

ספר יהודית, ובו סיפור מעשה התנת ראשו של הולופרנס שר הצבא באוהלו על-ידי יהודית הצדקת, מתי נתחבר? האם בימי החשמונאים (ומכאן הקשרו לחג החנוכה), כפי שרווחה הדעה בימי-הביניים, בימי מלחמת טריאנוס ביהודים, בראשית המאה הראשונה לספירה, כדעת פולקמר בספרו מ-1861, או שמא בימים שלאחר שיבת ציון, בתקופה הפרסית, הוא הזמן שבו נוקב מחבר הספר בחיבורו: עצם העובדה שמרווח הזמן האפשרי, על-פי דעות אלו, מגיע לכדי כ-500 שנה, דומה שבכך היא מעידה כמאה עדים על כך שאין אנו מהלכים על קרקע בטוחה בבואנו לקבוע מסגרות נטועים באשר לזמן חיבורם של ארמעט ספרים, מגילות ומגומרים מימי קדם, אפילו נביא בחשבון את התקדמות העצומה במחקר במאה השנים האחרונות.

י.מ. גרינץ, מבכירי החוקרים במדעי היהדות, שחזר בספר המונח לפנינו את הנוסח העברי המקורי של ספר יהודית (שאבד כבר לפני המאה השלישית לספירה ונשתמר רק בנוסח יווני בספרים החיצוניים שנתקדשו על-ידי הנוצרים) הגיע למסקנה, על דרך הדדוקציה, הנראית מאוששת מאוד, שהספר אכן נתחבר בשלהי התקופה הפרסית, בערך בשנת 360 לפנה"ס (וציין כאן שכבר משה סימון, במבוא לספר יהודית, בספרים החיצוניים, מהדורת א. כהנא, מייחס את הספר לתקופה הפרסית — מ.ש.). גרינץ מסתמך על נתונים מתחום הגאוגרפיה ההיסטורית, הידועה לנו מאותה תקופה, והשוואתה עם שמות המקומות בספר, ובעיקר על העובדה שהנתונים ההיסטוריים-מדיניים המשתקפים בספר, קשה לייחסם לתקופה ההלניסטית. כמו כן דרך המוסר במנהגי ההלכה המתוארים בספר יהודית ומוכיח שהם קודם להלכה הפרושית והם משקפים עדיין את ההלכה המקראית.

מאחר שלאור מוקדו המחקרי, במבוא מפורט, נראים דבריו מאוד, עולה בכל זאת השאלה: מדוע מקובל היה במשך רוב הזמן, כנראה כבר בתקופה קרובה למדי, לייחס את סיפור המעשה לתקופת החשמונאים ומכאן גם למאורעות הקשורים בחג החנוכה. התשובה על שאלה זו, דומה שכוחה יפה ללמדנו פרק בהתהוות מנהגי חג החנוכה בפרט ואף מנהגי חגים אחרים בכלל.

מן המקורות ההיסטוריים עולה כי מעשה יהודית והולופרנס ("ותקרב לעמוד המטה אשר היה לראשותו [illegible] — מ.ש.) מעליה. ותגש למטה ותקמץ שער ראשו ותאמר: חזקני ה' אלקי ישראל כיום הזה. ותך פעמיים על צוארו בכחה ותסר את ראשו מעליו", י"ג 6—8), נקבע כחג לדורות בדומה לפורים ולחנוכה. הירונימוס, מאבות הכנסייה הנוצרית במאה הד' לספירה, שישב בבית-לחם, כותב בסוף תרגומו הלטיני לספר, כי "יום ניצחון ההוא נמנה בתוך הימים הטובים ליהודים מן היום ההוא ועד עתה". אלא שבפרספקטיבה היסטורית יודעים אנו שלא כל אירוע וכל חג שנראו חשובים — ואפילו חשובים מאוד — בשעתם ובמקומם, אכן שמרו על מעמדם לאורך ימים. ידועה בהקשר זה מגילת תענית, המביאה שורה ארוכה של ניצחונות ונסים שנעשו לישראל בימי בית-שני, ושקבעום חכמים לימים טובים שאין לספוד ולהתענות בהם, אך רובם (כמו, למשל, יום ניקנור בי"ג באדר) בטל לאחר החורבן, כשבאו צרות והשכיחו את ימי ההדר של תקופת בית שני. כבר בתלמוד ירושלמי נאמר כי "בטלה מגילת תענית" ויצאו רק חנוכה ופורים שלא בטלו (שם, מגילה א', הלכה ו').

כשנכתבו דברי הירושלמי מאות שנים לאחר שהחל בציון ימים טובים אלה כבר בטלו אותם חגים סופית, אבל אין ספק שתהליך הביטול לא היה חד פעמי, על פי ההלכה מגבוה, אלא תהליך עממי, שנמשך עשרות שנים לפחות. יתר על כן, אפילו בטלו החגים סופית, נשתמר להם לעתים זיכרון היסטורי על ידי הצמדתם לחגים שאכן נקבעו לדורות בלוח השנה העברי, וזהו אשר אירע גם לחג יהודית.

סיפור מעשה גבורתה של יהודית, גם אם יש בו סממנים אגדיים מובהקים, מזכיר מאוד את סיפור מגילת אסתר מזה ואת המסופר על המכבים, מגיבורי המקרא, מזה, שגם בהם לא נעדרים יסודות נסיים. כבר שלמה צייטלין — בר-הפלוגתא העיקרי [illegible] של המגילות הגנוזות — כתב על המקבילות בין מגילת אסתר לבין ספר יהודית, ובמובן אפשר למצוא גם בין סיפור חנה ושבעת בניה (מכבים ב', ז', א'—מ"ב) במקרא ובספרי המכבים בכלל, לבין ספר יהודית. בכולם בולט תפקידה המרכזי של האשה יראת-השם וגבורתה המעשית במלחמתה באויבי ישראל (אחשוורוש והמן במגילת אסתר, נבוכדנצר והולופרנס בספר יהודית ואנטיוכוס בספרי המכבים). על יהודית נאמר בספרה: "ותצלם כל ימי אלמנותה... ולא היה אשר יוציא דיבה עליה... ויתומה על יפיה... מתייפה מאוד לצודד עיני אנשים... ותרמיל מילאה קליות ודבלה ולחם טהור". שלא להיכשל באכילת מאכלות אסורים, כדרך שחנה ושבעת בניה נמנעו מאכילת בשר חזיר בזמן גזירות אנטיוכוס.

מסיבים דומים אלה, אפילו הם מייחסים את הגבורה לנשים — שלא כרגיל ברוב מלחמות ישראל בתקופת המקרא והבית-שני — לא היה בכוחם לשרבט שלושה חגים לאומיים נפרדים כפורים, חג יהודית וחנוכה לאורך ימים. בפרק זמן היסטורי לא-ארוך יחד סיה ובלוח שנה שהיה כבר או רווש ועמוס חגים ומועדים רבים, כך נוצר אפוא מעין תהליך של ברירה טבעית ביניהם, שהותירה, בסופו של דבר, את חג יהודית מחוץ למסגרת.

במירוץ בין שלושת החגים האלה — פורים, חג יהודית, חנוכה — היו לכאורה נתונים שווים ואף אבותיהם דומים. לציון חג הפורים נתחברה מגילת אסתר. לציון חג יהודית נתחבר ספר יהודית, ולציון חג החנוכה נתחברה מגילת אנטיוכוס (בארמית, בה בולט סיפור פך השמן). כל זה בלא-ספק כדי שיקראו בציבור לפרסומי ניסא. אך כבר כאן נתמעו הבדלים. מגילת אסתר זכתה לשמור על מקומה לדורות, משום שנכנסה לכתבי הקודש ומשום שפורים היה החג הראשון בין שלושתם. על מגילת אנטיוכוס, לציון חג החנוכה, אנו יודעים שהיו קהילות שנהגו לקוראה בציבור בחנוכה, והיו אף פוסקים שהתחבטו בשאלה אם מותר לברך עליה "על מקרא מגילה", כדרך שמברכים על מגילת אסתר ("מקום שנוהגים לקרות מגילת אנטיוכוס לחנוכה — אין ראוי לברך עליה", תוספות רי"ד לסוכה מ"ב—ע"ב), אבל סופה שנדחקה לקרן זווית, מה גם שלא נכללה בכ"ד ספרי המקרא. ואילו מגילת יהודית אבדה במרוצת השנים ולא נשתמרה אלא בלשונות לע"ז, בספרים החיצוניים ולא בתנ"ך. סיבת הדבר נעוצה בוודאי גם בכך שמבחינה היסטורית אובייקטיווית, היו המאורעות הכרוכים בפורים, ובוודאי בחנוכה — בעלי משמעות לאומית כללית גדולה בהרבה — ביחוד על פי המקורות ההיסטוריים המצויים בידינו — מאלה הכרוכים בהריגת הולופרנס, שר צבא נבוכדנצר (כנראה, כינוי לדריווש הראשון או ארתחשסתא השני, לדעתו של גרינץ) על-ידי יהודית באשר העיר בתוליה (כבר בשומרון). ממילא היה זה דווקא חג יהודית, מבין השלושה, שנדון להיבטל מן העולם.

אלא שכאן קרה מה שקורה מאז ועד עתה בתחומי חיים רבים. סיכום של בריאתם ושל מאורעות חגים לדורות להלוחין מן הבימה בלא שיישאר להם זכר. כמעורוזביניים נוצרה אפוא אפשרות של הצמדת חג יהודית לחג אחר, בעל אופי דומה, המקורה שלנו לחג החנוכה. נוהג זה של הצמדת אירועים שונים לתאריך אחד — אפילו אירעו בתאריכים ובזמנים שונים — רווח מאוד במקורותינו. די אם נציין להדגמה את גודש האירועים שהצמידו חז"ל לתשעה באב, שאליו הצמידו לא רק את שני החורבנות (אף שבורר מן המקורות שהם לא אירעו באותו יום עצמו), אלא גם את חורבן העיר ביתר בימי אדריאנוס בשנת 132 (ע"פ תענית ד', ו'), חורבן ביתר בימי מרד בר-כוכבא, הולדת המשיח (ע"פ פסיקתא רבתי כ"ט) ועוד.

אם נעשה קפיצה של אלפיים שנה קדימה נוכל להבחין בתופעה דומה בימינו אלה. המעיין בהגדות הקיבוצים השונים משנות השלושים והארבעים יגלה עד מהרה שעל חג הפסח בנוסח ההגדה הקיבוצית הועמס לא רק מאורע יציאת מצרים, אלא גם מאורעות תרפ"ט ותרצ"ו (במבחרים המקומיים), ושמא אין הם ממעשה יהודית בשעתן, והשואה והשאיפה לעצמאות ושחרור האנושות כולה מכבלי העבדות הקפיטאליסטית ועוד. כל זה עד שבא יום העצמאות ויום השואה והגבורה ושחרר את הפסח מגודש נושאים זה.

בדרך דומה הפך נבוכדנצאר של ספרי יהודית לאנטיוכוס אפיפנס, וכך נפתחה הדרך, בעיקר במדרשי ימי-הביניים, לייחס סיפור מעשה יהודית והולופרנס לתקופת החשמונאים, כפי שמציין גרינץ במבוא (עמ' 14). כל זה, אף שגם חג החנוכה, חייב היה להיאבק על מקומו הקבוע במשך עשרות ושמא אף מאות בשנים, עד שנתגבשו ראשיו סופית.

ידועה בהקשר לכך העובדה המתמיהה שאירועי החג והדינים הקשורים בו נזכרים בכל הספרות התלמודית רק כבדרך אגב, בברייתא במסכת שבת (כ"א ע"ב), בה נאמר: "כשנכנסו יוונים להיכל, טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה". זאת בשעה שלכל אחד משאר החגים, כולל פורים, נתייחדה בש"ס מסכת מיוחדת המפרטת.

יתר על כן, במקורות ההיסטוריים המתארים את אירועי ראשית התקופה החשמונאית, לאמור בספרי המכבים, עדיין לובש ניצחון המכבים על היוונים ואף טיהור המקדש אופי מלחמתי גרידא, בלא שנס פך השמן נזכר בהם. אופי שניותי זה, כך יש לשער, העמיד זה מול זה את חג יהודית ואת חג החנוכה בשל קווי הדמיון ביניהם: מלחמה באנטיוכוס מזה ומלחמה בנבוכדנצאר מזה; סיפור חנה ושבעת בניה מזה (המובא כבר בספר המכבים) וסיפור יהודית מזה; טיהור המקדש מזה והקרבת עולות ונדבות (יהודית ט"ז, 18) מזה, ועוד.

ואולם, כדי שיגבר אחד החגים האלה על משנהו, נוצר צורך שלפחות-תוכני להרגשת אופיו המיוחד של אחד מהם. רק כך נוצר סיכוי להכללתו, לאורך ימים, במסגרת חגי ישראל. ואכן הלך ונתגבר מוטיב פך השמן ונס הנרות, הנזכר לראשונה בברייתא בשבת — מאות בשנים לאחר מלחמות החשמונאים — והגיע לשיאו במגילת אנטיוכוס. כך הלך הנצור הנסי בחנוכה וכובש לו את מקומו המרכזי במקום הנצור הארצי של מלחמות החשמונאים והכוהות זאת נקבע בעיקר לדורות. חג יהודית לעומת זה, שאליו לא נתלוו אביזרים מיוחדים — כארבעת המינים בסוכות, מצה בפסח ושמחה נרות בחנוכה — הלך ונשתכח במהלך הדורות.

על השאלה האם אמנם אירע מעשה יהודית בהולופרנס או שמא לא היה ולא נברא, אלא משל היה (כדרך בעלי השיטה האלגורית), אומר גרינץ בסוף המבוא המקיף לספרו: "סיפור המעשה עצמו אין לו הוכחות היסטוריות מבחוץ אחד. אבל מסתבר שהיה-עם פריטשה שאמר: 'אין זה אלא אחד מדמיונותיהם הנכים של החוקרים לראות את הספר כדמיון בעלמא'" (עמ' 55).

הפילוסופיה כארוס

קאנט וחידוש המטאפיסיקה
מאת ירמיהו יובל
הוצ' מוסד ביאליק, ירושלים, 1986

מאת אבנר כהן

קאנט היה ללא ספק גדול הפילוסופים של העת החדשה. אולם הוא קנה לו מעמד בכורה זה לאו דווקא משום שהיה עקבי או עמוק יותר מהוגי-דעות אחרים, כגון הגל, ניטשה או הוסרל, אלא הודות לתמורה המושגית הגדולה שהוא חולל בתולדות הפילוסופיה. "המהפכה הקופרניקאית" של קאנט הופכת את רגליהן של דרכי החשיבה והטיעון שקדמו לה. מן המקובלות הוא ששיטתו הביקורתית הצמיחה את הכוונות העיקריות שבהן מתנהלת ההגות הפילוסופית במאתיים השנים האחרונות. עם זה מחלוקת קשה נטושה בין הפרשנים והוגי-הדעות בירושנו באשר למשמעותה המדויקת ולקווים העיקריים של המהפכה הקאנטיאנית. הדעה הרווחת היא שמטרתו של קאנט באה לסתום את הגולל על המטאפיסיקה, היינו, לצמצם את תחומה של הפילוסופיה לעיסוק בבעיות של תורת ההכרה ומבנה הניסיון. עמדה זו מקובלת מן הסתם הן על חסידי האסכולות, הנאו-פוזיטיביסטית והאנאליטית למיניהן והן על ממשיכי המסורת הנאו-קאנטיאנית, שנציגה בישראל הוא פרופ' נתן רוטנשטרייך, ממניחי היסודות לחקר קאנט בארץ. ברם, יש גם הוגים בגישה הפוכה: מארטין היידגר, למשל, הדגיש בשעתו את זיקתו של קאנט למסורת המטאפיסית; עמדה דומה מביע גם פרופ' יובל. בספרו (שזה לא כבר יצא לאור מהדורתו השנייה), טוען פרופסור יובל שקאנט כלל לא ביקש לשים לב למטאפיסיקה; אדרבא, שיטתו סללה את הדרך לתפיסה מטאפיסית חדשה העומדת על שני מושגי-יסוד עיקריים: האחד — התבונה האנושית, והשני — הארוס כיסוד המבטא את היוניותה של התבונה ואת כוחה היוצר.

הפסיכואנליטיקאי הצרפתי לאקאן, במאמרו משנת 1963, כבר עמד על כך שקאנט אכן עשוי לחדש דבר-מה בנושא "האהבה", ואף הרחיק לכת ומצא זיקה סמויה בינו לבין המארקיז דה-סאד ובעקיפין בינו לבין פרויד. לכאורה, אין למצוא דמיון בין עולמו של דה-סאד — המעלה על נס את הרע, את ההתעללות בזולת ואת סיפוק התשוקות ללא מצרים — לבין משנתו של קאנט שביסודה עומדת תורת מוסר חמורה וקפדנית. הנה, למרות הניגוד הקטבי שבין שתי הגישות, חושף לאקאן מכנה משותף לשתיהן, והוא ההתנערות מן התפיסה האודמוניסטית, לפיה האדם המוסרי והתבוני הוא הוא האדם המאושר. נגד מסורת פילוסופית זו, שעמה נמנו גדולי ההוגים למן אפלטון ועד שפינוזה ולייבניץ, טען קאנט שחיים תבוניים אינם ערובה לאושר, וכי מן הנמנע לגשר על הפער המפריד בין הצווי המוסרי לבין המציאות; מכאן שאפילו הטוב העליון — יעדה של העשייה המוסרית — הוא תכלית אידיאלית שהשגתה תישאר בגדר שאיפה שלא תגיע לעולם לכלל הגשמה וסיפוק.

פרופ' יובל בספרו אינו דן במישרין בשאלה המוסרית אלא בתחום העיוני הטהור; אולם מסתבר כי המבנה אשר, לדעתו, מאפיין בראש ובראשונה את התבונה הטהורה זהה למבנה התבונה המעשית שנדמה בדבריו לאקאן.

במחקריו האפיסטמולוגיים מניח קאנט יסודות חדשים למושג ההכרה. בפילוסופיה הקלאסית והפילוסופיה המודרנית מיסודו של דיקארט נתפסה ההכרה כהתבוננות בנושא או כמפגש עמו, כלומר כהשתקפות בנפש של ישים נצחיים וקבועים הקיימים מפני עצמם. לעומת זה תפיסת ההכרה אצל קאנט מעמידה במרכזו את המרכיב הפעיל היוצר של התבונה. בדרך זו הופכת התבונה להשתוקקות, לארוס בשלוש הוראותיו העיקריות: א) ארוס במובן של סובייקטיביות פעילה וספונטאנית אשר, בין השאר, מכתיבה לטבע את חוקיו וקובעת את המציאות תוך כדי תהליך השגתה (עמ' 32), שאלמלא המחשבה הפילוסופית של קאנט, ספק אם היה עולה בידי פרויד לתאר את הליבידו לא רק כדחף מיני אלא גם כמבנה המעצב את תמונת העולם של הסובייקט; ב) ארוס במובן של פעילות תכליתית: קאנט מייחס לתבונה צרכים, אינטרסים, דרישות, שאיפות, תפקידים, וכולם מכוונים להשגת מטרה עיקרית אחת — היא הטוטאליות; ג) ארוס במובן של אי-נחת, הסירוב להסתפק בקיים, ודריכה מתמדת מן הנתון הנובעים מסופיותה של התבונה, שאין בכוחה להשיג את אותה טוטאליות שאליה היא שואפת.

מקריותה של עמדת קאנט באה לידי ביטוי במיוחד בחיבור השלישי, שכן רק בחיבור תפיסת התבונה כארוס אכן שונה באופן מהותי מן התפיסה המסורתית של ההכרה בתורת התבונות באמפיריקה או בהתמזגות עמו. גם אפלטון ראה בנפש ארוס, אולם לפי דעתו, היא יכולה באופן עקרוני להגיע אל מושא השתוקקותה, היינו אל האידיאות. באופן תמוה, דווקא הטראנסצנדנטיות של האידיאות ואי-תלותן בנפש המכירה הם שמאפשרים את השגתן. לעומת זה, אצל קאנט מושא התשוקה הוא אימאננטי באשר הוא התבונה עצמה בבחינת מכלול בלתי-מותנה. לכאורה, אפוא, תפקידה של התבונה הוא קל מאין כמוהו: עליה להתבונן בקרוב שבין מושאיה — בה עצמה. ברם, התבונה כארוס היא מבנה סופי, חסר זוות וקביעות סובסטנציאלית, עליכן נבצר ממנה להגיע לידי אקספליקאציה שיטתית, מקיפה וממצה של עצמה, ואין לאל ידה להכיר את עצמה כטוטאליות. מכאן מסיק פרופ' יובל, כי "כישלונו של קאנט להגשים את השאיפה הספקולאטיבית הוא אפוא כישלונה של הפילוסופיה עצמה, ובעצם זה הצלחתה" (עמ' 328).

ואכן, כישלונו של קאנט להגיע לידי תיאור מלא של התבונה הוא ללא ספק כישלונה של הפילוסופיה, שכן היא נאלצת להודות, שאין בכוחה להגיע אל הברית המוחלט — מטרה שאליה היא שואפת ותמשיך לשאוף בכל מאודה. אבל, בכישלון זה טמונה גם הצלחתה של הפילוסופיה, משום שההיעדר, הפער בין התבונה לבין

(הסוף בעמ' 23)

אשה בדל"ת אמותיה

נשים, סיפורים
מאת רות אלמוג
הוצאת כתר, ירושלים, 1986, 124 עמ'

מאת זיוה שמיר

סיפורי "נשים" של רות אלמוג מציגים פרוזה רגישה ומעניינת, הן מבחינת הדמויות המומחשות בה, והן מבחינת עולמה הפנימי של המספרת, הבא בה לידי ביטוי. שבעה הסיפורים שבקובץ נסבים סביב גורלותיהן של נשים, הנתונות במעגל קסמים של מועקה ושאיפה להשתחררות ממנה, המוליכה שוב ושוב אל המועקה. בסיפורים אלה אף באה לידי ביטוי מערכת רגישויות שנהוג לכנותה "נשית", אף שניתן למצוא לפעמים גם אצל מספרים גברים: מצבי-נפש המשתנים תכופות, לעתים ללא הנמקה ראציונאלית; תשומת-לב לפרטים פרוזאליים כביכול, לריטוטים קלים, למלים אקראיות; האזנה קשובה לרחשי-לבו של הזולת האוהב לסבול ולייסורים; מתן ביטוי אמוטיבי לשאון-הנפש שמעוררות הרגעיות של החיים. כוחות-נפש בלתי ניתנים לשליטה מניעים את הדמויות, מרעילים יחסים בין אנשים קרובים, זורעים פירוד ביניהם, מבלים את הקירבות זה אל זה כבבלי-עבדות ההופכים את החיים לגיהנום עלי-אדמות. בעולם כזה רגעי האושר מעטים, וגם מה שנראה כאושר (כמו, למשל, בסיפור "שלומית: סוס שחור, הבצלת האור הדם", המכותים במעיין הנערה, המקבה רגעי אושר) הוא קצר ואכזרי.

אחד המוטיבים החוזרים בסיפורים אלה הוא סיכול שאיפותיהם של הורים מילדיהם. אביה של מרתה, גיבורת "מרתה תמתי עד נצח", שאף שבתו תהיה אמנית, כדי שתינשא לרופא ותהיה יהיו סגנים בששונים ובריח של היסמין. בסוף של דבר, שאיפת האב מתגשמת, אך לא בדרך שקיווה. בתו אכן נישאת לרופא, אך לוקה במחלה קשה שאין לה מרפא. בעלה הרופא מנבר בה. בנה רפה-השכל, השיח היסמין ששתל אביה הוא לדברי הבן, בעל העיניים הכחולות, הסיבה למחלה הנוראה. אירוניית הגורל, הפורצת לשונה בכל הסיפורים, הופכת את ה"סיפור השמח" לדראמה אנושית עזה. ייתכן שדווקא הבן הבלתי-מפותח — כמו השוטה בדראמה הקלאסית — הוא גלוי-העיניים, מי שרואה את המציאות נכוחה. גם הדוד של אלי, התלמיד שהתאהב באביגייל (גיבורת "המטמטמת"), שאשר שבנם יהיה כבר גדול, ובעקבות קפיצתו של התלמיד שהתאהב במורתו היא ספק הימלטות מתביעותיו הקשות של אב קפדן ושאפתני, ספק ניסיון נואש לעורר את תשומת-הלב של המורה ולזכות בסעד גופני ונפשי. מבנה ההורים הפייתיים, המקומות שבהם יהיה פאגאניטי שני, שהיו בסיפור של יהושע קנז ("מומנט מוסיקאלי") סמל ומשל למציאות היהודית הגלותית, לשיתוף הלאומי, היו בסיפורה של רות אלמוג למקרה-בוחן להתבוננות פסיכולוגית דקה, ללא כל התבוננות אלגוריסטיות לאומיות. כאן המדובר אך ורק בבני-אדם בשר ודם, ולא בנציגיהם של דור ושל לאום.

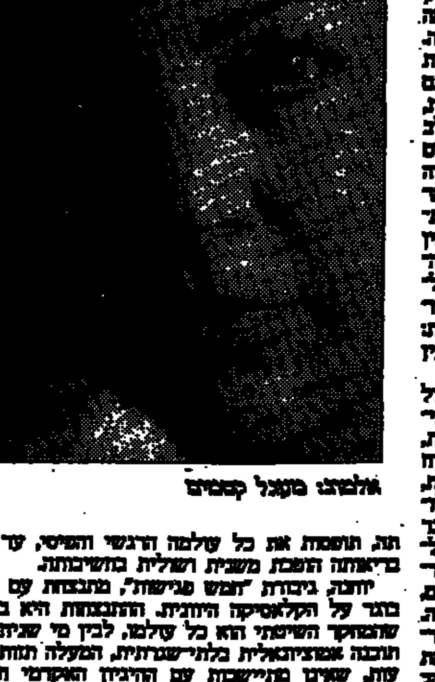
אלמוג: מעגל קסמים

במוטיב אחר, העובר כחוט השני לאורך הספר, קשור בקוצר-ידו של האדם לפרש את המציאות נכוחה ולשים פרות בין ממשות לדמיון. גיבורת הסיפור "רחל שכזן ברומא", פוגשת את פליני נמלטת אל החלום בהקיץ. מגע אקראי עם גבר יפה-תואר בתור לבנק יכול לגרום לה אושר, ואילו את בעלה — את אהבתו ואת דאגתו — היא דוחה. הרמיזות הבדויות של סיפוריה מעסיקות אותה, תופסות את כל שלמה הרגשי והפיסי, עד שגם בריאותה הנפשית משנית ושולית בחשיבותה.

יותה, גיבורת "המש מגישות", מתנבאות עם עמית בגבר על הקלאסיקה היוונית. ההתנבאות היא בין מי שהמחקר השיטתי הוא כל עולמו, לבין מי שגילה בתובנה אמוציונאלית בלתי-שגרתית, המעלה תנות פועות, שאינן מתיישבות עם ההיגיון האקדמי הסדור. עיוורונו של החוקר מתגלה בסיפור זה לכדי סמל רב-אנפין, שעניינו — בין השאר — גם עיוורונו של האדם לפרש את המציאות והסובייקטיביזם שבו לוקה כל שירוש — ראציונאלי או אירראציונאלי. גם שלומית, גיבורת "שלומית: סוס שחור, הבצלת האור הדם", מתגעגעת עם גבר הגיוני וריאליסטי, שאינו שועה כמוה למאגיה האירראציונאלית של האמנות.

גיבורות הקובץ "נשים" נמלטות אל ההויה האל המרחלה, משום שהאסקיפיזם נוח וקל להן מן ההתמודדות עם החיים בכל מורכבותם. קל לאביגיל, גיבורת הסיפור "המטמטמת", לגרש את אלי מעל פניה, מאשר להתמודד עם אהבתו של גבר צעיר, תלמיד לשעבר, ו[illegible].

גיבורות "נשים" אכן נעות במעין תווית בין רגשות נחותות לרגשות עליונות, בין טוב-לב לבין רשעות, בין מצבו המושפל לבין היותן הן עצמן המשפילות והמנצללות. יש בסיפורים מצבים לא מעטים המתאימים לתיאטרון האבסורד: הגיבורות כלואות בתוכן בדל"ת אמותיהן, בבויתן הצר או בעולמן הרגשי המצומצם. הדיאלוגים שהן מנהלות עם זולתן קצרים, ולעתים מרושעים. "רק להרוג יש לך בראש", מטיחה אביגיל בשכנתה העצבנית, "הם לא מזיקים, אידה, הם בכלל לא דומים לבריאורים". המצבים ויחסי ההשפלה בין הדמויות משרקים לפרקים לסיפוריו של חנוך לוין, אך ללא המיזנתרופיה שבהם, בתוספת רגישויות רקות וללא הגזמה והפרזה.

סיפוריה של רות אלמוג הם, על פני השטח, סיפורים נאטוראליסטיים, המציגים את החיים היומיומיים בכל ביעורם, ללא כחל ושרק. אולם, העיצוב הריאליסטי-נאטוראליסטי של המציאות הוא אך "שאטארה" לעולם פנימי סבוך ורב-שתידתי הרוחש מתחת לפני השטח. זוהי סיפורת אכזיסטנציאלית ופסיכולוגיסטית, החותרת לאבחן את מצבו של האדם ולהבין את מבוכותיו. רוב הסיפורים הם אבטומטיות של מצוקות שונות, ניסיון לרדת לפשרן, לפשר אי-יכולתו של האדם לפרוץ את מעגל-הקסמים הנואש, שבתוכו הוא נתון. מן הבחינה הזו יכולות הנשים לשמש מעין מטאפורה מורחבת למצבו של האדם הנתון בסד של אילוצים מיאשים ונואשים. מטאפורה לחולשת המין האנושי במלחמתו נגד מגבלותיו. גיבורות הסיפורים חולות, או אבן הולכות להיוועץ ברופאים (גיבורת "יצגיה כבר לא כחולה"; גיבורת "רחל שכזן ברומא", פוגשת את פליני), כי האירראציונאלי שבתוכן גובר הן ממאנות להיעזר בסובבים אותן. הגיה אשת-הקצב, רחל שכזן המספרת, מרתה האמנות, בעלת מכון העיסוי, למרות ההבדלים הבסיסיים ביניהן, כולן חולות, לכולן מערכות יחסים הצגיות ושסועות עם הבעל, לכולן נשמה רגישה והיסטרית. תכופות, מופיעה ברקע הסיפורים הללו דמות של אב שזיכרונו מעורב בגעגועים ובטענה עמוקה.

רגעי העונג המעטים שבחייהן של גיבורות "נשים" מצויים בעברן. ההווה עקר וטול-משמעות, ועל כן יש שהגיבורה בורחת לה באקראי אפיזודה אחת מעברה ואומרת בסמוך כי זה הטוב יותר שידעה אי-פעם בחייה. ויש שהיא יוצרת לה עולם דמיוני, שהוא תהליך לאורטותן המותלות של החיות הנוה, למיעוט-ערכן ולריקותן הנמורה. גם רגעי השמחה שלהן ברושים במלאנכוליה של הזמן-תכלית ושל דטרמיניזם.

לפעמים סיפורים אלה חוזרים אל גבולות התעודה ומטשטשים את הריאליה לטובת עולם הזוי, כמו בסיפור "כל הקיץ, כל הלילות". לפעמים, הבריחה היא בריחה של המספר המבולע, המשתמש בבריחה של אמן אשר, כדי להשליך עליה את מאוויו הכמוסים ("שלומית: סוס שחור, הבצלת האור הדם"). לעתים, הסיפורים הם הרגמות של אמנות שונות מתחומי האוטיסטקה: מה ההפך מה אדם לאמן יוצר; מהם הוויתורים שעל האמן לוותר ואיזה מחיר תובעים ויתורים אלה; גילוי וכיסוי באמנות והתהום הפעורה מתחת לכלים; אמת וזיוף באמנות ועוד ועוד. לזכותם של סיפוריה של רות אלמוג ייאמר עוד, שלשולם אין בהם זיוף. כל מלה ומלה שבהם נובעת מעצמיותה של המספרת, ועל כן היא נדרשת תכופות לקרב את האסתטי בלא-אסתטי, את ההרמוני בצורם. לעולם אין דבריהן של הדמויות "יפים" ו"ספרותיים", כי הן מדברות כפי שמדברים בחיים, ללא כל ניסיון אידיאליזאציה של המציאות ובלא כל רצון לעשותה יפה ממה שהיא בעיני המספרת.

העורך: אברהם רמון

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

תעודה
בין המשורר למדינאי — בן גוריון ואלתרמן בשיר ובאיגרת
ערך מנחם דורמן
הוצאת הקיבוץ המאוחד, מוסד אלתרמן, 1986 (מהדורה ראשונה — 1971) 72 ע'

היה או לא היה, כדברי המשורר, יחס מיוחד במינו בין אלתרמן לבן־גוריון, והאם היה יחס זה דו־סטרי, ולא רק הערצה מצדו של אלתרמן ואהדה מאופקת ומ־חושבת מצד בן־גוריון. לא מכבר, כשלמנך הספרותי "איגרא" מס' 2, יצא דן מירון חוצץ כנגד המיתוס של הסימביוזה שהיתה כביכול בין המנהיג למשורר. לא רק שהיתה, לדבריו, קרירות ורשמיות באיגרותיו של בן גוריון אל אלתרמן, אלא שבן־גוריון עשה בהערצה שזה עריץ אותו אלתרמן שימוש ציני ותועלתני כדי להשיג הסכמה לאומית למבצע סיני.

מכיוון שהשניים שמדובר בהם הלכו לעולמם, ומ־כיוון שככל שנוקפות השנים מתעבה מסך המיתוס סביבם (והאנטי־מיתוס גם הוא, במידה רבה, סוג של מיתוס), טוב שיוצאת בשנית חליפת הדברים שלפניה נבנה הכל: בן־גוריון, המגיב בביקורתיות לשירי "הטור השביעי", אלתרמן, המאמין בבן־גוריון ללא סייג. ושוב בן גוריון המעיר לאלתרמן על שלא שינה עדיין את שמו לשם עברי ("שיגעון" זכור לשמצה של בן־גוריון), ואלתרמן הכותב (בפרוזה) לימי ההולדת של המנהיג וכן הלאה ועוד.

קל לראות את הדברים בשחור־לבן כמי שעושה זאת מירון, המציג את בן־גוריון עליזי התכתובת כמי שאין לו כל עניין בשירה אלא כשהיא משרתת אותו לצורכי תעמולה, ואת אלתרמן כקרבן נאיבי של מני־פולאציות. דורמן, שערך את הספרון, אינו מחווה דעה, אלא מביא דברים כהווייתם וכסדרם הכרונולוגי, כבספר מקורות. קריאתו הקרובה מגלה דקויות פסיכולו־גיות שמן הסתם לא התאימו לתאוריה של מירון, המציגות דווקא את בן־גוריון בגדולתו, כמי שמסרב בעקביות לשעות לתנופה המתנדבת בעבודה שמשורר מציע לו את שירותיו. בעבור זה שבן־גוריון מתח בעצמו קו ברור בין השירה לפוליטיקה (אולי מתוך כך שלא הבין בשירה, כפי שהוא מודה בעצמו במכתבים), אין צריך אלא להודות לו. אלמלא נהג כך, היתה הספרות הישראלית נגררת בדרכן של הגרועות בספרויות העולם השלישי.

שירה
פולין בין פאר לאפר — מסע למחוזות חפץ, שירים
מאת דוד בריק
ציורים: משה ברנשטיין
ספריית פועלים, 1986, 104 ע'

מסע שירי לפולין בחיפוש אחר עבר משפחתי אבוד הוא עלילת הספר הזה, הטוב והעשיר והכן בספריו של דוד בריק, שלפעמים, בעבר, קלקלה כהם את השירה אהבה מגמתית לצעצועי לשון ולחגיגות ושיאנות. תווים אלה אינם נעדרים אמנם גם כאן, אך הם בטלים בששים לנוכח החוויה הגדולה־כואבת שחווה בריק במסעו הפולני — טיול של ישראלי, צבר, אל מעבר לשואה, ואל ההשתאות הלא־פוסקת אל מול מראות, קולות וריחות, שעד כה חיו בלבו דרך סיפורי המשפחה, ביה"ס, הספרים. לראשונה ראה מקרוב מהי אותה "יידיה" שהכל מדברים בה. לראשונה ביקר במקומות שבשביל ישראלים אינם יותר משמות מספרי תיים עיסלאיים, כגון קרקוב, מיידנק, אושוויץ, פשמישל.

התלהבותו דומה להתלהבות שחשו מן הסתם עולי רגל בימים משכבר בבואם לארץ הגלותם, כי ירושלים, חברון וביתלחם היות וקיימות גם מחוץ לכתבי־הקודש. זוהי תחושה באוליבאולי בבסיסה, אך היא סכנית, ויש מן היופי בכך שהדוד בריק אינו חושש להיות "בנאלי" ולהסתיר על ההתרגשות שבתוכו. אבל למשל, מי שמעבירים בתוך שוכני מאגה ההשפה, או מי שמבלים את בית הכידים הישן, הנוכ־חים בפעם המייועלכמה באנישות התהומית של הפי־לנים לשואה.

זהו ספר משפחתי, ובריק ביקש שיהיה כזה. רבים מן השירים פונים, בדרשיה המינה, לקרובי משפחה, מהם חיים ומהם מתים. מה שמנע מבעד להיות נוסטלגי הוא תחושת הקץ והשבר העוברת בכל דפיו סיבבת מות ארוכה. ניסיון של ישראלי הסו־ראות למעשה, שלא היה שם, לחוות את הסוראמה, מבעד לנועם־הנוף ולעינוגיו של טיול מאורגן. יש הרבה צרימות של קיטש, יותר מדי התגברויות אלתרוטיות, ואף־על־פי־כן הביא בריק לידי ביטוי תחושה אותנטית ואמונה פנימית כי בחיפוש אחר שורשינו שם נוטיב להכיר את עצמנו כאן. ואולי טמון ברבים גם שמץ של מהאה "אשכב־זית" כנגד המתנפול שנטלו להם עדות המורה על תחושת הקיפות על ניתוקם מעברם.

תרגום
לב של כלב, סיפור
מאת מיכאיל בולגאקוב
מרוסית: לאה גור
עריכה: נילי מירסקי
אחרית דבר: נטליה רובינשטיין
הוצאת כתר, 1986, 85 ע'

קפקא הפך את גיבור ה"מטאמורפוזיס" שלו לשרץ. בולגאקוב הלך בכיוון ההפוך, והפך בסיפורו כלב־רחוב רעב, לגיבור של המהפכה הסובייטית. הסאטירה, בכל שהיא מטורפת יותר, נעשית אמינה ו"ריאליסטית" יותר. מעשה בפרופסור סובייטי העוסק לביתו כלב רעב ומבצע בו ניסוי מהפכני של השתלת יותרת־המוח של אדם. התוצאה: הכלב נהפך בהדרגה לאדם, למפלצת, ומשתלט אט אט על דירתו ועל חייו של יוצרו, מלשין עליו אצל השלטונות, מנסה לאנוס את המשרתות, עד לרגע שאין ברירה אלא לנתחו מחדש, ולהשיבו לחיי־הכלב.

סאטירה ארסית ובוטה כל־כך על היומרה ליצור אדם סובייטי חדש אין פלא שלא התפרסמה מעודה בי־ברית־המועצות. "לב של כלב" היה צריך להמתין מ־1925, שנת כתיבתו, עד שנות השישים כדי לצאת לי־אור, בפאריס, בהוצאה של אמיגראנטים רוסיים, והיה שם להצלתה בידלאומית ומן רב לאחר מות מחברו. בולגאקוב עצמו (1891—1940) בעקבות הזרעת כתב היד של הנובלה בידי הרשויות נודה מקהיליית הסופרים הרשמית של ברית־המועצות, וחיי מחסור ואי־הכרה, עד שהגיע לשבת ישירות לסטאלין, שבהש־תדלותו מנה בולגאקוב לעוזר במאי בתיאטרון מוסק־ואי. את כל יצירותיו הגדולות — "השלג השחור" ו"שטן במוסקוה" — כתב בשעתו למגירה, והן יצאו מ־מנה יותר מעשרים שנה לאחר מותו.

הגורל האישי הטראגי כמעט אינו ניכר ב"לב של כלב", שהוא יותר מכל ספר מבדיח עד דמעות: סיפורו של כלב, המעמיד על ראשה את החברה הסובייטית כולה, על מיתוסיה הדיים, לתפרת המהפכה, ברירות ... וכל התרגום הזה ...

יהדות
ריבוי נשים בישראל — מקורות חדשים מגניזת קהיר
מאת מרדכי עקיבא פרידמן
הוצאת מוסד ביאליק ואוניברסיטת תל־אביב, 1986, 389 ע' + 89 לוחות

הפוליגאמיה, היום, היא בעיקר תופעה לאנתרופולו־גים לעסוק בה, אך קשה להאמין כי עד לא מכבר היתה זו תופעה נפוצה למדי בעם ישראל. בעוד החברה האשכנזית נעשתה מונוגאמית עוד בימי הביניים, המשיכו יהודי ספרד ועדות המזרח את מנהגי המוסל־מים ולקחו להם נשים רבות. מסמכים חדשים שנתגלו (סוף מעמוד ב־6)

התיישבות
השלטון המקומי בחדרה הקטנה
מאת עמנואל כוכבי
הוצאת המחבר, 1986, 97 ע'

"חדרה הקטנה — חדרה שבה נולדתי בשנת 1903... איננה עוד". משפט הפתיחה הנוסטאלגי של הספר מטעה־משהו. אין זה עוד ספר נוסטאלגי, אלא ניסיון שעושה אחד מוותיקי המושבה להציג את גדולת המקום מתבוננה הארגונית־האוטונומית, ולהוכיח כי הניסיון המיוחד במינו לנהל שלטון מקומי מוסדר החל מימנו הראשון של הישוב. אלא שגודש הפרטים, המסמכים והציטוטים מישיבות הוועד של חדרה מופס שהם מבלבלים את הקורא באי־הלקסיקוזיות שלהם. ניכר בכוכבי שהכל היה לו להחמיץ שום פרט עד שעשה את ספרו לאסופה של קטעים מגבוי המועצה של חדרה, בתוספת מלות קישור שלו בין הקטעים. תולדותיה של המושבה עוברים בסך: ייבוש הביצות והמלאריה, בניית הבתים הראשונים, אבשלום פיינברג, המרדן הרומאנטי הגדול, מתולל סערה בכסות־המים החדרתית בכאריזמה שלו, המאיימת על שלוות־הפרי־בות של חבורת העסקנים המקומיים. מתוך גדם באווירה אירוני שרבים בחדרה נאבנו אבנת רווחה.

החינוך, הלוקת הקרקע, סידורי השמירה, סכסוכי שכנים — הכל, לדעת כוכבי, מגא את תיקונו בסדרים המופתיים שנהגו במקום, שמקורם במסבה הדמוקראט־אוטונומי שייחד את חדרה מתחילתה. הכל שהתערבבו כאן ללא נשא עיקר וטפל, ויצאה, כסוגו של דבר, מרקחת לא מגובשת שמרוב פכים קטנים לא רואים בה את היער בחדרה.

לבני הנעורים
ימים של אהבה, רומאן
מאת צביה קוזיכרמן
ציורים: אהרן שבו
הוצאת כתר, 1986, 122 ע'

סופרים לבני הנעורים אוהבים למקם את סיפוריהם בימי ה"מרידה־ביגרד", בין השאר משום שהיתה זו באמת תקופה הזהר של הנוער; על כתפיו של הנו־ער הושלה התקווה והגואלוסיון לקדמה. הנוער היה התגלמות הישראליות הנאמנו של המולדת, שהתקיימה כוכן הכמי שעבר זמנו. ואת העבר, כך קבע הגנוס של תנועות הנוער אז, צריך היה לנתץ. אך מאז ועד היום עבר מיתוס הנוער מהפכים רבים, ושוב קשה להלעיט בו את בני הנעורים. צביה קוזיכרמן מנסה דרך זאת להתגבר על המיאוס שחשים רבים כלפי סיפורי הגבו־רה של פעם. את גיבוריה, או נכון יותר גיבורותיה, הד־רידה מגרוחי המופתיות והפכה אותם, בעצם, לנערים הנערות "נורמליים". המחכים גם את הסכנה, אך גם את הגישושים הראשונים בתחום שכינו לבינה, ומיטגה הדו־של הימים הם עם סיפור של אהבה ראשונה.

גיבורת הרומאן היא דליה, נערה נועזת המסרבת להיכלא במגדל־השן של הלימודים בגימנסיה העברית בשעה שהארץ רוגשת וגועשת, והנה אין־ספור התמרי־לות לספק את יצר ההרפתקאות שלה. תחילה היא מסי־תגרת בנערת מסתור עם חברה, ומגישה בה נער ערבי שיהיה לימים צייר מפורסם, ואחר־כך נרתמת לשירות העם במסגרת התנועה המחתרתית, ועוברת את חוויית מוצה העבודה בקיבוץ, מסייעת להחתרה בשק מעיני הבריטים, ואף יוצאת למסע במבצרים. הכל מסופר ב־חלקו בגוף שלישי ובחלקו כיומן אישי של הגיבורה. תוך כך פורחת האהבה לאחד היוודים תמימים ואשי־יות שונות, וחורת דליה אל אורי, מי שמשך בצמתיה בכיתה, ובליל סערה מתמגים גופים לאהבה. היכן הי־מים שבהם רומאנים לנערות היו מסתיימים לכל היותר בנשיקה תמימה!

תלמוד
האנציקלופדיה התלמודית, כרך 18
הוצאת "יד הרב הרצוג", ירושלים תשמ"ז

בהופעתו של כרך מספר 18 של האנציקלופדיה התלמודית יש משום תרומה רבת־ערך לספרות התור־נית. הכרך הנוכחי מוקדש לכלל הערכים של האותיות ח'–ט', ולעיקר הוא עוסק בנושאים כמו חתן וכלה, טביעות־עין ועוד. מובא כאן כל סבך הדינים והמנהגים השונים, הנוגעים לכל זוג צעיר תחת הערך "חתן", ואילו בערך "טביעות־עין" מובאות כל ההשלכות המסורתיות והמנהגיות הנוגעות לעניין. באופן כזה מקבל הקורא מידע מקיף וכולל בעניינים אלה. הערך "חשמל" אף הוא חשוב, שכן הוא כולל נספח מיוחד המתייחס לבעיות העולות מחידושי הטכנולוגיה, כמו הפעלת מכשירים חשמליים בשבת, שעון שבת, דיבור במכשירי תקשורת בשבת, כמו רמקול וטלפון, מכשיר שמיעה הקלטה וכו'.

הוצאת הדברים בהירה ושוטפת ונתוספו להם ציורים ומפות מאירי־עיניים.

ד"ר א. בלומנטל

תערוכות

כוחה של התבוננות
דייוויד הוקני, מוזיאון תל־אביב, ביתן הלנה רובינשטיין.
מאת נסים מבורך

דייוויד הוקני: פריצת מחסום המבוכה

עצירת מהלך הזמן והקפאת נקודת המבט גרמו לה, לדייוויד הוקני, ליצור את הפוטוקולאז'ים הנסקרים, ר זה כדי להתגבר על תופעות אלה. לשון אחר, הצילום הרגיל מציג מבט מסוים בזמן מסוים והמקודת־ראותו היחידה של המצלם בעוד שאת הפוטוקולאז'ים מרכי־בים צילומים שבוצעו בזמנים שונים ומנקודות־ראייה שונות. למעשה, את התוצאה המצטברת הזאת ניתן להד־שיג גם על־ידי ציור, אך הוקני בחר בצירוף שבחר מ־תוך שיקולים השמורים עמו, וזה למרות שאין הוא שר־תן, מן הסתם, לדעה כי "הציור מת" אשר הובעה כאר שר הופיע הצילום במאה שעברה.

טוב, בלתי־היזה וגחמנית, ויש בה כדי להוסיל צל מסוים, עקרוני, על מכלול מעשיו של הוקני, מבו־רות המעורבות הציורית שלו בעבודותיו. מכל מקום, לפחות בחלק מן העבודות האלה ספק הוא אם היופי מצוי. קשה לעין במיוחד הן אלה המורכבות מצילומים מרובעים אחדי־ממדים ורבים, אשר פסים לבנים, קונ־טראסטיים מאוד, מפרידים ביניהם. לעומת זה בקולאז'ים התפשיים של משיג הוקני תוצאות נאות, ותכי־פות אף בעלות צבעוניות מרתקת. כמו, למשל בעבודה רחבת יריעה המתארת את הקניון הגדול של נהר הקו־לוראדו.

דייוויד הוקני, צייר, רשם, תפאורן, צלם אנגלי הד מתגורר בקליפורניה, הוא בבחינת דמות מרכזית למדי בשדה האמנות המודרנית. קשה להניח שהיה זוכה למ־עמד זה אלמלא הרבה לעסוק, ברוח התקופה, בתאוריה, כגון זו המתוכרת למעלה האשר מבינה את הדרכו כמין קוביזם סינתטי, המצוג את הנושא המצולם עם תנועת העין. עם זאת אין הוקני מתגנד מהפרות סיסטמאות מאוד בלתי־עכשוויות, כגון: "עצם ההתבוננות ברבר עשויה להפוך אותו ליפה". אמירה זו היא, במקרה הד

המציג הוא אמן שהצגתו מבוכות. בדרך־כלל, את ה־אכסניה המעניקה לו קודרוגג, ולמרות זה קשה לקבוע האף לאמנה, את ערכיהן האמנותיות. יתכן שאין הוא חוק דיו כדי לפרוץ הר־משמעית את מחסום המבוכה, תולדת ריבוי הדרכים ושבירת המוסכמות האמפיריים למאה הנוכחית. קשה לרשת, אפוא, אם יעמוד לאמנותו הכוח להישרד. בעניין זה דומה שהוא עצמו מפגין סקפטיות מסוימת בכתבו על אחד מבונציו "קנה לשם הנאה, אך בלתי מומלץ כהשקעה".

אבני־נגף במוזיאון
"מיקומים", תערוכה קבוצתית, מוזיאון תל־אביב, שדרות שאול המלך.

ארבעת המציגים האמריקאים הידועים אמורים לעסוק במעין אדריכלות מעין־פוסט־מודרניסטית האף תאורטית, שכן הם אינם בתים ממש, למעט מקרים אחדים, אלא מתבט־אים בדרך של רישום ושרטוט של מיני איזומטריות ופרספקטיבות. אליס איקוק, ריצ'ארד פליישנר ומרי מיס הם טכניים ממש, בעוד שעמיתם ג'והן פראקאס הוא ציורי יותר, מה שמכהה במקצת את עוקצה של התצוגה המרכזאה הזאת.

תצוגה זו מרכזית משום שיש בה, כמדומה, מידה של השתטות. מוצגים בה מיני מגדלים, ביתנים, ראמפות ושאר השתות של אבנים ועצים, שעיקרן טמון, כך עלול להיווצר הרושם, באיחולתן הבובר־נית.

הסרונם העיקרי של המוצגים האלה טמון בטתמיותם ובדלותאב־טיות הבלתי־מוכרות שלהם לאמנות. ברם, מבוי ביניהם גם פסל אחד, שהוא סימפטומאטי במיוחד להתפעה הרווחת לעתים בין כותלי־מוזיאון זה וחולתו. זהו מוצג דמוי־סוכך אשר אליס איקוק, שיש מי שמגדירים אותה, מתוך שיקולים השמורים עמם, כפסלת חשובה, השלימה אותו בשעה שקדמה לפתיחת התער־וכה. התוצאה של פעילות נוספות זו מוצבת באולם המבוי של המוזיאון, והצופה מוזמן לעלות אל אחד המפלסים העליונים ולהשקיף עליו כלפי מטה. מכאן, מוזיות־הראייה הרגילה של הצבבו לאולם זה הפסל הוא, במקרה הטוב, חסר משמעות ואולי אף בבחינת אבן־נגף מיותרת. ברם, תבונתו הזוקה ביותר של מוצג זה היא שבגות היותו חושף את רמת ההבונה של מזמיניו. יצוין שפסל זה, שאמור להיות מוצג שם זמן ממושך, ואולי לתמיד, החוזן בבחינת תתול בשק, שכן מזמיניו ראו, במקרה הטוב, רק תרשימים שלו ובכך אין די. לאחר מכן רוקנה תבולת־השק הזה על רצפה ציבורית, המצויה בתוך חלל ציבורי, ומתנוזק בפסר רב ויקר על חשבונם של בישומים למיניהם, והדבר גובל בשערורייתיות.

זוהי, במשפט של דבר, תערוכה קטנה של מוצגים שתם, כנראה, גנולי שארירות, המוצבת בעסק גדול לפני קהל הנבוך בחלקו הגדול ללעוס כל בליל שמוטל לאבוס ש־לו.

הזעקה והלחישה
רפי מור, בית האמנים, שד' הציונות 24, חיפה.
מאת צבי רפאלי

רפי מור: ביוגראפיה בקו ובכתם

תערוכת ציוריו של רפי מור, הד מוצגת בימים אלה בחיפה, מבגישה את הנושה עם יצירה בשלה הבורה, יכול עבודותיו שנותרו לשליטה, מעיד על לבטים ויישר־דרך, אשר במרוצת הזמן הקצר של חייו, הביט עולם עשיר ומעמיק, שערכיותו הש־גולית מעידה על תרבות הציור, אש־כולותיה ומודעות אישית.

בגבר הקולב המסלכתי בלונדון, מייסד בית־ספר לעיסוק וריפוי שם, בעל מלגה צרפתית לציור, משורר ועיתונאי, אימץ רפי מור, כרבים מ־עמיתי הציירים, את מאבים למולד־תו השנייה. מפליא הוא כיצד כל הד קפנדיזיות הללו לא גרעו כהוא זה מהשראתו הציורית: נהפוך הוא, הן קירבו אותו יותר ויותר לקירקע הנ־ציאות, אל הריאליה שבעולם הזה, אותו שיקף במכחולו.

בתחילה היו אלה לבטים התלב־טויות, העומדים בסימן של סער ד' זעף, המעוגנים בפוסט־אקספרסיו־ניזם. אלה בדים רוויי־ירוקה, בדך לימנבר, כתמי־שמן מאסיביים, סר־לם צבעוני קונטרא־פונקטי המשתנה ולישות, שרבוטים חיים, ומעל לכל, רציות ארט, פיגורטאציה מעוותת וזועקת. הכל מכל הוא פועל יוצא של המציה המורדית בציור האיזד־מי העכשווי, אליו נוספו רישומי ציוריהם של ילדים מוכי־גורל על פחריהם הפסיכוטיים.

אולם למרות ההשראה הזיכנונית והשפעתה־הזרע, על אף זיקתו של מטר אל עולמו האכספרסיוני של פרנ־סיס בייקון, מכתמן יהודה האוניש, הוא כמו רושם בקו וכתם אל לבסי הביוגראפיה שלו. אכבם משמעו הציורית עדיין לא סרוזה כרבעי בכל, אך צורתה ותוכה הגלומים בה משקפים עצמה וביטחון, המבטלים מראש כל סמנך של הרוכים לשמו.

בחלוף הזמן, הרפכת הסטגנאציות הראשונות למודעות אמנותית עק־בית: תמונות שמן על מרכיביהן הד מונומנטאליים, יפנו מקום לציורי הד גואש והסכביקות המעורבות קטני מסד. הרצון לעצמה מתקות, ומעותה שלוטה בעבודותיו, נימה מינורית, דמויית איקונה צלראודית בעלת קו מתאר פתוח.

אמנם הנושא האכספסיוני שריר ד' קיים גם כאן, אך הוא מרחוק, מוד־מם בכתוכי תוכו. ההזעקה היתה לל־חישה. סולם הצבעים עשיר יותר, הד מתבר סגור ומסוגר והכל מסתכם ב־אשליה של הורכבות הרגעה מרד־מה. ציורי־אגוש מוכירים כאן באוק־ראי את הדמויות המגומגמות של מריאן על עיוותן, כאבן תוליין.

העזבון הרוחני שהותיר אחריו רפי מטר אמיר ועשיר הוא תיעוד בד־רך של חיפוש עצמי.

קאנט
ביצועה בפועל, הצורך המתמיד לרסן באורח ביקורתי יומרות מטאפיסיות חסרות הצדקה, בקיצור, העודי הבצוי של האדם על־לפני הלוגוס הם הם, לפי פרופ' יובל, חייה ומהותה של התבונה האנושית.

"הפילוסופיה אין בה מבחה־תחולה לא מבחינה לה בקץ הדרך אינו sophia, אשר בה תגיע למטרתה התהוסל. כמו שאין סוף עניינו להיסטוריה, כך אין סוף עניני לפילוסופיה. סופה הוא מותה, והוא רק במות האדם עצמו" (שם, הקדמה, סעיף ה').

נגד השקפה מעין זו ניתן להעלות הסתייגות עקרונית אחת. כלום אמנם יש בתפיסה הקובעת כי "התבונה איננה ניתנת למיצוי ולסגירה מתוך מערכת אחרונה כלשהי" (שם) תיאור הולם של סופיות הכרת האנושית — כפי שטוען פרופ' יובל — או שמא היא מקנה באופן סמוי לתבונה כוח אינסופי, פרומטאי, שמאומה אינו יכול להגבילה פרופ' יובל מרגיש, בעקבות קאנט, את הצורך בוויתור "מטאפי" על יומרותיה המגונות של התבונה הקלאסית. אולם, כלום יש הוי־תור של ממש בטישת העמדה הקלאסית לטובת ההשקפה שהתבונה האנושית היא כוח יוצר הקובע באופן בלעדי את גבולותיו וגם חורג מהם ללא הרף?

מן הראוי להזכיר כאן את דבריו של פרויד, כי בני־האדם לעולם אינם מוותרים על מאומה, לא אחת מה שנראה לנו כוויתור או אף כהקרבה מוחלטת, אינו אלא המרתו של מושא התשוקה המקורי במושא אחר הממלא את מקומו. באופן דומה נטען גם אנחנו, כי התבונה המרסנת כביכול את יומרותיה ומכוונת על

הפער שבין שאיפותיה לבין המציאות, כבלות הכל מסופק, אם כי בדרך אחרת, שאיפות אלה, או כלשונו של הגל: מטרתה המקורית של התודעה נדוקות לקרן זווית, ועצם התחיה הבלתי־גלאית הופכת ליעד ראשון המושג בכל רגע וגורם לה אפוא תחושה של סיפוק הגשמה.

מן הדברים האמורים נמצאנו למדים שהאדם מגיע לא אחת לידי הנאה וסיפוק דווקא בדרך עקיפה ושתלתלה של הוויתור כביכול על התגשמות שאיפ־תיו, באשר הוויתור עצמו הפך לעדך עליון. תחושת הריקנות התוסר עשויים אם כן להפוך מטרה בפני עצמה — ובתוך שכאלה הם יעצבו את חיינו ואת תמונת עולמנו. זוהי תופעה פסיכולוגית ותרבותית ידועה שנחקרה על־ידי הנירדעות ופסיכולוגים רבים. אולם דומה שלא תוסבה תשומת לב מספקת לזוהם שהיא מטביעה על דפוסי השיבנתו ועל מושגינו התאורטיים.

המושג ארוס, לא כסיפוק של יצר או כדחף הקיום אלא כהשתוקקות אלא מגמה אידיסופית, בלתי ניתנת להגשמה, הוא אחד הביטויים הפילוסופיים המבהקים והעמוקים של חילוף יצרות זה, שבו האמצעי הופך למטרה, והמתח בין הסופי לאינסופי גורם לתחושה של התעלות הנפש.

לדעתי, תרומתו העיקרית של הספר "קאנט והחיש המטאפיסיקה" בעצה בכך שהוא מרגיש ומפתח היבם חשוב ומרכזי זה במשנתו של קאנט אשר לעתים כה קרובות נעלם מעיני הפרשנים.

ספרים טובים

אֵיזֶה בַּלָגָן לַחֲנֻכָּה

הָאֱמֶת הִיא שֶׁהַשֵּׁם הָאֲמִתִּי שֶׁל הַכְּלַבְלָב הָיָה הַנָּסִיךְ אָמִיר מַקִּינְגִּין. אֲבָל אַף פַּעַם, אַף אֶחָד, לֹא קָרָא לוֹ כָּכָה. כִּי מִי שֶׁרָאָה אוֹתוֹ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, וְכָל מִי שֶׁבִּכְלָל הִסְתַּכֵּל עָלָיו, תָּמִיד אָמַר: "אֱלֹהִים אַדִּירִים — אֵיזֶה בַּלָגָן!!!!".

סידרה של ארבעה ספרים, ציורים מרהיבים בצבעים מלאים, טקסט משעשע וחכם, לילדים שיקראו בעצמם ולמבוגרים שיקראו להם את הסיפור בהנאה גדולה.

- אֵיזֶה בַּלָגָן
- הַנָּסִיךְ אֵיזֶה בַּלָגָן
- סוּפֶּר אֵיזֶה בַּלָגָן
- אֵיזֶה בַּלָגָן הַטּוֹב

כתב: פרנק מיור, צייר: ג'וזף רייט,
תירגם: יואב לורך

הַשֶּׁמֶשׁ זָרְחָה, הַצִּפֳּרִים צִיְּצוּ, וְכָל מִינֵי יְצוּרִים קְטַנִּים שִׂחֲקוּ עַל הַדֶּשֶׁא — אֲבָל אֵיזֶה בַּלָגָן בִּכְלָל לֹא שָׂם לֵב. הוּא הָיָה עָסוּק מְאֹד. הוּא חָשַׁב מַחְשָׁבָה חֲשׁוּבָה. הוּא שָׁכַב עַל הַגַּג שֶׁל הָאוֹטוֹ, כִּי אֵיזֶה בַּלָגָן תָּמִיד אָהַב לַחְשֹׁב רַק בִּמְקוֹמוֹת גְּבוֹהִים.

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

הפקולטה למשפטים האוניברסיטה העברית בירושלים | מכון ירושלים לחקר ישראל | המכון לקרימינולוגיה הפקולטה למשפטים אוניברסיטת תל־אביב
האגודה לזכויות האזרח בישראל | האגודה הישראלית למשפט פלילי

דיון בנושא המעצרים המשטרתיים בישראל

בהשתתפות: חה"כ פרופ' דוד ליבאי
יו"ר ועדת הכנסת לביקורת המדינה
ד"ר קנת מן
על מחקר שערך במכון ירושלים לחקר ישראל
ניצב (בדימוס) עו"ד יחזקאל קרתי
לשעבר ראש אגף החקירות במשטרת ישראל
השופט יורם גלין
בית משפט השלום תל־אביב
השופט ד"ר דן ביין
בית המשפט המחוזי חיפה
יו"ר פרופ' רות גביזון
הפקולטה למשפטים האוניברסיטה העברית בירושלים
האגודה לזכויות האזרח בישראל

ביום חמישי 1 בינואר 1987 בשעה 16.00
באולם "כס המשפט", בניין הפקולטה למשפטים אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב

הציבור מוזמן

הוצאת אוניברסיטת בר־אילן

חדש

בשבילי התחייה
מחקרים בציונות הדתית כרך ב
מ' אליאב (עורך)
אסופה של מחקרים ודברי עיון מקוריים חדשים, המוקדשים אחד על סד־גות שונות בתולדות הציונות הדתית ובמשנתה, וכמו בנושאים מרכזיים, שלהם מוקד באורח שיטתי.
199 עמ', כריכה קשה.

ממזרח וממערב
מחקרים בתולדות היהודים בארצות המזרח ובצפון אפריקה
א' טואף (עורך)
קובץ מחקרים על חייהם ותרבותם של היהודים במזרח, ועל קהילות יהודיות במקומות שונים בעולם.
173 + XXXIV עמ'. עברית ואנגלית. כריכה קשה.

עלי ספר יג
תשובות ר' האי גאון
צ' גרונר (מהדיר), ש"ז הבלין (עורך)
151 עמ', כריכה רכה.

דעת 17
כתב־עת לפילוסופיה יהודית וקבלה
ע' לוינס, מ' חלמיש (עורכים)
140 + XI עמ', כריכה רכה.

NAUTICA TALMUDICA
D. Sperber
בספר מיוחד זה, אוסף גדול של ממצאים ועדויות ארכאולוגיים, יש־ראליים ורבניים מתקופות קדומות, המשמשים לנושאי ימאות וספנות הד־קבלים משמעות בקשרים לספרות ולמחקר הארכיאולוגי הימי. הספר מלווה באיורים רבים ובמפתחות.
180 עמ' + 4 עמ' תמונות, אנגלית, כריכה קשה.

הזמנה להוצאה: א. ערטוך בע"מ, רח' בלפור 4 ת"א, טל. 03-292626.
למידע נוסף נא לפנות ל: הוצאת אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן 52100.
טל. 03-718575, 718401.

יד־טבנקין
פרסומים חדשים ב"יד טבנקין":

- ★ חולשתו של הכוח (סדרת קו אדום) אשר מגיב. מחיר: 8 ש'.
- ★ הקיבוץ המאוחד ביישובה של הארץ, ד'. זאב צור. מחיר: 12.5 ש'.
- ★ על ההתיישבות (סדרת מקורות). דוד בן־גוריון. מחיר 9.5 ש'.
- ★ שורשים ה' – קובץ לחקר הקיבוץ ותנועת העבודה. העורך: שלמה דרך. מחיר: 12.5 ש'.
- ★ שורשים במזרח, א' – מחקרים בציונות ובחלוציות בארצות האיסלם. העורך: יצחק אברהמי. מחיר: 25 ש'.
- ★ תדמית הארמים הקיבוציים במחקר (חוברת עיון כ"ח). מחיר 3 ש'.
- ★ מעלילות הבריחה (חוברת עיון כ"ט). מחיר: 3 ש'.
- ★ תנועות נוער יהודי במאבק בגולה ובארץ (חוברת עיון ס'). מחיר: 3 ש'.
- ★ ממשלות המערך ותהליך השלום (חוברת עיון ס"א). מחיר: 3 ש'.
- ★ מחנות הגרוש בקפריסין (חוברת עיון ס"ב). מחיר: 3 ש'.
- ★ מן הגנזים ו' ("בקיבוץ" בעניני כוח המגן). רשימה ביבליוגרפית. מחיר: 3 ש'.
- ★ מן הגנזים י"א (טבנקין בעניני כוח המגן). רשימה ביבליוגרפית. מחיר: 3 ש"ח.
- ★ תוכניות לימודים לבני הקיבוצים בנושא הקיבוץ. רשימה ביבליוגרפית. מחיר: 3 ש'.

הזמנה ומכירות: "המפיץ" יד טבנקין־אפעל 52960, טל. (03)344367.

מכתבים למערכת הארץ

קרן טדי כמשל

בשקט ובקול דממה דקה ירד לו עניין קרן טדי מהכותרות. תוך חלוקת עיסוקים תל״שים ליום הקרן וביזנעיסים. אך מה בעצם קרה כאן? בוקר אחד קם לו ראש העיר ומודיע שמדינה אינה מקציבה לו מספיק כספים כדי לבצע את המוטל עליו ושהוא אינו יכול לתגמל את עובדיו במסגרת ההסכמים, התוקים והתקנות החלים על כלל עובדי הציבור במדינה. הוא מקים לעצמו קרן שאליה יכולים לתרום כל ריכ' פין, כולל אלה התפסים לשאת חן בעיני השלטון העירוני ולזכות ממנו ביחס מיוחד.

משמעותם לרשות ראש העיר כספים אלה הוא יכול להלקט כראות עיניו, לאיזה מטרות שהוא רוצה, לאיזה אנשים שהוא רוצה ו״לעקוף התוקים והתקנות״. לא עוד דרגות, מכרזים, ועדות דירוג, ועדות השתלמות ושאר מרעין בישין. הכוס רוצה לתת תמריצים לבנייה-קידום-עובדיו הכוס נותן אותם ללא מגדרי המינהל המיד תיים.

ויליאם פיט, הרוזן מצ'אטאם, אמר פעם: "כוח בלתי מוגבל נוטה להשחית את מוחם של אלה שהוא נמצא ברשותם". ואמנם בארה״ב אפילו הנשיא חייב לתת לעם דין וחשבון על מעשיו, האם הוא עובר על החוק. אחרי הוא עלול "לעוף" ממשרתו. אבל כאן זה לא אמריקה. אצלנו יענישו לא את העבריין אלא את זה שהולשין עליו.

האם קרן טדי היתה באמת כוונת הצביאותו? בוודאי שלא. האם היתה הקרן תוקית? האם תשלומיה היו במסגרת המינהל התקין? קרוב לוודאי שלא. האם בכלל היא היתה רצויה מבחינת טובת הציבור? לא. האם מישהו נענש על הפריצות? כמובן שלא.

ד״ר אהוד פרנקלשטיין
תל אביב

כנסת אגרסיווית

העניין כמעט ירד מן הפרק. אך אין להרפות ממנו, לכל יושבי חברי הכנסת שוכחין הציבור קצר. הפלאת שכרם של חברי הכנסת הוא צעד כה ציני, לזעג לציבור ומזלזל בו עד שניתן לראות בו התקפות מן המין המשפט. אם תוקפנות מוגדרת כ"אני לא צדיק אבל אני חזק", הרי שחברי הכנסת הציגו תוקפנות בפני כל פרט ומשפחה במדינה, שלא לדבר על סקטורים שלמים במשק.

הטענה שהעלאת השכר היא תיקון עיוותים איננה רצינית. העיוותים לא היו אלא קבלת אש״ל גלובאלי, זכויות פנסיה מנופחות וטיפול רפואי פרטי לבני משפחה. במקום לבטל עיוותים אלה שהרעית לא סבלה, המירו אותם חברי הכנסת בתשלום ישר לכיס. הבקר שוב אין העיוותים קיימים, הם פשוט הוכנסו למשכורת.

גם העובדה שמר נבנצל, מי שעמד בראש הקבוצה שהמליצה על צעדים אלה, היה בעבר מבקר המדינה איננה מוסיפה דבר למעטרה. מר נבנצל שוב אינו מבקר המדינה ואבלי נוצר הרושם כי קבוצת בעלי אינטרסים אישיים שישבו בוועדה זו עשו בשמו של מר נבנצל הישיש שימוש שאינו לגמרי תמים.

היעדר רגישות, ולעג לדעת הקהל, הפכו את חברי הכנסת לאגרסיוויים לא רק כרינים לנכון מגלמות הטלוויזיה, אלא אל מול העם, מול הבוחר שחש בהשפלה ובתסכול ושגם קיבל אישור לשר טה.

אודי יונס
ירושלים

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

דבורין — לקלקל את התדמית

פנינה דבורין: מספר אמיתות נדרשות

על להודות שפנינה דבורין איכזבה אותי, לאחר שהודתה בי סקרנות ועניין רב. פנינה דבורין הפכה בחודשים האחרונים, על רקע הדרמות המשפטיות בנק "כיבכה", לגיבורת תקשורת של ממש. ושימשה גם כתשראה לעיתונים המשתמשים של מסמך עיתונאים כמבואסטיים, עד שד אחד מהם כתב בה הלשון: "שבכה ב'יגלית, עם עיניים ירוקות, גוף חטוב, שכמותה הד לצונה שהיה מתות, גילה." וכו'. פנינה דבורין מודה עכשיו, אם כי בשפה רשה מאוד, שתיאור זה לא היה לרוחה, גם אם בדור שאין היא בוחלת בפרסומת ובאור הזרקורים. חשבתי שיהיה לה מה לומר, על צורת ההגייר מת הגברית-שוביניסטית של נמושות בבריות, כלפי נשים, וב' מיוחד כלפי אשה כמותה, שיש לשפוט אותה כפרקליטה מבריקה ומצליחה, ולאו דווקא לפי המוקיה וקיסומה. אולם דבורין חרה. הלשון רק אמרה שלא אהבה את זה, והיא גם אשה. בעצם הודתי ותודיתי במהלך הדברים מדוע הולילה דבורין, להופיע ב"זה המקום" אם לא היו בפיה דברים של ממש. הרי פרקליטות המדינה משופעת בנשים מוכשרות ומבריקות, מה ם נשים צעירות ויפות, ועד היום לא ראיתי שאף אחת מהם תב פיע, כך סתם, בתכנית הראיונות כדי להחשוף את עצמה. אבל בגיה לזה. פנינה דבורין היא אמנם אשה צעירה יפה ומרשכת מאוד — אם כי ראוי היה להדריך אותה שלא לגלגל עיניים לשר מים, אלא להביט היישר לעבר המצלמות — אבל מהראיון הקלוש ב"זה המקום", קשה לקבוע דעה, לא עליה ולא על אופייה, לא על רעיונותיה ולא על נתוניה האחרים, מלבד אלה החיצוניים. אבל היא הרי בראש וראשונה פרקליטה מוכשרת, מבריקה חורת-לשון ואינה מועמדת למל-כת יופי. מכל מקום, אם לא היו בפיה אלא מספר אמיתות נדר שות, מוטב נהג הרוף הזה להופיע בטלוויזיה ולקלקל לבו את התדמית שלהו

יופי ונכות

התשואה בין מראיינים היא במקרה זה, דווקא עניין כמעט אירוני — אבל בכלל המסגרת של "זה המקום" — קשה להימנע ממנה, והיא עלה כמו מאליה. ובכן, המראיינת המרשימה ביותר, שעוררה כנראה תשומת-לב כללית, היא עידית זהרוני — מי שהיתה קצינה בצה״ל, נפצעה בהפגזה בסיני ב-69', רגל אחת שלה נקטעה, והאחרת רוסקה, והיא נמצאת בטיפול עד עצם היום הזה. עידית זהרוני, אשה צעירה ונאה, בעלת קסם אישי כובש, שהסבל והכאב ניכרים בפניה, ואלה לא הכניעו אותה, חושפת את עצמה כאדם מסבך ומרגש מאין כמותו. עידית, שכישור הביטוי שלה מרשים ואפילו מפתיע, חושפת את סי פור פציעתה ושיקומה, גם אם היא מסרבת להתמסר להגדרות של "משוקמת". היא מודעת שבזוחיים את הנכה בסופר-ל' אטיוים שאינם לרוחה, והתנהגותו ומעשיו הורים ומתפרשים בהתאם לתדמית מסויימת — והיא עצמה סבלה מכך. משום כך גם התהלכו עליה שמועות וסיפורים — ממי שלא ביקרו אותה, אלא שהם מתוך לתודה בבית החולים. ובאמת, מה פי רוש של "שיקום", אם כיום, שבע-עשרה שנים לאחר פציעתה, היא עדיין עוברת ניתוחים ברגלה, והיא עצמה מגדירה את מצבם של הנכים כ"מי שנכנסים ויוצאים מבתי חולים".

סיפור פציעתה, נשמע כסיוט. כאשה הראשונה שנפצעה, ושתי רגליה רוסקו, לא זכתה עידית בתחילה לטיפול רפואי, אולי בגלל התרגומה שאחזה באלה שסביבה (פרשה זו גוררת עדיין סתומה). היא מספרת כיצד ניסתה לשמור על תדמית של גיבורה — והדברים נשמעים אותנטיים, על רקע חינוכה כילדה בכפר יהושע, ובהתייחסות לדמויות ששימשו לה כדוגמה להתנהגות ולאורח חיים.

שני סיפורים של עידית, נו געים ללב במיוחד. היא מספרת על רופא שניסה לנחם אותה בר געים קריטיים ואמר לה, שהאר שה היפה ביותר בעולם גם היא נכה: ואכן, כאשר הגיעה בפעם הראשונה לפריס, מיהרה "ללכבר" למסלה של העם במילה, לראות את אותה לגדל. וסיפור אחר — בעניין הזולזל שאמור היה לולד אותה, ולא עמד במשימה, שאלה במין המסר שהודי-מו' בידי, אם כי אפילו באותם רגעים התקוממה כנגד הרומים. "מי יתחתן איתי עכשיו?" יוסי, קצין שנפגע בעינו, הכריז או שהוא יתחתן איתה. כמו צופים רבים אחרים, הייתי סקרנית לדעת, אם עידית, כיום עורכת מדור לידיעות הארץ ב"מתנה", שכבר פרסמה שני ספרים בני ושא זה — היא כיום נשואה, ומה עלה בגורלו של אותו יוסי. אבל אולי זו באמת הגדרה מיוחדת לפרטיות של אשה צעירה ומקר סמה, שהסבל הניכר בפניה רק מעניק לה לוויית חן, ובעצם אין כל חשיבות לכך אם היא נשואה ואם לאו, שהרי היא מסמלת משהו ישראלי ואנושי, יפה וכואב עד לדמעות — ולנו לא נותר אלא להשתאות ולכבד אותה מרחוק.

אפידרמיס חשוף

גולת הכותרת של "זה המקום", היתה הופעתו המשעשעת של דוד בריק — האיש עם האפידרמיס החשוף. בריק, פוטומאי, שהיתה לו נגיעה, באירוויזיון ומשוד לעת מצוא, זכה בהופעה בתכנית הדרות לספר חדש משלו — "ער לין בין עפר לאפר". אנו זכינו בהופעה גרוטסקית, עד שלא ידעתי אם לבכות או לצחוק. בריק, גבר צעיר, מלוקק ומיר פייק, המכיר לי מהדורה צעירה של דוד אנה, הלא הוא דוד מוסט, הכין, ללארספק, את המכסה המנפיש שלו מראש. מי לים הלקלקות, עשיות מפל-סטיק צבעוני כמותו ודמו מפיד בקצב מסתורי. כך היינו נאלצים להאזין לתשפוכת דביקה על סבלו ויסוריו של "בן טובים" מפונק משכונת רחביה הירושל-מית שלא חסר דבר, אלא היה ילד יוצא דופן, רגיש וייחודי, לדבריו, שחי בתוך "בועה שקי פה, עם אפידרמיס חשוף". מה פלא אם מוריו וילדים אחרים לא נגנו לו הגרו בריק הוא אחד שנמצא תמיד במוזיקת של תשע המוזות — הוא אינו רק משורר, אלא אף רקדן בלט, צייר, וגם לא, בעצמו אם כי הוא אינו משורר, לפחות בי, סקרנות כלשהי. מבדיר, שירקוד, יצייר ויכתוב, רק שלא יופיע כדי לעשות פרסומת ליצירותיו. בה כיות לפרנו לדעת שעבר מ"ה תביה האריסטוקרטית" ל"חולון הפועלית" אם כי לא ירד ברמה, ואביו פתח שם משרד מפואר של עורך דין (לתשומת לבם של קוראי ספר שיריו) וכי הוא גם סבל זה שנים מכאבי בטן כרוניים. אף לא הבנתי עדיין אם הורתו לפולין, ארץ אבותיו, שוררה אותו מכאבי בטן אלה, או הוא עדיין בהוקרת סבל ומי תייסר, וזקוק לעזרתם של רו פאים פסיכיאטרים. אם היו לנו ספיקות ביחס לנטיותיו, הרי שיש לו רעיה בשם יעל, והיא הגיעה לו את מגע המזכל כשהוא מתגעגע מהבדתם של בני אדם, שלא בצלמו ודמותו הייחו דית. היא רגישה ושוהה במוזיקת אחת מן המוזות שלו, אך בה חיצת כאב הבטן המפורסם שלה, שעכשיו אנו יודעים עליו פרטים אינטימיים ביותר. אלא שדווקא פרצופו המתמי של נסיך הי סורים, בעל האפידרמיס החשוף, אינו מסגיר שום כאב, סבל, או רגש אותנטי כלשהו, ולנגד עינינו פרצוף מלוקק מאין כמותו, וקשה להאמין למילה מיופיפת אחת ויחידה, היוצאת מפיו.

ראוי גם לציין שבתחרות הי סורים, בין עברון לבריק — וזה מכבר לא ראיתי דוגמאות ייחו דיות כאלה — לא היה מנצח. אם טעמו של האמנם בריק הוא עדיין עניינו הפרטי, אופי הסורים של עברון שאנו ני תנים להם, אינו עניין של טעם אישי בלבד, אלא של הצעה באותה טלוויזיה. הרי זה אינו המקום לסבל ממתלחים וממסד הדרה.

נס העברית

לעברית המושפלת והמי רוסאת, זו שמתעללים בה בראש חוצות, והדוברים עושים בה כבי תוך שלהם — היתה עדנה, ודווקא ב"סוף ציטוט" (יום א'), בתכנית שנושאה העלאת זכרה של הספרות העברית שנכתבה בברית המועצות. אני מודה, שגם עבורי היו הדברים בבחינת חד' רוש מרגש, ולצערי, איני מכירה את מרבית הסופרים העברים שפתבו שם (מלבד את חיים לנסקי שזכה לפרסום רב ול' הוקרה, גם אם ספריו של אלה פורסמו בישראל). אבל דומה שהמכבד אישים ואמונים לגר ולם של יהודים בארצות רחו קות, ואנו מכירים וממגרים בתוך עצמנו הודייתנו הממ' מכנת, ולכבד גם גיבורים דוברי עברית ואהוביה שלכם כמה לציון. לפנינו הופיעו שני עולים מברית המועצות — אליגה כהנוב, בתו של משורר וסופר עברי נודע, הנריק הר ציגנסקי, משורר צעיר, שלאחר שנה בישראל, מדבר וכותב עברית. איתם באולפן פרופסור אלטשולר, מומחה לספרות העב רית בברית המועצות: וישראל מינץ — איש גדול העברית שזור לברית המועצות, שהה עשרים שנה במחנה מעצר, ולאחר מכן היה בין מורי העברית הראשונים שם. היתה זו חבורה מעניינת ואינטליגנטית, שונה מאותרת, גם מפני שהר היכרות שלנו אלה קלושה, וגם משום שלנגד עינינו ראינו אנשים תרבותיים עד מאוד, בעלי כושר יכולת ביטוי, ואלה הפכו להופעה נדירה במק מותינו.

כך מתברר לצופים, שלמרות המהפיכה ועל אף נסיונותיה הפוליטיים הראשוניות של חלק מן הסופרים היהודים בשנות ה' 20, שהתנכרו מן המהפיכה רק בשנות ה־30 — הגולה העברית נשמרה בברית המועצות, והתי חולל שם מעין נס — ניסה של השפה העברית. אנשי הרוח היוצרים היהודיים שם, לא רק ידעו עברית, אלא אף הצליחו להתגבר על המחסום הפסיכו לוגי, ודיברו ביניהם עברית, ר העברית היוותה חלק נפשי, ולאו דווקא אידיאולוגי, של חייהם: ולמרות שהיו מעוגנים בתרבות הרוסית לא היו מסוגלים להתי בטא בשפה אחרת.

ברוסיה, כפי שאנו למדים לדעת, קיימת מסורת של ספרות עברית מודרניסטית, ומעיד על כך הקובץ "בראשית", שהופיע עוד בשנת 1926, ולא זכה להערכה, גם לא בארץ ישראל של אז. פרופסור אלטשולר מאשים את ההסתדרות הציונית שלא עשתה למען הסופרים הי הודים בברית-המועצות לא היה להם מקום בסדר העדיפויות שלה. במלחכה של התכנית הוקרן קטע מרגש עד לדמעות, מארכיון הטלוויזיה, בו צפינו בנפתנב הנוסס, כאשר שלנסקי מעניק לו תעודת חבר באקדמיה ללשון העברית: שוב, תמונה מרגשת של מתרגם נאמן לעברית — שלא זכה.

התמונה המנצחית היא של יוצרים וכותבים יהודיים מצוי רים במילון של גרזובסקי (גור?), הכותבים והמרבים עבר ית. אולי זו המורשת שהנחילה לדור הצעיר עליו נמנה משורר צעיר רגיש ואינטליגנטי כמו דרציגנסקי, שהמעבר משפה אחד ת לאחרת נראה בעיניו טבעי, והוא מסתייג משאלותיו של לנדרון, המנסה להציג אותו כקדוש. ואכן, ללא ספק, תחד ייתה של העברית בברית המוע צות, היא בדווקא נס. יש המשך, כפי שאמר לנדרון, ללנסקי לכתוב ולאחרים, ואני עדיין תוהה כיצד התגברה העברית אפילו על המשטר הקומוניסטי, על האימה, הרדיפות, הפחד, ומה הכוח הפלאי הטמון בה.

יהודי יותר מיהודי

מהטה: אישיות כריזמטית

סרט שהוזמן — אם ישירות ואם לאו — על ידי מוסד מסוים, שמתכוון לעשות בו שימוש למטרות תעמולה ופרסומת, מ' עצם טבעו יש לו מגבלות מסוי מות, גם אם זה לכאורה סרט דוקומנטרי, כמו סרטם של דן שילון וצבי גורן — "שנת החמישים — אירועי שנת היובל", סיפורה של התזמורת הפילהר מונית דרך עיניו של המנצח זובין מהטה" (יום ה'). ואכן, כבר שמו של הסרט, מבשר מראש שאישים אחרים שהיה להם חלק חשוב בתולדותיה ובפרסומה של התזמורת יוכו בסרט לתפקיד שולי, אם בכלל. וכך, רק שניים זכו ונכנסו להיסטוריה המצולמת של התזמורת — ארתור רובינשטיין, בקטע ארכיוני מן הקו נצרט האחרון שנערך עם התז מורת הפילהרמונית, וליאונרד ברנשטיין, המלווה את התזמורת זה ארבעים שנה, וזה "סיפור אהבה ממבט ראשון". האחרים — מייסדה של התזמורת הכנר ברו ניסלב הוברמן, המנצחים הסו לנים בעלי השם הבינלאומי, כמו קבוצת המוסיקאים הישר' אלים הצעירים שקנתה לה שם בעולם ונשארה נאמנה לתז מורת, — לא זכו, והלקם קשות. דן שילון, אם כן, הטיל על עצמו מגבלות קשות מלכתחילה. אבל למזלו ולמזלם של הצופים, זובין מהטה, מלבד שהוא מזוהה זה שנים עם התזמורת, התפתחותה, הצלחותיה והישגיה, — הוא גם אישיות כריזמטית, השובה את המסך ומרתקת את הצופים, ואי אפשר שלא להתייחס אליו בחיבה והאהדה. מה גם שמהטה הוא "מכבי" של ממש, הוא יהודי יותר מיהודי, ויותר הצ' יוני לישראל, בה הוא רואה את ביתו — ההזדהות שלו עם התזמורת והעם היהודי, האידיש שבפיו, החום והלבביות השופ עים ממנו, הידע, הכשרון והת' להבות המוסיקאליים שלו — מתאימים לכל ישראלי, וכובשים לב, בסערת רגשות, כשהוא מעביר מן האינטנסיביות שלו לקהל הצופים.

הסרט מבוסס על ראיון קטוע עם מהטה. יש בו קטעים מרגשים, כמו כאשר מהטה הולך בעקבות התזמורת, ומגיע עד למחסן הגרוטאות שבמגרשי התערוכה, ששימש את התזמורת הפילהרמונית בקונצרט הראשון שלה. בביצועו של מוסיקלית, הוא מגיע גם לאולם אהל-שם, ביתה של התזמורת עד שנבנה עבורה היכל התרבות, וזה אינו מגדיר בעיניו כאולם קונצר טים, אבל עבורה — "עשו" שם מוסיקה טובה. אל מהטה נלווה אחד מוותיקי הנגנים של התז מורת, וולפגנג לוי, ואנו מכירים בתרומתה הגדולה של העלייה הגרמנית "הייקית" לחיי המו סיקה ולחיי הרוח והתרבות בישראל. ואכן, אלמלא אנשים אלה, "עליטים ומהגרים" הכוד לקם הגדול, עולים מגרמניה, מי יודע אם היתה קמה התזמורת הפילהרמונית ואם היה לה ייחוד כשלה. זובין מהטה עצמו, נראה כאחד שאוהב את התזמורת בכל ליבו, ולא לשווא מונה לאות הוקרה הערכה (למרות הקו נצרט השאלל בו ניסה להשמיע מיצירות ואגנר) למנהל המו סיקאלי שלה לכל ימי חייו. ואל יהי הדבר קל בעינינו התזמורת, לפי מהטה, היא אחת מעשר התזמורות הטובות בעולם, והיא תזמורת מוסיקלית האינטליגנ' טית, כפי שמעידים עליה אורחיה הרבים. הנה של התזמורת הוא אבן חן של ישראל, שהתז מורת הפילהרמונית מהווה את אחד ההישגים התרבותיים החשו' בים ביותר שלה — ואולי גם הישג נדיר שיורד לפליטה, לפחות הביקורת הלגיטימית בנושא הישראלי, עדיפות לסו לנים בינלאומיים "עוצמים" ר עוד.

הפגם היחיד בעיני הוא הטעם הוברה'ראשוני, שלבשו חגיגות החמישים של התזמורת, ואולי היתה זו הצגה של מעולי הערוה של נשות חברה, שהר קשר שלהן לתרבות ולמוסיקה מקרי לגמרי. אבל זו גם תופעה מקובלת לא רק בישראל, והתז מורת הרי זקוקה גם לתורמים, ולאנשים שבאים לראות ולי היראות — ולא רק לאוהבי מוסיקה.

הלוח הארצי — הארץ חדשות

יותר טוב מנפאואר
חייג מנפאואר וקבל יותר
לסניף רחובות
דרושים
★ מזכירה עברית/אנגלית
שפת אם אנגלית כולל הדפסות, ידע בנושאים טכניים — יתרון, ליום עבודה מלא ולתקופה ממושכת.
★ מנהל חשבונות סוג 3, 2
נסיון בתעשיה — יתרון, למשרה מלאה, לתקופה ממושכת.
★ מעבדת תמלילים אנגלית (שפת אם)
ליום עבודה מלא, לתקופה ממושכת.
★ הנדסאי/טכנאי כימיה
מנוסה בתהליכי ציפוי ובהפעלת מתקן פיילוט, לתקופה ממושכת.
★ רתכים
מנוסים בחשמל ו־CO2, קריאת שרטוט — יתרון.
למתאימים אנו מציעים עבודה מעניינת, שכר גבוה + כל התנאים הסוציאליים ועוד יותר
רח' הרצל 190, א'-ה', 08:00—14:00
ו' 08:00—12:00
טל: 461717, 08‑473734
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לקופת חולים "מכבי"
דרושים
עקב הרחבת שרותי הקופה בתל־אביב
★ רופאים עצמאיים בכל התחומים
לטיפול בחברי הקופה במרפאותיהם.
★ רופאים שכירים
לעבודה במרפאות הקופה בתחומים: ילדים, כללי ונשים וכן רופאים אדמיניסטרטיביים.
תנאים טובים למתאימים
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לקופת "מכבי", מנהל מחוז ת"א ת.ד. 4927 ת"א 61048

לשמיכות כרמיה
דרושות
תופרות מקצועיות
למשרה מלאה
בתנאים טובים
על המועמדות לפנות לטל: 051‑49802/3

למחסן ציוד של המשביר לצרכן
דרושים
עובדי מחסן
לעבודה קבועה
מקום העבודה דרום תל־אביב
לראיון טל 03‑899638

לחברה בגמל תעופה בן־גוריון
דרוש
חשמלאי מוסמך
למערכות בנין ושיגע
★ נסיון של 5 שנים.
★ בריאות תקינה.
★ עד גיל 45.
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף פרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 13056 ת"א 61130.
לציין "חשמלאי מוסמך"

לחברה תרופות בינלאומית מתרחבת
דרוש
תועמלן רפואי
באזור המרכז
עדיפות לבעלי ניסיון רקע פרה רפואי
למועמד המתאים מובטחים
תנאי שכר נאותים והטבות מיוחדות
לפנות בכתב יד לת.ד. 14175 ת"א
מיקוד 61141 או לטלפון 03‑611765

למשרד מוסמרה בתעשה דרוש
הנדסאי או טכנאי חשמל
להדרכה 052‑910134
052‑910871

חברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים בע"מ)
למועמד בעל יכולת עם אנשים, לרוצה ומוכן לתרום בתחום הקהילתי-חברתי
מוצע תפקיד של - מנהל/ת מתנ"ס
בקרית שמונה
[illegible]

יותר טוב מנפאואר
אנחנו נותנים יותר!
לסניף ירושלים
רח' המלכה ש. א'-ה' 08:00‑14:00
טל: 02‑233436
דרושים
למחלקה הטכנית
★ מנהל עבודה בתחום המתכת
בעל רקע טכני, נסיון ניהול בתעשיה, למתאים תנאים טובים מאוד.
★ עובדי מכניקה עדינה
לביצוע עבודות מדוייקות, עדיפות לבעלי רקע אמנותי בשטחי יצירה באלומיניום.
★ טכנאי/הנדסאי מיזוג אוויר
ידע במערכות מיזוג וחשמל, בעל נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה.
★ חרטים
נסיון של 5 שנים לפחות בתחומי התעשייה השונים.
למחלקה המשרדית
★ קלדנית דיסקטים
יום עבודה גמיש, נכונות לשעות נוספות.
★ מזכירה
שפת אם גרמנית, ידע אנגלית ועברית, 5 ימי עבודה בשבוע, למתאימה תנאים טובים.
★ מנהל חשבונות ראשי
לניהול מחלקה, טיפול שוטף במערכת החשבונות, פיקוח על צוות עובדים. למתאים תנאי עבודה טובים.
★ מעבדת תמלילים באנגלית
שפת אם אנגלית, ידע שוטף בעברית, עבודה מ־13:00‑18:30. לתקופה ממושכת, למתאימה תנאים טובים.
מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לעיתון יומי
דרושים/ות
דיילי/ות מכירה
3‑4 פעמים בשבוע
שעות עבודה גמישות
תעריף לשעת עבודה + עמלה
להתקשר: 03‑5121340 עירית

דרושים
אנשי מכירות
עם נסיון בענף הספרים
051‑23841

דרוש
מנהל מכירות בכיר
עדיפות לבעלי נסיון קודם, עם רקע טכני תעופתי. ידיעת אנגלית מושלמת. בעל רכב.
תנאים טובים
5 ימי עבודה
לפנות בכתב
ת.ד. 319 חולון

למשרד יבוא גדול
דרושה מזכירה
שפת אם אנגלית
בעלת שליטה בהדפסות + טלקס
שעות עבודה 08.00‑16.00
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 1868 ר"ג 52117

עירית ראשון-לציון
מכרז למנכ"ל העיריה
עירית ראשון-לציון מבקשת בזה הצעות לתפקיד
מנכ"ל העיריה
תאור התפקיד:
* ממלא תפקידי מזכיר העיר הקבועים בחוק.
* ממונה על המינהל העירוני ומנגנון העיריה.
* מתאם עבודת אגפי העיריה ומחלקותיה.
* מפקח על ביצוע החלטות המועצה וועדותיה.
* מסייע לחברי המועצה במילוי תפקידם.
הכישורים הדרושים:
* בעל השכלה גבוהה (B.A. לפחות), או בעל הכשרה מקבילה במינהל.
* נסיון מוכח בניהול מערכות דומות.
* הכרת המערכת המוניציפלית.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית לפחות.
* בעל רשיון נהיגה.
הערה: המועמד ישלח לבדיקה למכון שיבדוק התאמתו לתפקיד.
את ההצעות, בצרוף תולדות חיים וצילומי מסמכים יש להגיש למנכ"ל העיריה עד יום א' 11.1.87
מאיר ניצן
ראש העיריה

שלוש נקודות (1986) בע"מ
רח' שמספר 121 פתח־תקוה
לרגל התרחבותינו דרושים לנו בעלי מקצועות:
★ כתבים טכנים בנושאים הבאים:
★ אלקטרו אופטיקה
★ קשר ל"א בקרת ירי
★ מערכות ממוחשבות (חומרה)
הכישורים הנדרשים:
הנדסאים, טכנאים
בתחומים הנ"ל עדיפות לבעלי נסיון בתחום הכתיבה
★ שרטט/ת איזומטריה
בעלי נסיון רב, לפחות 10 שנים, בתחום הספרות הטכנית.
לפנות: 03‑9242149, 03‑9242729

هكذا من الأصل